

Voorwoord

Beste lezer,

Bilzen heeft altijd “iets” met taal gehad.

Op dit ogenblik staat het immers onomstotelijk vast dat de oudste geschreven bronnen van het Nederlands afkomstig zijn uit onze stad...

In het middeleeuwse klooster van Munsterbilzen schreef zowat negenhonderd jaar geleden reeds een vlijtige hand dat “tesi samanunga edele unde scone” was.

Niet veel later bleken de beheerders van Alden Biesen in Rijkhoven een uniek goederenregister bij te houden, waarin ontzettend veel nuttige informatie over onze regio omzichtig werd neergeschreven in het Nederlands...

Eeuwenlang was onze stad op die manier een bron van taal en dat is ze steeds gebleven ondanks de vele overheersingen en bezettingen. Het Rijksarchief bewaart tal van burgerlijke en parochiale documenten die hier werden opgesteld en toen het Frans op het eind van de negentiende eeuw nog steeds de gangbare taal was in bestuurlijke en juridische zaken, startte Frans Theelen hier in Bilzen het blad dat uitgroeide tot de grootste regionale krant van België: “Het Belang van Limburg”. Ook het weekblad “De Bilzenaar” van Jef Simoens heeft een historische en taalkundige waarde, net zoals de talrijke boeken en publicaties die van de hand zijn van een of ander inwoner van onze stad, zoals Camille Huysmans...

Op zijn beurt heeft het naslagwerk dat u thans in handen heeft een uitzonderlijke waarde. De auteur, Ferdy Jans, geboren en getogen Eigenbilzenaar heeft hiermee een stukje van de recentste geschiedenis van zijn dorp vorm gegeven. Bovendien heeft hij de bijzondere verdienste dat hij het dialect van zijn eigen kleine gemeenschap voor de komende generaties minutieus en definitief heeft vastgelegd.

Daardoor verdient hij alle lof en bewondering.

Johan Sauwens, burgemeester

Dikshenèr van èègebùlze.

Ich kal nog plat èègebùlzers

Eigenbilzen en zijn herkomst

In de geschenkingsoorkonde van 1096 wordt Eigenbilzen voor het eerst in de geschiedenis genoemd als plaatsnaam. Door de bezorgdheid van Ida van Boolean, de moeder van Godfried van Bouillon, om een goede afloop en een behouden thuiskomst der kruisvaarders af te smeken, deed Ida van Boolean een schenking aan het Munster van Belisia. Met Belisia werd in de oudste tijden het domein rond het klooster van Munsterbilzen aangeduid. De gift, die in het jaar 1096 gedaan werd, moest volledig worden overschouwd en naar waarde geschat. Zo kreeg men de aanblik van een groot en prachtig geheel, dat mogelijk een groot domein was, wellicht zelfs een familiedomein. De landerijen en andere goederen, door Ida geschonken of teruggegeven, waren geen feodale of leengoederen, maar wel allodia's of onafhankelijk eigen bezit. In de vroege Middeleeuwen behoorden grote delen van Eigenbilzen tot de abdij van Munsterbilzen. Vanaf de 11de eeuw echter was een groot deel van het dorp in wereldlijke handen, de graven van Loon. Dit deel werd door het leenhof van Kuringen behandeld als een grafelijk domein. Eigenbilzen was echter geen dorpsheerlijkheid, maar versnipperd over talrijke lenen, cijns- of laathoven.

Eigenbilzen maakte oorspronkelijk deel uit van het grafelijk domein in Haspengouw, "het graafschap Loon", geplaatst onder de jurisdictie van de prins-bisschop van Luik. Hendrik Haen was in 1367 reeds lid van de schepenbank van Bilzen, "buytenbank" genaamd. De buitenbank van Bilzen was het hooggerechtshof van het Graafschap Loon. Deze buitenbank beschikte over een dubbel ressort: de gemeenten en cijnshoven, die tot het ressort behoorden, kregen zowel burgerlijke als strafrechterlijke zaken. Het waren plaatsen in de onmiddellijke omgeving van de stad Bilzen, althans voor het landelijke gedeelte en voor zover het niet tot de bevoegdheid van de Bilzerse binnenbank behoorde, o. a. Eigenbilzen.

De naam Eigenbilzen werd door deze in 1367 als "Eycke-Bilsen" geschreven. In de loop der tijden is de naam dikwijls veranderd.

Van 1500 tot 1600 schreef men Eycke-Bilsen.

In 1650 schreef men Eikenbilsen.

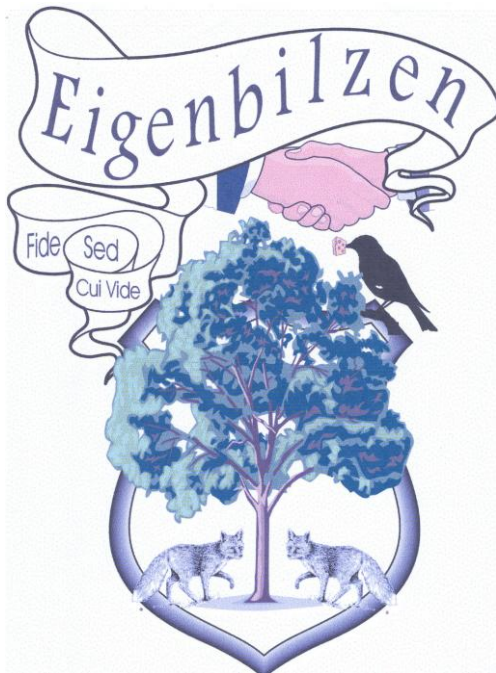
Van 1700 tot 1900 schreef men Eijgen-Bilsen of Eijgenbilsen.

Nu schrijft men Eigenbilzen.

De afkomst van de naam Eigenbilzen is onzeker. Er zijn enkele hypothesen.

De menigvuldige eikenbomen, die vroeger

de bossen sierden, hebben aanleiding gegeven tot het toekennen van die naam. Ook vindt men nu nog in Eigenbilzen plaatsnamen, zoals Lang-eykent of Lang-eykenbeek, die naar eiken verwijzen. Het blazoen van Eigenbilzen is een eikenboom, waartegen twee vossen schragen, met de spreuk:

**"Fide sed cui vide", d.w.z.
betrouw, maar weet op wie.**

Daarbij hangt het blazoen gebonden met een verguld lint aan twee handen, die in vriendelijke houding zijn samengedrukt.

Etymologisch is de naam Eigenbilzen te verklaren als "allodium", eigen goed, gelegen bij Bilzen, wat meteen ook de naam van het dorp verklaart. Allodiale goederen waren immers relatief autonome goederen zonder leenverplichting.

Gelegen op de overgang tussen Haspengouw en de Kempen was het immers de ideale plek voor een vruchtbare nederzetting. Het lag dan ook voor de hand dat hier in de voorbije eeuwen talrijke interessante archeologische vondsten werden gedaan. Denk maar aan "het Keltische vorstengraf" uit de vierde eeuw voor Christus, dat in 1871 werd ontdekt op de Cannesberg. Uit de latere Gallo-Romeinse en Merovingische periodes werden eerder fragmentarische voorwerpen ontdekt op de Hommelenberg. In het Noterbos werden enkele wapens en potten gevonden.

De gemeente is gelegen in het zuidoostelijk gedeelte van de provincie Limburg, d.i. in Midden-Belgie.

Het Albertkanaal vloeit dwars door de gemeente, terwijl de spoorweg eveneens haar grondgebied doorkruist van west naar oost.

Eigenbilzen heeft een oppervlakte van 927 hectaren.

De totale bevolking op 07 juli 2004 was 2.252 inwoners.

Sinds 1976 zijn we een fusiegemeente van Bilzen; zo staan we weer op het punt vanwaar we gekomen zijn.

Bilzen telt 13 kerkdorpen met een totaal van 29.859 inwoners op 07 juli 2004.

Eigenbilzen is begrensd door de volgende gemeenten:

Ten noorden Zutendaal, ten zuiden Mopertingen, ten westen Hoelbeek, ten oosten Gellik.

De spoorweg vormt de scheidingslijn tussen de Kempen en Haspengouw. Het noordelijke gedeelte van ons dorp is de Locht. Dat ligt in de uiterste hoek van het zuidoosten van Haspengouw.

Locht is onder meer een buurtschapnaam, maar gaat vermoedelijk op dezelfde basis terug als de akkernaam "Look", zeggen een afgesloten perceel, met name een door heggen of houtkanten besloten stuk land.

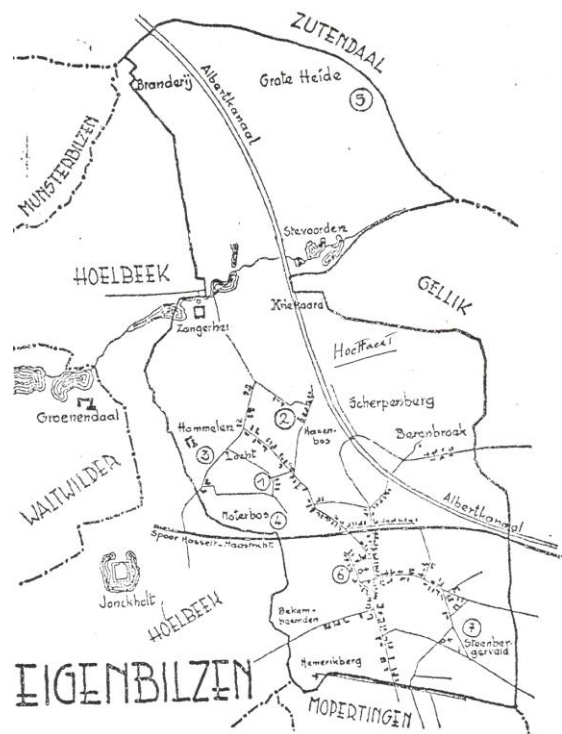
De Dorpsstraat heeft een lengte van 1.000 meter. Ze is de scheidingslijn tussen de Schelde- en de Maasvallei.

Ten oosten van de Dorpsstraat komt het water in de Eijkebeek, dat naar de Maasvallei stroomt.

Ten westen ervan vloeit het water naar de Krombeek, een kleine toevloed van de Demer, die naar de Schelde stroomt.

De gemeente is gelegen in een streek met een typisch landelijk karakter. Van het uiterste punt in het noorden tot het uiterste punt in het zuiden bedraagt de lengte 5 km. De afstand tussen west en oost bedraagt 2,5 km. De bodem van de gemeente is min of meer oneffen. We hebben geen heuvels, maar zeven bergen met als koploper de Hartenberg, die met zijn 92 meter boven de zeespiegel, één van de hoogste punten van onze provincie vormt.

Eigenbilzen maakt deel uit van het rechterlijk en bestuurlijk arrondissement Tongeren en van het vrederegerecht kanton Bilzen.

Inleiding

Het dialect is voor velen onder ons de moedertaal, de taal van onze familie. Laten we er trots op zijn. Het maakt deel uit van onze cultuur, maar is geweldig op de terugweg. De kinderen leren het niet meer. Voor een deel dreigt een stuk van onze mooie cultuur verloren te gaan. Het is de hoogste tijd om er samen iets aan te doen en redden wat er nog te redden valt. Wij moeten ons rijk dialect met zijn sappige gezegden en uitdrukkingen, die voor altijd dreigen verloren te gaan, opschrijven, opdat zij bewaard zouden blijven voor het nageslacht. Ons dialect wordt onbewust verbasterd, nieuwe woorden doen hun intrede en de mooie, oude, "o" zo nostalgische woorden en gebruiken zullen teloorgaan.

Ons dialect is historisch gezien een Oost-Nederfrankische taal.

Vanaf de Middeleeuwen is ons gebied in feite constant een tussenregio tussen het Duitse en het Nederlandse cultuurgebied geweest. In de Karolingische periode lag het Limburgs taalgebied nog in de onmiddellijke invloedsfeer van het toenmalige culturele centrum Aken. Het uitgangspunt van dit werk is er een volkse uitgave van te maken, die door iedereen gelezen kan worden en waar iedereen zichzelf in terugvindt.

Mijn dialectwoordenboek is een tweede, maar duidelijkere uitgave. Zeker twintig jaar geleden ben ik begonnen met allerhande dialectwoorden en gezegdes te verzamelen en op te schrijven.

Later heb ik de computer ontdekt en de woordjes ingegeven; dat was een hele grote stap vooruit. Stilaan kreeg ik dit toestel onder de knie. Het is een wellust; de resultaten zullen volgen. Met veel plezier heb ik vier jaar lang vele avonden en nachten aan dit boek gewerkt.

Dankwoord:

Er zijn veel mensen, die ik dank verschuldigd ben; zonder hun hulp had ik het heel moeilijk gehad. Mijn dank gaat uit naar al de mensen, die me goede informatie hebben verstrekt over oude woorden en gezegden.

Het bijzonderste woord van dank gaat uit naar Mayke Jans en Katrientje Schoups die me een schat aan informatie hebben verstrekt.

Bij deze dankwoorden mag ik zeker mijn tekstverbeteraar Toon Vandenheeden "*Leraar Duits aan de Handelschool te Hasselt*" niet vergeten. Met de glimlach zei hij steeds: "Mag het met een rode pen?" "Wè van os kan nog èègebùlzers kalle", is een werkje dat geschreven werd, niet zozeer voor de critici, die wellicht onvolmaaktheden of onjuistheden zullen en willen ontdekken, maar wel voor de doorsnee lezer, die toch belangstelling heeft voor ons dialect, dat spijtig genoeg niet meer aan bod komt in onze samenleving.

De lay-out: Dirk Smeets

De drukker: Jos Truyers

De boekbinderij: Bewel Diepenbeek

En zeker de koper niet te vergeten.

Ferdy JANS, december 2004

Enkele merkwaardigheden uit het Leenregister land van Loon

Over ons dorp en omgeving

Willem van Buscus (bosch) uit Millen, verhief (bevorderde) in het paleis van Luik op 18 oktober 1390 zijn huis en tuin met bijhorigheden gelegen te Eykenbilsen, alsook een bos genaamd Walenwijnsbos evenzo één aldaar gelegen overnachtinggebouw (toenmalig herberg of hotel); ook een klein tiende eveneens daar gelegen; evenzo een grote hoeve met omgeving (meer dan 12 Ha) waarvan $\frac{3}{4}$ van de goederen gelegen waren hetzij ongeveer op zijn landgoed hetzij op het grondgebied van Millen.

Dit gebeurde in aanwezigheid van de heren Gerard, heer van Heers, Egidius Chabot, heer van Semeris, militairen Christiaan van der Biest en vele anderen.

Gerard Martin van Oedenberghe van Rosmeer verhief 30 roeden land tussen Heymericken en Mombertingen (Mopertingen) naast de gronden van Johannes en Giselbert van Heymericken en Christiaan van Zwaluwenberge ten gevolge van het overlijden van Johannes Martin, zijn vader.

Johannes Gotgruetu van Mopertingen verhief 6 grote en 5 kleine roeden land op de plaats genaamd Heymerickenwege nabij Mopertingen naast de gronden van Wynand van Mopertingen ten gevolge van het overlijden van Willem Gotgruetu. De heerlijkheid "de Borgh" te Gellik, bevattend, in 1457, burcht, hoeve, 18 bunders bos, 6 bunders akkerland, 100 kapuinen, hoofdcijnsen en cijnsen, werd gereleveerd, de 16 februari 1378, door

Lambert van den Bosch van Millen; de 15 december 1381, door zijn oudste zoon Willem van den Bosch; de 07 juli 1422, door jonker Lambert van den Bosch, echtgenoot van Agnes van den Wijngaarde. Zijn zoon jonker Lambert volgde hem op als heer van Gellik vanaf 01 juli 1432. Deze huwde de 15 oktober 1436, Joanna Gelinden. De echtelieden hadden twee kinderen:

1. Gisbert, gezegd Guy van Canne, die werd vermoord te Luik in 1486.
2. Lambert, heer van Mopertingen, Jonckholt en Hoelbeek.

Gerard van Vydenberge verhief op dezelfde plaats 13 grote roeden land en ongeveer gelegen op het grondgebied van Eykenbilsen en grenzend aan de gronden van Ghisbert Buchars.

Het naburig leengoed en laathof Haenengoed onder Eigenbilzen (tegenwoordig Zangerij) werd in leen genomen voor de zaal van Curingen achtereen volgens:

Door Aert Haen of Haenen, zoon van Gielis van Elderen op 01 juni 1423:

Door Gielis van Vleytingen, zoon van Aert Haen op 09 juli 1448 en ook op 04 oktober 1457:

Door Michiel Haenen, zoon van Gielis van na de dood van zijn vader, op 16 april 1477:

In 1548 door de weduwe Jan Broeders die het goed verkocht aan Jan van Meerssen; Door Michiel Haenen die benadering of

approximatie deed gelden en daarna het goed verkocht aan Jasper van Dijk:

In 1580 door jonker Willem de Heusch gehuwd, de 18 februari 1604, met Marie van Hinnisdael.

Ghiselbertus van Winkelher verhief op dezelfde plaats zijn huis en tuin, Heymeriken genaamd, gelegen tussen Mopertingen en Eigenbilzen, door overdracht van Willem, genaamd Galopin van Maastricht die ditzelfde leengoed op dezelfde plaats verhief van zijn heer in de hoedanigheid van de nieuwe heer.

Arnoldus van Winckelem bezat tussen 1370 en 1380, blijkt uit de verheffingsakte van zijn zoon Johannes. De naam Winkelheim, Winckelem of Winkelher is bewaard gebleven in de plaatsnaam "*Winkelomstraat*".

Johannes van Winckelhem, hij deed relief van het goed Hommelen ter zitting van de Leenzaal van Kuringen op 08-05-1381. Uit de tekst van de register blijkt dat Hommelen 10 bunder groot was en dat Johannes verheffing deed in opvolging van zijn vader Arnoldus.

Peter van Dryenborne, wielmaker uit Maastricht, verhief 2 goederen land gelegen in 4 stukken binnen Eigenbilzen en Gellik op de genaamde plaats Wynckelmervelt, door afstand van Philip van Geylke.

Heer Johan van Widooie, kanunnik van de St. Denijskerk te Luik, verhief aldaar in het jaar 1390 op 16 december, (erfgoed) cijnzen, kapoenen, leengoederen en andere rechten (rechtschapenheden), gelegen te Bilzen en te St. Martens-linde in het graafschap Loon, door overdracht van heer Johan van Beal, ridder.

Dit gebeurde in aanwezigheid van heer Ernoul van Corswaremme, heer Henri van

Guedeghoven (Guighoven), van ridders Johan Oem, Robert van Eggertingen en vele anderen.

De heer Rasso van Ordingen, militair, in de hoedanigheid als echtgenoot van Katriene van Buscus (Bosch), zijn vrouw, verhief zijn huis en aanhorigheden, genaamd Opsteyn, gelegen te Eigenbilzen, samen met een tiende, een bos en een herberg in Buekenbilzen (Waltwilder), en zeker wel met bepaalde stukken grond, waarvan twee goederen en 16 roeden liggende nabij Conene (Compveld), ½ goed nabij de weg die naar Wezet (Veldwezelt) loopt en 16 roeden tussen Bredelo en Conene, ½ goed in twee stukken nabij Eigenbilzen. Door het overlijden van Lambertus van Buscus, die dit leengoed vroeger had verheven alsook het Driessche, vlakbij de Schadenbossche (Schayenbos) gelegen aan de andere kant, door overdracht van Ghisbert Vrymans.

Ghisbertus, genaamd Vrijmans van Eigenbilzen, verhief op dezelfde plaats drie stukken akkerland en één tuin, Op Steyn genoemd, alle gelegen in de parochie Eigenbilzen, evenzo 12 oude bodemerijen (het voorschieten van geld of schulden) op de tuin en herberg van Herman Lynanker genaamd op die Strate, gelegen op het landgoed van Eigenbilzen. Evenzo een herberg gelegen op het landgoed van Beukenbilzen (Waltwilder) en overal.

Ghysbertus van Bredelo uit Maastricht verhief op dezelfde plaats drie landgoederen, Driessche genaamd, gelegen tussen Gheylke (Gellik) en Eigenbilzen vlakbij het bos, Schadenbossche genaamd aan de ene kant en bij de straat die

hetzelfde bos oversteekt aan de andere kant.

Ghysbertus van Geylke verhief 14 roeden land gelegen in Rudekoven; evenzo 23 roeden land in Eigenbilzen op de plaats Heyschempot (Heyputter) genaamd, evenzo 9 roeden land op dezelfde plaats; ook 6 oude bodemerijen boven bepaalde stukken land; evenzo 29 sol. En 6 den van goede munt (geld) liggende boven zekere delen land op dezelfde plaats, evenzo 79 den en 10,5 kapoenen boven bepaalde erfenissen binnen Rudekoven en Eigenbilzen en op dezelfde plaats overal door het overlijden van Daniel van Geylick zijn grootvader.

Domicella Aeleydis, wettige echtgenote van Godenuld van Elderen, verhief te Maastricht op 22 augustus, samen met Johannes van Kestelt, twee derde delen van een kar hooi gelegen bij en over het weiland van genaamde Godenuld in Eigenbilzen, officieel den Bruel genaamd, *Bruel betekent; moerassige grond met struikgewas.*

Johannes van Kestelt, hij was meier (rentmeester) van Bilzen en verhief Hommelen tussen 1390 en 1413, met zijn bijhorigheden, bevattende de goederen gelegen bij Jonckholt, ten gevolge van schenking van de heer van Luik, in de register is geen juiste datering voorhanden.

De heer van Luik verwierf dit leengoed uit dat wat Arnold van Ruelingen die dit door een misdrijf verloor ten tijde van de oorlogen tegen de heer en zijn kerk. Merk op dat Arnold het vroeger had verheven, ten gevolge van het overlijden van Theodoric van Wynckelhem.

Op 23-06-1421 verheft hij nogmaals in het prinsbisschoppelijk paleis te Luik "den hoff van Humelen met X bunre lants min of meer, gelegen bij Eyckenbilsen".

Door overdracht van Lambert van den Bossche alias van Kanne. Dit gebeurde in

aanwezigheid van Willem van de heilige Margaretha, Guido van Gelinden, Henricus van Oudenwater, Nicolaas van Vorda en vele anderen.

Johannes, zoon van Laurent Lymborch, verhief te Luik op 26 maart, de genaamde goederen van Eigenbilzen, meer dan 12 goederen akkerland, weiden en bos samen met aanhorigheden, klachten of uitspraken van de rechtbank en kapoenen, samen met de tuin, door het overlijden van Johannes Lymborch, zijn oom. En op dezelfde plaats erkende en tekende de genoemde Johannes voor Rodulf van Beest, 20 florijnen van Tongers geld als jaarlijkse cijns te hebben en te houden zolang hij leefde met betrekking tot de beschreven leengoederen. Dezelfde Johannes was zodanig overlegd dat hij de beschreven leengoederen overgaf aan zijn heer onder dergelijke voorwaarde dat, indien de voornoemde Johannes in gebreke zou blijven hij de betaling van de voorgeschreven 20 florijnen in gelijk welk jaar op het feest van de reiniging van de heilige maagd Maria zal doen.

Peter Boneter, verhief te Luik op 25 maart; in de hoedanigheid als voogd en wettige echtgenoot van Margaretha, dochter van Laurent Lymborch de genaamde goederen van Eigenbilzen, nl. meer dan 12 stukken akkerland, weide en bos samen met hun aanhorigheden klachten of uitspraken van de rechtbank en kapoenen, samen met een tuin, door het overlijden van Johannes, gewijde broer van Margaretha. Dit gebeurde in aanwezigheid van Egidius van Aremude, Henricus van Oudewater, Guido van Gelinden, Niclaas van Vorda en vele anderen.

In het 12de jaar (1412) op 26 juni, waren Rutger van Spauden (Spouwen) en Peter

Boneter geraadpleegd (getuigen) dat Peter goederen van Eigenbilzen zal bezitten en dat na het overlijden van dezelfde Peter en

van zijn echtgenote Margaretha voor het geval zij geen wettelijke nakomelingen hebben, deze goederen zullen terug keren naar Rutger. In aanwezigheid van Bandry van Boin, Nicolaas van Vorda, Albert Heydick, Otto vanden Stegen en vele anderen.

Heer Jacob van Gothem, militair, verhief de goederen van Opleeuw (Gors op Leeuw) door overdracht van heer Engelbert van Lovieraux, eveneens militair.

Arnold Clut, Maastrichternaar, verhief zijn herberg, bij Bilzen en Eigenbilzen gelegen, door het overlijden van Arnold Clut, zijn vader, die deze verwierf Theoderic van Eynenbergen.

Johannes van Bodingen van Petersem (Pietersem) verhief 2 goederen land tussen Breegden en Gellik door overdracht van Arnold Haen van Eigenbilzen, gescheiden van het leengoed van Arnold Clut door nabuurschap (verwantschap).

Godfried van Godenoels van Elderen (Genoels Elderen) verhief 8 goederen bos en (merice)? evenzo 16 kruiken fijn tarwemeel boven de molen van Krickaert door de overdracht van Philip van Gerstinchoven. Diezelfde Godenoels verhief 4 goederen bos en (merice)? En 8 kruiken fijn tarwemeel boven de voornoemde molen, door overdracht van Johannes van Mombeke. Deze verhief daarbij nog 4,5 goederen en 8 kruiken fijn tarwemeel.

Kasteel Zangerhij

Watermolen Zangerhij

Hommelen

Eigenbilzen zijn wegen, gadskes en waterlopen

Nummers van de wegen en hun beschrijving

Met de namen van toen

1. Weg van Veldwezelt naar Hoelbeek, “Blookweg” van het Scheepveld, Molenveld, De Punte Kuil, Gelscheweyen, den Hemerijkenberg, Slavoren tot Moosbroek. Het Mjatteskrijske staat op het vier dorpenpunt. Eigenbilzen, Mopertingen, Hoelbeek en Waltwilder. Op 8 juni 1906 werd deze weg verbreed, langs een gedeelte van de Blookstraat werden er kasseiwaterlopen aangelegd. Op 7 augustus 1910 werd de breedte van deze weg op 9 meter gebracht.
2. Weg van Hees naar Zutendaal, Scheepveld, voet van het Hemelrijk, Eksterke, Kruisje (Hoefweg) Schaaibos, (het kanaal was er toen nog niet). Tussen Beerenbroek en de Gellik velden door naar de Schrijnberg en zo naar Zutendaal, achter de Hoeffaert tot aan de Molenbeek.
3. Weg van Mopertingen naar Gellik, Molenveld, Scheepveld, via de kapel naar de voet van het Hemelrijk tot de Baretstraat en zo naar weg nr.2.
4. Weg van Eigenbilzen naar Veldwezelt, Meersestraatje vanaf de Dorpsstraat nu Steenveldstraat (werd verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938). Van daar naar de Grote steenbergen, Borgerveld via Withofskeskapel, Scheepveld tot aan weg nr.2, die dan verder loop tot Veldwezelt.
5. Weg van Eigenbilzen naar Hoelbeek en Waltwilder. Vanaf de Dorpsstraat, Beekomstraat tot Krombeek, (Het Mèstemke), Bekembemden, en zo naar Hoelbeek.
6. Weg van Eigenbilzen naar Veldwezelt. Van de Dorpsstraat, Winkelomstraat, Lange Eikentweyer, Waterkuil, Schuthagen, Kruiske tot Hoefweg, weg nr.2. Rechtgetrokken en verbreed op 5 oktober 1936.
7. Weg van Eigenbilzen naar Gellik van aan Smeets Dorpsstraat, Heseputterstraat, richting Vossenkuil, Bonakker, Branbos, Beerenbroek en zo tot weg nr. 2. Op 1 mei 1904 zou men overgaan tot het aanleggen van kasseiwaterlopen, op een gedeelte van de Heseputterstraat tot aan de 2de brug. Op 8 juni 1906 werd deze weg verbreed, op 9 oktober 1907 vraagt men deze weg tot groot verkeer te verklaren. Op 7 augustus 1910 werd de breedte op 9 meter gebracht. Het Albertkanaal heeft deze weg onderbroken.
8. Weg van Eigenbilzen naar Gellik, vanaf de Winkelomstrat, Koestraat, de Waterkuil, Hoogweyen tot weg nr.2. Ook onderbroken door het Albertkanaal.
9. Weg van Gellik naar Munsterbilzen (Aan de Brikkenhovenstraat), Krieckaert, Hoeffaert, Bonyterbos, Zangerij en zo naar Munsterbilzen.
10. Weg van Munsterbilzen naar Zutendaal, Branderijstraat langs de Bezoensbeek.

11. Weg van Mopertingen naar Zangerij, recht door Eigenbilzen van aan de Blookstraat, Dorpsstraat, Heysputterhoek, Woonselstraat, Lochtstraat, Doel Hoven, De Hoeven, Huitemerstraat zo naar Zangerij. Op 8 juni 1906 werd deze weg verbreed en kasseiwaterlopen gelegd tot aan de brug van de spoorweg en verder tot aan de Huitemerstraat. Op 7 augustus 1910 werd de breedte op 9 meter gebracht. Sedert het ontstaan van de spoorweg in 1857, het vervoer neemt toe naar het station, vanuit Mopertingen, Rosmeer, Vlijtingen, Gr- en Kl- Spouwen, Rijkhoven, Hoelbeek en Waltwilder. Vervoer per kar van fruit, aardappelen, kolen, meststoffen, stenen enz.. Langs deze weg werd ook al het hout, komende van de bossen van het kasteel van Zangerij en van het zuidelijk gedeelte van Zutendaal en Gellik, naar het station gebracht.
12. Voetpad van Lochtstraat naar het Dieproot, Dieprootsteeg, Boxberg en zo naar het kasteel van Zangerij.
13. Weg van Lochtstraat naar Hoelbeek, Huitemerstraat nu Fietenstraat. Langs Het Blook, Klein Hommelen en zo naar Hoelbeek. Op 25 maart 1901 werd er een verbetering van deze weg aangebracht, verbreding, wijziging van richting en belegging met afval van steengroeven. Op 10-4-1902 werd een nieuw bestek gemaakt van de Huitemerstraat. Dit bestek bedroeg 13.105,78fr. waarvan 70% door staat en provincie werd betaald. Deze weg had een lengte van 670 meter.
14. Weg van Eigenbilzen naar Zutendaal. Vanaf de Lochtstraat, Haenestraat, Bonyterbosch, Grote Heide, zo naar Zutendaal. De Haenestraat is verbreed en rechtgetrokken op 5 oktober 1936.
15. Voetpad tussen Maria Broeders nu (Vertessen) en Gerard Swennen later Godfried Swennen, (Frie van Gère) "Vishovesteeg" naar het Meerestraatje nr. 4.
16. Weg en voetpad van aan Gaspard Haenen (zuidelijke hoek Dorpsstraat, Haenesteeg) naar de Mereweg, Haenesteeg nu gedeelte van de Eikenbeekstraat tot achter het huis Bére Nulens zo door achter Pellaers naar de Mereweg,(dit gedeelte is afgeschaft op 10 juni 1971) rechtover waar nu Steegmans woont en zo door naar de Kleine-Mereweg waar het huis van Frans Meesters nu staat. Het eerste gedeelte is nu Eikenbeekstraat, de rest is afgeschaft op 5 juni 1911 en verkocht aan de aanpalende eigenaars.
17. Weg van Vossenkuil naar Berenbroek. Bonakker naar de Berenbroekstraat. Verbreding van deze weg op 4 februari 1929.
18. Weg van Hartenberg naar Heseputterstraat (Dorpsstraat), Kerksteegje, de nu St.-Niklaasstraat.

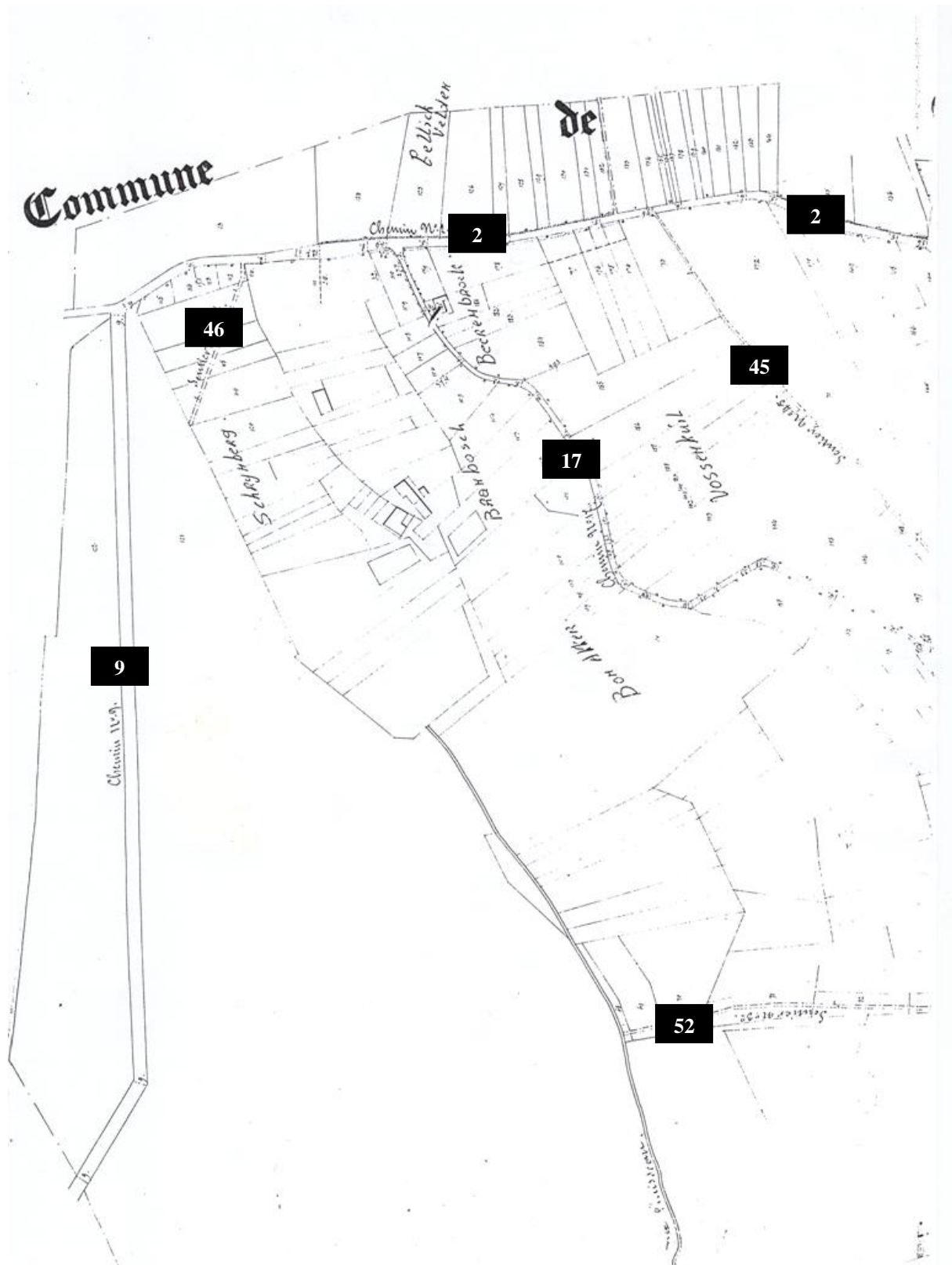
19. Weg van Eigenbilzen naar Hoelbeek vanaf het Dorpsplein, langs de kerk (Hartenberg) (Kattestraat), Noterbosch, Op de Kraberg tot aan Klein-Hommelen, Huitemerstraat (Fietenstraat). Op 16 mei 1913 werd deze weg smaller gemaakt. 20 april 1913 verkoopt de gemeente 5m² 63dm² voor 6fr. aan Pieter Boelen-Martens, (Boelen aan de brug) een hoekje gemeentegrond overschot.
20. Weg van Schuthagen naar de Keenepe, weg die uitloopt op een servitutenweg.
21. Weg van aan Willem Jans Hoogweide. (Esweg), De Puntekuil naar Grote Steenbergen (Grotesteen).
22. Weg van Blookstraat Hoogweide naar Winkelomstraat. Puntekuil naar de Meereweyen. Op 9 juni 1911 werd deze weg herlegd daarna verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938.
23. Voetpad van Dorpsstraat naar de Slavoren, Niergaststraatje (Piepelenstraatje zoals wij het noemen), van aan Jan Meesters-Biesmans zo door de Gelscheweijen, Smissen veldjens, Hemerykenberg, de Slavoren en zo naar de Caberg in Mopertingen. Slavorenvoetpad.
24. Weg van Hemeryckenberg naar Bekembemden, Bergstraatje.
25. Weg en voetpad Eigenbilzen, Tongeren. Van het Dorpsplein (Braumstraat) Breemestraatje, de Geer, via de Brielveldjens naar Beekomstraat door het Méstemke naar het Hemeryk, Tongersvoetpad. De Braamstraat werd verbonden met de Beekomstraat en werd verbreed tot 6 meter. De firma Meulemans uit Maaseik legde de laatste hand aan deze werken in april 1968.
26. Voetpad van Merestraat naar weide achter Vertessen, Koeysteeg.
27. Weg van Dorpsstraat tegenover de Beekomstraat naar de Mereweye. Daar stond een huis, eigendom van Pierre Martens (waar nu Maike Morias woont). Het werd afgeschapt op 6 oktober 1911 en verkocht aan de aanpalende eigenaars.
28. Weg van aan Sielke Brepoels (brouwerij) naar Harrie Nijssen in het veld tot aan de grote steen. Oude Winkelomweg “nu Helenastraat”. Deze weg werd verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938. Door de ruilverkaveling is deze weg onderbroken.
29. Servitudeweg van Mereweg naar het Eksterke, Weeraerdweg. Nu ruilverkavelingsweg.
30. Weg en voetpad van Hoogweyen (Koestraat) naar Meisdael, Heysputterhoek, Eendepoel, Waterstraatjevoetpad. Van daaruit stukje Veldstraat zo schuin naar de Lochtstraat ongeveer bij Hugo Claessens (werd afgeschapt op 8 april 1935), rechtover naar de Kattestraat en zo naar de Noterenbos. Dit bos werd afgeschapt op 6 oktober 1911en werd verkocht aan de aanpalende eigenaars. Het laatste stuk is nog open, maar verplaatste men op 10 oktober 1938.

31. Weg van Winkelomstraat naar Heseputterveld, Endepoelstraatje (Eendenpoel). Deze weg werd rechtgetrokken en verbreed op 29 augustus 1932.
32. Weg van Heseputterstraat naar Vossekuil, Vossekuilweg; is onderbroken door het Albertkanaal.
33. Weg van Heseputterstraat naar Woonselstraat (Lochtstraat), Veldjesweg. Deze weg werd verbreed en rechtgetrokken op 14 maart 1938.
34. Weg en voetpad van Eigenbilzen naar Hoelbeek, Bruulstraatje, Bruulvoetpad tot Krombeek.
35. Weg van Woonselstraat naar Huitemerstraat, Hoevenstraat, van aan Nand Mertens (Nand van de Moller) eerste stuk van de Molendries zo via de Cannesberg naar de Fietenstraat, bij Winand Neven.
36. Weg van Hoevestraat naar Molendries, Molendriesteeg, tweede stuk van de Molendries de Kattestraat over en zo richting Noterenbos.
37. Weg Molendriessteeg naar Meisdael, Meisdaelweg, naar de weide van Cornelis Martens toe, Noterbosch.
38. Voetpad van de Slavoren via Mjatteskruisje naar Hoelbeek, Slavorenvoetpad.
39. Voetpad achter den Oude Berg, Gilsenvoetpad, van de Bergstraat naar de Gelscheweyen en zo naar de Caberg te Mopertingen.
40. Voetpad Eigenbilzen naar Mopertingen, Meerevoetpad, van aan het klooster tot bij Meesters Eikebeekstraat naar Roger Swennen, vandaaruit door de weide van Vertessen naar het Meerestraatje.
41. Voetpad van het Kuipersvoetpad naar het Winkelomveld, Moestuinweg.
42. Weg en voetpad van Winkelomstraat naar Hoelbeek, komt van uit de Eendepoel (Endepoelvoetpad) tegenover Georges Hensen naar Vossen in de Dorpsstraat, daar schuin tegenover naast het huis van Jos Beckers naar de Harteberg (werd afgeschaft op 23 mei 1938), zo over de Peerdenput (Peremputvoetpad) naar het Kattegat. (afgeschaft op 6 oktober 1911). Het laatste stuk bestaat nog (werd verplaatst op 24 maart 1930), de andere stukken zijn door de aanpalende eigenaars gekocht.
43. Voetpad van Winkelomstraat naar Heseputterveld, Bruidegomvoetpad, vanaf het huis Lathouwers (Timme), parallel met de Eendepoel tot aan de spoorweg. Dit voetpad is afgeschaft op 6 oktober 1911 en aangekocht door de aanpalende eigenaars.
44. Voetpad dat loopt vanaf de Dorpsstraat huis Bangels naar het Bruidegomvoetpad, Groeneweg. Het loopt tegen voetpad 43 aan.

45. Voetpad Eigenbilzen naar Gellik, Waerebergweg, Beerenbroek. Dit liep tussen Schaaibosch en Vossenkuil naar weg nr.2.
46. Munsterbilzen naar Maastricht, Sietelkuilvoetpad.
47. Voetpad van bij Annie Withofs (Schuttershof) naar de Veldstraat tot bij huis Beckers, Driesenvoetpad.
48. Voetpad van tegenover Klein-Hommelen naar Hoelbeek, Hommelenpad.
50. Voetpad vanuit de Kerhoflaan naar de kapel op de Lochtstraat, Kerkweg.
51. Voetpad van de Hartenberg naar de Reetjes, Reetjesweg van bloemenzaak Bruggen naar Dolfkes vijver. Van de Reetjes zo door naar de Rondéle.
52. Voetpad van het dorpsplein, van Jeanneke Kostens tot de Oude-Winkelomstraat, Kuipersvoetpad, het kruist het voetpad wat vanachter het klooster komt, en loopt zo door tot aan nr.16.
53. Voetpad van Eigenbilzen naar Munsterbilzen, Zangerijvoetpad, van aan de Blauwstenen naar de Nieuwerf.
54. Voetpad van Eigenbilzen naar de Krickaertmolen, Molenweg.

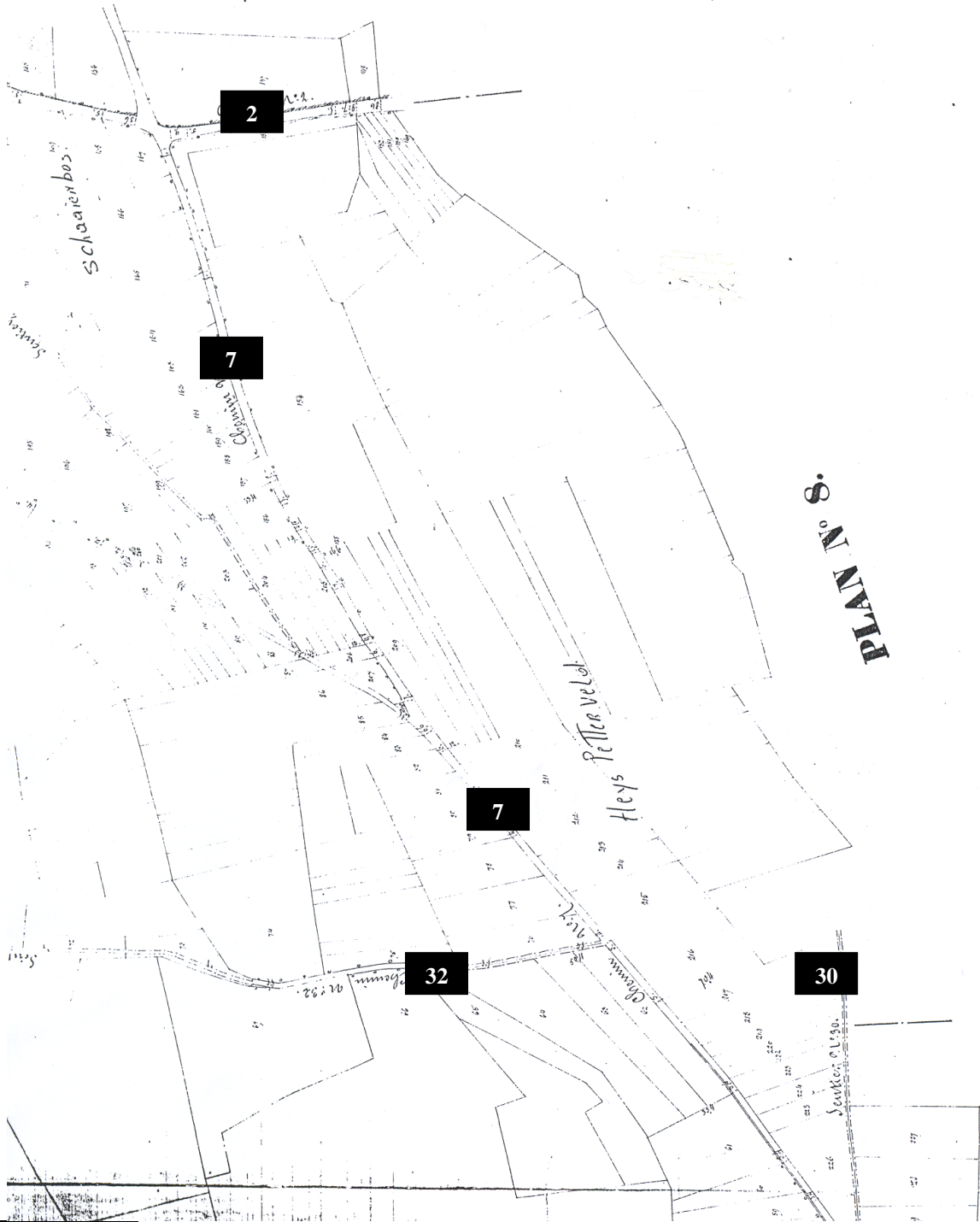
Waterlopen van Eigenbilzen.

- Molenbeek heeft een lengte van 2.349 meter.
- Langkeukelbeek heeft een lengte van 1.377 meter.
- Bezoensbeek heeft een lengte van 1.319 meter.
- Krombeek heeft een lengte van 2.350 meter.
- Oefaartloop heeft een lengte van 340 meter.

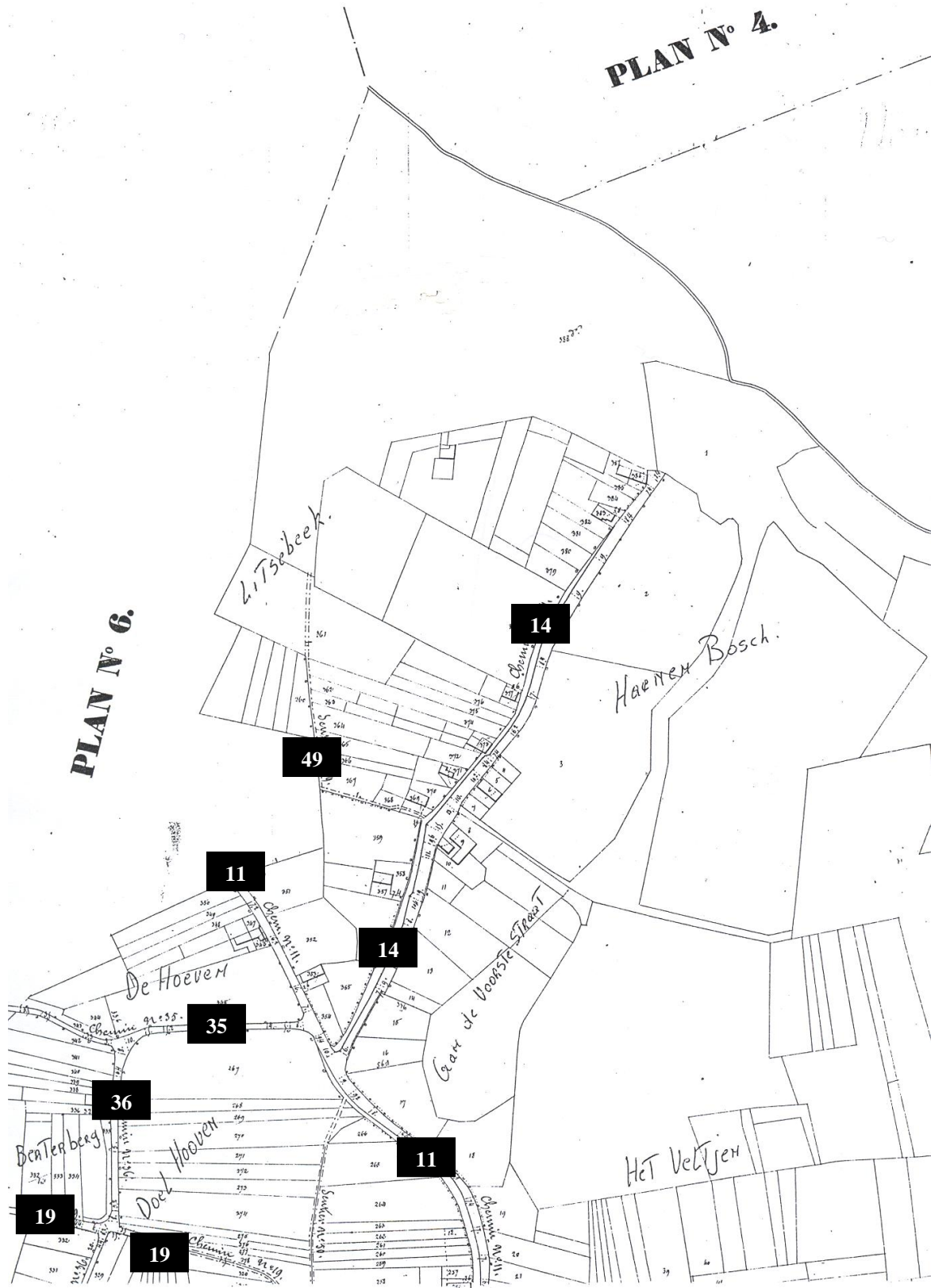
Kaart 1

Gellick.

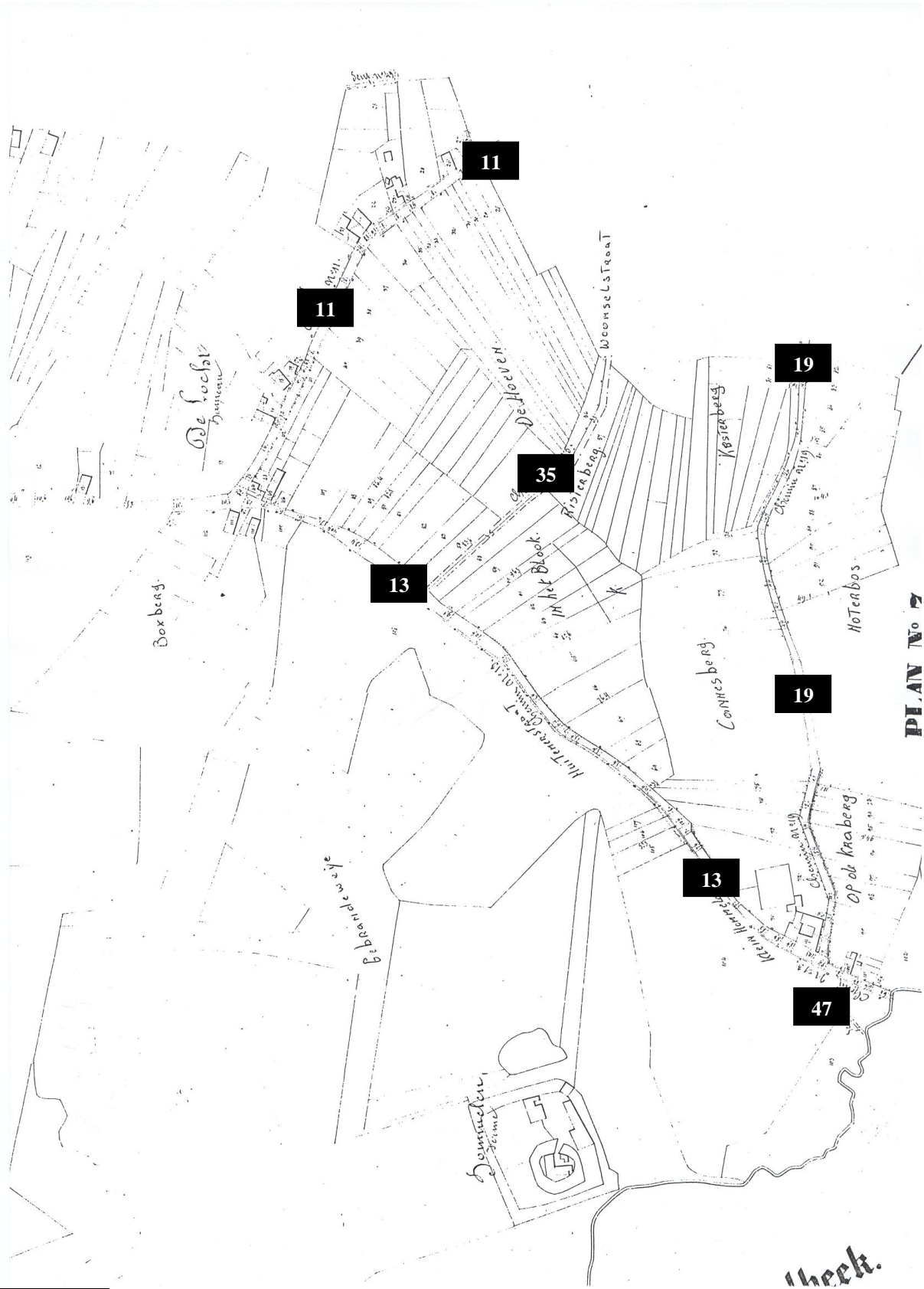
Kaart 2

PLAN N. 8.

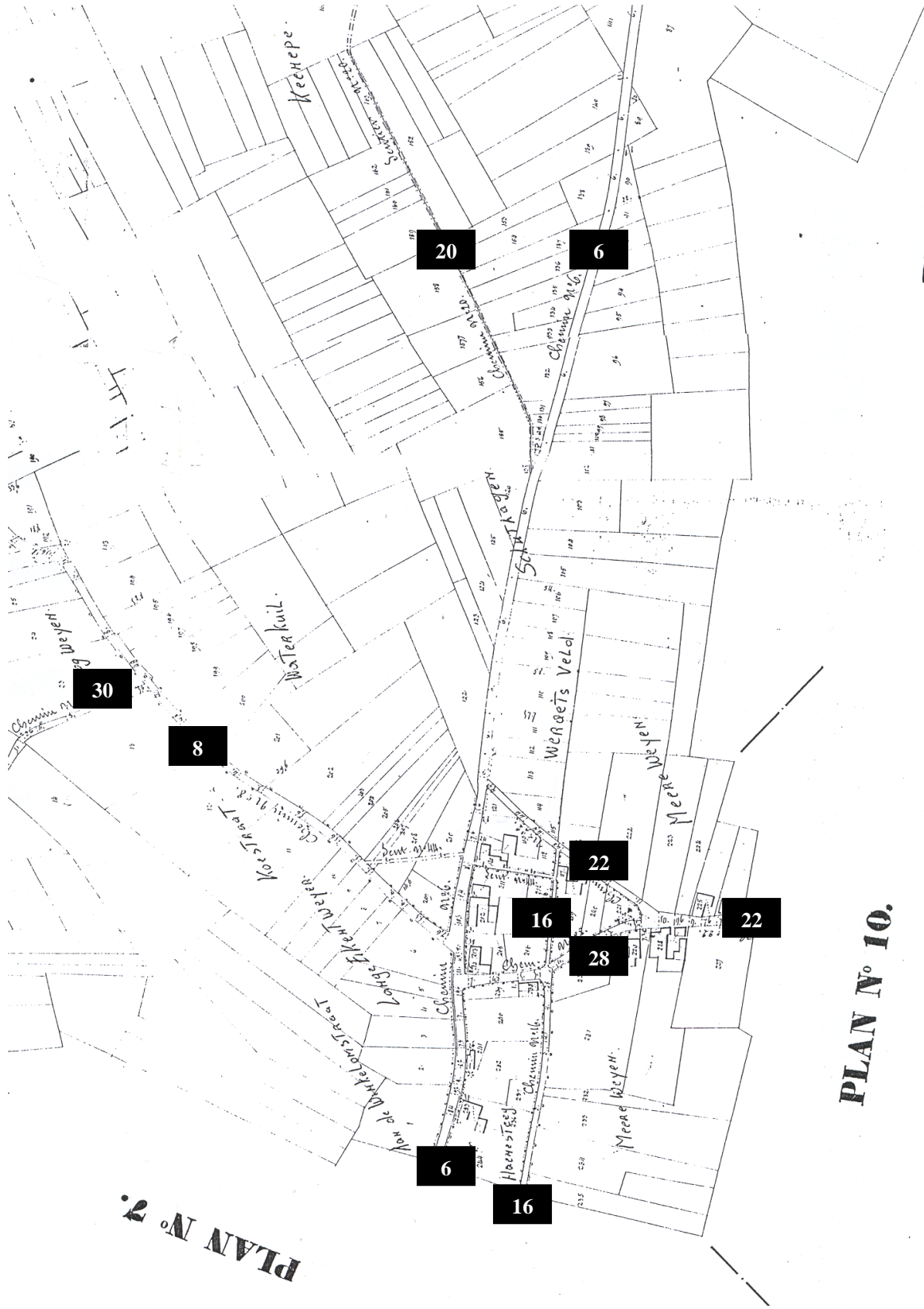
Kaart 3

NATERBOSCH

Kaart 4

cheek.

PLAN N° 9.

PLAN N° 10.

PLAN N° 7.

Kaart 6

Klankenlijst

a	stat	(staart)	uitgesproken als: van het Nederlands	stad
aa	zaat	(zout)	uitgesproken als: van het Nederlands	haat
ao	haos	(haas)	uitgesproken als: van het Frans	alors
au	rauw	(ruw)	uitgesproken als: van het Nederlands	blauw
e	bed	(bed)		
è	oplètte	(opletten)	uitgesproken als: van het Frans	élève
ê	rêch	(recht)	uitgesproken als: met langere klank of sleeptoon	
êë	zêë	(zaaien)	uitgesproken als: met langere klank of sleeptoon	
ee	kees	(kaas)	uitgesproken als: van het Nederlands	beest
éé	éézer	(ijzer)	uitgesproken als: van het Nederlands	lezer
èè	hèèf	(heeft)	uitgesproken als: van het Frans	élève
ei	wei	(wij)	uitgesproken als: van het Nederlands	weide
ëï	bëim	(bomen)	uitgesproken als: met langere klank of sleeptoon	
ie	liege	(liegen)	uitgesproken als: van het Nederlands	vliegen
ië	riëts	(reet)	uitgesproken als: met langere klank of sleeptoon	
ieë	knieë	(knieën)	uitgesproken als: met langere klank met naslag	
oa	shoap	(schaap)	uitgesproken als:	
oe	moer	(muur)	uitgesproken als: van het Nederlands	boer
oë	poëwe	(roepen)	uitgesproken als: met langere klank of sleeptoon	
ooj	nooj	(niet graag)	uitgesproken als: van het Nederlands	dooi
ou	douwe	(duwen)	uitgesproken als: van het Nederlands	bouwen
sh	shoal	(school)	uitgesproken als: van het Engels	show
u	huk	(hoek)	uitgesproken als: van de naam	Kurt
ù	kwùk	(kok)	uitgesproken als:	

Vervoegingen

		ik	jij	hij	zij en wij	gij
		ich	dich	hè	zij en vèè	gèè
bidden						
bèè	o.t.t	bè	bèèts	bèèt	bèèe	bèèt
	o.v.t	bède	bèdes	bède	bède	bède
	v.v.t	gebèèd				
delen						
dêle	o.t.t	dêl	dêlts	dêlt	dêle	dêlt
	o.v.t	dêlde	dêldes	dêlde	dêlde	dêlde
	v.v.t	gedêld				
doen						
doen	o.t.t	doen	déès	dééd	doen	doet
	o.v.t	doeg	does	doeg	doee	doeg
	v.v.t	gedwùn				
dragen						
draoge	o.t.t	draog	dreegs	dreeg	draoge	draog
	o.v.t	droeg	droegs	droeg	droege	droeg
	v.v.t	gedraoge				
dringen						
drenge	o.t.t	dreng	drings	drink	drenge	drenk
	o.v.t	drong	drongs	drong	dronge	dronk
	v.v.t	gedronge				
gaan						
gwùn	o.t.t	goan	gèès	gèèt	gwùn	goat
	o.v.t	gong	gongs	gong	gonge	gonk
	v.v.t	gegange				
hangen						
hange	o.t.t	hang	hings	hink	hange	hank
	o.v.t	hong	hongs	hong	hongge	honk
	v.v.t	gehange				
hebben						
habbe	o.t.t	hab	hebs	hèèt	habbe	hèb
	o.v.t	hao	haos	hao	haoë	haot
	v.v.t	gad				

horen

hère	o.t.t	heer	jos	jod	here	heert
	o.v.t	jodde	joddes	jodde	jodde	jodde
	v.v.t	gejod				

houden

hage	o.t.t	haag	hùls	hùlt	hage	haat
	o.v.t	hoel	hoels	hoel	hoele	hoelt
	v.v.t	gehage				

kijken

loere	o.t.t	loer	loers	loert	loere	loert
	o.v.t	loerde	loerdes	loerde	loerde	loerde
	v.v.t	geloerd				

komen

kwùmme	o.t.t	koam	kims	kimp	kwùmme	koamp
	o.v.t	koem	koems	koem	koeme	koemp
	v.v.t	gekwùmme				

kopen

koape	o.t.t	koap	kèps	kèp	koape	koap
	o.v.t	koch	kochs	koch	kochten	koch
	v.v.t	gekoch				

krijgen

krége	o.t.t	krijg	krijgs	krijg	krége	krijg
	o.v.t	krèèg	krèègs	krèèg	krège	krèèg
	v.v.t	gekrègge				

kunnen

konne	o.t.t	kan	kons	kan	konne	kont
	o.v.t	kos	kos	kos	koste	kos
	v.v.t	gekonne				

laden

laoje	o.t.t	laoj	laojs	laojt	laoje	laojt
	o.v.t	laojde	laojdes	laojde	laojde	laojde
	v.v.t	gelaojd				

leggen

legge	o.t.t	leg	lèks	lèk	legge	leg
	o.v.t	laag	laags	laag	laagte	laag
	v.v.t	gelaag				

lezen

lèze	o.t.t	lèès	lees	lees	lèze	lèès
	o.v.t	loes	loes	loes	loeze	loes
	v.v.t	gelèze				
liggen						
lègge	o.t.t	lèg	liks	lik	lègge	lèg
	o.v.t	loeg	loegs	loeg	loege	loeg
	v.v.t	gelaag				
lopen						
loape	o.t.t	loap	lèps	lèp	loape	loap
	o.v.t	loep	loeps	loep	loepe	loep
	v.v.t	geloape				
maken						
maoke	o.t.t	maok	mèks	mèk	maoke	maok
	o.v.t	moek	moeks	moek	moeke	moek
	v.v.t	gemaok				
rijden						
vaore	o.t.t	vaor	vjos	vjod	vaore	vaort
	o.v.t	voer	voers	voer	voere	voert
		vjodde	vjoddes	vjodde	vjodde	vjodde
	v.v.t	gevaore				
schieten						
shiete	o.t.t	shiet	shits	shit	shiete	shiet
	o.v.t	shwùt	shwùts	shwùt	shwùtte	shwùt
	v.v.t	geshwùtte				
schrijven						
shréve	o.t.t	shrééf	shrijfs	shrijf	shréve	shrijf
	o.v.t	shrééf	shrééfs	shrééf	shréve	shrééf
	v.v.t	geshréve				
slaan						
hêwe	o.t.t	hêw	hijds	hijd	hêwe	hêwd
	o.v.t	sloeg	sloegs	sloeg	sloege	sloeg
		houw	houws	houw	houwe	houwd
	v.v.t	gehêwe				
sluiten						
sliete	o.t.t	sliet	slits	slit	sliete	sliet
	o.v.t	slwùt	slwùts	slwùt	slwùtte	slwùt
	v.v.t	geslwùtte				

spannen

spanne	o.t.t	span	spins	spint	spanne	spant
	o.v.t	spande	spandes	spande	spane	spaant
	v.v.t	gespanne				
spreken						
sprèke	o.t.t	sprèèk	spriks	sprìk	sprèke	sprèèkt
	o.v.t	sproek	sproeks	sproek	sproeke	sproek
	v.v.t	gesprùkke				
steken						
stèke	o.t.t	stèèk	stiks	stik	stèke	stèèkt
	o.v.t	stoek	stoeks	stoek	stoeke	stoekt
	v.v.t	gestèke				
stoten						
stote	o.t.t	stoot	stéés	stééd	stote	stoot
	o.v.t	stoet	stoets	stoet	stoete	stoet
	v.v.t	gestote				
sturen						
shikke	o.t.t	shik	shiks	shik	shikke	shikt
	o.v.t	shikde	shikdes	shikde	shikde	shikde
	v.v.t	geshik				
vallen						
valle	o.t.t	val	vuls	vult	valle	valt
	o.v.t	voel	voels	voel	voele	voelt
	v.v.t	gevall				
vangen						
vange	o.t.t	vang	vings	vink	vange	vangt
	o.v.t	vong	vongs	vong	vonge	vongt
	v.v.t	gevang				
vliegen						
vliege	o.t.t	vlieg	vlijgs	vlijg	vliege	vlieg
	o.v.t	vlùg	vlùgs	vlùg	vlùgte	vlùg
	v.v.t	gevlùgge				
vullen						
velle	o.t.t	vêl	vùls	vùlt	velle	vùlt
	o.v.t	vùlde	vùldes	vùlde	vùlde	vùlde
	v.v.t	gevêld				

willen

wùlle	o.t.t	wùl	wùls	wùlt	wùlle	wùlt
	o.v.t	wol	wols	wol	wolle	wolt
	v.v.t	gewùlt				
wrijven						
vréve	o.t.t	vrééf	vrijfs	vrijf	vréve	vrijf
	o.v.t	vrèèf	vrèèfs	vrèèf	vrève	vrèèf
	v.v.t	gevrjève				
zeggen						
zegge	o.t.t	zeg	zèks	zèk	zegge	zeg
	o.v.t	zaäg	zaägs	zaäg	zaägte	zaäg
	v.v.t	gezaag				
zien						
zien	o.t.t	zien	zies	ziet	zien	ziet
	o.v.t	zoeg	zoegs	zoeg	zoegte	zoeg
	v.v.t	gezjèn				
zijn						
zien	o.t.t	bin	bès	ès	zien	ziet
	o.v.t	waos	woors	waos	wore	woort
	v.v.t	gewèès				
zoeken						
zikke	o.t.t	zik	ziks	zik	zikke	zik
	o.v.t	zuk	zuks	zuk	zukke	zuk
	v.v.t	gezukke				
zwemmen						
zwemme	o.t.t	zwem	zwims	zwimp	zwemme	zwemp
	o.v.t	zwom	zwoms	zwom	zwomme	zwomp.
	v.v.t	gezwomme				

**Enige eigenaardigheden uit
Eigenbilzen.**

't Joste wol ich m'n dèrp vjèrstelle, wat de lei oot anner dèrpe zegge es ze wjètte datste van égebilze bès.

“Treg aon de breg èègebùlze gèèt vèèr, anes wjod de kerk nie gewijd”.

Dit was de historische uitspraak van veldwachter (boj) Cornelis Meesters, de schoonvader van Julke op den Hartenberg, bij het voorafgaan van de kerkwijding in 1910 aan de brug van de spoorweg aan Jan van Jepke. Aan deze brug vormde zich een stoet met inwoners van Eigenbilzen, Gellik en Zutendaal. Gedreven door nieuwsgierigheid om de nieuwe kerk te zien, drongen de “vreemden” zich naar voren de brug op. De in het nauw gedreven veldwachter maande aan tot kalmte en dreigde:

“Treg aon de breg èègebùlze gèèt vèèr, annes wjod de kerk nie gewijd”. Dit dreigement miste zijn uitwerking niet; de brug werd ontruimd. Eigenbilzen ging vóór en de feestelijkheden konden beginnen. Als de bisschop een bezoek bracht aan het dorp, hetgeen een gebeurtenis op zich was, verdrongen de mensen zich van de omliggende dorpen om hem te zien. Wetende dat het Albertkanaal er nog niet was, lagen Gellik en Zutendaal dus niet veraf.

Bij onze zusters van het Kindsheid – Jesu in de Winkelomstraat kon men van de tandpijn verlost worden door een kleine bijdrage in natura en gebed.

Wratten en onderhuidse aandoeningen konden bij dorpsgenoot Willem Swennen (de bie) verholpen worden. Hij maakte een brei van aarde en speeksel, smeerde deze samenstelling op de te behandelen plaatsen, bad, maakte wat kruisjes, en zei:

”gank jovves, ich zol wol bèë, de mus doa waol in geléve en in vjotteen daog nie noa loere, dan kimp 't goed”.

“ ga nu maar naar huis, ik zal wel bidden, je moet er wel in geloven en in veertien dagen er niet naar kijken, dan komt het allemaal goed”.

Anna Frederix (Anna van Peje) uit de Eendenpoel had een speciale samenstelling om brandzalf te maken, hetgeen vele mensen kon helpen, die zich verbrand hadden.

Maria Kellers (Maria van de Vent) uit de Kattestraat kon mensen van migraine afhelpen. Er was een toeloop om geholpen te worden en dat alleen door het gebed.

Jos Bruggen, de man van oot de bunker aon 't kanaal, heeft ook al veel mensen geholpen; mensen met problemen zoals stress, migraine enz...

Door te luisteren naar de mensen en door zijn diep geloof in een Opperwezen, kan hij ze op hun gemak stellen.

Haonekoer, woor 'ne mins dè zich van niemes iets aantrok, op zjèkkere daog woor hè aon 't djasse mèt de vlèggel, heel allêin, de p'stoor hoel holt bij'm en zaag; “maar meneer dat heb ik nu nog nooit gezien alleen aan't dorsen”, *”mê m'heer p'stoor dan zolste 't nou nog nie zien”* en sloeg de dèèr vjèr z'n naos touw.

Haonekoer was een mens, die zich van niemand iets aantrok. Op zekere dag was hij in zijn eentje aan het dorsen met de vlegel, hetgeen een zeldzaamheid was, want gewoonlijk gebeurde dit met twee of drie.

De pastoor stopte bij hem en zei: “Maar meneer, dat heb ik nu nog nooit gezien alleen aan't dorsen“. Haonekoer

antwoordde: “Dan zult ge het nu nog niet zien” en sloeg de deur voor de pastoor zijn neus dicht. Hij maakte zich boos omdat de pastoor “M’nheer” tegen hem zei.

Haspeloeres en z’n vrew

Op de grens van ’t dêrp, stond ’n aat
verkrottig heiske
Doa waan Haspeloeres en Merie z’n vrew
In dat ermzaolig hutje, mèt dei
krompgebwügge shew
Nie weet van dat heiske, stond e shoon
versierd kreiske
Haspeloeres woor ‘ne guje mins, zaag van
aot
Dronk gjan e drèpke en hoel van de kaot
kêrbemaoker woor z’nne stiel
Den hiemel hadde z’n ziel.
Op de grens van het dorp stond een oud
bouwvallig huisje.
Daar woonden Haspeloeres met zijn vrouw
Marie in een armzalig hutje met een
kromgebogen schouw.
Niet ver van dit huisje stond een mooi
versierd kruisje.
Haspeloeres was een goed mens, hij was
zacht van aard, dronk graag een borrel en
hield van de kaart.
Korvenmaker was zijn stiel.
Den hemel hebben zijn ziel.

Mariake en Zjang van Fonse, zuster en
broer, hadde lang mètèèn gewint es
vrijgezelle, ze wore meziekiefhebbbers,
Zjang woor ‘nne rare’t hoa meshéén get
mèt z’nne handicap te maoke.
Ès v’r ins doa koeme, zaag Mariake tjègge
Zjang; spjùl ins get op z’n viool vjèr dei lei
dich kons dat zo goed. Dat gèèt nou nie,
ich bin nie in stemming en oag nog nie
geswùrre heije.

Mariake en Jan van Fonse (Nivelle) waren
zuster en broer. Ze woonden samen als
vrijgezellen en hielden nogal van muziek.
Jan was een rare, maar dat had misschien

iets met het ongeval te maken dat hij ooit
gehad heeft. Daar hield hij een stijf been
aan over. Als we daar eens een bezoeker
brachten, zei Maria tegen Jan: “Speel eens
iets op je viool voor die mensen, je kan dat
zo goed!” Waarop Jan antwoordde: “Dat
gaat niet, ik ben vandaag nog niet
geschoren!”

Manus, de knêch van bij Lemmejans dronk
gjan ‘nne bok, zelfs in den noadenoen
gong h’r al ins noa de café, dan wjodde al
ins aon’m gevraag: ”wat heb ger heije gète
dies noen bij Lemmejans?” Dan zaag
Manus op zich Gellikers: ”*boksboene en
veldkeie!*” en de kal woor oot.
Manus, de knecht van bij Lemmejans
dronk graag een pintje, zelfs in de
namiddag, dan werd al eens aan hem
gevraagd: ”Wat heb je gegeten deze
middag?” Dan zei hij: “boksbonen en
veldkeien” en verder werd niets meer
gevraagd.

’t Woor vjèrjaor, den teed vjèr jalpel te
plante, den ene boer zaag tjègge den
aandere: ”hebs dich al z’n jalpel geplant?”
“nee,” zèkker: “ich mut dit joar gein
plante, ich habter nog.”
Het was voorjaar, de tijd om aardappelen
te planten, de ene boer zei tegen de andere:
“Heb jij al je aardappelen geplant?”
“Neen,” zei hij. “Ik heb er nog.”

Kattelio, sloep op ‘nne haoverstrozak in e
bed gemaok van weipoale
“kanedassehoat”, aon drei van dei poale
stonte shjèt, de gèèt dei ater het bed stond
woor aon dei shjèt aont ète, lio sloep ève
zaoleg

Katte Leo sloep op een haveren strozak in
een bed gemaakt van canadapalen. Aan
drie van de vier palen groeiden scheuten.

De geit, die haar verblijfplaats achter dat bed had, was gezellig van die scheuten aan het eten. Leo sliep even zalig.

Es 't in èègebùlze kèrmes wjodde dan maakte Jeanneke kostens altheid 'nne gatto vjèr os vjaddeg, en dat woor guje, en de krèèm wat ze maakte zo vondste nèrges gène, zo goed
Als het kermis werd in Eigenbilzen maakte Jeanneke Kostens altijd een lekkere kermistaart voor ons. De ijscrème, die ze maakte, vond men nergens.

“Vaor ich goan trouwe!” zaag de jong tjègge ze vader wei h'r treg koem van 't vrije. De vader zei: “èèl hije nimme, doa konste toch nog mèt waachte tot mèrrege!”
“Vader ik ga trouwen!” zei de jongeman toen hij terugkwam van bij zijn meisje.
“Toch vandaag niet meer!” zei de vader.
“Daar kun je nog wel tot morgen mee wachten!”

Den joste oavet dat het jonk getrouwd koppel sloape wolle gwùn, de vrew loeg al in 't bed en hèè stond nog aon de vinster te loere noa bote, vroeg in ins aon z'n vrew: “zeg weef zoe vèè oag kinner krége?” bo zij op antwodde: “este doa blijs stwùn dan zien ich 't noch nie gebère!”

Het was de eerste nacht dat het pasgetrouwd stel ging slapen. De vrouw lag al in bed. Terwijl hij stand te treuzelen aan het raam en naar buiten keek vroeg hij opeens aan zijn vrouw: “Zeg vrouw, zouden we ook kinderen krijgen?” Ze antwoordde: “Als je daar blijft staan, zie ik het niet gebeuren!”

Den èègeste van hei bwùvve voer met z'n krouwkaar jèvver de zengerijdrèf wei h'r treg koem van de mètret van bùlze, hè wus

dat h'r doa nie moch kwùmme, de bron koem h'm tjègge en zaag: “Wel siske, hier mag je niet rijden!” “dat ès goed,” zaag de

brave man.” meneer de bron es ich hei nie moach vaore, vort djèè dan, djèè moch!” op zich Schoonbekers, en reed gewoon verder.

Dezelfde van hierboven reed met zijn kruiwagen over de dreef van Zangerij. Toen hij terugkwam van de markt te Bilzen, waarvan hij wist dat hij daar niet mocht komen, kwam hij de baron tegen. De baron zei: “Wel Siske, hier mag je niet rijden. “Dat is goed meneer de baron,” zei Siske. “Als ik hier niet mag rijden, rij jij dan, jij mag!” En hij reed verder.

Bericht uit de Bilzenaar het is streng verboden in de bossen, toebehorend aan de baron van Zanger-hey, eikelen te rapen. Het is ook aan iedereen verboden, onder welk voorwendsel het ook zij, in deze bossen te komen. Tegen overtreders zal proces-verbaal opgemaakt worden.

Kattegiel zoet bij jef van bolleke in de jeep, het stuur mèt 'nne motsemdraad aoneen gemaok, zo voere ze langs 't kanaal op, giel zaag: “vaort gè ich mer kepot, 'ch leg m'ch nèèr in't tink
Kattegiel zat bij Jozef Bollen in de jeep. Met Jozef Bollen aan het stuur, dit met een binddraad aan elkaar gemaakt, reden ze langs het kanaal op. Giel zei: “Rij jij je maar dood, ik leg me neer in het vaarttuig.”

Kattegiel, gong z'ch mèt poase ins bichte bij p'stoor Meekers, dè jodde al nie goed mee.

“Mr p'stoor,” zaag Giel. “ich hab aon Merrie'r tette gevielt.” (*Merrie waos Kattermerrie, Giel ze weef*)
doa op vroeg de p'stoor: ”ja m'ne zwùn, wie dek?”

In de bichstoel wjod nie hêl gekalt, en doa dwùr hao Giel v'rstane, wie dik.

En Giel zaag: “joa m'neer p'stoor ich wjèt nie...ich dink...zo get wei...ja nondedjie wij fomme zo dik.”

Kattegiel ging biechten met Pasen, en zei tegen de pastoor: "Ik heb mijn vrouw Marie aan haar borsten gevoeld." De pastoor vroeg: "Hoe dikwijls?" Maar Giel verstond hoe dik ze waren.

Giel antwoordde: "Zo dik als een fom."
(een fom is uitgezeefd kolengrijs, met leem gemengd, in bollen gedraaid, dat men liet drogen, om terug de kachel mee te stoken.)

Trijn woor de noen aont kwükke en Lio van Aotje (h'r zwaoger) koem in.

"Pie!" zaag Lio. "'t reek hei bra goed, 't waoter kimp m'ch in de mond te van." Hè krèèg gein kans vjèr mèt aon toafel te zitte. Trijn was aan de middag bezig en Leo Swennen (haar schoonbroer) kwam binnen. "Pie!" zei Leo tegen zijn broer. "Het ruikt hier goed, het water komt me er van in de mond." Maar hij kreeg geen kans om mee aan tafel te zitten.

De wùl vespers

Het ès nog goed dat de lei stêrve

Het is nog goed dat mensen sterven,

anes koste v'r nog niks êrve.

Doa ès nog iemes gestorve
mê doa vjèr ès de werd nog nie bedorve.

V'r zolle den dooie m'r gwùn haole
mê v'r loate os goed betaole,

Es v'r koeme aon de kèrkdèèr
zatte v'r den dooie nog ins nèèr.

Dat v'r hei zien bin ich vershrikkel'k blij
want't waos'n verdomde zwoor prij.

Het zol toch niemet lètte
es v'r h'm in't midde van de kèrk zètte.

Hè waos van ze lève'n grote bees
want hè froet niks dan shroep en kees.

Wè't testemint krijg kan m'ch nie raoke
want ich hab mèt dè mins niks te maoke.

Z'n klèèr en z'n shoen zien versljètte
ich hao dat op vjèrhand konne wjètte.

Ich hab konne krége z'ne zond'g hoed
vjèr in de aerte waos'r zjèkker goed.

In de kas hong nog 'nne shone jèvverjas
mê doa stoek niks mee in ès z'nne pas.

Hè hao geld mèt hoape
en loet de erm minse noa den dievel loape.

Es in de kèrk loeg'nne helen hoap
laag hè doa bwùvven op'ne himmesknoap.

Hè hao lang mutte mattele
want hè woor begos mèt shoenstattele.

M dei k'mmêrs goef h'm niks
toen verkoch hè m'r zèèp en wiks.

Dat wore h'm te klein spùlle
toen verkoch hè zonnebrùlle.

En douw zaag hè tjègge z'n vrew Triene

anders kon men nog niets erven.

Daar is nog iemand gestorven,
maar daarom is de wereld nog niet bedorven.

We zullen den dooie maar gaan halen,
maar we laten ons goed betalen.

Als we kwamen aan de kerkdèèr,
zetten wij de dooie nog eens neer.

Dat we hier zijn ben ik verschrikkelijk blij,
want het was een verdomd zware prij.

Het zal toch niemand letten,
als we hem in het midden van de kerk zetten.

Hij was van zijn leven een grote bees,
want hij at niets dan siroop en kees.

Wie zijn testament krijgt, kan me niet raken.
Ik heb met dat mens niets te maken.

Zijn kleren en schoenen zijn versleten.
Ik had dat op voorhand kunnen weten.

Ik heb kunnen krijgen zijn zondagshoed,
voor in de erwten was hij zeker goed.

In de kast hing nog een mooie overjas,
maar er zat niets meer in dan zijn pas.

Hij had geld met hopen
en liet de arme mensen naar de duivel lopen.

Als in de kerk lag een hele hoop,
legde hij daar bovenop een hemdsknoop.

Hij had lang moeten mattele,
hij was begonnen met schoenstattele.

Maar die handel gaf hem niks.
Toen verkocht hij maar zeep en wiks.

Dat waren hem te kleine spullen.
Toen verkocht hij zonnebrillen.

En toen zei hij tegen zijn vrouw Triene:

nouw wjèt ich iets vjèr geld te verdiene

“Nu weet ik iets om geld te verdienen.”

Hè doeg oog aon guj wêrke
hè gong drei keer per wèèk noa Trich
mèt e vêrke

Hij deed ook aan goede werken.
Hij ging drie maal per week naar
Maastricht met een varken.

De honskäre wore nogal raär
doa vjèr gong hè mèt de krouwkaär.

De hondekarren waren nogal raar,
daarom ging hij met de kruiwagen.

Es ze h'm'nne gulle goeve in knabbe
dan wol hè nog mee hadde.

Als ze hem een gulden gaven in knabbe,
dan wou hij nog meer hebben.

Aon't wêrk loet hè z'ch nie lompe
want hè troe den dèèg mèt z'n kломpe.

Aan het werk liet hij zich niet lompen,
want hij trapte het deeg met zijn klompen.

Dat hè vèèl geljèn hèèf stond op ze bulzje
want hè sloep alreed in de mulzje.

Dat hij veel geleden heeft stond op zijn bulzje,
want hij sliep altijd in de mulzje.

Hè woor van 18 joar getrouwd
en dat hèèf hè z'ch allang berouwd.

Hij was van 18 jaar getrouwd,
dat heeft hij zich allang berouwd.

Hè woor van z'n vrew gwùn loape
want hè moch den haven teed m'r
bij'r sloape.

Hij was van zijn vrouw gaan lopen,
want hij mocht niet altijd bij haar slapen.

Mêint gè dat ich houze bleef
bij zo'n onnètt'g weef!

Meen jij dat ik huizen blijf
bij zo een vuil wijf!

Douw woor z'n vrew noa Frankr'k
gegange en doa woor ze bleven hange.

Zijn vrouw was naar Frankrijk gegaan
en daar was zij blijven hangen.

Ze bezoet'n heel salaoris
mê't grutste dèèl woor vjèr den notaoris

Ze bezat een heel salaris,
maar het grootste deel was voor de notaris.

Shêi m'r oot mèt dat gejank
en leester noa m'nne shone zank.

Stop maar met dat gejank
en luister naar mijne mooie zang.

Draag h'm nouw m'r noa't graof
dan zien v'r allemoal van h'm aof.

Draag hem nu maar naar zijn graf,
dan zijn we allen van hem af.

Ge mut zo nie stote en drenge
want ich mut nog jèvver h'm zenge.

Je moet zo niet stoten en dringen,
want ik moet nog over hem zingen.

Stèèk h'm m'r onner den drek dan zien
v'r verlos van dè grote gek

Steek hem maar onder de grond, dan zijn
we verlost van die grote gek.

Het pjad en ze geteeg

règelmoat'g noa de smjèd gwùn vjèr h'm
te beslwùn.

Het pjad hèèf 't joste van al 'nne warme
stal vandoen, daogel'ks geroskamp en

Bij't inspanne wjod't joste't kopstèk en't
gebjèd aongedwùn, dan den haom, tèsse

den haom en de zaol haoste nog e riemke vjèr den haom rêch te hage, de zaol en den aterhaom, in de kaar gespanne, wjod nog de onnerhùlp aongedwùn, anes slegde de kaar op.

De haos'n slaogkaar, 'n aoskaar, 'n kleekaar en 'n kuts.

Vjèr te akkere wjod allein 't kopstèk en den haom aongedwùn en de stadriem dè diende vjèr den haom rêch te hage, este mèt twee pjad gongs vaore moeste 't wjassele gebréke, bo dan 't haomsel aon vasgemaok wjodde. 't wjassele wjodde vas gemaok aon de kamp. De kamp diende vjèr de stèrkte van 't pjad te règele.

Met de pjad wjodde van alles gedwùn, bêim oot slèpe en dan mèt de vèèr noa de zègerij gebrach, in de m'njège loape vjèr 't djasmechien in gang te hage.

Het kopstèk, den haom, de zaol en den aterhaom dat ès't bezinnerste geteeg wat e pjad mut aondoene vjèr ingespanne te wjanne. Zjèkker de kaarklinke (trekkettingen) nie vergète.

Het paard heeft eerst en vooral een warme stal nodig, het moet dagelijks gekamd worden en regelmatig naar de hoefsmid gebracht worden.

Bij het inspannen werd eerst het hoofdstel en het gebit aangedaan, daarna de haam waaraan de staatriem bevestigd werd. Men had ook een riempje tussen de haam en het zadel dat diende om de haam recht te houden.

Een achterhaam was ook noodzakelijk om het span tegen te houden.. Bij het akkeren met twee paarden had men een balans nodig. Dit om de sterkte van het paard te regelen.

De goed "taomgengige" (goed in het gareel gaande) paarden, gingen reeds aan het "kerdeel" (het enkel lijntje)

Met het paard werden allerlei werken uitgevoerd, bomen werden weggesleept en dan met het veer naar de zagerij gebracht. Het paard werd ook gebruikt als aandrijving van een dorsmachine. Als sierraad om te pronken in verschillende rijstijlen (jumping, cross, springen en dressuur).

Doa zien vershillende swotte karre; de slaogkaar, de kleekaar, de mèskaar, 't zèèkvaot, de aoskaar en de klitshie.

Er zijn verschillende soorten karren;
kipkar, klaverkar, mestkar, aalton,
oogstkar, koets of dokkar.

De joste kaar ès de slaogkaar of kipkaar.
De eerste kar is de kipkar.

De laadbak staat los van het onderstel, ze
scharniert op een ijzeren staaf en wordt van
voren vast gemaakt met een sabel, waaraan
een ketting met ijzeren pin is vast gemaakt.

De tweede kaar ès de aoskaar (oogstkar),
bijna het zelfde onderstel als de vorige,
met daarop gemonteerd de “shemberblok,”
dit zijn de dwarshouten met gaten op de
hoeken, die liggen voor, midden en achter
op het onderstel.

Dit om de “ronne” eiken palen die in de
gaten van de shemberblokken werden
gestoken vast te maken.

Tegen deze “ronne” werden de “leddere”
ladders of hoogsels tegen gevestigd. Door
dit, werd de kar groter en kon men meer
oogst laden.

Men had nog “kaartompe” de zijhoogsels
van een kar, waar pinnen van achter en van
voren uitsteken om de sluihoogsels aan
vast te maken.

Gebeurtenissen en aankondigingen van omstreeks honderd jaar geleden:

Uit de Bilzenaar DB:

De schrijfwijze van toen gerespecteerd.

DB-09-05-1896, op zondag uitkegeling van een pas gelamd hebbend melkschaap bij Cornelis Schoups aan de statie te Eigenbilzen aanvang 's namiddags om 15 uren.

Te koop gansch nieuwe slagkar met raders van 8 cm. bij Pierre Croux, smid te Eigenbilzen.

Grote kegelconcourc bij Marcel Swennen Beekomstraat te Eigenbilzen op zondag 10 mei 1896 om 3 uren, alwaar 2 extra schoone troepen zullen te winnen zijn.

Te koop bij Jan Steegen-Vandooren aan de statie, zware eiken mutsaarden van krophout.

Te koop een schoone en groote drie jarige hond, dienstig om in de kar te varen, voor een boschwachter of op een heerengood. Zich te wenden bij R. Martens, kantonier te Eigenbilzen

Guano en meststoffen te bekomen bij P. Meesters aan de brouwerij te Eigenbilzen.

Maart 1898, groote afslag van maïsdraf aan 5 fr. de 100kg, alsook bij mij te bekomen allerhande meststoffen en waskaarsen aan civiele prijzen, Laurent Withofs-Menten, koster te Eigenbilzen.

Op 25 maart 1899 werd in het huis Willems aan de ijzerenweg een postbureel onder het bestuur van ieverigen facteur Fidlers van Bilzen opgericht voor de gemeenten Hoelbeek, Mopertingen en Eigenbilzen.

Januari 1900, een everzwijn heeft men hier in de bosschen ter plaatse Steveren opgedaan, de jager P. Nulens onzer gemeente heeft het dier langen tijd achtergevolgd, zonder het nogthans te kunnen dooden.

Augustus 1901, overal begint de brikkenijverheid te herleven. Zoo vinden wij hier in het centrum der gemeente drie brikkenbakkerijen.

Januari 1902, eerstdaags zullen hier op verscheidene plaatsen boringen plaats hebben. Men denkt op het spoor te zijn van oudheden die hier nog verborgen liggen.

Maart 1902, de oudste woning die hier stond langs het dorpsplein, is nu totaal afgebroken en de laatste overblijfsels, kepers, dakpannen, mergelblokken, enz.. zijn onlangs openbaar verkocht. Eer wij drij maanden ouder zijn zullen daar twee of drij nieuwe op prijken en zal het oog van ons pleintje merkelyk verbeterd zijn.

Mei 1903, bij Jan Vandooren op de Lochtstraat, logement, er is ook plaats voor paarden te stallen en karren te zetten. Goedkoop en goede verzorging.

Augustus 1903, de geachte familie, Lamberts-Cortenbach baron de Rodolphe, zal eerstdaags op het kerkhof alhier eenen prachtigen grafkelder laten bouwen.

Januari 1904, de maatschappij de Vlaamse Kerels verkoopt een groot getal puike plantcanadassen. Zich wenden in het lokaal bij den heer Pieter Nijst-Clerx op den Hartenberg.

Januari 1904, de veloclub hield verkiezing van een nieuwe bestuurder, in vervanging van de heer Godfried Withofs, die eerdaags naar de missie in Brazilië zal vertrekken, met eenparigheid der stemmen werd postbeambte Thomas Nijssen, als bestuurder gekozen. We vernemen dat de heer Nijssen, al de deelnemende leden op een gul onthaal zal vergasten. Onnodig te zeggen dat het Eygenbilzer bruin deftig zal aangesproken worden.

Werden gekozen:

Tweede reeks.

Jans, nieuw lid	224 stemmen
Martens, uitgaand lid	234 stemmen
Schoenmaekers, nieuw lid	221 stemmen
Wifhofs Godfr, uitgaand lid	238 stemmen
Wifhofs Johan, uitgaand lid	235 stemmen

Eerste reeks.

Huygen, nieuw lid	203 stemmen	(lijst Lathouwers)
Nulens, nieuw lid	209 stemmen	(lijst van de burgemeester)(Godfr Withofs)

De lijst van M. Lathouwers bekwam rond de 205 stemmen.

Een koninklijk besluit van 20 april dat in het staatsblad van zondag verscheen, keurt de gemeenteverkiezing van Eygenbilsen goed, met de wijzigingen door de Bestendige Deputatie van Limburg aan den uitslag gebracht.

Op zondag 23 07 1904 is het hier verkiezing voor een lid van den gemeenteraad.

De kandidaten zijn Mathijs Vandooren-Hensen, herbergier en fruitkoopman voor lijst I.

En Swennen Godfried, eigenaar, voor lijst II.

De uitslag was als volgt: van de 444 stemmen waren er 4 blanke brieven en 13 ongeldige.

Met vreugde vernam men dees week het nieuws alhier der benoeming van den heer Godfried Withofs als burgemeester.

Februari 1904, militieloting, Hensen G.H 98; Jans F. 72; Martens J.H. 96; Meesters M. 71; Nivelles L.H. 117; Steegen M. 84 en Vandooren A.P. 107.

Opmerkenswaardig is het kunnen zeggen dat van de lotelingen die alhier geloot hebben, allen een goed nummer hebben getrokken.

Februari 1904, gemeenteverkiezing. Bij koninklijk besluit van 17 januari, wordt er een nieuw onderzoek bevolen over de gemeenteverkiezing van 18 oktober 1903.

Mei 1904, men is voornemens over te gaan tot het aanleggen van kasseiwaterlopen:

1. Langs een gedeelte van de Blookstraat, weg nr. 1.
2. Langs de Dorpsstraat tot aan de brug van de spoorweg, weg nr. 11, en voorts tot aan de Huitemerstraat, weg nr. 13.
3. Op een gedeelte van de Heyseputterstraat, weg nr. 7 tot aan de 2de brug van de spoorweg, men vraagt hiervoor toelagen van Staat en Provincie.

Februari 1904, maandag aanstaande zal de processie der H.-Familie eene bedevaart doen aan onze Lieve Vrouw te Sutendael.

Maart 1904, Eene Missie werd alhier van den 20 februari tot 1ste maart gepredikt door twee Eerwaarde Paters van de orde der Redemptoristen van ST.-Truiden. Onnodig te zeggen dat de talentvolle kanselredenaars door hunne geestelijke onderrichtingen, die algemeen werden gevolgd, eenen buitengewonen indruk op de Eygenbilser bevolking hebben uitgeoefend.

Met volle recht en innige overtuiging kan men zeggen, dat het goede zaad in vruchtbare grond is uitgestrooid. En tot bewijs werden alhier op drij dagen tijds eene Heilige Familie gesticht voor de mannen, die van nu af 250 leden telt en eene vergadering van den Wekelijksche Kruisweg die nu minstens 500 deelnemers heeft...

Maart 1904, zeggen we verder dat er begin gemaakt is met het voorlopig bijeen zamelen van geld voor de opbouw eener nieuwe parochialen kerk, daar de huidige eilaas veel te klein geworden is om de gelovigen der parochie te bevatten.

Maart 1904, op eene reclamatie door het bestuur van den Boerenbond heeft men laten weten, dat de Staat eenige wagons asch zal afzenden voor het in orde brengen der stationplaats en den statieweg er naar toe leidende, te beginnen van aan de slagbomen tot op de losplaats alhier. De wagons (een tiental) worden van dag tot dag verwacht.

Juni 1904, Eygenbilzen – Locht. Sedert eenigen tijd was er klein geschil tusschen de beide Schuttersgilden. Met genoeg kunnen we thans melden dat de beiden kapiteins verleden zondag de verzoening bezegeld hebben.

Een goed glas werd op de overeenkomst der beide vereenigingen geledigd.

Juni 1904, belangrijk bericht. De ondergteekenden maken het geacht publiek van Eygenlisen en omstreken bekend dat zij eenen handel komen te openen in hout, zooals noorddennen voor vloeren, poorten, deuren en vensters. Baddings van alle lengte en dikte. Noorddennen latten en kepers. Alle soorten van inlands hout, als eiken, esschen, olmen, canadassen, enz. ciment in alle soorten en prijzen, gips, kalk, haar, gezaagde en gekloven noorddennen plaffonneernagels, buizen voor schouwen en waterleidingen, prachtige keus in vloersteen van de laagste tot de hoogste prijzen. Wij gelasten ons met de plaatsing der vloeren. Wij hebben eene overeenkomst met onze leveranciers gesloten en durven de goede hoedanigheid onzer artikelen waarborgen en geene eerlijker concurrentie mogelijk. Alles in het groot en in het klein, aan de allerlaagste prijzen. Onderneming van gebouwen, herstellingen en andere werken. Zij bevelen zich minzaam in ieders gunst. Leo Swennen en Henri Martens, aan de brug te Eygenbilzen.

Handel in behangpapier. De onderteekende maakt het geëerd publiek bekend dat bij hem te bekomen is alle soorten van behangpapier, van de laagste tot de hoogste prijzen. Hij belast zich tevens met het tapiseeren. Minzame aanbeveling. Henri Brepoels Eygenbilzen.

Te pachten uit ter hand, het gras van eene beemd van 2 ha. 69 ca. (62 roeden) aan de houten brug, tusschen Lethen en Bilsen. Zich bevragen bij Hyacinth Hubrechts, Hommelen Eygenbilzen.

Te koop bij Steegen-Vandooren aan de statie te Eygenbilsen, wermen, kepers, dak- en plafondlatten van alle lengten en met goede maand gekapt. Dak- en vorstpannen van de beste fabrieken van Holland, overeenkomstig met de maten van onze streken, vloersteen, eiken en dennenpalen. Alles in het groot en in het klein.

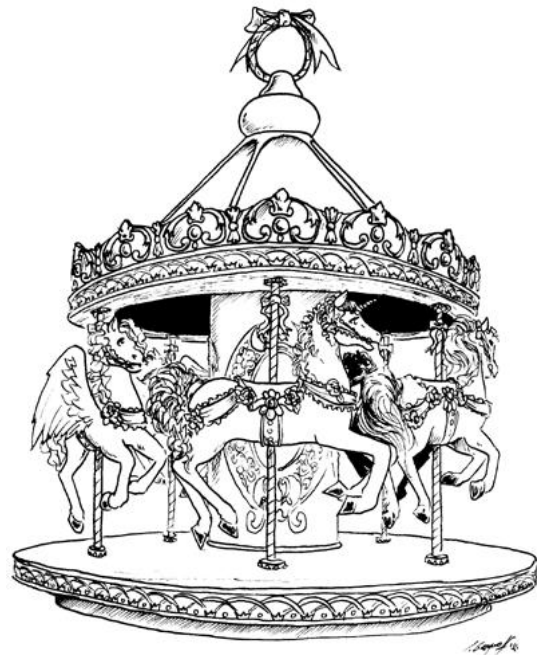
Juni 1904, de kermis belooft dit jaar prachtig te zijn. 's Zondag doet de processie haren gewonen omgang door het dorp. Onze schoone processie zal dit maal nog met eene nieuwe vaan van de Derde Ordelingen versierd zijn en verder vele nieuwe groepen en verbeeldingen. Zeggen wij dat buiten het concert op het kiosk van ons Dorpsplein te geven door de fanfare maatschappij, er bovendien nog meerdere aantrekkelijkheden zullen zijn, zoo velorijden, enz. zelfs eene paardenmolen opgetimmerd dicht bij de herberg P. Meesters-Steegen, waar oud en jong met de kermis zich heeft afgesproken om een ritje te maken. Ongetwijfeld, als het weder gunstig is, zal het noch aan vermaak ontbreken. Vrede zij dan ook de kroon van alle kermispret.

Juli 1904, groote kegelwedstrijd op zondag 7 augustus bij Renier Hannon-Steegen, Dorpsplein, om 3 uren namiddag. Prijzen 50 fr. 1ste prijs 25 fr., 2de 15fr., 3de 10 fr. Eene mies 50 centiemen, 6 miezen 2,50fr., meer dan 6 miezen mogen niet genomen worden. Namens het bestuur: Eere voorzitter, Math. Vandooren; voorzitter, Ren. Hannon; Schatbewaarder, Jan Huismans; Secretaris, Nic. Stevens.

27-08-1904, gemeenteontvanger Willem Lathouwers neemt ontslag. In zijn plaats stelde zich Henri Martens (34 jaar), Ferdinand Verpoorten (39 jaar) en Petrus Jans (29 jaar) kandidaat.

Oktober 1904, Caspar Steegen-Vandooren is verleden zondag door het Armenbureel als ontvanger gekozen met drie stemmen tegen twee gegeven aan H. Croux.

Oktober 1904, de leden van den Boerenbond of hunne bloedverwanten die de reis willen meemaken naar de Luiker-foor op nakermis-zondag 23 dezer kunnen zich aangeven bij de bestuursleden of bij Schoups aan de Statie alhier. Groote prijsvermindering voor al de leden die meegaan en zich aangeven voor Kermisdinsdag 18 dezer. Halve inkomprijs in den cirk en in alle andere bijzonderheden van de Luiker-foor. Vertrek zondag 23 dezer te Bilsen aan de statie om 8 uren 's morgens, terugkeer tot Bilsen zelfden dag met den bijzonderen nachttrein van 12 uren. Het bestuur.

Oktober 1904, onze groote kermis is aangebroken! Heel het dorp ziet er kermisachtig uit. De huizen herverfd en herwit, straten netjes gekuischt en in de kelders is het een ware suikerhemel.

Drij slachters hebben gedurende de kermisweek niets dan vermoord en menig vet 'koeske' heeft er het leven bij ingeschoten. Komt maar af, vreemdelingen, eten is er voor allen, en ook onze brouwers hebben gebrouwd en herbrouwd opdat niemand van dorst behoefte te klagen gedurende de blijde kermisdagen. Kermispret zal er ook zijn en dit zoowel in het dorp als op de Locht. Op het dorpsplein zullen 's zondags de fanfaren muziek maken, tenten staan er met alle soorten van gebaksel. Voor de kleinen is er speel- en eetgoed, voor de groteren allerhande vermaken. Bij Jean Vandooren op de Locht een reusachtig spreekmachien met monsterachtige zang en deklamatiestukken. Bij Cornelis Withofs op de Locht een electricmachien, en verder in het dorp aan de brouwer een nette karoessel met veel muziek waar jong en oud aan spotprijs een toerke kan maken... ja, komt maar af naar de gastvrije kermis van Eygenbilsen. Er is voor alle magen en voor alle goestings iets te verkrijgen. Weze dan begunstigd met 's Heeren milden zonneshijn, met eerlijk en deftig vermaak en ware eendracht en vree onder al wat kermis viert.

November 1904, feest bij de boeren. Verleden zaterdag avond vierden de boeren een gulhartig feestje. Het gold de verkiezing en de benoeming van Peter Jans (schrijver-schatbewaarder der boeren) tot gemeenteontvanger van Eygenbilsen waarvan de benoeming onlangs werd goedgekeurd en bekrachtigd door de Bestendige Deputatie. De aanvang van het feest werd aangekondigd door kanonschoten. Een meiboom werd geplant aan het huis van den feestheld. In het lokaal werd de heer Jans verwelkomd door de heer Voorzitter, welke hem eenen fraaien ruiker aanbood.

Menig glas werd daarna op de gezondheid van de gemeenteontvanger geleedigd. Muziek en zang ontbraken niet op het feest dat op de genoeglijkste wijze verliep. December 1904, er is een voorlopig ontwerp van kassei en verbreding der Dorpsstraat (weg nr. 11) en een gedeelte van de (weg nr. 7) Heyseputterstraat met aanvulling der diepe beek. Vervoer naar de statie van uit Mopertingen, Rosmeer, Vlijtingen, Kl.- en Gr-Spouwen, Waltwilder en Hoelbeek, enz. Op een jaar te rekenen van 01-12-1903 tot 01-12-1904 kwamen er 830 volle wagens aan, en vertrokken er 807 geladen wagens langs weg nr. 11. Voort ook al het hout komende uit de bossen van het kasteel van Zangerij.

Februari 1905, opening van een magazijn van landbouwmachienen, bij Denis Croux Dorpsstraat te Eigenbilsen.

17 september 1905 werd de vereniging "De Woudrust" opgericht. Deze vereniging bracht klucht, toneel en veel plezier in ons dorp. Het lokaal was bij Henrie Brepoels in de Briel.

September 1906, men heeft deze week de hand geslagen aan de plavei werken der Dorpsstraat. Grootsche werken zullen er uitgevoerd worden, dan zal onze gemeente met haar nieuwe geplaveide Dorpsstraat en

van weerszijden gaanpaden voor niets uit den omtrek onderdoen.

Mei 1907, hoe krijgen wij het gedronken? Er zijn hier op dit ogenblik in onze gemeente twee brouwerijen, bij Cielke van de Renkes (Marcel Brepoels) en St-Antonius (Willem Withofs-Veltmans) en buiten dien leveren hier nog vier vreemde brouwers bier.

Elke brouwerij heeft natuurlijk hare klanten en daar bij hare reiziger en daarbij nog eenen vertegenwoordiger, want zooals met alles dient daar ook reclame voor gemaakt en eens getrakteerd! Café-restaurant

Gehouden door Fransis Moors-Ummels, achter het stadhuis van Luik. Kamers voor reizigers, schonk bier van de brouwerij Brepoels van Eigenbilsen. Het getal herbergen voor onze bevolking van rond de 1200 inwoners bedraagt tot heden voor eenen kant van de brug 12 herbergen en voor den anderen kant of voor het dorp 14, tezamen 26 herbergen. Inderdaad hoe krijgen wij het maar gedronken.

Juni 1907, buitengewone aantrekkelijke volksspelen zullen plaats grijpen op maandag 1 juli in eene wel ingerichte weide langs de Dorpsstraat, opgeluisterd door muziek.

Aanvang om 2 uren.

Programma. 1. concert; 2. zang, uitgevoerd door Brusselsche artisten; 3. Hardloopen;

4. Sirooplekken; 5. Eierdragen in eene lepel; 6. Wit en zwart, zwits!...; 7.

Zakloopen;

8. Kikvorsch varen; 9. Mastklimmen; 10. Haankappen voor meisjes; 11. Schoentjes zoeken voor vrouwvolk; 12. Kramerijen, patate frit, smoutbollen, enz.

13. Ringsteken; 14. Eierrijden; 15. Kuipke steken per zwits; 16. Voor het leelijkste gezicht 10 frank; 17. Visch vangen.

Onder deze volksspelen zullen 85 frank prijzen verdeeld worden. Voor goede dranken zorgen onze brouwers. Namens de feestcommissie.

Op 28 september 1911 is men begonnen met de bouw van de kerkhofmuur langs het dorpsplein en de Dorpsstraat, het traliewerk op de muur werd aangenomen en vervaardigd door Pascal Croux-Moors.

Verhalen over katten, heksen en andere demonen.

1. Katten komen samen op de brug.
katte kwùmme bijéén op de breg.

In de Bruul aan de Krombeek zaten altijd katten en die speelden op een trommeltje en die zongen zoiets als “*terep dep dep, terep dep dep, terep dep dep, wij gaan naar Hoelbeek naar de kermis*”, en dan kon niemand meer over de brug. Dan moesten ze allemaal een omweg maken.

In de Briel aon de vlietige bjèk zoete altheid katte en dei spjùlde op’n trimmelke en dei zonge zoiets es “*terep dep dep, terep dep dep, terep dep dep, vè gwùn noa Hulb’k noa de kèrmes*”, en dan kan niemes mee jèvver de breg, dan mutte ze allemoal ’nne imwèèg maoke.

2. Hoe de heksen naar de heksensabbat gaan.
wei de hekse noa de heksesabbat gwùn

Ik heb moeder dikwijls horen zeggen dat de heksen met twintig à dertig oude wijfjes optrokken met een blauwe voorschoot rond de kop en met heksentrommeltje. Zo gingen ze naar de heksensabbat.

Ich hab moeder dèk here zegge dat de hekse zjèkker mèt twintig datig a wijfkes optrokke mèt ‘nne blewe shottel im h’nne kop en mèt e heksetrimke. Zo gonge ze noa de heksesabbat.

3. De heksen dansen rond de voorbijganger.
de hekse dase im de voetgenger

Michel Swennen van Eigenbilzen had al veel horen vertellen. Toen hij op een avond van Hoelbeek thuiskwam, hoorde hij mooie muziek uit de richting van Hoelbeek. Op een keer kwamen mooie vrouwen rond hem dansen en springen. Ze hadden trommeltjes bij. Toen gingen ze weer weg. Het mannetje was zo bleek; zijn haren stonden rechtop.

Giel Swennen van èègebùlze, dè hao al vèèl here vertelle. Wei hè op ’nen oavet treg koem van Hulb’k heerde hè shoon meziek. In éne keer koeme shoon vrelei rond h’m dase en spreng. Ze haoë trimmelkes bij. Douw gonge ze wier vurt, ’t menneke woor zo blèèk, z’n hoare stonte rêchop.

4. Och wat een schoon kind.
och wat e shoon kind

Mijn grootmoeder vertelde vaak over een vrouw, die altijd bij haar over de vloer kwam. Mijn grootmoeder zat met de kleine op de shoot en de vrouw zei: “*och, wat een schoon kindje!*” De vrouw, die daar ook op bezoek was, vond dat ze haar niet had mogen binnenlaten. ’s Anderendaags had het kindje een breuk. Het kindje was niet van grootmoeders shoot geweest.

M’n grootmoeder vertelde altheid, doa woor’n vrew dei koem altheid bij ‘r. Ze zoet mèt de kleine op de shoot en de vrew zaag: “*och, wat e shoon kinneke!*” De vrew doa nève zaag dei hêët g’r noots moge benne loate. ’s Aanderendaogs woor ’t kinneke gebrùkke (hao’n brèèk). Os grootmoeder hao’t klein nie van de shoot aofgad.

5. Door het gebed van de paters van de toverij verlost.
dwùr't gebèd van de paoter van toaverij verlos

Toen mijn moeder negen jaar was, was ze betoverd door een heks. De paters van Rijkel zeiden dat ze betoverd was door een heks en dat ze in een vreemd dorp naar de pastoor moest gaan, die haar negen dagen lang zou overlezen.

Wei me moeder njègge jaar woor, waos ze betoaverd dwùr 'n heks. De paoters van Riekell zaagte dat ze betoaverd woor dwùr 'n heks en ze moes in e vrèemp dèrp noa de p'stoor gwùn vjèr 'r laote te jèvverlèze en dat zo njègge daog.

6. Jonge vrouw wordt ziek.
jong vrew wjod zik

In Lanaken was een koppel dat nog maar vier maanden getrouwd was. De vrouw was altijd een flink meisje geweest. Van de ene op de andere dag ging haar gezondheid achteruit. Het meisje kon geen rust meer vinden en niets hielp. Toen hebben ze er een pater bijgehaald, die het huis gezegend heeft en zei: "Jij moet die matras verbranden waar je op slaapt, de matras zit vol rattenstaarten."

In Loaneke waos e koppel dat nog mer vier mund getrouwd woor. De vrew woor alteed e flink mètske gewèès, nouw gong h'r gezondh'd ateroot. Het mètske kos gein ros mee vinne en niks wat help. Dan hadde ze ene paoter ter bij gold, dè hao 't hoos gezègend en zaag: "Ger mut dei metras verbjanne bo g'r op sloapt, de metras zoet vol mèt rattestêd."

7. Vrouw behekst haar man.
vrew beheks h'rre man

In Hoelbeek was een vrouw, die haar man behekste. Ze stond te wenen toen de pastoor hem het laatste oliesel toediende.

"Ween maar niet", zei de pastoor, "je hebt het zelf gedaan."

Als zij brood aan het bakken was en het uur van hekserij gekomen was, moest ze stoppen met werken tot de bevlieging over was.

In Hulb'k woor 'n vrew dei h'rre man behekste. Ze stond te janke tjègge de p'stoor dè h'rre man aon 't bediene woor. "jank mer nie", zaag de p'stoor, "de hèbs 't zelf zo weet gebraach." Es ze brood woor aon 't bakke en 't oer van 't hekse koem aon dan moes ze stoppe mèt wèrke tot 't jèvver gong.

8. De kwade hand verdreven uit de stallen.
de kooi hand verjaog oot de stel

Op de Ribes'boerderij te Bilzen was de kwade hand in de stallen. Er stierven dieren. Een bruine pater werd erbij geroepen. Hij gaf de boer een ketting en zei: "Ga deze ketting in de Eeket aan een boom binden. Die laat je zolang hangen tot hij slap hangt." Daarna waren de mensen ervan verlost.

Op de Ribes wenning in Bùlze waos de kooi hand in de stel, doa gonge beeste kepot. Ene broune paoter wjodde te bij geruppe, dè hèèf de boer 'n kèttel gegève en zaag: "Gank dei kèttel aon'ne boam binne in de Eeket, zolang dei kèttel steef blijf". Doanoa wore de minse te van verlos.

9. De koe geeft geen melk meer.
de koe geef gein mùlk mee

Fien van het Jonckholt kwam eens naar ons thuis. We hadden een koe in de stal staan, die veel melk gaf. “Een schoon koe, ja een schoon koe,” zei Fien. “Ja,” zei moeder, “en goede boter geeft ze ook”. En van die dag af gaf ze geen melk meer. We hebben ze moeten verkopen. Fien van het Jonckholt, dei koem ins bijos. V’r hadde ’n koe in de stal stwùn dei vèl mùlk goef. “’n Shoon koe, ja, ’n shoon koe,” zaag Fien. ” Ja,” zaag moeder, “en guj bwùtter geef ze oach”. ’s Aanderendaogs goef ze gein mùlk mee. V’r hadde ze mutte verkoape.

10. Hese Trien is veel vlugger in Bilzen dan de anderen.
Hese Trien ès vèl rapper in Bùlze dan de aner

Ma vertelde. ’s Morgens heel vroeg gingen de mensen naar de markt te Bilzen. “In den Bruul” kwamen ze de hese Trien tegen. Haar klompen hingen vol slijk en ze was geheel nat. De mensen, die naar de markt gingen, zeiden: “Trien, je bent al vroeg op”, maar Trien antwoordde niet. Toen de mensen op de markt aankwamen, stond Trien er al mooi uitgedost met fijn geblonken klompjes aan.

Ma vertelde. ’s Mèrges heel vrig gonge de minse noa de mêtret in Bùlze. “In de Briel” koeme ze de Hese Trien tjègge, ze hao de klompe vol sladder hange en ze woor heel naot. De minse zaagte tjègge Trien: “de bès al vrig op”, mè Trien zaag niks. Es de minse op de mêtret aon koeme stond Trien doa al mèt shoon geblonke klimpes en shoon klèèr aon.

11. Sla nog eens als je durft.
hew nog ins este dùrs

We gingen kaarten bij Max van Jène. Mijn vriend zei: “Ik ga niet door de stichelen, ik ga langs het dorp.” Ik zei: “Ze (de kat) kan me verdommen, ik ga door de stichelen.” De kat zat op de stichel en de man sloeg naar de kat, twee keer achtereën en ze sprong elke keer weg. Dan zei de kat: “Sla nog eens als je durft!” Ze sprong door de haag en was weg.

V’r gonge teese bij Max van Jène. M’ne moat zaag: “Ich goan dwùr de stichelen oot, ich goan langs’t dèrp.” Ich zaag: “ze (de kat) kan m’ch verdomme, ich goan dwùr de stichelen oot.” De kat zoet bwùvve op de stichel en de man houw noa de kat, twee keer aterèèn en ze sprong elke keer vurt. Dan zaag de kat: “Hew nouw nog ins este dùrs!” Ze sprong dwùr de haag en woor vurt.

12. Honderd katten voor de zeis.
honnet katte vjèr de zêse

Hier was een mens, die maaien ging.

Er zat een kat op de plaats waar hij zou

beginnen. Hij sloeg met de zeis naar de kat en op dat moment zaten er wel honderd katten. Hij bad den Engel des Heren en weg waren alle katten.

Hei woor ’nne man dè zichte gong, doa zoet ’n kat vjèr h’m bo hè zoe begenne. Hè houw noa de kat, en op dat memint zoeten er zjèkker honnet. Hè bède den Engel des Heren en ze wore allemoal vurt.

13. De weerwolf.
de wèèrwolf

De enige weg van en naar Hoelbeek was een aarden holle weg. Als er iemand in het donker langs moest, dan sprong de weerwolf op zijn rug en moest hij die dragen tot aan het einde van de straat. Daar stond een kruisje. Als men dan een kruisteken maakte, was de weerwolf weg. Den innige wèèg van en noa Hulb'k waos'ne jadde hoallewèèg. Es doa iemes in den donkele dwùr moes, dan sprong de wèèrwolf op hunne rêch en ze moeste h'm draoge tot aon't en van de wèèg, doa stond e kreiske, este dan e kreiske maokte dan woor de wèèrwolf vurt.

Dertien is een magisch getal. Onze stad bestaat ook uit dertien deelgemeenten, de streek van de Tempeliers en heksen.

Hier in dat Midden-Belgie, ligt een streek zo schoon. Gedicht van Albert Swennen
Daar wonen lustige telgen, daar spant plezier de kroon. Uit Hoelbeek.

Heb je horen spreken van Tempelier en kwaad.

De heks, die onze streken onveilig heeft gemaakt.

Datteen ès e vrèemp getal. Os stad bestèèd oot datteen dêëlgemeintes, de strèk van de Tempeliers en de hekse.

Hei in dat midde Bels, lik 'n strjèk zo shoon.

Doa winne vrintel'ke minse, doa spint plezier de kroon.

Hebste here kalle van Tempeliers en koot

De heks die os strjèk, onveilig hèèf gemaok.

Weerwolven zijn mensen die met de duivel omgang hebben. Zo was hier in Eigenbilzen ook een zekere Cilis. Hij was de duivel tegengekomen en had zich laten verleiden.

Hij had een boekje gekregen en van toen af had hij veel macht. Hij kon meer dan een normale mens.

's Nachts bij volle maan veranderde hij in een weerwolf en ging door klein wegeltjes en steegjes van de dorpen en omstreken.... Op zoek naar een slachtoffer. Maar na een tijd.... wou Cilis er eigenlijk van af zijn. Hij ging toen naar de bruine paters in Maastricht. Enen pater zei tegen hem: "Dat is al een goed begin, mijn zoon, maar het is een lange lijdensweg. Ik zal je helpen!" Zijn boekje moest hij op een stok binden en alle wegen doen die hij ooit gedaan had als weerwolf. "Blijf altijd rechtdoor gaan, wat je ook hoort of voelt... altijd maar rechtdoor! Zonder om te kijken, in geen geval!" Hij ging...wel duizend demonen achter hem, ze riepen en stampten. Maar Cilis bleef rechtdoor gaan en keek niet om.

Uiteindelijk kwam hij terug in zijn dorp. Een vurige koets met vier paarden kwam door de lucht gereden. In de koets zat de duivel zelf.

Met één hand brak hij de stok en met de ander hand "scheurden" hij het boek vast. Daarna was de koets weg. Op de plaats waar de stok gebroken was, was alles verschroeid.

Cilis kwam bij de pater en zei doodop: "Pater, nu kan ik me uitwringen!" Zo nat van het zweet was hij. De pater glimlachte. "Ik heb me al driemaal anders aangedaan en ben nog steeds nat", zei Cilis. "Ga naar huis, mijn zoon, je bent genezen", zei de pater.

Wèèrwèlf zien minse dei mèt der dievel mèt doen. Zo waos heij in èègebùlze oach 'ne zjèkkere Cilis. Hè woor den dievel tjègge gekwùmme en hao z'ch loate verlèje.

Hè hao e bikske gekrègge en van douw aof hao h' vèèl maach, hè kos meer dan 'ne normaole mins.

's Naachs bij volle mund veranerde hè in 'ne woaf en gong dwùr klein gadskes en stèègskes van de dèrpe en in den imtrek.... Op zik noa e slagoffer. Mè noa 'nen helen teed....Cilis dè wol doa ègel'k van aof zien. Hè gong noa de broun paoters in Trich. 'ne paoter zaag tjègge h'm: "Dat ès al e goed begin, m'ne zwùn, mê 't ès 'ne lange kreeswèèg. Ich zol dich helpe!" Ze bikske moes hè op 'ne hele lange stek binne en alle wèèg doen dè hè oots es wèèrwoaf gedwùn hao. "Bleef alreed rêchdwùr gwùn, waste oach jos of viels... alreed mêr rêchdwùr! Zonner im te loere, in gèè geval!" Hè gong... wol doezed demonen ater h'm. Ze roepe en stamde. Mè Cilis blèèf rêchdwùr gwùn en loerde nie im.

Ootidel'k koem hè hei treg in 't dèrp.'n Vierige kuts mèt vier pjad koem dwùr de loch gevaore. In de kuts zoet den dievel zelf.

Mèt ein hand broek hè de stek en met z'n aner hand "schèerde" hè de buk vas. Doa noa woor de kuts treg vurt.

Bo de stek gebrùkke waos, dei punt woor heel versnèrk.

Cilis koem bij de paoter en zaag heel stikkepot: "Paoter, nouw kan ich m'ch ootvrenge," zo naot van de zwèèt woor hè. De paoter grielaachte.

"Ich hab mich al drei keer iets anes aongedwùn en ich bin nog alreed naot", zaag Cilis. "Gank joves, m'ne zwùn, dich bès genèze", zaag de paoter.

Gezegden, weer – en gewoon spreuken

*Januari louwmaand, komt van het leerlooien.
 es de megge dase in januari dan wjod de boer ene bèdelêr
 Als de muggen dansen in januari, dan wordt de boer een bedelaar.

mèt nouwjoar lenge de daog mèt 'n haoneshrie
 Met Nieuwjaar lengen de dagen met een hanenpas.

De eerste bekende heiligendag van het jaar is Driekoningen. Ze heetten Caspar, Melchior en Balthazar en vertegenwoordigden de afstammelingen van Noachs zonen Sem (uit Azie), Japhet (uit Europa) en Cham (uit Afrika). Vandaar dat een van de koningen zwart was. Op Driekoningen beginnen de dagen al iets te lengen. Dat de kerkelijke kalender een belangrijke plaats innam bij de bepaling van de seizoenen, blijkt ook uit de zegswijze:
 mèt drijkjenninge ein mê 't ès gèin
 Met Driekoningen lengen de dagen een uur, maar het is nog geen.

Ook voor de kinderen was Driekoningen een feest. Ze liepen, verkleed als koningen, de deuren plat en zongen het liedje:
 Drijkjenninge, drijkjenninge, gèèf mich 'nen nauwen hoed, d'n aae ès versljiètte
 en moeder moag 't nie wjètte, want vaor hèèf 't geld op de reester geteld.

Om indruk te maken droeg één van de koningen een “zilveren” ster, die op een stok draaide. Het lag in de bedoeling dat de mensen geld zouden geven.

In Roosmer wjod zwatte kjènning gehage, dan ès 't kèrmes, dan wjod 'ne kjènningskuk gebakke mèt bennenin 'n koffééboon, dè dei trèf bij 't ète ès zwattekjènning, dè moach dan ene wins doen.

In Rosmeer wordt zwarte koning gevierd. Het is er dan kermis, en er wordt een koningskoek gebakken met binnenin een boon. Degene, die deze boon treft bij het eten, is zwarte koning. Hij mag dan een wens doen.

De drijkjenninge zien de petroonhüllege van de reizigers, de pelgrims en de pùlsemaokers.
 ze wjodde aonruppe tjègge de bezikte en 't onwèèr.

De Driekoningen zijn de patroonheiligen van reizigers, pelgrims en pelsenmakers.
 Ze werden aanroepen tegen allerlei ziekten en het onweer.

St.-Antonius of st. jènes mèt 't vèrke 17 januari
 mèt st. jènes shoon en kloar, vrijs het 't fùlste van 't joar
 Met St.-Antonius schoon en klaar, vriest het het felste van het jaar.

hè ès de petroonhùllige van de wevers, de slachters, de kêrbemaokers, en de hoosbeeste
 Hij is de patroonheilige van de wevers, slagers, mandenmakers en de huisdieren.

hè wjod aonruppe tjègge de pes, het vier en zikdes bij de beeste.
 Hij wordt aanroepen tegen de pest, het vuur en alle ziekten bij het vee.

*Februari, sprokkelmaand en een gevierd reinigingsfeest, komt van (spurcus) vuil. Spurk bij Bilzen heeft er haar naam aan te danken. Ook de sporkelboom of vuilboom.

Lichmes 2 februari

lichmes fül en kloar, twee winters in èèn joar
Lichtmis fel en klaar, twee winters in een jaar.
Helder weer met Lichtmis kondigt nog geen nieuwe lente aan. Het wordt gauw opnieuw winter.

mèt lichmes ès de winter gedwùn of mut nog begenne
Met Lichtmis is de winter gedaan of moet hij nog beginnen.

lichmes kaat en zoer, doert de winter nog 'nen toer
Lichtmis koud en zuur, duurt de winter nog een beetje.

mèt lichmes vult de snee op 'ne hète stèèn
Met Lichtmis valt de sneeuw op een hete steen, dan blijft hij niet lang liggen.

mèt lichmes twee mê het ès iets mee
Met Lichtmis is het reeds twee uur langer klaar.

ès februari kiel en naot, hè brink os kwon in het vaot
Is februari koel en nat, brengt hij ons koren in het vat.

St.-Apollonia 9 februari

Omdat ze christen was, sloegen heidenen haar omstreeks 248 tijdens de vervolgingen onder keizer Decius, de tanden uit de mond. Een latere levensbeschrijving vertelt hoe men haar tanden met een tang (wordt afgebeeld met een trektang) een voor een uit de mond rukte om haar te dwingen haar geloof af te zweren. Een veel voorkomend gebruik was dat kinderen na het verlies van een melktand deze over hun schouder heen weggooiden zonder om te kijken, terwijl gezegd werd: "*Tand, tand, een andere tand, volgend jaar een nieuwe tand.*" Op de Galgenberg in 's Gravenvoeren kloppen mensen met tandpijn nog altijd spijkers in een kastanjeboom, waar vroeger misdadigers werden terechtgesteld.

Tot aan de komst van de moderne tandartsen werd deze heilige aanroepen tegen tandpijn en kwalen in het hoofd.

Bij de zusterkes in èègebùlze koste van dei kwaol verlos wjanne, dwùr get kleins te gève en iets te bèë.

Bij de zustertjes van Eigenbilzen kon men van die kwaal verlost worden door een kleinigheid te geven en iets te bidden.

vjèr den oas ès het alteed goed, es st apollonia het wêë doet
Voor de oogst is het altijd goed, als St.-Apollonia het waaien doet.

St.-Matthias 24 februari.

st Matthias bouwt z'n hoos op 't ees, en es 't ees ès vergwùn zoal Matthias z'n hoos in 't waoter stwùn

St.-Matthias bouwt zijn huis op 't ijs, en als 't ijs is vergaan zal Matthias zijn huis in 't water staan.

st Matthijs brik 't ees, vindt hè gèèn ees, hè 't vrieze dèèd

St.-Matthijs breekt het ijs en als hij geen ijs ontmoet, hij het vriezen doet.

st Matthijs ès de petroonhùllige van de slachters, de sùkkerbekkers, de kleermèèkers en de shoalbeginners

St.-Matthijs is de patroonheilige van de slaggers, suikerbakkers, kleermakers en de schoolbeginners.

*Maart is de windmaand.

mjod ès oach 'ne mannermund

Maart is ook een mannenmaand.

in mjod zien de manner niks wjad, de manner zien dan wier lest'g

In maart zijn de mannen niets waard, de mannen zijn dan weer moeilijk.

mjotse buie en prilse grille kwùmme es ze wùlle

Maartse buien en aprilse grillen komen als ze willen.

mjods sneewaoter bedèrf nie, 't ès goed in d'oage dat shaojt nie

Maarts sneeuwwater bederft niet, 't is goed in de ogen, het is goed tegen oogkwalen.

Tekst uit de Bilzenaar

Het is half maart en het gekende spreekwoord zegt ons: *te half maart, vuur en licht uit den haard!* Vroeger had half maart wat meer gezag, de dienstboden vierden dien dag met luister. Half maart brengt gelijk men ziet eene menigte foffellarijen te weeg, een harrewar in vele huizen en pachthoeven waar elk jaar knechten en meiden vertrekken, om in een ander dorp, op eene andere pachthoeve hun geluk te beproeven, die zwaar met gereedschap geladen wagens of karren, gevolgd door het huisgezin, het vee enz..vertrokken.

17 mjod, op st. Gjotter, kimp de wêrmte oot de grond, ze wjod gediend tjègge ratte en meis

Op St.-Gertrudis komt de warmte uit de grond. Ze wordt aanbeden tegen ratten en muizenplagen.

19 mjod, st. Jozef, van dove moes hè niks hadde, want slievrew krèèg 't bezik van den hùllige gees in de vèrm van 'n douf

Op duiven had hij het niet, want de H. Geest kwam O.- L.-Vrouw bezoeken onder de vorm van een duif.

op 25 mjod braag den hùllige gees 'n bezik aon slievrewke

Op 25 maart bracht den H.- Geest een bezoek aan O.- L.- Vrouw.

Maart is ook de St.-Jozefmaand.

St.-Jozef, de pleegvader van Jezus, was volgens sommige legenden bij zijn verloving met Maria al tachtig jaar. Jozef zou een rechtstreekse afstammeling van de Joodse koning David zijn. Pas in 1479 werd zijn feest in de rooms-katholieke kerk ingevoerd.

St.-Jozef is de patroon van een zalige dood, (omdat hij in de armen van Maria en Jezus zou gestorven zijn) van de kuisheid en van het familieleven.

Als patroonheilige houdt hij ook de beschermende hand boven de hoofden van grafdelvers, houthakkers, ingenieurs, jongeren, meubelmakers, reizigers en vaders.

Jozef wordt nu nog gebruikt in de uitdrukking “*de ware Jozef*” (de man die door een meisje begeerd wordt).

Vaak ook in de zegswijze “*als de rechte Jozef maar komt, dan zal Maria wel volgen*” (als de man van haar keuze komt, zal het meisje haar jawoord wel geven).

Met Sint-Jozeftrouw of St.-Jozefhuwelijk wordt een huwelijk zonder seksueel verkeer bedoeld, samenleven als broer en zuster.

St.-Jozef gaf zijn naam aan heel wat scholen en wordt in onze provincie in veertien parochies vereerd.

Elk jaar ging men nog op bedevaart naar de St.-Jozefkerk in het centrum van Leuven.

*April is de grasmaand.

loat d’ch nie klote, den joste prùl shikke ze de gekke op den drùl
Laat u niet voor de gek houden, op 1 april stuurt men de gekken waar men wil.

prùlgek stèèk z’n naos in ’ne bessemstek!
Aprilgek, steek uw neus in een bezemstok!

op den joste prùl shikste de kinner nao de winkel vjèr glaoze klompenègel te haole, bij Hijge in minster shikde ze wol iemes vurt vjèr e grondmes gwùn te haole, of de gezèt van mèrrege
Op de eerste april stuurt men de kinderen naar de winkel om glazen klompennagels te halen. Bij Huygen in Munsterbilzen stuurden ze wel iemand om een grondmes te gaan halen, of de krant van morgen.

‘ne drege mjot en ’ne naote prùl, dan dèèd de boer wat ‘r wùlt
‘n Droge maart en ’n natte april, dan doet de boer wat hij wil.

es de prùl blees op z’ne won, dat ès goed vjèr het graos en het kwon
Als de wind veel blaast in april, is dat goed voor het gras en het koren.

prùl kaat en mei wêrm, gene boer wjot dan êrm
April koud en mei warm, geen boer wordt arm.

4 prùl, st Ididoor im, dan ès de bijs gedwùn
4 april. St.-Isidoor voorbij, dan is de noord-oostenwind voorbij.

23 prùl, st Jèrres dè van den draak won, hoel mee van rènger dan van zon
23 april. St. Joris die de draak overwon, hield meer van regen dan van zon.

St.-Joris zou een Romeins soldaat geweest zijn, die zich tot het christendom bekeerde. Dat kwam hem wel duur te staan. Keizer Diocletianus liet hem in 303 vermoorden. De heilige werd beroemd door de legende rond 'St.-Joris en de draak', een bijna klassiek verhaal over het gevecht tussen goed en kwaad. Door zijn legendarische prestaties werd St.-Joris in de lage landen de patroon van veel schuttersgilden.

Boeren aanriepen hem bij huidziekten van hun paarden.

De heilige Joris wordt meestal voorgesteld als een ridder, in volledige wapenuitrusting op een paard, terwijl hij met een lans de bek van een draak doorboort.

*Mei is de bloeimaand.

mèè ès oach de wevermund, mariamund
Mei is ook de vrouwenmaand.

in mèè lek iedere vwùggel 'n èè
In mei legt ieder vogel een ei.

'n bien in de mèè, ès zo goed es 'n èè
Een bij in mei is zo goed als een ei.

mèè, nie te kaat en nie te naot, vùlt waol de shier mê nie 't vaot.
Mei, niet te koud en niet te nat, vult de schuur maar niet het vat.

'n guj boon maog de mèè nie zien
Een goede boon mag de maand mei niet zien.

12 mèè, zèt vjèr de eeshùllige gèïn blomme bote, den dèksten teed konste doa noa flète, waag aof tot ze im zien.

12 mei. Zet voor de ijsheiligen geen bloemen buiten, meestal kun je daar naar fluiten, wacht af tot ze voorbij zijn.

12 mei. Pancratius werd op zeer jonge leeftijd heilig. Als 14-jarige werd hij aan de Via Aurelia in Rome onthoofd omdat hij het Christelijk geloof niet wilde afzweren. Dat was in het jaar 304.

13 mei. Voor nachtvorst ben je niet beschermd vooraleer Servatius zich over je ontfermt. Servatius werd na 350 bisschop benoemd in de meest noordelijke voorpost van Gallie met name Tongeren. Het was toen een zeer moeilijk missiegebied, maar Servatius slaagde daar niet helemaal in zijn opdracht. Hij plaatste zijn bisschopzetel over van Tongeren naar Maastricht, en zei toen: "Tongeren zal vergaan, en Maastricht zal opstaan." Daar werd hij een beroemde en aanbeden heilige, waar de St.-Servaaskerk de enige Nederlandse grafkerk voor de heilige is. Hij stierf in het jaar 384.

14 mei. Bonifatius werd in Rome geboren in de 3e eeuw. Hij trok naar Tarsus in Turkije om de relieken van martelaren op te sporen. Ook werd hij het slachtoffer van de christenvervolging in Tarsus. Hij stierf in 306 de marteldood nadat hij in gloeiende pek werd geworpen.

Mèè ès oach de mund van de bjavvede, m'r gong op bèèwèèg noa zietendul, shjerpenjèvver, banneux, mèt pie van cieletrijne oot de bjèkkemstroat gonge vèr nao morisnet en tankeremont. Mei is de maand van de bedevaart. Men ging op bedevaart naar Zutendaal, Scherpenheuvel, Banneux, met Pie van Cieletrijne gingen we naar Morrisnet en Tankeremont.

31 mei Heilige Maria.

os lievwew was de moeder van Jezus. Er zijn verschillende soorten lievwewe, *slivrew van smarte*, *slivrew van altijd durende bijstand*, *slivrew onbevlekt ontvangenis*, *slivrew van lurt*, enz.

*Juni is de weidemaand.

heerste in juni den donner kraoke, dan mèk de boer guj zaoke
Hoor je in juni de donder kraken, dan maakt de boer goede zaken.

ès juni naot en zuur, wjot alles slèch en duur
Is juni nat en guur, wordt alles slecht en duur.

8 juni. St.-Medardus was al vroom toen hij nog piepjong was. Toen hij op een keer als kleuter in het veld lag te bidden, brak er een regenbui los. Een arend kwam aangevlogen en spreidde als een paraplu zijn vleugels uit boven de jonge Medardus. Op die manier werd hij de patroonheilige van alles wat met regen te maken heeft. St.-Medardus werd in 457 geboren in de Franse streek Picardie. Hij koos voor het priesterschap en bracht het tot bisschop.

Als het op zijn feestdag regent, is dat een slechte zaak:

ès 't op dè daog rèngert, wjoste wèke gezègend

Als het vandaag regent zijn we weken gezegend.

es 't rèngert op st. Medaar en kwùmme bloaze op 't waoter, dan rèngert 't zes wèke.
Als het regent op St.-Medardus en er komen blazen op het water, dan regent het zes weken.

mê ès de zon shijnt op dè'n daog, dan shijnt ze zes wèke zonner donnerslaog
Maar als de zon schijnt op die dag, dan schijnt ze ook zes weken zonder donderslag.

Medaar ès de patroonhùllige van de boere en de weenboere
Medardus is de patroonheilige van de boeren en de wijnboeren.
hè wjod aonrùppe tjègge de kors, tandpijn en rènger
Hij wordt aanroepen tegen de koorts, tandpijn en regen.

10 juni., Es 't rêngert op st. Megriet, zwimp den aos in 't waoterverdriet
Als het regent op St.-Margriet, zwemt den oogst in het waterverdriet.

13 juni. H.-Antonius van Padua werd in 1195 in Lissabon geboren. Op zijn vijftiende trad hij al toe tot de Augustijnen, met een leven van studie in het verschiet.

Este iets verlwurre woors koste oach tot st. Jènes bèë, mae de moes iets belove, gewoonl'k woor dat veef frang, zo haoste giedo van lemmejans dè woor ze peepke kweet, bède get, beloafde veef frang, niks wat help, hè beloafde douw teen frang en op dat memint zoeg h'r ze peepke lègge, gelujett'g vêrke woor veef frang nie genug, nouw krijste niks.

Als je iets verloren was, kon je ook tot St.-Antonius bidden. Je moest dan wel iets beloven. Gewoonlijk was dit een vijf frankstuk. Zo had je Guido Jans, die zijn pijpje was verloren. Hij bad even en beloofde vijf frank. Niets wat hielp! Hij beloofde toen tien frank en op dat moment zag hij zijn pijpje liggen. "Jij groen varken", zei Guido, "was vijf frank niet genoeg, nu krijg je niets!"

Achter in de kerk van Eigenbilzen staat 't beeld van St.-Antonius met eronder een offerblok waar men het beloofde geld in kon offeren.

ès't op st Jènes naot dan drink de boer zich zaot

St.-Antonius nat, drinkt de boer zich zat.

Als op St.-Antonius de zon schijnt, veel zorg van de boer verdwijnt.

24 juni. Johannes de Doper

24 Juni is de geboorte datum van Johannes de Doper. Hij was de zoon van Elisabeth, die de nicht was van Maria. Johannes was dus "*'n haaf nèëfke van jezeke*". Zijn hoofd werd op een schotel ten geschenke gegeven aan Salomé, de sensuele stiefdochter van Herodes. Op de feestdag van Johannes de Doper is het zomerzonnwende en beginnen de dagen te korten.

st. Jan drêt d'n troon

St.-Jan draait den troon.

es 't rêngert op st. Jan den aos bederve kan

Als het regent op St.-Jan, den oogst bederven kan.

29 juni. Petrus en Paulus, patroonheiligen van de mandenvlechters.

Petrus en Paulus worden samen gevierd omdat ze op deze dag en hetzelfde uur gestorven zijn, meer bepaald op 29 juni '64.

mèt st. Pietersmaach, reep 't kwon daog en naach

Met St.-Pieters macht, rijpt het koren dag en nacht.

woor st. Pieter 'ne visser, dan ès st. medaar 'ne grote pisser

Was St.-Pieter een visser, dan was St.-Medardus een grote pisser.

*Juli is de hooimaand.

juli zet vwots wat juni ès begos

Juli zet voort, wat juni is begonnen.

3 juli. St.-Thomas was een van de twaalf apostelen, maar hij was een geval apart. (e sheins man). Hij nam zelden iets voor waarheid aan, hij kwam niet of te laat op afspraken en had dan allerlei excuses. (*'nen ongelovige thomas*).

d'n hùllige Thomas ès de patroonhùllige van de shreenwèrkers, metsers, arshitekte en alle minse dei in de bouw wèrke.

Thomas is de patroonheilige van de meubelmakers, metsers, architecten en iedereen die in de bouwsector werkt.

Thomas wjod aonrùppe tjègge regpijn.

St.-Thomas wordt aanroepen tegen rugpijn.

6 juli, rènger op st. Godelieve, zol ze d'ch drei wèke van waoter gerieve
Regen op St.-Godelieve zal u drie weken van water gerieve.

26 juli, bouwt op st. An de moemet z'n hèèp, de winter zol nie zaach zien.
Bouwt de mier op St.-An zijn hopen, de winter zal niet zacht verlopen.

*Augustus is de oogstmaand.

10 augustus, ès 't st. Laurentius (lens)

wè op teed en stond riebe wùlt ète, maog st. lens nie vergète

Wie wil rapen eten, mag St.-Laurentius niet vergeten. Tijd om rapen te zaaien.

In de aan de vervolging blootgestelde christengemeenschap van het Rome van de derde eeuw, was St.-Laurentius verantwoordelijk voor de administratie en de financiën. De keizer eiste alle rijkdommen op van de kerk, maar Laurentius had ze inmiddels verdeeld onder de armen van de stad. De prefect van Rome was woedend en liet Laurentius braden op een gloeiende rooster.

hè wjod aonrùppe tjègge vier, brandwon en hoodzikke.

hè ès de patroonhùllige van de bibliotekarisse, glaosblùzzers, glaosmèker, brandwèèr, kwùkke, archivarisse, studente, heemkundige kringen, brouwers, wasvrewwe..enz.

St.-Laurentius wordt aanroepen tegen vuur, brandwonden en huidziekten. Hij is de patroonheilige van de bibliothecarissen, glasblazers, brandweer, koks, archivarissen, studenten, heemkundige kringen, brouwers, wasvrouwen enz..

ora pro nobis de kèster hèt Jacobus

de p'stoor hèt lens hew h'm mèt de potljèppel tjègge z'n pens.

Ora pro nobis, de koster heet Jacobus, de pastoor heet Lens, sla hem met de pollepel tegen zij pens.

16 augustus, St.-Rochus. (st. roekes)

St.-Rochus wordt voorgesteld als een pelgrim, St.-Rochus werd geboren in 1295 in Montpellier. Hij verdiende zijn strepen tijdens een pestepidemie in Italië omstreeks 1320. Hij werd zelf door de ziekte aangetast, maar genas later. Hij is de beschermheilige tegen besmettelijke ziekten. Hij wordt afgebeeld met een pestbuil op de knie en een hondje dat zijn wonde likte en hem tijdens zijn ziekbed brood bracht.

De zondag na St.-Rochus ging men, na het lof, op bedevaart naar het (*st. roekeskepelke aon krundel*). Het was een van de gezelligste bedevaarten van het jaar. De mensen namen eten en drinken mee en rond de kapel, in het hoge gras, werd er gepicknickt.

St. roekes ès de patroonhùllige van de gevangene, zikke, dokteers, appetekers, hovveniers, shreenwèrkers..enz.

St.-Rochus is de patroonheilige van gevangene, zieken, dokters, apothekers, hoveniers, meubelmakers enz...

Hè wjod aonrùppe tjègge de pes, cholera en pijn aon ze bèèn en z'ne knie.

Hij werd aanbeden tegen de pest, cholera en pijn aan benen en knieën.

29 augustus is St.-Bertilia (bertul)

St.-Bertilia is een Merovingische heilige. Zij is de patroonheilige van Rosmeer en werd aldaar aanroepen tegen kinderziekten. Kort bij de kerk van Rosmeer bevindt zich de St.-Bertiliabron. Familieleden van zieken gooiden een voorwerp dat aan de patient toebehoorde in het water. Zonk het voorwerp dan werd het gebed verhoord, bleef het drijven dan zou ziek zijn langer duren. Na korte tijd raakte de bron verstopt want *de bjavvetgengers haoë al rap gezien dat 'ne brik rapper zonk ès 'ne maoplag. De bedevaarders hadden al vlug gezien dat een baksteen vlugger zonk dan een zakdoek.*

Vroeger kwamen jaarlijks heel wat Walen per trein aan te Bilzen, van waaruit zij te voet op bedevaart gingen naar Rosmeer.

*September, de vruchtenmaand

1 september, St.-Egidius (st. gielis)

St.-Egidius was een kluizenaar uit de 9de eeuw. Bijna iedereen kon bij hem terecht. Hij was namelijk de patroonheilige van de kreupelen, melaatsen, bedelaars, veehandelaars, herders en jagers. Hij beschermde tegen veedieven en bewaarde de bossen. Ook zorgde hij voor de zogende moeders, die te weinig melk hadden (*te wenig zwùk*). Zijn feestdag was een meetpunt op de weerkalender. Als het waait op 1 september dan kan het al behoorlijk koud zijn: st gielis de blùzzer verbied de lene brukke en de witte wùzze.

St.-Gielis, de blazer, verbiedt de katoenen broeken en de witte kousen.

es st gielis blees op den won, bierke, zêë dan ze kwon

Als St.-Gielis blaast op den hoorn, boerke, zaai dan uw koren.

St.-Gielis wordt vereerd in Mulken, een parochie in Tongeren, tegen de vallende ziekte.

Daar werden vroeger levende harten geofferd.

17 september, St.-Lambertus (st. lambèèr)

St.-Lambertus hoog verheven klein gebleven.

St.-Lambertus was de voorlaatste bisschop van Maastricht. Hij werd vermoord in 672, ten tijde van Pepijn van Herstal. Omdat op St.-Lambertus het einde van de klimatologische zomer werd ingeluid. In 16 parochies van Limburg is St.-Lambertus de patroonheilige.

wùlt september vrèchte draoge, dan mut juli hits gève vjèr te klaoge

Wil september vruchten dragen, dan moet juli hitte geven om te klagen.

22 september, St.-Mauritius

De Romeinen beschikten over legers van Egyptische soldaten en rond het jaar 300 voerde Mauritius, "de Moor", het bevel over zo'n eenheid, bekend als het Thebaans legioen.

Op weg naar Gallie om een opstand neer te slaan, werd een plechtigheid gehouden waarbij aan de goden werd geofferd om de overwinning af te smeken. Mauritius en zijn manschappen, die het christelijk geloof aanhingen, weigerden dit en werden onthoofd.

Mauritius wordt meestal afgebeeld met zijn twee adjudanten Exuperius en Candidus. Dit drie manschappen kan men zien op het wapen van de familie Maurissen, nl “*tegen een zilveren achtergrond drie morenkoppen van sabel met zilveren hoofdband*”. St.-Mauritius werd de patroon van de parochie en de kerk van Bilzen. Ook één van de ambachtelijke kamers van Bilzen was toegewijd aan deze heiligen: de St.-Mauritiuskamer.

st merissius ès de p'troonhùllige van de soldaote, de kammersante en de pjad.

Hè wjod aonruppe tjègge de gèg, oorpijn en 't gek in de kop.

St.-Mauritius is de patroonheilige van de soldaten, handelaars, en paarden.

Hij werd aanroepen tegen jicht, oorpijn en het gek in de kop.

29 september, St.-Michael, st. michiel of giel

st. michiel “de wèkker van de rêizigers”, st. michiel wèk m'ch mèttertèed, nie te vrig en nie te laot, imoere es 't gèèt

Wek mij op tijd, niet te vroeg en niet te laat, om... uren als het gaat.

Dit was een gebedje voor het slapengaan, als men vroeg moest opstaan.

St.-Michiel is de belangrijkste van de drie aartsengelen (de anderen zijn Gabriel en Rafaël).

Hij is de aanvoerder van de hemelse legerscharen in de strijd tegen Lucifer.

*November, de slachtmaand.

november mèt z,n rèngershoere, brink oach gèg en aner ploage

November met zijn regenvlagen, brengt ook jicht en andere plagen.

1 november, Allerheiligen.

mèt allerhùlligge gèèt de pr'cesse oot in wintershove, noa de st. lambertusbron

met allerheiligen gaat de processie uit in Wintershoven, naar de St.-Lambertusbron.

Op 1 november werden vroeger de heiligen vereerd die de marteldood waren gestorven. Men noemde deze kerkelijke feestdag de “Allerheiligenmartelaren”. Later hebben zich ook nog “gewone” heiligen aangemeld; men sprak vanaf dan van Allerheiligen. Eigenlijk was Allerzielen de herdenkingsdag voor de doden, maar zoals nu nog steeds, toog iedereen op 1 november naar het kerkhof om bloemen op het graf van de gestorvenen te plaatsen.

Met Allerzielen was er ook de “begankenis”. Oorspronkelijk werd die gehouden op de derde zondag van augustus toen men in de kapel van Persioncula, nabij Assisi, een volle aflaat kon verdienen. Omdat het zo klein was, werd het kerkje in het Italiaans “porziuncola” genoemd, hetgeen “perceeltje” betekent; het woord *persjonkel* is hiervan afgeleid. Ondanks het feit dat het feest in volle zomer werd gehouden was het toch al om 8uur 's avonds donker.

Vandaar het gezegde: *persjonkel im achtoere donkel*. De begankenis hield in dat men een bezoek moest brengen aan 5 kerken waar men, telkens door het bidden van 5 onze vaders en 5 weesgegroeten, een volle aflaat kon verdienen. Iedere aflaat betekende dat er één zieltje vrijkwam uit het vagevuur. Omdat we maar een kerk hadden was het persjonkele hier onmogelijk. Men had er echter iets op gevonden: men verliet telkens de kerk langs de ene deur, maakte een rondje omheen het gebouw en ging terug naar binnen via de andere deur.

wat bèste toch aon't persjonkele
Wat loop je toch op en neer of uit en in.

3 november, St.-Hubertus, st. hober

St.-Hubertus was de laatste bisschop van Maastricht. Gestorven omstreeks 727.

Hubertus was een hartstochtelijke jager. Tijdens een jachtpartij in de Ardeense bossen werd hij verplicht door de genade bij het aanschouwen van een hert met een schitterende kruis tussen het gewei. Hij werd de opvolger van St.-Lambertus en verplaatste de bisschopszetel van Maastricht naar Luik. Hij is de patroonheilige van de jagers en de beschermheilige tegen hondsdolheid, razernij en andere veeziekten. Op zijn feestdag is het *broodweies*. Op die dag namen de gelovigen stukken brood mee naar de kerk om ze te laten wijden en nadien aan het vee te voederen.

11 november, St.-Martinus, tines matte of martè

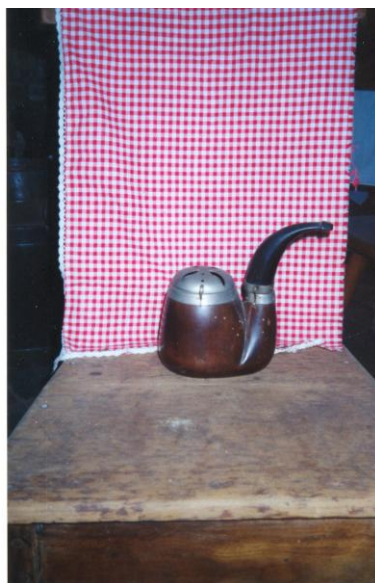
Martinus van Tours was in de 4de eeuw onderofficier in de Romeinse cavalerie. In zijn garnizoenstad Amiens deelde hij zijn mantel met een bedelaar. St.-Martinus is de schutspatroon van de dronkaards, herders en het vee. Op zijn feestdag wordt de winter ingeluid. Er werden toen zogenaamde *St.-Maartenvuren aangestoken ter bevordering van de vruchtbaarheid van veld en vee*.

In Bilzen werd het *st. Mattekiesvier* ontstoken op zondag na Vastenavond. Later werd dit gebruik verschoven naar begin november, enkele weken na de *Jan kredietstoet* van grote kermis. Weer kwamen de lampjes te voorschijn, maar in plaats van Hoi-stroj!!! (en de daaropvolgende verbranding van lege portmonnees) klonk het van ;

Matte shit ratte, twee witte, twee zwatte, twee rooi, twee dooi, twee gèl, twee sjèl, douw shwùtter 'm dood, en 't lidje woor oot.

hè hèf de peep aon matte gegève

Hij heeft de pijp aan Maarten gegeven.

*december, de sneeuwmaand

jeeg de bijs de decembermunt, dan hùlt de winter nog vier munt
Blaast de noordenwind in de decembermaand, dan houdt de winter vier maanden aan.

snee en ees vjèr nouwjaor, habbe v'r op den hoap touw
Sneeuw en ijs voor Nieuwjaar hebben we op de hoop toe.

shuch, shuch Peterkes plug, lepke lèèr 't es kaat wèèr.
Dit was een uitspraak van Klèèske oot de Bjekemstroat bij koud weer.

1 december, St.-Eligius, st. elooi

St.-Elooi werd geboren in Limoges in 588 en was oorspronkelijk goudsmid. Hij werd later priester en ondernam lange missiereizen naar het noorden, richting Doornik, Gent en Kortrijk. Hij is de patroonheilige van de smeden en de metaalbewerkers, beschermer der paarden en aanroepen tegen allerlei ziekten in de stal. Hij heeft ook enkele weerspreuken op zijn palmares.

St. Andries brink de vries, st. elooi brink den dooi.

St.-Andries brengt de vries, St.-Elooi de dooi.

4 december, St.-Barbara, st. bêrb

Omdat St.-Barbara een religieus leven wilde leiden, werd ze door haar tirannieke vader opgesloten in een toren waarna zij aan een droevig einde kwam. Omdat ze wist wat duisternis was, werd zij prompt de patroonheilige van de *kwùlpètters*. In Bilzen was zij bekend als de beschermheilige van het Begijnhof en de Kloosterstraat. (In deze straat werd de sint bêrbkèrmès gehage op den tweede zondeg van december).

Behave van de kwùlpètters ès ze oach nog de patroonhùllige van artilleriste, infanteriste, daokwèrkers, klokegieters, gevangene, metsers en stêrvende.

Ze wjod aoruppe tjègge vier, kors, pes en onwèèr.

Behalve van de mijnwerkers is ze ook nog de patroonheilige van de artillerie, infanterie, dakwerkers, klokkengieters, gevangenen, metselaars en stervenden.

Ze wordt aanroepen tegen vuur, koorts, pest en onweder.

6 december, St.-Nicolaas, sinterkloas

Iedereen kent *sinterkloas*. De viering van de komst van deze heiligen verschilt van land tot land en ook van plaats tot plaats. (In èègebùlze wjod den oavet vjèr sinterkloas den teleer gezatte). Dit was een soepbord met daarin een wortel of een suikerklontje voor het paard van de Sint. De weken voorafgaand mocht je wel eens *de sjoen zètte* in de stille hoop dat de Sint er 's nachts iets lekkers in zou leggen. Als de Sint er zin in had, kwam hij 's avonds ook wel eens langs om te wêrpe.

Aof en touw zoeste oach sinterkloazemennekes ('ne sinterkloas en drei of vier zwatte piete) wat van hoos tot hoos gonge mèt 'ne zak op de reg en doa in get appele en njètte, en e wiske in de haan vjèr hei en doa ater de mètskes te gwùn.

Soms kwamen er sinterklaasmannetjes langs, die van huis tot huis gingen waar kinderen en grote meisjes waren, met een zak op de rug met wat appels en noten in, die dan uitgedeeld werden. Sommigen hadden een buigzaam twijgje in de handen om achter de meisjes te gaan.

7 december, St.-Ambrosius

St.-Ambrosius was de bisschop van Milaan in de 4de eeuw. Hij was bekend om zijn “honingzoete” welsprekendheid en werd daarom de patroonheilige van de imkers. Toen in de 19de eeuw in Bilzen de ambachtelijke gilden werden heropgericht in de vorm van vriendenkringen, kreeg de oude St.-Lambertuskamer de naam St.-Ambrosiuskamer en verenigde in haar schoot de Bilzerse bijenkwekers. Op oude groepsfoto's zijn zij stevast te zien met *'ne bienkaor (bijkorf)*. De Ambrosianen werden dan ook toepasselijk de *bienemanne (bienenmannen)* genoemd.

13 december, St.-Lucia, st. lucie

St.-Lucie werd gedood door een dolksteek in de keel en wordt daarom aanroepen bij keel- en oogziekten. Zij is ook de beschermheilige van de blinden.

Mèt sint lucie ès de langste naach, 'ne speciaolen daog vjèr te trouwe, zij drêd oach den troon, de daog begenne dan te lenge.

st. lucie ès de patroonhùllige van de blin, de zikke kinner, klèèrmèèkers, haommèèkers, naajossen, notaorisse, portiers, koetsiers, shrijvers en *“brouwvolle protistuees”*.

St.-Lucia is de patroonheilige van de blinden, de zieke kinderen, kleermakers, haammakers, naaisters, notarissen, portiers, koetsiers, schrijvers en berouwvolle hoeren.

28 december, onschuldige of onnozele kinderen.

Koning Herodes zag in de geboorte van Jezus een bedreiging voor zijn koningschap en besloot om het kind te doden. Omdat hij de boreling niet kon vinden (het gezin was gevlucht naar Egypte) liet hij al de pasgeboren jongetjes in het land aan het zwaard rijgen. Deze kleine (onschuldige) martelaartjes werden vanaf dan als heiligen vereerd op de feestdag van *Onnozele kinderen* (waarbij 'onnozel' staat voor 'onschuldig').

Es 't kinneke ès gebwùrre, dan hèèf 't riepke z'ne smaok verlwùrre.

Als 't kindje is geboren, dan heeft het raapje zijn smaak verloren.

Na Kerstmis (25 december) deugen de rapen niet meer, (rapen werden gezaaid na de oogst, als wintervoer voor de dieren).

vliege op kjosnaag de megge rond, dan bedek op Poase het ees de grond
 Vliegen op kerstmis de muggen rond, dan dekt op Pasen het ijs de grond.

vèèl snee op aatjoar, vèèl hooi in 't nouwjoar
 Veel sneeuw op oudjaar, veel hooi in 't nieuwe jaar.

krèt den haon 's oves of 's naas, dan wjot aner wèèr verwaach
 Kraait de haan bij avond of bij nacht, dan wordt er ander weer verwacht.

es de hinne kakele lank en goed, zoe het rèngere in jèvvervloed
 Als de hoenders kakelen lang en goed, zal het regenen in overvloed.

wie fùller de megge stèke, wij jodder 'n onwèèr zol ootbrèke
 Hoe feller de muggen steken, hoe vroeger een onweer los zal breken.

wès de kat ze snietske met h'r vietje, van shoon wèèr moaste verzjèkkerd zien
 Wast de kat haar snoetje met een voetje, dan mag je van mooi weer verzekerd zijn.

krets de kat zich ater de ore, 't zol snije es noots te vore
 Krabt de kat zich achter de oren, 't zal sneeuwen als nooit tevoren.

echte haogel vult noots snaas
 Echte hagel valt nooit 's nachts.

sleet 's oaves de mis nèèr, dan brink de mèrrege kloar wèèr
 Slaat 's avonds de nevel neer, dan brengt de ochtend helder weer.

'n krans im de zon, ès rènger zonner pardon
 Een kring om de zon is regen zonder pardon.

'n krans im de mund, geef wind en rènger
 Een kring om de maan geeft wind en regen.

sneeu dè blijf ligge nève de wèèg en grachte, lik op anere te waachte
 Sneeuw, die blijft liggen langs wegen en grachten, ligt op andere te wachten.

**In tegenstelling met de heiligen die het weer maakten is er:
de litanie van de afgedankte weerheiligen en hun eigenschappen.**

- H. Medart, die het soms zes weken regenen doet.
- H. Donatus, die het onweer zegenen moet.
- H. Marcus, die over de oogsten zegen smeekt.
- H. Servatius, Pancratius en Bonifatius die ijs en koude breken.
- H. Johannes, die de concurrentie van de dokters niet weerstaan.
- H. Paulus, die aan de veearts ten onder gaat.
- H. Appolonia, mijn tanden doen nog altijd even pijn.
- H. Odilia, mijn ogen zijn nog ziende blind.
- H. Familie, mijn vrouw verwacht nog steeds geen kind.
- H. Rita, wij zijn nog steeds kinderloos.
- H. Isidoor, die zaak wordt hopeloos.
- H. Eufrasia, beeld van de pastoor zijn meid.
- H. Lucia, hoe geraken oude vrijsters hun frustratie kwijt.
- H. Sebastiaan, met pijn en boog ben je niet mals.
- H. Cecilia, nog één repetitie, en we zingen niet meer vals.
- H. Franciscus, gij waart hippy en een beetje gek.
- H. Kristoffel, de accidenten vallen nog steeds op onze nek.
- H. Nikolaas, de kinderen weten wie de heilige is.
- H. Blasius, gij heet nu mannekepis.
- H. Onnozele kinderen, door Herodes een kopje kleiner gemaakt.
- H. Maria-Magdalena, loop jij nog even naakt.
- H. Treesje, uw sluier is wat ouderwets.
- H. Antonius, ik geraak steeds mijn zaken kwijt.
- H. Jozef, die de voedstervader zijt.
- H. Hubertus, wij lijden allen aan razernij.
- H. Driekoningen, haal er toch uw sterre bij.
- H. Beatrijs, in de Middeleeuwen bracht jij vrede en peis.
- H. Adolf, uw naam bracht ons oorlogsgeweld.
- H. Michiel, gij hebt ze allen neer gevelde.
- H. Martha, die meer van deze wereld zijt.
- H. Maria, die steeds voor de hemelse zaken zijt.
- H. Kaïn, die Abel de schedel in durft slaan.
- H. Petrus, die driemaal durft te liegen voor het kraaien van de haan.
- H. Tien rechtvaardigen uit het Sodoma en Gomora gebied.

Omwille van wie de heer onze aarde nog kansen biedt.
Alle heiligen en engelen van deze tijd.
Wanneer worden wij onze miserie kwijt?

Het een en het ander wat we reeds kennen, zoek het maar uit.

Sterretjes zien – zijn kat sturen – zijn biezen pakken – op zijn kop gaan staan - spijkers op laag water zoeken – als een tang op een varken staan – de pijp aan maarten geven - het gelag betalen – er schuilt een addertje onder het gras – aan het bed gekluisterd zijn - een duit in het zakje doen –twee vliegen in één klap slaan – de kat op het spek binden - iemand een koekje van eigen deeg geven – het is een druppel op een hete plaat - luchtkastelen bouwen – het paard achter de wagen spannen – een kikker in de keel hebben - in de puree zitten – onder de groene zoden liggen – zich in het hol van de leeuw wagen - iemand in de maling nemen iemand het gras voor de schenen wegmaaien.

Leer van de fouten van anderen, je hebt niet genoeg tijd om ze allemaal zelf te maken.

Ik heb nog maar één zenuw over en daar zit jij op te werken.

Ik hou van werken, ik kan er uren naar kijken.

Aan alle studenten, word bokser, meer kans op slagen.

Niet storen, ik ben gestoord genoeg.

Een huisarts weet van veel dingen een beetje
 een specialist weet van een beetje, heel veel
 Ik ben een supergenie: ik weet van niets, alles

Als werken goed was, hadden de rijken het niet aan de armen overgelaten.

Een décolleté is als de zon, je mag er naar kijken maar je moet er niet in staren.

Een goed acteur kan u tot tranen bewegen, maar dat kan een automonteur ook.

Er gaat meer boven je petje dan er onder.

Geld lijkt op vet, van beiden is er genoeg, maar altijd op de verkeerde plaatsen.

Het verschil tussen jou en mij is dat ik een stuk salaris over heb aan het eind van de maand,
 En jij een stuk maand aan het eind van je salaris.

Ik ben nog steeds vrijgezel, mijn schoonouders konden geen kinderen krijgen.

Ik had graag eens een kans om te bewijzen dat geld niet gelukkig maakt.

Indien u ‘s morgens opstaat met de kippen, overdag werkt als een paard en ‘s avonds zo moebent als een hond, zou u wel eens een ezel kunnen zijn.

Wat ich nouw bring dat hadde ze nog noots op'n ùlger gespèeld.

Zo zaot es 'n êchel, zo zat als een echel.
 Zo dom es e kêke, zo dom als een kieken.
 Zo rap es 'nen haos, zo vlug als een haas.
 Zo maoger es 'n gèèt, zo mager als een geit.
 Ze hadde honger wei 'ne woaf, ze hebben honger als een wolf.
 Zo vèt es e vêrke, zo vet als een varken.
 Zo lil'k es de naach, zo lelijk als de nacht.
 Zo vol es 'ne leiaar, zo lui als een luitaard.
 Zo stêrk es 'ne bèèr, zo sterk als een beer.
 Zo fùl es 'ne pew, zo trots als een pauw.
 Zo êrm es jub, zo arm als Job.
 Zo bang es 'n patrijs, zo bang als een patrijs.
 Zo vol es 'n èkel, zo vol als een eikel.
 Zo doaf es 'ne pot, zo doof als een pot.
 Zo zot es 'n mjùlle, zo zot als een molen.
 Zo mieg es ka pap, zo moe als koude pap.
 Zo kaol es 'n loös, zo kaal als een luis.
 Zo rot es moes, zo rot als moes.
 Hè stond te gaope wei'nen wùvve, hij stond te gapen als een oven.
 Hè gijgde wei 'n hin, hij hijgde als een hen.
 Hè kos kalle wei 'n avvekoat, hij kon praten als een advocaat.
 Hè gong loape wei 'n bangesheter, hij ging lopen als een bangerik.
 Hè kos d'ch beloere wei e kaaf, hij kon je bekijken als een kalf.
 Hè kos sloape wei 'n os, hij kon slapen als een os.
 Hè zwèèt wei e pjad, hij zweet als een paard.
 Bluje wei e vêrke, bloeden als een varken.

Het gèèt jèvver de mins ze shoon leef.

Ich hab hoare wei 'ne iegel en ze blinke wei 'ne spiegel
 Ik heb haren als een egel en ze blinken als een spiegel.
 Ich hab ore wei 'n pladijs en ze zitte heel vol lijs
 Ik heb oren als een pladijs en ze zitten gans vol luizen.
 Ich hab oage wei e kaaf en van ater zien ich m'r haaf
 Ik heb ogen als een calf en van achter zie ik maar half.
 Ich hab 'nne mond wei 'n wùvve mèt 'n snotbel ter bwùvve
 Ik heb een mond als een oven met een snotbel er boven.
 Ich hab 'ne book wei 'n zwùg en de naogel dient vjèr trwùg
 Ik heb een buik als een zeug en de navel dient voor trog (voederbak).
 Ich hab 'n kont wei e keke en de moas ins traon reke
 Ik heb een kont als een kieken en je mag er eens aan ruiken.
 Ich hab knieë wei e shoap en ze rammele es ich loap
 Ik heb knieën als een schaap en ze rammelen als ik loop.
 Ich hab kete wei 'nen haon en de megge zitte m'ch traon
 Ik heb kuiten als een haan en de muggen zitten er aan.
 Ich hab tene wei 'n gèèt en ze zien zo vershrikk'l lèèd
 Ik heb tenen als een geit en ze zijn verschrikkelijk lelijk.

De daog van de wèèk

Wanneer men de naam van elke dag, in het Nederlands, Engels en Duits vergelijkt, dan zal men begrijpen dat de namen der dagen dezelfde oorsprong hebben.

- Zond'g zondag, de eerste dag van de week is toegewijd aan de zon.
- Mund'g maandag, de tweede dag van de week is toegewijd aan de maan. Lundi betekent: jour de la lune, of dag der maan.
- Djèsd'g dinsdag, is aan de Germaanse oorlogsgod Dijs of Dis (dinsdag) toegewijd. Hij komt overeen met de Romeinse oorlogsgod Mars. Vandaar de planeet Mars, van cham de Mars, en van Mardi.
- Gunsd'g woensdag, komt van Woedan of Wodan, de oppergod der Germaanse godenleer. Vandaar Woensel, of verblijf van Woen, (een dorp bij Eindhoven). Mercurius is de naam van een planeet, waarvan mercredi afstamt.
- Donnerd'g donderdag, komt van Thor, Germaanse god van de donder. De Franken oefenden hun eredienst uit in uitgestrekte wouden, waaraan zij de naam van Thor gaven. De planeet Jupiter, waarvan jeudi afgeleid werd.
- Vrééd'g vrijdag, komt van Fria, Freya of Freyr, godin van de liefde en de overvloed. Die naam vindt men in Vrijthof. De planeet Venus, waarvan vendredi afgeleid werd.
- Zoaterd'g zaterdag, is half ontleed, half vertaald uit het Latijn Saturnus. Deze planeet wordt herleid tot samedi.

Æ

Appelvink

aach	acht dich bès den aachste in de rij Jij bent de achtste in de rij.
aaë	oude dè aaë kees stink nogal, hè waggelt dwùr de maoje dei 'r in zitte Die oude kaas stinkt nogal, hij beweegt door de maden die er in zitten.
aaërdom	ouderdom, leeftijd jefke woor gewoon dood gange van aaërdom Jefke was gewoon gestorven van ouderdom.
aas	ouders me broer mèt vrew en kinner winne in m'n aashoos Mijn broer, met vrouw en kinderen, wonen in mijn ouderhuis.
aatdink	kolengruis uitgezift, werd vroeger hergebruikt, nat gemaakt en opnieuw in de kachel gegoten doet nog get aatdink bij op de stoaf zaag moeder dich zits 't kotste te bij "Gooi nog wat kolengruis op de kachel", zei moeder, "jij er zit het kortste bij."
abri	schuilkelder. Langs het Albertkanaal te Eigenbilzen staan er nog enkelen Er werden ook tijdens de oorlog abri's gemaakt door de mensen zelf, een gat in de grond, wat takken van bomen er overheen gelegd en daar bovenop mutsaarden.
abri	ook wachthuisje (komt van het oud Frans, abrier = beschutten).
abces	zweer of ettergezwel (komt van het Frans, abces) dè hao nogal 'n abces in z'ne nak Die had nogal een ettergezwel in zijn hals.
abseluse	kwijtschelding hè krèèg abseluse, hè moes niks mee betaole Hij kreeg kwijtschelding, hij moest niets meer betalen.

affèèr	zaak, (komt van het Frans, affaire) doa hèèt niemes gein affère mèt Daar heeft niemand zaken mee.
affiche	aanplakbrief, (komt van het Frans, affiche) dei affiche van het bal honge al vèèl te vrig oot Die aanplakbiljetten van het bal hingen al veel te vroeg uit
affronteren	beledigen, krenken, (komt van het Frans, affronter) wei konste m'ch nou zo'n affront aon doen Hoe kun jij me nu zo 'n belediging aandoen?
akkere	ploegen, akker is een stuk bouwland, (komt van het Fries, ekker) dè grote boer zoet alteed te weet in os stèk mèt z'n akkervoar Die grote boer overschreed altijd zijn eigendom bij het ploegen.
akkerdèrè	overeenkomen, accorderen. dat akkerdèèrt toch nie zo goed mètèèn Die komen toch niet zo goed overeen.
akkermenneke	kwikstaart, gele- of grijze dat grees akkermenneke zit wier op z'n èègste plaots Dit grijs kwikstaartje zit weer op zijn zelfde plaats.
aksès	aandelen wie vèèl aksès hao de bèrgemèèster wol bij de notoarís Hoeveel aandelen had de burgemeester wel bij de notaris?
alkoof	slaapplaats in een kast, gewoonlijk achter de open haard (Weel), klein slaapvertrekje (komt van het Frans alcôve) z'n vrew kroep mê êrmzaol'g oot h're alkoof, de slaopmèts op en de lange sloapkiel aon, ze hao oach nog de lèpe in de oage Zijn vrouw kroop maar armzalig uit haar slaapplaats, de slaopmuts op en het lang slaapkleed aan, ze had ook nog slaperige ogen.
allekante	overall van allekante koeme de lei vjèr te zien wat dao gebjod woor Van overall kwamen de mensen kijken wat daar gebeurd was.
alleman	iedereen dich bès oach nie alleman, dat doen ich allêïn mer vjèr d'ch Jij bent ook niet iedereen, dat doe ik alleen maar voor jou.
allemerije	ieder ogenblik, gedurig aan allemerije wjodde h'r lesteg gevalle dwùr de geboer z'nen hond Gedurig aan werd hij lastig gevallen door de hond van de buurman.

allewijl	tegenwoordig, nu waste allewijl toch mer allemoal heers of jos, ze vange get aon Wat men tegenwoordig toch allemaal hoort, ze vangen wat aan.
altelichel'k	waarschijnlijk. altelichel'k hèèf h'r gëin kans bij dat mètske Waarschijnlijk heeft hij geen kans bij dat meisje.
alzelève	zijn leven lang hè hèèf alzelève hel gewèrk, en mêr wenig opgetrokke Hij heeft zijn leven lang hard gewerkt, en maar weinig verdiend.
ambachshoal	vakschool de ambachshoal woor nog te zwoor vjèr'm, berups kos h'r bèter aon De vakschool was nog te zwaar voor hem, beroeps kon hij beter aan.
ambetant	vervelend (komt van het Frans, embêtant). verdomme dat ès 'n ambetanterik Verdomme, dat is een vervelende kerel.
ambetère	iemand vervelen (komt van het Frans, embêter). dè begint m'ch nouw ferm te ambetère Die begint me nu wel ferm te vervelen.
ambras	ruzie. (komt van het Frans embarras) in verlegenheid brengen dat woor m'ch nogal 'n ambras mèt dei vréemde lei Dat was me nogal een ruzie met die vreemde mensen.
ammeteur	liefhebber doa wore nie vèèl ammeteurs op dè verkoap Daar waren niet veel liefhebbers op die verkoop.
ammezère	amuseren, vermaken de kinner koste zich ferm ammezère De kinderen konden zich goed amuseren.
aodeg	aardig, zonderling, raar zo 'n aodeg dink zies te nie zo dèk Zo een raar ding zie je niet zo dikwijls.
aofgezaag	afgezegd ich wus allang dat hè 't gong aofzegge Ik wist allang dat hij het ging afzeggen.

aofkalkere	afkalkeren, kalkeren (komt van het Frans calquer), kalkeerpapier of overtrekpapier, kopiëren. hè moes z'n hooswerk nog aofkalkère Hij moest zijn huiswerk nog kalkeren.
aofloere	afloeren, afkijken aofloere woor z'ne bèste kant onner de exaome Afkijken was zijn beste kant tijdens de examen.
aofpitse	afnijpen dei pitstang woor nie zwoor genug vjèr den draod jèvver te pitse Die nijptang was niet sterk genoeg om die draad over te nijpen.
aoftriggele	afdingen hè blèèf m'r aotriggele tot hè hao wat h'r wol Hij bleef maar afdingen tot hij had wat hij wou.
aol'k	gans, geheel de weenrijmer woor nog aol'k wei 'r op de grond voel Het wijnglas was nog heel toen het op de grond viel.
aon	aan doa ès niks van aon Daar is niets van waar. den trein kimp in de staosse aon De trein komt aan in het station
aon z'n en bringe	aan zijn einde brengen, bijstaan tot aan de dood. hè wol z'n aas vjèr niks aon hun en bringe Hij wou zijn ouders gratis aan hun einde brengen.
aonhage	aanhouden, arresteren ze habbe gistere dè shelm konne aonhage Ze hebben gisteren die dief kunnen arresteren. dè bij iech tjèggenjèvver hùlt aon mèt 'n vrew van Moapertênge Uw overbuur heeft een verhouding met een vrouw van Mopertingen.
aonhaole	aanhalen, ontvangen ge mut h'm mer goed aonhaole es h'r jovves kimp Je moet hem maar goed ontvangen als hij thuis komt.
aonjoage	aanladen, opscheppen in Diepenbjèk konne ze goed aonjaoge In Diepenbeek kunnen ze goed opscheppen.

aonlengè	aanlengen, bijdoen dè boer (oot het veld) lengde z'n mùlk alteen aon, dei 'r verkoch Die boer (uit het veld) lengde de melk aan, die hij verkocht.
aonswùn	aanslaan, beslag leggen op iets de prese gwùn alle pjad aonswùn, zaagte ze in den wùrlog, en iederèn dè e pjad hao gong 't erges verstèke "De Duitsers gaan de paarden bij de boeren opeisen", zeiden ze tijdens de oorlog. Daarom ging iedereen zijn paard verstoppen.
aos	oogst este mè lei genug bes, es 't werk aon den aos nie zo zwoor Als je met genoeg mensen bent, is het werk niet zo zwaar.
apaot	apart, afzonderlijk, speciale doa ès nie tjège te kalle, dat ès 'ne apaote Daar valt niet tegen te praten, dat is een speciaal iemand.
appelekouwe	abrikozen van appelekouwe konste oach prots maoke Van abrikozen kan men ook puree maken.
appeteetel'k	smakelijk, appetijt (komt van het Frans, appétit) dat ète zoeg nogal appeteetel'k oot, het smaakte m'ch Dat eten zag er nogal smakelijk uit, het was lekker.
aprensès	aanstalten maken aon de aprensès wat ze maoke zieste daodel'k es ze wùlle vertrèkke Je ziet onmiddellijk wanneer ze aanstalten maken om te willen vertrekken.
apressère	aanvaarden hè apressèrede 't nie ech, wat den êrtis wol bij het kave van z'n koe Hij nam het niet echt aan, wat de veearts wou doen bij het kalven van zijn koe.
asserooj	kolengruis doet nog get asserooj bij op de stoaf, vjèr tot ze oot gèèt Doe nog wat kolengruis in de kachel, vooraleer ze uit gaat.
ateraof	achteraf 't woor allemaol nie zo erg ateraof Achteraf bekeken, was het allemaal niet zo erg.
aterdèèr	achterdeur fatsoenl'ke lei kwùmme aon de aterdèèr in Fatsoenlijke mensen komen langs de achterdeur binnen.

aterèèn	achtereen de gaaskes loepe shoon aterèèn noa de weier De jonge ganzen liepen mooi achter elkaar naar de vijver toe.
aterhage	achterhouden hè hao toch nie alle geld atergehage Hij had toch niet alle geld achtergehouden.
aterhaom	achterriem, paardentuig den aterhaom dient vjèr de kaar tjègge te hage es het bergaof gèèt en wjod met kèttelkes vas gemaok aon de kaarbèrg De achterriem dient om de kar tegen te houden wanneer het bergafwaarts ging. Deze werd met kettinkjes vastgemaakt aan de berries.
aterhouws	aan huis aterhouws bleve, wjodt al ins gezaag es ze nie op reis gwùn Thuisblijven wordt al eens gezegd, als ze niet op reis gaan.
aterkjèkke	achterkeuken bij os woor den aeëgang de aterkjèkke Bij ons was de achterkeuken in de stookplaats (oude gang).
atermoat	nagras dèn atermoat haoë vèr bèter loate stwùn, hè ès niks wjat Dat nagras hadden we beter laten staan, het is niets waard.
aterwats	achteruit gaan ès Louis te vèèl gedronke hao, gong h'r mee aterwats es vééroot Als Louis te veel gedronken had, ging hij meer achteruit als vooruit.
avans	baat 't ès gène avans was te dèès, 't hùlp toch nie Dat helpt helemaal niet.
avekoat	advocaat doa mut nog get bij kwùmme zaag den avekoat "Daar moet nog wat bij komen", zei de advocaat.
avesoase	avanceren, vooruitgaan (komt van het Frans avancer) doa zit gein avesoase in, 't blijf mêt doere Daar zit geen vooruitgang in, het blijft maar duren.

Boomklever

- baggetel kleinigheid (Fr. bagatelle)
v'r zo'n baggetel loet ich mich toch nie bekalle
Voor zo'n kleinigheid liet ik me toch niet ompraten.
- bajke klein paardje
zèt de brabender mer bij 't bajke in de wei, ze verstwùn hun wol goed
Zet de Brabander (boerenpaard) maar bij het klein paardje in de weide,
ze verstaan zich wel goed.
- bak koffiekop, meervoud is bek
'n guje bak koffie gèet alteed trin
Een goede kop koffie is altijd welkom (gaat er altijd in).
- bakkes bakhuis
het bakkes woor vrigger 't bouwke bo den wùvve in stond, vlaoj en
brood wjodde doa gebakke
Het bakhuis was vroeger het gebouwtje waar de oven in stond. Taart en
brood werden daar gebakken.
- balketoon baalkatoen, grof ongebleekt linnen, (*balketouwne*)
dè balketouwne shottel hadde v'r al vershillege joare
Dat baalkatoenen schort hebben we al verschillende jaren.
- bakproem bakpruim een oud pruimensoort
bakproeme zieste nie vèèl mee, dei wjodde gedreeg, vjèr in de winter te
gebreke
Bakpruimen ziet men niet veel meer, ze werden gedroogd om in de
winter te gebruiken.
- balkdonkel pikdonker
noùw ès 't nie mee balkdonkel, de stroatlampe zien vèèl te kloar
Nu is het niet meer pikdonker, de straatverlichting geeft voldoende
licht.

bantele	hanteren dè bantelde d'n djasvlèggel wei 'n echte djasser Die hanteerden de dorsvlegel als een echte dorser.
baor	aarde kom den heikees wjodde in 'n baor vjaddeg gemaok De kipkap (hoofdkaas) werd in een aarden kom gereedgemaakt.
baottaan	iets kopen wat je niet kan betalen jong dich bès 'nne echte baottaan, de wùls 'nnen otto koape en de kons nog gène fits betaole Jongen, ga jij een auto kopen? Je hebt nog geen geld om een fiets te betalen.
baskelère	ondersteboven gaan (Fr. basculer) wei her zich ateroot zat op z'n kaar, baskelèerde den helebul Toen hij wat naar achter schoof op zijn kar, ging de heleboel ondersteboven.
baskien	nauwsluitende bloes met apart heupstuk en officierscol 'n baskien zit alteen goed este 'n shoon middel hèbs Zo een bloes zit altijd goed als je een mooi model hebt.
basmentrie	lintje, versiering op kleren dei strik (basmentrie) ès vèèl te groot, dat trèk nèrges op Die versiering is veel te groot, ze is helemaal niet mooi.
bassing	zinkenwaskuip (Fr. bassin) vader shwùt de kat kepot met ze jachgewèèr, ze loeg vjèr de bassing op de mèstem, het waoter zèèkde oot zjèkker datt'g kietjes. Vader schoot de kat, die lag voor de zinken waskuip op het binnenhof, dood met zijn jachtgeweer. De waskuip lekte uit zeker dertig gaatjes.
bass't	kind van voor het huwelijk, onechtelijk kind ze zegge dat het kind 'nne bass't ès 't woor tans van de liefste, bo ze vrigger met vrijde Ze zeggen dat het kind een bastaard was van haar vroegere verloofde, waar ze vroeger omgang mee had.
batseklatser	billentikkertje bij dei brolef droege de manner allemoal ene batseklatser Op die bruiloft droegen de mannen allemaal een billentikkertje.
battel	ervaring hebben in de liefde hè wjèt bo battel de ween tap Hij weet waar Bartel de wijn tapt.

battemint	groot gebouw (Fr. bâtiment) allewijl zètte de lei gein klein heiskes nemeet het zien al ferm batteminte Tegenwoordig worden geen kleine huisjes meer gebouwd, het zijn nu grote gebouwen.
battere	vechten, ruziemaken (Fr. battre, slaan) in de kaffé wore ze ferm aon't battere In de herberg waren ze hevig aan het vechten.
bèdele	bedelen dei kinner wjodde oach mêt de stroat op geshjik vjèr te bèdele Die kinderen werden ook maar de straat op gestuurd om te bedelen.
bedistele	achter de rug bespreken, bedisselen stùl dat ze wore, de kos bekans niks here wat ze aon 't bedistele wore Stil dat ze waren, je kon bijna niet horen wat ze aan het bespreken waren.
bedong	metalen drinkbus, blikken veldfles, (Fr. bidon, kan of veldfles) dè z'nne bedong hao nogal blètse in, doa wjodde oach met gehewe Zijn drinkbus was nogal gedeukt, daar werd ook meegeslagen.
bedzak	ongebonden matras of strozak, meervoud bedzek dè bedzak woor toch vèèl te hêl vjèr op te sloape Die matras was toch veel te hard om op te slapen.
bedwaozeme	aanslag op de ruiten, wasem dei rote van dè 'n oto wore nogal bezwaojemp, wat wore ze mêt bezig De autoruiten waren nogal aangeslagen. Wat waren ze toch bezig ?
bèë	bidden bèë wjod nie vèèl mee gedwùn, de lei mêine dat ze 't nie mee vandoen hadde Bidden wordt niet veel meer gedaan, de mensen menen dat ze het niet meer nodig hebben.
bèès	het bidden, bidstond, gebedswake doa woor nie vèèl volk op het bèès van dè 'n erme kloot Daar was niet veel volk op de gebedswake van die arme, goede mens.
beester	razernij, kwaad hè woor toch zo beester dat 'r z'n èège nie mee kos inhage Hij was zo kwaad, dat hij zich niet meer kon inhouden.
begange	begaan, iets aanvangen in den wùrlog ès doa vèèl begange Tijdens de oorlog is er veel gebeurd.

begankenis	toeloop het woor 'n grote begankenis aon 't sterfhoos Het was een grote toeloop aan het sterfhuis.
begaoje	vuilmaken, begaaien dè pegadder kos zich nogal begaoje Die rakker kon zich nogal vuilmaken.
bègele	pronken, dikmaken zij hoefde zo nie te bègele, dè pùlsjas ès mêt geleend Zij hoeft niet zo te pronken, die bontjas is maar geleend.
begijn	werd vroeger ook gezegd tegen gewone kloosterzusters (lid van bepaalde vrije kloosterlijke vergadering - is afgeleid van de naam Lambert le Bègue, stichter van de beweging ca. 1180). wèrke ès zaol'g zaag de begijn, en ze droege 'n giat mèt z'n zèsse "Werken is zalig", zei de begijn en ze droegen een staak met zijn zessen.
behels	betekent, betekenen, inhouden, (van middelnederlands helsen) het behels nie vèèl wat 'r allemoal aonvink met z'n kie Het betekent niet veel wat hij allemaal doet met zijn koeien.
bejiedasse	bejudassen, geniepig plagen loat d'ch mer nie bejiedasse dwùr dè want dè kint get te van Laat u maar niet bejudassen door die kerel, want hij kent er wat van.
bejoamere	medelijden hebben, bejammeren, klagen de hoes h'm zo nie te bejoamere, hè hèèt het zich zelf gezukke Je moet hem zo niet bejammeren, hij heeft het zelf gezocht.
bekans	bijna, (bekant nevenvorm van bijkant) bekans ès nog nie helegans Bijna is nog niet helemaal.
bekant	bekend dich kims m'ch bekant vjèr hij bin ich nie bekant Jij komt me bekend voor Hier ben ik niet bekend.
bekalle	ompraten laot d'ch nie bekalle, doet niks waste nie moas Laat u niet ompraten, doe niets wat je niet mag doen.

bekke	<p>watergolven in het haar Grit hèèf zich wier bekke in het hoar gezatte mèt de kroltang, in het vier van de stoof werm gemaok, hei en doa zoeste dat 't get versnèrk woor Margriet heeft zich weer watergolven in haar haar gezet. De krultang werd in het vuur van de kachel warm gemaakt. Hier en daar zag men dat het haar verbrand was.</p>
bekokstoave bekokstoven	<p>regelen, iets onderhands overeenkomen, achterbaks regelen, hè woor wier get aan 't bekokstoave Hij was weer wat aan het bekokstoven.</p>
bekwaom	<p>bekwaam, geschikt, (van middel nederl. becomen) dei vrew ès zjèkker bekwaom genug vjèr dwùr te gwùn tot het lèste Die vrouw is zeker bekwaam genoeg om door te gaan tot het laatste.</p>
bekrouws	<p>besmeurd hè hao hum nogal bekrouws in ze gezich met sladder Hij had hem zijn gezicht nogal besmeurd met slijk .</p>
belaachel'k	<p>belachelijk dei kemjèdde woor zo belaachel'k 't doerde de lei vèèl te lang vjèr dat 't gedwùn woor Die komedie was zo belachelijk, het duurde veel te lang vooraleer het gedaan was.</p>
belèèf	<p>beleefd, vriendelijk, hoffelijk hè woor nog vèèl te belèèf tjège zo 'ne onbeshufterik Hij was nog veel te vriendelijk tegen zo een onbeschofterik</p>
bèle	<p>blaffen den hond bèèlde den hele naach, doa kos bekans niemet sloape in de geboere Die hond blafte de hele nacht, er kon bijna niemand slapen in de buurt</p>
belimp	<p>stiekem, heimelijk hè waos zo belimp bezig dat h'r zelf nie mee troot kos Hij was zo stiekem bezig dat hij er zelf niet meer uit wijs kon.</p>
beloddere	<p>belazeren, beetnemen, in doekjes laten doen toch loet 'r zich nog beloddere dwùr dè verkèèper Toch liet hij zich nog beetnemen door die verkoper.</p>

bels	Belgie in Bels kalle ze drei taole In Belgie spreken ze drie talen.
belükke poase	Beloken Pasen, (de eerste zondag na Pasen) (verleden deelwoord van beluiken)(van het oudnederlands, beluken), besluiten belükke poase ès dit joar ferm berèngerd Beloken Pasen is dit jaar nogal beregend.
belong	ballon zo gèèt dè belong nie op Zo gaat deze ballon niet op.
beloave	beloven, toezeggen vèèl beloave en wenig doen Veel beloven en weinig doen.
bem	beemd, gemeenschapweide wei v'r jonk wore moeste vèè de kie hieë in de brielbem Toen we jong waren, moesten we de koeien hoeden in de Briel.
bemmel	mond, snater z'ne bemmel stond noots stùl, hè blèèf mer bemmele Zijn snater stond nooit stil, hij bleef maar praten.
benaat	benauwd, zwoel fuj, het ès hije benaat doa kimp zjèkker onwèèr van Foei, het is vandaag zwoel, daar komt zeker onweer van.
benètte	schoffelen, grond luchten hè hao 'n betebenèt en kos drij rije geleck opvaore Hij had een bietenschoffel en kon daarmee drie rijen te gelijk optrekken.
benkel'k	raar, schrikaanjagend dè lankhèrige met z'nen hond woor benkenl'k geklêid Die langharige kerel met zijn hond was raar gekleed.
benne	binnen kom m'r benne zaag de a vrew, hei ès het wêrm "Kom maar binnen", zei de oude vrouw, "hier is het warm".
bennebeer	een mannetjesvarken, waarvan een of twee teelballen in het lieskanaal zijn blijven zitten, het vlees van zo een varken is niet goed voor consumptie.

bennefis	winst, benefiece (Fr. <i>bénéfice</i>) z'ne bennefis woor zo groot dat hè nie wus hoevèèl het woor Zijn winst was zo groot dat hij niet wist hoeveel het precies was.
bennel	bindkoord, ook om kousen op te houden dè bennel woor vèèl te los, dè smuk woor oach vèèl te klein Deze bindkoord was veel te los rond de zak, hij was te vol. (Het stukje dat overbleef om de zak te binden was ook veel te klein).
bennesmonds	mompelen wat brabbelde dè mêt allemoal bennesmonds Wat mompelde die daar allemaal?
berammeld	uitgedroogd dei ton woor ferm berammeld, ze rinde aon alle kante Die ton was nogal uitgedroogd, ze lekte overal.
berg	barg, gesneden mannetjesvarken, ontmande beer ene berg ès ene gesnjène- of gebietebèèr Een barg is een gesneden mannetjesvarken.
bèrg	berrie, draagberrie vrigger wjodde de dooi minse mèt de bèrg tot aon de kèrk gedraoge Vroeger werden de doden met de berrie tot aan de kerk gedragen.
berimpeld	gerimpeld mèt den adderdom krijste alle daog meer rimpels Met de leeftijd krijgt men alle dagen nog meer rimpels.
beroom	veel plaats mèt hin datteen kinner haoë ze nie vèèl beroom in dat klein heiske Met dertien kinderen hadden ze niet veel plaats in dat kleine huisje.
berves	barrevoets, op blote voeten (uit mnl: baar is naakt) dei kinner moeste alreed bereves lope ze haoë niks vjèr aon te doen Die kinderen moesten altijd blootsvoets lopen, ze hadden niets om aan te doen.
beshaar	drukte maken, doen opvallen wat 'n beshaar, dat hoefde nouw aog nie, hè vult al genug op Wat een drukte, dat moest nu ook niet, hij valt al genoeg op.
beshèèmp	beschaamd de mus doa vjèr nie beshèèmp zien, zo erg ès het nie Je moet daarvoor niet beschaamd zijn, zo erg is het niet.

beshete	in de nek laten zitten, voor de gek houden loat d'ch mêr nie beshete dwùr dè halketie Laat u maar niet voor de gek houden door die nietsnut.
beshjètte	zijn broek vol gedaan hè hèèf zich van onner tot bwùvve beshjètte Hij heeft het in zijn broek gedaan
beslaog	beroerte, beslaan van een paard, ook pannenkoekendeeg de smjed zoe mèrregevrig het pjad beslwùn De smid zou morgenvroeg het paard van nieuwe hoefijzers voorzien. hè hééf het beslaog nie jèvver lèèf Hij is bezweken aan zijn beroerte. loat de pannekukken dèèg mêr get stwun tot h'r get opgestijf ès Laat het pannenkoekdeeg maar wat staan totdat ze gerezen is.
besniete	bekopen, spijt krijgen waag mêr, doa gèeste nog speet van kreges, dat zolste d'ch nog besniete Wacht maar, daar ga je nog spijt van krijgen, dat zul je nog bekopen.
bestroese	bedriegen pas mer op, loat d'ch mêr nie bestroese dwùr dè botty Pas maar op, laat u maar niet bedriegen door de kleinveekoopman.
bessem	bezem, gemaakt van berkentwijgen ne naïwe bessem kèert alreed goed Een nieuwe bezem veegt altijd goed.
bestwùn	bestaan ich bestoan, dus ich lèèf Ik besta, dus ik leef.
bete	bijten, ich beet, hè bit, zij bete, gè beet Pie haat z'nne hond vas dat h'r m'ch nie 'n bit, bitter m'ch ich zeg 't d'ch honned doezend kos h't dich Pie, houd uw hond vast, zie dat hij mij niet bijt. Bijt hij mij- ik zeg het u - honderdduizend kost het u.
bètie	stommiteit (Fr. bêtise) hè begong de ein bètieze noa de aner Hij beging de ene stommiteit na de andere.
bewaorshoal	kleuterschool, bewaarschool, bewaren = toezicht houden op vrigger haoë vè hij in èègebùlze nog zusters dei de bewaorshoal doege Vroeger hadden wij hier in Eigenbilzen nog zusters die in de kleuterklassen lesgeven.

bèwèèg	bedevaartweg. dè bèwèèg woor nie zo goed begankelik, dao stoeke vèèl te vèèl stein oot en dat maakte 't lesteg De bedevaartsweg was niet zo goed begaanbaar, want er staken veel te veel stenen uit en dat maakte het moeilijk.
bezas	schoudertas (Fr. besace) de kèps bèter in éne keer 'n lère bezas, dei gèèt langer mèt Je koopt beter ineens een lederen schoudertas, die gaat langer mee.
biekeboam	beukenboom, meervoud biekebaeim 'ne biekeboam wjod zjèkker gemèèkel'k honned joar Een beukenboom wordt gemakkelijk honderd jaar.
biekenjiètje	beukennootje dies joar hange vèèl biekenjiètjes aon de bêim Dit jaar hangen er veel beukennootjes aan de bomen.
bieleng	'ne term bij het knikkeren, terug aan de lijn beginnen zèt z'n klitse mêt treg in de pot want de bès k'pot de mus bieleng Zet uw knikkers maar terug in de pot want je hebt je schietknikker in de pot liggen. De bedoeling was zoveel mogelijk knikkers uit het ronde cirkeltje te schieten, zonder dat de knikker waarmee men schoot erin belandde.
bidèt	klein paardje (van het Oud Frans bider, draven; ook een wasbak op vier poten, waarop men schrijlings zit. Doa zoeter nouw shoon mèt z'n blote kont bwùvve de bidèt, zonner wêrm waoter Daar zat hij nu in zijn blote kont boven de wasbak, zonder warm water.
bikke	eten, bikken, met de snavel pikken zoe hei nog iets te bikke zien Zou hier nog iets te eten zijn.
bikkel	pikhouweel mèt de bikkel houw hè zich bekans in zijne èège reg Met de houweel sloeg hij zich bijna in zijn eigen rug.
bikkele	met schapenkootjes spelen, bikkelen in zès keer hao zei al h'r bikkelkes konne vange Met zes keer te bikkelen had zij haar kootjes kunnen vangen.

binmouw	mouwen tot boven de ellebogen om de armen te beschermen bij het binden van de schoven tijdens de oogst (vroeger) ich hab m'n binmouwe wier vergète, strak zien m'n êrm wier heel kepot Ik ben mijn armbeschermers weer vergeten, straks zijn ze erg togetakeld.
binzèèl	koord aan oogstkar de aoskaar woor dwùrèèn gevalle imdat het binzèèl nie vas genug woor De oogstkar was door elkaar gevallen omdat de koord te los gebonden was.
bjavvet	bedevaart doa woor dies jaor vèèl volk op bjavvet Er was dit jaar veel volk op bedevaart.
blaggeùr	opschepper (Fr. blageren) bluffen ene gruttere blaggeùr es dè, hab ich nog noots gezien Een grotere opschepper dan die kerel, heb ik nog nooit gezien.
blammère	afkeuren blammère ès gemèèkel'k ès 't d'ch nie aongèèt Afkeuren is gemakkelijk als je er niets mee te maken hebt.
blaom	oneer, smet doa vult niks op dej vrew te zegge, dej ès zonner blaom Over die vrouw valt niets te zeggen, ze is onberispelijk.
blaot	blad, tong, (<i>blèèr</i>) hè hèèf toch alteed e groot blaot Hij heeft toch altijd een grote mond.
blèke	de witte was op het gras leggen om wit te trekken de was wat op de blèèk lik mut ingehold wjanne, want het gèèt rèngere De was, die op de bleek ligt, moet ingehaald worden want het gaat regenen.
blès	froe (Waals fra) vrigger wei ich nog klein woor, wjodde m'n hoar in e blèske gesnjèn Vroeger, toen ik nog klein was, werd mijn haar in een bles geknipt.
blein	balein in korset, ook spaak in wiel, (Fr baleine) walvis dwùr h'r korset stoeke zjèkker drij bleine oot Er staken zeker drie baleinen uit haar korset.
blijwitte	muren kalken, witten, kalk met water mengen en op de muur smeren het hoos wjodde ins in de tweejoar geblijwit Het huis werd om de twee jaar gewit.

blin	blinde, zonneblinde de blinne aon z'n hoos wore nog al teed touw en het woor al teen oere De zonneblinden aan zijn huis waren nog altijd dicht en het was al tien uur.
blink	schoensmeer z'n schoen wore al teed geblonke es hèn wèrke gong Zijn schoenen waren altijd mooi gepoetst als hij werken ging.
blinken	schoenenpoetsen, (<i>m'n schoen zien geblonke</i>) Mijn schoenen zijn gepoetst
blinkdoos	overdreven geschminkte vrouw dei vrew dèèd vèèl te vèèl schmink op h'r gezicht, 't ès 'n echte blinkdoos Die vrouw doet veel te veel schmink op haar gezicht.
blinke	blinken, stralen (mlnl blenken, vermoedelijk afgeleid van blank) schoenen poetsen zieg h'm doa ins blinke Zie hem daar eens stralen (zich goed voor doen). wulste m'n schoen ins blinke, ze zien toch zo duf Wil je mijn schoenen eens poetsen, ze zijn toch zo mat.
bloaster	flapuit, nogal een slordige vrouw 'n bloaster konne ver hij goed misse, het gèèt hei nogal deftig aon touw Een slons kunnen wij hier goed missen, het gaat er nogal deftig aan toe.
blon	merel 'ne blon ès toch 'ne shone vwùggel, de zies 'm jièvveral Een merel is een mooie vogel, je ziet hem overal.
blotser	wordt hier in Eigenbilzen (soms) gezegd tegen een buizerd.
blotskop	persoon met een dik hoofd, dikkop ook blootshoofd dè blotskop mêind zich nogal get Die dikkop meent zich nogal wat. Hij heeft een hoge dunk van zichzelf.
boamwulle	keukenolie met boamwulle en èètje konste mayonèès maoke Met keukenolie en azijn kun je mayonaise maken.
botje	korfje om het zanghaantje te vervoeren, een draagkistje van licht hout, aan de voorkant een deurtje met verluchting, aan de achterkant een driehoekige opening waar het staartje uitsteekt. dat botje ès al te klein vjèr dat zééhènke Dat korfje is te klein voor dat krielhaantje.

boaj	veldwachter Jozef de boaj, h`èf zolang es h `r in diens woor nie `èn perses gemaok Jozef, de veldwachter, heeft in heel zijn loopbaan niet `en bekeuring gemaakt.
bookz`èl	paardentuig, buikriem, was nodig bij een kar op twee wielen doet het bookz`èl m`er wat vaster want anes sleege de kaar op Trek de buikriem maar wat strakker, want anders slaat de kar op.
bottie	koper van pluimvee (Waals boti) h`etje gen hinne m`et w`etterkoente, zaag den Tongerse bottie "Heb je geen hennen met waterkonten?" , zei de Tongerse handelaar. Hennen die waterkonten hebben leggen geen eieren.
botvink	vink, inlandse zangvogel de botvinken zien den hele winter bijos De vinken zijn de hele winter in ons midden.
bra	veel, erg hao mie ka, ja mie hao ka, mie hao bra ka Had Mie het koud, ja Mie had het koud, Mie had het erg koud.
brats	wildebras, rondloper het bratse zol h`e toch nie aoflere Het rondlopen zal hij niet afleren.
br`èd	breed h`e hoof zich nie br`eier te maoke es dat h`r `es Hij moet zich niet breder maken dan hij is.
br`èd	legger in een kast, bred (Duits brett) het br`èd in het shaop `es wier gebwoste De legger in de kast is weer gebarsten.
br`èsteg	beestig, bronstig, vreem doen h`e wjodde kompleet br`èsteg wij h`r jodde dat `r aofgedank woor Hij deed zeer vreemd toen hij hoorde dat hij aofgedankt was. Bronstig is een dier, dat tot paren bereid is.
br`eling	kermisvarken dat kl`eineke doa, dat gw`un v`r dw`ur hage en maste vj`er de k`ermes Dat kleine varken gaan we niet verkopen, het wordt vetgemest om met kermis te slachten.

bremestrèètje	braamstraat in 1746 wjodde os dèrp geploag dwùr de pes, in drij mund storve zestig minse, de mèèste kinner, e paor joar kos niemes dao winne, onner dè wijl woor 't strèètje touw gewasse met breme doa kimp de naam van In 1746 werd ons dorp geteisterd door de pest. In drie maanden tijd verloren toen een zestigtal mensen, vooral kinderen, het leven. Na een paar jaar was de straat volledig dichtgegroeid met bramen. Zo is de naam van de straat ontstaan.
briekerig	broedziek, een hen die op haar nest blijft zitten zonder resultaat zèt dei hin mer onner 'n kerp, want dei blijf brieë, dei ès briekerig. Dei èier zien rot gebried Zet die hen maar onder een mand, want ze blijft broeden. De eieren zijn al rot.
brieë	broeden dei hin zit al 21 daog, nouw zol ze wol ootgebried zien Die hen is al 21 dagen aan het broeden, nu zal het broeden wel ten einde zijn.
brijselkoop	brijkuip, met gemalen aardappelen zèt de brijselmjùlle mer op de brijselkoop, dan konste aterèèn de gekwùkte jalpel maole en dan de vêrke vujere Zet de aardappelmolen maar op de kuip, dan kunt je de gekookte aardappelen malen en de varkens voeren.
brijselmjùlle	aardappelmolen de jalpelmjùlle leet het wier afwjètte ze ès wier k'pot De aardappelmolen laat het weer afweten; ze is weer stuk.
broderie	kantwerk, handborduurwerk; komt van het Frans (broderie) borduren aon dè broderie hao dat wijfke toch vèèl werk aon gad Aan dat kantwerk had dat vrouwtje toch veel werk gehad.
broddele	pruttelen loat dei jalpel mer stillekes broddele in de fernêskjèttel, stèèk 'r nog mer get spaoke in Laat die aardappelen maar stilletjes pruttelen in de ketel, steek nog maar wat gekloven hout (ongeveer 60 cm) in het fornuis.
brokkeljao	steenpuin, afbraakmateriaal, brockelen van brok of stuk de brokkeljao mut 't joste vurt, en dan konne v'r jos begenne Dat steenpuin moet het eerste weg, dan kunnen we pas beginnen.
broöd	bruid, huwelijk; in het kaartspel, koning en dame van de troeven de broöd hao e shik broödsklèèd aon, shoon aufgezeimp met kant De bruid had een mooie bruidsjurk aan, mooi afgeboord met kant.

broödstock	bruidsschat de zoes wol v'r minner, este zo 'n reke vrew kons kreges Je zou je wel niet bedenken, als je zo een rijke vrouw kon krijgen
broodshaop	broodkast bijos stèèd het shaop op de nère, het kotste bij het bakkes Bij ons staat de broodkast in het voorportaal, het kortste bij het bakhuis.
broödsjonker	jongeman, die het bruidspaar bij hun huwelijk begeleidt wus h'r mêt ins wêier moes loape, wei z'n zuster trouwde Wist hij maar eens hoe hij moest lopen, toen zijn zuster trouwde.
broödssukker	bruidssuiker; suikerbonbons, door de bruid uitgedeeld bij het huwelijk dè broödssukker woor bekans vangsgeleke mèt doapsukker Die bruidssuiker was bijna hetzelfde als de doopsuiker.
broödswèke	bruidsweken (witte), de eerste weken na een huwelijk de wittebroödswèke van dei van Hulb'k hadde nog gène mund gedoerd De wittebroodsweken van dat paar van Hoelbeek hebben nog geen maand geduurd.
broodzaot'g	broodzat, overdadig vjèr toch zo broodzat'g te zien, hè hèèf al wat 'r wùlt Hij leeft in grote weelde, hij heeft alles wat hij maar wil.
broon	bruin dè vèèl in de zon lik wjod schoon broon Hij, die veel in de zon ligt, wordt mooi bruin.
broaj	snede spek 'ne broaj wei 'n hand en dao 'n êike op, dan bèste gehat vjèr den helen daog Spek zo groot als een hand en daar een eitje op, dan is men verzadigd.
broaje	braden dat spek stond bekans rêchop in de pan bij het broaje Dat spek stond bijna rechtop in de pan tijdens het braden.
brokke	stukken doa kwùmme brokke van, es h'r zo blijf dwùr doen Daar komen stukken van, als hij zo blijft door doen.
bronke	mokken de mus nie bleve bronke, dat stèèt d'ch nie goed Je moet niet blijven mokken, dat staat je niet goed.

brouwne	bruine, geldbeugel, portemonnee dat kan mene brouwne nie trèkke Daar heb ik geen geld genoeg voor.
brùk	broek wè dreeg bij ich de brùk Wie is thuis de baas?!
brùksheter	bangerik dat ès m'ch toch ne brùksheter Dat is me toch een bangerik!
brùmmel	braambes dies wèèk hadde v'r brùmmele geplokke, ze wore shoon dik Deze week hebben we braambessen geplukt, ze waren mooi dik.
bubbelebitjes	een slechte dag hebben dè z'n bubbelebitjes,doere langer es énen daog Zijn slechte dag duurt langer dan een dag.
bubbelesienes	op de zenuwen werken ich woor blij dat het aovet wjodde, want dè ze 'n bubbelesienes woor ich allang mieg Ik was blij dat het avond werd, want die zeveraar werkte me erg op de zenuwen.Ik was hem al lang moe.
buch	bucht, minderwaardig spul, ersatz, rommel, uitschot op d'n aë mërret vinstè vèèl buch Op de rommelmarkt vindt men veel minderwaardig spul.
bùlke	ondiep ploegen thijs bùlkte alteeð vèèl te sha, met zo'n maoger pjad gong dat nie, 't krèèg bekans gèèn ète Thijs ploegde altijd veel te ondiep. Dieper ploegen kon niet met zo een mager paard, dat geen eten kreeg.
buiele	kleren die zomaar loshangen, flodderen 'nen hippie leed ze mër los buiele Een hippie laat ze maar losjes hangen.
bulzjeke	doodsprentje, communieprentje ich hab me bulzjeke nog van m 'ne plecht'ge kemiene Ik heb het prentje nog van mijn plechtige communie.

bunshwùttel	<p>een slordig iemand</p> <p>'n bunshwùttel vinste oach bij guj lei, nie alteed bij de basklas</p> <p>Slordige mensen vindt men ook bij het gegoede volk, niet alleen in de lagere klasse.</p>
bwod	<p>boord, kant</p> <p>aon de bwod van de vlietegebjèk en het waoterbregeske spjùlde vè vrigger bekans de hele grote vekanse</p> <p>Aan de kant van de krombeek en het waterbruggetje speelden wij vroeger bijna tijdens de hele grote vakantie.</p>
bwojjem	<p>bodem</p> <p>de bwojjem van dei hoate koop woor heel berammeld, ze rinde</p> <p>De bodem van die houten kuip was volledig los, ze lekte.</p>
bwossukker	<p>kandijsuiker</p> <p>bwossukker in de vliershroep gèèf 'ne gujje smaak en ès goed vjèr de verkaddeggets, elke daog 'n paor sopljèppels</p> <p>Kandijsuiker in de vliersiroop geeft een goede smaak, iedere dag een paar soeplepels ervan is goed tegen de verkoudheid..</p>
bwùtteram	<p>boterham, (<i>snèè</i>)</p> <p>'n bwùtteram ès nog alteed het bèste watste 'smèrges kons ète</p> <p>Een boterham is nog altijd het beste wat men 's morgens kan eten.</p>
bwùtterblom	<p>boterbloem</p> <p>de wei steed wier vol met bwùtterblomme</p> <p>De weide staat weer vol met boterbloemen.</p>
bwùttervaot	<p>karnton</p> <p>noa de steter hadde v'r os e bwùttervaot aongeshaf mèt 'ne m'teur op</p> <p>Machinaal boter maken is gemakkelijker dan manueel.</p>

Casarca

- cachot gevangenis
ze loete dè liever nie oot 't cachot want dè doag vjèr niks
Ze lieten hem beter niet uit de gevangenis, want hij deugde niet.
- calvare een ziekenhuis in Maastricht
vrigger wjodde de lei dei erg zik wore noa calvare in Mestrich gedwùn
Vroeger werden de mensen, die ernstig ziek waren, naar het ziekenhuis
te Maastricht gebracht.
- canadiën jas met pels met een dikke voering in
doet z'ne canadiën mêt aon, het ès vèèl te kaat, het vrijs
Doe je jas met de pelskraag maar aan, het is veel te koud, het vriest.
- cappelle kap om de schouders; komt van cape (schoudermantel) cappa (latijn)
de cappelle van den hissie hao 'n aner kleur es z'nen hoed
De schoudermantel van de deurwaarder had een andere kleur dan zijn
hoed.
- christeleer godsdienst
g'r zoet bèter ierre christeleer bèë in de plaots van dei lidjes mèt te
zenge
Het is beter uwe godsdienst eens door te lezen dan die liedjes mee te
zingen.
- cramejaon oude reidans, dansen rond de spelende fanfare.
op de festevalwei van het meziek wore vèèl lei de cramejaon aon 't
daase
Op het muziekfeest van de harmonie deden veel mensen de reidans.

D

Distelvink

dabbe	scharrelen, krabben es 't feesdaog wore moeste v'r alreed meer bete dabbe es op aner daog Als er feestdagen waren, moesten we altijd meer bieten schoonmaken dan op andere dagen. dei hinne dabbe gjan in dè losse jad Die kippen scharrelden graag in die losse grond.
dê'ne	redetwisten dat gedên hêf nouw allang genug gedoerd, shej nu mer oot Die ruzie heeft nu allang genoeg geduurd, stop er maar mee.
daog	dag, ook goede dag, gegroet heije ès het 'ne shone daog, 'ne gujendaog Vandaag is het een mooie en goede dag.
daoghier	daghuur, loon tjègge dè z'n daoghier doa zèkste géë tjègge Hij verdient veel geld, daar zeg je U tegen.
daoglich	daglicht, tl- lamp in dè balzaol woor het vèèl te kloar met al dat daoglich In die fuifzaal was het veel te klaar met al dat daglicht
daojus	daarjuist ich hab daojus nog de hon oot geloate, dat hadde ze gjan Ik heb daarnet nog de honden uitgelaten, dat hadden ze graag.
daok	dak 'n daok bwùvve z'ne kop hadde Een dak boven zijn hoofd hebben.
datteen	dertien
datteg	dertig

daoverwètt'g	daverend geluid de wjoddes ferm daoverwètt'g dwùr het lewêr van dè pikeur Men werd nogal dooreengeschied door het lawaai van die boormachine.
daozele	wankelen hè hao zovèl gezwùppe tat h'r daozele jèvver de stroat Hij had zoveel gedronken dat hij wankelde over de straat.
dauwdistel	melkdistel dauwdistele wjodde vrigger langs de wèg gerèp es knijnsvujjer Melkdistels werden vroeger langs de weg uitgetrokken om als konijnenvoer te dienen.
débardeur	overgooier, rok en lijfje aaneen, zonder mouwen dat débardeurke zoet h'r es gegwùtte Dat overgooiertje zat (paste) haar als gegoten.
dèbberke	klein vinnig kereltje 'nen dèbber ès ègèl'k e kind dat nog nie goed kan loape Een kereltje, is eigenlijk een kind, dat nog niet goed kan lopen.
deedsel'k	lijkbleek, uitzien als de dood dè van ater de breg ziet allang deedsel'k oot Die man van achter de brug ziet er allang lijkbleek uit.
dèèker	haak om emmer op te vissen uit de waterput woor d'n dèèker mer get langer dan kos ich aon d'n top Was die haak maar wat langer, dan kon ik bij die emmer.
dèlke	kleine kraai vrigger krieoelden het van de dèlkes (koetkrêkes) op zengerij Vroeger zaten zeer veel kleine kraaien op Zangerij.
deemelink	duimbeschermer, lederen zakje met bindlintjes aan om over de duim of vinger te trekken als bescherming bij een kwetsuur.
dègel'k	duurzaam, waardevol 'ne dègel'ke man zoe dei vrew mutte hadde, anes wjod het niks Een fatsoenlijke man zou die vrouw moeten hebben, anders wordt het niets.
deggele	stuk slaan (aan diggelen slaan) hè houw den helebul aon deggele Hij sloeg de hele boel aan diggelen.

- dei in habbe (geen) geen pit in zitten, niet levendig genoeg zijn
dat wjod noots niks mèt dè mins, doa zit gènen dei in
Dat wordt nooit iets met die mens, daar zit geen pit in.
- dèk dikwijls
de jos toch dèk dat het mis gèèt, hè vjodde vèèl te hêl
Men hoort toch dikwijls dat het mis gaat, hij reed veel te hard.
- délégéé afgevaardigde (Fr. déléguer, afvaardigen)
op ieder werk wjod ene délégéé vjèr het sindekaat gekwùzze
Op ieder werk wordt een afgevaardigde voor de vakbond gekozen.
- délekoat delicaat, zwak, geriskeerd, fijn (Fr. délicat)
het ès délekoat vjèr h'm nou al loate jovves te gwùn, doa ès niemed bij
hin
Het is riskant om hem nu al naar huis te laten gaan, er is niemand thuis.
- dem speen, tepel aan een koe-uier
de demme van dei koe loege heel wùppe, ze hao klève traon gekrègge
De tepels van die koe lagen open, ze had er kloven aan gekregen.
- demi-sezon half seizoen, dunne overjas (Fr. demi-Saison)
hè ès alreed ootgebjosteld bezinner es h'r z'ne demi – sezon aon hèèf
Hij ziet er altijd (netjes) afgeborsteld uit, in het bijzonder als hij zijn
dunne overjas aan heeft.
- demp'g buiten adem, weinig adem hebbend; iemand die op zijn adem trapt.
hè mut mer vèèl roake, hè ès nouw al zo demp'g
Hij moet maar veel roken, hij heeft nu al zo weinig adem.
- den dorsvloer in de schuur, deze bestond uit aangestampt leem
de aoskaar wjodde tot op de den gevoare, zo kostte v'r de shêif tot in de
shierwinkel of jévverspronk werpe
De oogstkar werd tot op de dorsvloer gereden, zo konden we de
schoven koren tot in de schuurwinkel of overspronk leggen.
Een schuur met de inrijpoort in het midden, had links en rechts een tast,
een plaats om de oogst te leggen, dat noemde men schuurwinkel. En
boven de inrijpoort bevond zich de overspronk, waar ook de oogst kon
getast worden.
- dèsem deeg met zout, dat werd genomen van het vorige kneedsel om brood te
bakken. Het werd in een kom gedaan en er werd zout overgestrooid dan
werd het in de kelder gezet en diende het als gist om het volgende deeg
van te bereiden.

détel'k	duidelijk bin ich nou nie détel'k genug gewèès, ich hab het al drei keer ootgelaach Ben ik nu niet duidelijk genoeg geweest? Ik heb het al drie keer uitgelegd!
dich	gij, jij
dier	stier ze moeste nogal vange ater dè dier, hè woor ootgebrùkke Ze moesten nogal vangen achter die uitgebroken stier.
dies	deze
diesdaog	hedendaags, een van deze dagen tot ein van diesdaog zaag de knech, v'r hadde h'm noots mee treg gezien "Tot één van deze dagen", zei de knecht. Wij hebben hem niet meer terug gezien.
dievel	duivel pieke toaverde 'ne dievel oot z'nne mouw Pieke toverde een duivel uit zijn mouw.
dievelke	duiveltje, klein houtkacheltje zo'n dievelke ès toch 'n henneg stèèfke doa gèèt vèèl hoat in Zo 'n dievelke is toch een handig kacheltje, daar gaat veel hout in.
dievenker	kwaad iemand dè van lin ès toch 'ne dievenker, dè ès toch 'n echte kooj bees, 'ne terdieveljèger Die persoon van Martenslinde is toch een echt kwaad iemand.
dievelshoar	kwajongensstreken z'n dievelshoare ès h'r nog alteeð nie kweet Zijn dievelsharen is hij nog altijd niet kwijt.
dikkenak	dikkenek zo'n dikkenak hoef hè nouw oach nie op te zètte, zjèkker este van zo'n leeg aofkims bès Zo een dikke nek moet hij nu ook niet opzetten, zeker als je van lage afkomst bent.
dikkèpke	kikkervisje mer goed dat v'r het waoter nie vervjos hadde anes vore de heel dikkèpkes vurte Maar goed dat we het water in de vijver niet hebben vernieuwd, anders waren we al de kikkervisjes kwijt.

dik-op	<p>ruim genoeg, meer dan voldoende op de brolef van Andrè woor dikop ète genug, vèr wore zjèkker mèt feefteg Op de bruiloft van Andrè was meer dan voldoende eten, we waren zeker met vijftig gasten.</p>
dinnemiet	<p>springstof, dynamiet, snel ontploffende stof met nitroglycerine als hoofdbestanddeel. in fjotteg haoë de soldaote de breg jèvver 't kanaal opgeblùzze mèt dinnemiet, doa woor douw nog 'ne dooje beblèvve In de jaren veertig hadden de soldaten de brug over het Albertkanaal opgeblazen met dynamiet.</p>
direk	direct, dadelijk.
disketère	<p>discuteren, discussieren, een woordenwisseling voeren (Fr. discuter) disketère ès alemoal goed en wel de mus oach wjètte jèvver wat Discuteren is allemaal goed en wel, je moet ook weten waarover.</p>
diskuse	discussie, levendig gesprek
distelaot	<p>braakland wè diesdaog grond distelaot leet lègge krijt subziedes van de stoat Wie momenteel grond braak laat liggen, krijgt toelagen van de staat. Het is zonde om die goede grond braak te laten liggen.</p>
distelhoat	<p>disselboom (tussen twee paarden in een span) span de pjad mer in, twee tjègge het distelhoat en het aner vèèrop Span de paarden maar in, twee tegen de disselboom en het derde vooraan.</p>
djasse	<p>dorsen, (<i>hèèf gedwosse</i>) bij Treineke wore Poeter Wüllemke en Thijske aon 't djasse, toer op toer mèt de vljèggel Bij Treineke waren Willemke en Thijske aan 't dorsen met de vlegel.</p>
djonnehaog	<p>doornhaag vjèr het memint krijste supziedes vjèr 'n djonnehaog te shère Op dit moment krijgt men een vergoeding om een doornhaag te scheren.</p>
doeg, gedoeg	<p>in die tijd, toen in het gedoeg van den wùrlog haoë de lei het toch nie brèèd In oorlogstijd hadden de mensen het niet goed.</p>

doere	duren es doa iets ès wat alreed blijf doere, benne vjotteen daog zien v'r twee wèke weier Er is niets wat eeuwig blijft duren.
doezele	licht slapen snoemes moeste de boere toch effekes doezele, ze wore oach vèèl te vrig op 's Middags deden de boeren een dutje, ze waren 's morgens ook veel te vroeg op.
dokke	afgeven, afdokken v'r mutte nog al get dokke aon de stoat We moeten nogal wat afgeven aan de staat!
dokkaar	een tweewielig paardenrijtuig, voor twee personen, met onder de bok een laadruimte span 't pjad mer in, v'r gwùn ins 'n toerke maoke met de dokkaar Span het paard maar in, we gaan eens een toertje maken met het rijtuig.
dommenère	overheersen, dommineren dommenère ès ége aon vèèl vrêlei, dat doen ze gjan Domineren is eigen aan veel vrouwen, dat doen ze graag.
donner	donder, ook een pandoering krijgen heie voel den ène donner op den anere, het wèèr hong jus bwùvve os Vandaag volgde de ene donderslag na de andere, het onweer hing juist boven ons. es 't strak op z'nne donner krijs dan hebs 't zelf gezùkke Als je het straks op je donder krijgt, dan heb je het zelf gezocht.
donnershoer	donderregen, onweder de stroat stond heel onner waoter noa dei donnershoer De straat stond blank na dat onweer.
donnertjons	dondertorens zieg doa, de donnertjons kwùmme al op, doa kimp zjèkker gedonner van Kijk daar, de dondertorens komen al op, daar komt zeker gedonder van.
donnerbeeske	donderbeestje, klein zwart insect dat onweer aankondigt de donnerbeeskes valle zo fùl nouw ès het onwèèr nie mee weet vùrt De donderbeestjes vallen zo fel, nu is het onweer niet meer ver weg.

donnerkrood	<p>donderkruid, huislook, donderbaard (baard van Jupiter) beschermt in de volksmond tegen onweer op de daoke of op de pelère van de inritte bij de boere zoeste aof en touw 't donnerkrood bwùvve op stwùn Op de daken of op de pilaren aan de inrit van de boerenerven zag men soms huislook staan.</p>
donnersloag	<p>donderslag, (<i>donnerslèèg</i>) dat nouwts sloeg in wei 'nen donnerslaog Dat nieuws sloeg in als een donderslag.</p>
doodbluje	<p>doodbloeden es v'r h'm haoë loate ligge dan blujde h'r dood Als we hem hadden laten liggen, dan was hij dood gebloed.</p>
dooddêle	<p>iemand vergeten bij het uitdelen het woor alteet dezelfde dè ze dooddêlde Het was altijd dezelfde die ze vergaten bij het uitdelen.</p>
doodgebwùrre	<p>doodgeboren het ès joamer vjèr dei lei dat het kind ès doodgebwùrre Het is jammer voor die mensen dat het kind doodgeboren is.</p>
doodgwùn	<p>sterven wolle mer vèèl minse sterve, dan kostte vèr nog get êrve Zouden maar veel mensen sterven, dan konden we nog wat erven.</p>
doodhewwe	<p>doodslaan de kneen wjodde ater z'n ore gehewwe, dan woor h'r daodel'k k'pot Het konijn werd achter zijn oren geslagen en was onmiddellijk dood.</p>
doodjoamer	<p>doodjammer, spijtig ich vin't doodjoammer dat hè moes benne gwùn in het lèger Ik vind het doodjammer dat hij naar het leger moet gaan.</p>
doodmieg	<p>doodop, doodmoe van dè ze gezèver hab ich genug dat bin ich allang doodmieg Van die zever heb ik genoeg, dat ben ik allang moe.</p>
doodzik	<p>doodziek den atste van dè kwolling ligde z'nne kop nie op, hè woor doodzik De oudste van die tweeling was zo ziek dat hij zijn hoofd niet oplichtte.</p>
doodzin	<p>doodzonde vrigger woor alles bekans doodzin, nouw joste doa nie mee van Vroeger was bijna alles doodzonde, nu hoort men daar niets meer over.</p>

doppe	<p>stempelen; spelen met een tol dè zonner werk vult krijg de kans im doppe te gwùn Wie zonder werk valt, krijgt de kans om te gaan stempelen. het kwotje im den dop doen dat ès de kins, en dan ‘m vurtwêrpe Het koordje om de dop doen dat is de kunst, en dan hem op de juiste manier weggoaien.</p>
douf	<p>duif, zo grees es ’n douf, zo grijs als een duif, (<i>dove</i>) de dove van Bèrke van Bjovves kwùmme goed mê gwùn nie gjan benne De duiven van Bèrke van Beverst komen snel thuis maar gaan niet graag binnen.</p>
doves	<p>duivenhok de slaog van ’n doves mut vjèr het bèste op ’t ooste lègge De ingang van een duivenhok bevindt zich het beste in oostelijke richting.</p>
dovekieve, kieve	<p>duivenkorf nier gèèt z’n dove inkèrve, ze zitte al in de kieve René gaat zijn duiven inkorven, ze zitten al in de korf.</p>
dovepère	<p>frambozen dovepère here bij ’t kleinfreet, ich hab ze gjan Frambozen horen bij het kleinfruit, ik heb ze graag.</p>
drabbel	<p>modder drabbel vindste nouw bekans niemee in het veld (sins dei betonwèèg) Modder vindt men bijna niet meer in het veld (sinds de ruilverkaveling).</p>
draol	<p>tussenstuk aan een triekel, draal, wartel (de betekenis ervan is draaien), oogbout met draaibare schalen. ‘ne boer wjèt wat ‘ne triekel vjèrsteld, wjodde gebreek aon ‘ne franseplug Een boer weet wat een draal betekent, dat werd gebruikt aan een Franse ploeg.</p>
drappo	<p>vlag (Fr drapeau), van drap (laken, lap stof) ‘ne drappo oot hange dat moes alleman doen, dat stééd schoon Een vlag uithangen dat moest iedereen doen, dat oogt mooi.</p>

drasbeel	gebruikt koffiezakje, koffiedik, doorweekt bijos hoele v'r al de drasbeelkes bijèèn, ver shedde ze aon de roze dat doeg aof tjègge de smulberre en 't hoel de katte vurt Bij ons hielden wij de koffiezakjes bijeen. Wij goten het koffiedik rond de rozenstruiken. Dat was goed tegen de bladluizen en het hield de katten op afstand.
drèèm	lange sliert noa 't kaave van 'n koe hink 'nne lange drèèm vanater aon de bees Na het kalven hangt achter aan het dier een lange sliert, de nageboorte.
dreegen trèèd	op een droge voet lopen, overdekte ingang Peter van Kepke maakte zich 'ne dreegen trèèd wat vjèr hèèm goed ootkoem Peter maakte zich een overdekte doorgang, wat voor hem goed uitkwam.
dreeg	droog hè ès nog nie dreeg ater z'n ore, hè ès nog jonk vjèr doa konne mèt te kalle Hij is nog niet droog achter zijn oren, hij is nog te jong om daarover te praten.
dreegte	droogte 't hééf allang nie mee gerègerd, het ès bèèndreeg es dat mer goed ootkimp Het heeft allang niet meer geregend, het is droog als dat maar goed afloopt.
drege	droogstoppel, droge este nie mee kons laachte met 'n fars dan ès 't al weet kwùmme, dè drege dè krèèg 't wol vjaddeg Als je niet meer kunt lachen met een mop, dan is het al ver gekomen. Die droogstoppel was het wel gelukt.
dreger	centrifuge, droogzwierder 'ne dreger ès e mechien booste kons de was in drege Een droogzwierder is een toestel waar men de was in droogt.
drek	grond den ijlen drek bo ver vrigger op koste klitse vinste nouw nie mee De kale grond waar we vroeger op knikkerden, vindt men niet meer.
drèmele	treuzelen van dè ze gedrèmel doa krèèg ich de bibbelesienes van Van die zijn getreuzel, daar kreeg ik het van op de zenuwen.

drêim	droom hei en doa hebste ins 'ne shonen drêim, mê dat vult nie dèk vjèr Af en toe heb je eens een mooie droom, maar dat gebeurt niet dikwijls.
drenge	dringen Odille van Withofske zaag, dreng nie zo fùl, aterèèn trèèd g'r m'ch dood Odille zei: "Dring maar niet zo fel. Dadelijk trap je mij dood."
drèpke	borrel, druppel shink m'ch nog mer ins 'n drèpke in zaag h'r tjègge Fin van 't zwat "Schenk nog maar eens een borrel in", zei hij tegen Fin van het zwart.
drèpnaos	lopende neus datteen maolplagge hèèf h'r al gebreek en hè lèp nog mèt 'n drèpnaos Dertien zakdoeken heeft hij al gebruikt en hij loopt nog met een druipneus.
drèppe	druppelen wat kos 'n drèp naf? vroeg Njùles aon Manewelle, niks zaag h'r, laot h'm m'ch dan mer voldrèppe zaag Njùles "Wat kost een druppel benzine?" "Niets", zei de man, "laat hem dan maar vol druppelen".
drèse	treuzelen, traag vooruitgaan, slenteren 't ès precies daste mus kave zo zitste hei te drèse Het is precies of je moet kalven, zo zit je hier te drentelen.
dresère	temmen laot d'ch zo mer nie dresère dwùr dè mins zaag Pie tjègge z'n zuster "Laat u maar niet doen door die man", zei Pie tegen zijn zuster.
drèwès	twijgen van wilgenhout door elkaar gevlochte, ineengedraaid wie vèèl drèwèsse hèbste vandoen vjèr 'n kêrp konne te maoke Hoeveel bussels wilgenhout heb je nodig om een mand te maken?
duf	por, stoot este nouw nie zwijgs krijste 'nen duf in z'nne reg toste nèèr gèès Als je nu niet zwijgt, krijg je een por in de rug tot je er bij neervalt.
dùl	gek, dolgedraaid ich bin zo dùl es'ne kukkerel Ik ben zo dol als een dop.
dùlper	dorpel wè kint Gerdake oot de mère dat alteeed op den dùlper zoet Wie kent Gerdake uit de Mereweg, die altijd op de dorpel zat?

dwaozem	waterdamp, aanslag op glas es 't botes kaat ès en de kims èrges benne dan bedwaozemd z'ne brùl Als het buiten koud is en je komt ergens binnen, dan beslaan de glazen van je bril.
dwoajer	dooier, geel van een ei este de hinne vèèl Turkseterf geefs dan gève ze 'ne shone gèle dwoajer Als je de hennen veel mais voedert, dan geven ze een mooie gele dooier.
dwon	doorn, ook eekhoorn, meervoud (<i>djon</i>) bijos ater in de bos zien ich daogel'ks den dwon mèt 'n njètjes aon 't draoge Bij ons achter in het bos zie ik elke dag een eekhoortje met nootjes dragen.
dwos	dorst este zaot bès dat ziet iederèèn, mê este dwos hèbs dat ziet niemes Wanneer je zat bent, ziet iedereen dat. Maar als je dorst hebt, ziet niemand dat.
dwùr	door, voorbij loat h'm dwùr hè ès gepresèèrd, dat ès gewoonl'k este te laot vùrt gèès Laat hem door, hij heeft haast! Dat is gewoonlijk als je te laat vertrekt.
dwùrbete	doorbijten, (<i>dwùrgebjette</i>) gewoon dwùrbete en de kims bo ste gjan zoes wùlle kwùmme Gewoon doorbijten, en je komt waar je graag zou willen zijn.
dwùr de bot	gewoonlijk dwùr de bot trèkke de kinner es ze veef en twinteg joar zien vùrt oot het aashoos, es ze op h'n èège bèèn konne stwùn Gewoonlijk trekken de kinderen, als ze vijfentwintig zijn, weg uit het ouderlijk huis om op hun eigen benen te staan.
dwùdrê	doordraaien, (<i>dwùrgedrêd</i>) de zoes wol dwùdrêë este mèt zo'ne gek den hele daog mus imgwùn Je zou wel doordraaien als je de hele dag met zo een gek moet omgaan.
dwùrgwùn	doorgaan, (<i>dwùrgange</i>) ich mut dwùrgwùn, dich moas nog get hei bleve Ik moet doorgaan, jij mag nog wat hier blijven.
dwùrhabbe	doorhebben, weten wat iemand van zin is dat wus e klein kind wat 'r wol ze haoë h'm allang dwùr Dat wist een klein kind wat hij wou; ze hadden hem allang door.

- dwùrhage doorhouden, lang uitgaan, blijven plakken
mèt nouwjoar wjod wol tot smèrreges dwùrgehage
Met nieuwjaar wordt wel eens tot 's morgens doorgevierd.
- dwùrjèger iemand die veel eet en toch mager blijft
hè kos zoevèèl ète es h'r wol hè wjod toch nie vètter, hè hao e vjèrdèèl
hè kos goed nao het heiske gwùn
Hij kon zoveel eten als hij wou, hij werd toch niet dikker. Hij had een voordeel, hij kon goed naar het toilet gaan.
- dwùrjaoge doorjagen
v'r mutte de kie nog dwùrjaoge noa de aterste wei
We moeten de koeien nog doorjagen naar de achterste weide.
- dwùrshiete doorschieten, snel groeien, (*dwùrgheshwütte*)
op twee joar teed ès hè zjèkker teen centemeter gewasse, dwùrshiete ès vandoen este wùls grutter wjanne
Op twee jaar tijd is hij zeker tien centimeter gegroeid, doorschieten is wel nodig als je groter wilt worden.
- dwùrshikke doorsturen, afdanken, (*dwùrgheshik*)
ze moeste h'm wol dwùrshikke doa woor niks mèt aon te vange
Ze moesten hem wel afdanken, daar was niets mee aan te vangen.
- dwùrslwôn doorslaan (*dwùrgelaoge*)
dwùrslwùn dèèste mèt 'nen dwùrslaog
Doorslaan doet men met een doorslag.
- dzang gesprokkeld bundeltje graan, opgeraapt na de oogst
es den aos in gold woor, dan gonge v'r aoste in het veld, dan haoë v'r ieder zo'n dzang of zes es v'r jovves gonge
Als de oogst was ingehaald, gingen wij de halmen oprapen op het veld, dan hadden we zo'n bundeltje of zes, als we naar huis gingen.

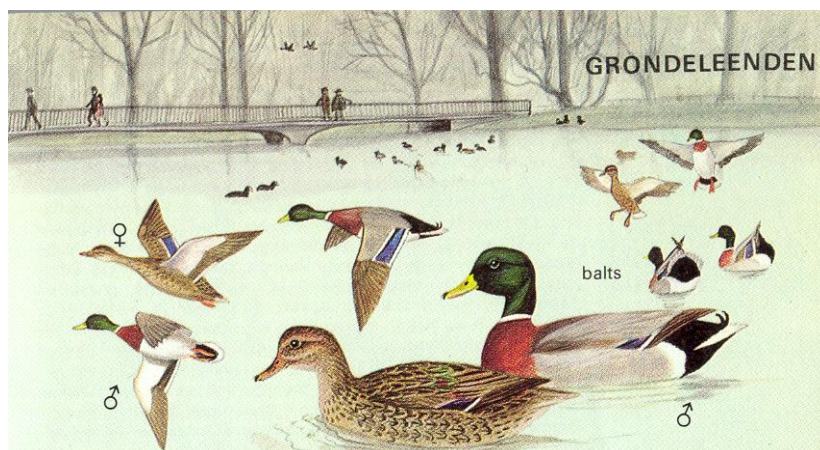
Ekster

èè	ei 'n èè van 'n douf ès 'n dovenèè Een ei van een duif is een duivenei.
èègaoleg	egaal, (Fr. égal), om het even, het is me eender, onverschillig 't ès m'ch ens weis 't dèès es 't mer goed ès Het is me eender hoe je het doet, als het maar goed is.
èègewees	eigenwijs es h'r nie zo èègewees woor dan goef h'r toch gemèkeleker touw Als hij niet zo eigenwijs was, dan gaf hij toch gemakkelijker toe.
èèl	toch, even zo 't ès èèl nie zo erg es dat ze daachte Het is toch niet zo erg als ze eerst dachten.
eemkesteed	grootmoederstijd, heel lang geleden eemkesteed, dat woor heel lang vjèr menen teed Grootmoederstijd, dat was heel lang voor mijn tijd.
èèmsestèèn	blauwe steen dat hoos ès vèèl mee wjad mèt dè èèmsestèèn rond de vinsters Dat huis is veel meer waard met die blauwe steen rond de vensters.
eeskietel	ijspegel vrigger es v'r smèrges wakker wjodde honge de eeskietele aon de plaffon en de laokkes honge vol mèt ees Vroeger, bij het wakker worden, hingen de ijspegels aan het plafond en de lakens vol ijs.
eeshbèèr	ijsbeer vjèr wat mêinste dat de eeshbèèr gein pinguins ète? Waarom meen je dat de ijsberen geen pinguins eten?

eetagère	rek met verdieping om potten op te zetten, (Fr. etagère)
èètvlak	eetplaats bijos nève hadde ze 'n nouw èètvlak gekoch Onze buren hebben een nieuwe eetkamer gekocht.
èèwinter	iets ouder dan een kalf, enter, eenjarig rund dè èèwinter ès nog get te min vjèr te wenne Die enter is nog wat te jong om drachtig te worden.
èèzendrèp	daar waar geen goot hangt onner dè èèzendrèp wore allemoal pètjes in de grond, de moer hink heel vol speddere 't wjod hoogteed dat dao 'n kungjel wjod gehange Een dak waar geen goot aan hangt, maakt veel vuil. Daarom hangt men zo vlug mogelijk een goot.
éézeremwùl	roest in lijnwaad dè was laag ich nimmee op de blèèk want dè zit heel vol éézeremwùl Die was zou ik niet meer op de bleek leggen, die zit vol roestplekken.
éézerewèèg	ijzerenweg, spoorweg in 1856 zien ze begonne aon den éézerewéég in èègebùlze, dao moes teen meter ootgegrave wjanne, en dat allemoal met de shèp en de krouwkaar In 1856 werd er begonnen aan de spoorweg in Eigenbilzen. Er zou een diepte van tien meter op een lengte van 100 meter moeten worden uitgegraven. Dat gebeurde allemaal met de schop en de kruiwagen.
ekspezère	tentoonstellen ekspezère, ès 'n bezegets waste goed onner de knie mus hadde vjèr get fatsoenl'k te zien Een tentoonstelling opzetten is een bezigheid die men goed onder de knie moet hebben om iets fatsoenlijks te krijgen.
ekskezère	verontschuldigen 't woor nie shoon van dè, hè wol zich nog nie ins ekskezère nao wat h'r aongevange hao Het was niet fatsoenlijk van die man; hij wou zich nog niet verontschuldigen na wat hij had aangevangen.
eksplekère	uitleggen eksplekère kos h'r goed, dat woor oach alles Uitleggen kon hij goed, dat was ook alles.

el	<p>oude lengtemaat, ongeveer 69 cm den ellestek woor bij iedrèèn nie ève lank, 't wjodde 't mèèste gebreek vjèr stof te mète De ellenstok was bij iedereen niet even lang, hij werd het meeste gebruikt om stoffen te meten.</p>
èlent	<p>ellende, miserie, nood bij dei lei kimp d'ch den èlent tjegge aon de dèèr, dei hadde toch altee get aon de hand Bij die mensen komt de ellende je tegen aan de deur, die mensen hebben veel aan de hand.</p>
ellegaose	<p>nogal een gedoe wat 'n ellegaose bij de lèste rippetiese van 't kemjèddestèk Wat een gedoe bij de laatste repetitie van het toneelstuk.</p>
èpper	<p>ongebonden schoof, opper aon den èpper zoeste es 't ene guje zichter woor Aan de schoof zag men dat hij een goede zichter was.</p>
erdentel'k	<p>fatsoenlijk op dè konste nog rèkene, dè ès nog erdentel'k Dat is tenminste nog een fatsoenlijk mens.</p>
erme	<p>onderlingen bijstand, OCMW, armenzorg vrigger haoste in ùlk dèrp 'nen ermeroad, ze holpe vèèl erm lei, ze haoë vèèl goed, wat ze krège van de lei hè steed allang op den erme, Hij staat allang in de bijstand. Vroeger was in elk dorp zo'n bijstand, dat veel bezittingen had verworven door erfenissen van de mensen.</p>
ermujzêër	<p>armoezaaier, sukkelaar</p>
ermshoap	<p>sukkelaar, arm schaap ich hao lêjdoen mèt dat ermshoap Ik had te doen met die sukkelaar.</p>
èrte	<p>resten van eten op het bord z'ne hele teleer lèèg ète dat doeg h'r noots, hè moes altee èrte trin loate Zijn bord leeg eten dat deed hij nooit, hij liet altijd wat restjes over.</p>
erterees	<p>erwtentrijschout, klimstokken voor erwten erterezer wjanne altee van berkerees gemaok Erwtentrijschout wordt bijna altijd van berkenhout gemaakt.</p>

ertesheter	onnozelaar, schijter dich bes 'ne echte ertesheter Jij bent een echte onnozelaar.
êrtesop	erwtensop ertesop ès gezond en de mèèste lei hadde de êrte aon h'n èège Erwtensop is gezond, de meeste mensen hebben de erwten in hun tuin staan.
êrteteller	erwtenteller dè z'n êrte zien oach geteld Die heeft ook alles gewikt en gewogen.
erzats	kamelot, niets waard op den aaë mërret vindste vèèl erzats Op de rommelmarkt vindt men veel kamelot.
't ès m'ch ens	't is me eender, om het even, onverschillig 't ès m'ch ens wijs h't dèès, vjèr mich ès 't al gew goed Het is me eender hoe je het doet, voor mij is het gauw goed.
espres	opzettelijk, vrijwillig dat hèèter espres gedwùn, dat zoeste goed aon h'm ze gezich Dat heeft hij opzettelijk gedaan, dat was aan zijn gezicht te zien.
expater	grondbreker, soort eg stoppele mutte zo rap mjèggel'k geexpaterd wjanne noa den aos Als de oogst van het veld is, moet zo rap mogelijk de grond gebroken worden.

Fazant

- faar schijnwerper, sterke lamp, ook iemand in de gaten hebben
 's oaves es ich met de hon waandele goan dan doen ich altheid de grote faar aon
 's Avonds als ik met de honden wandelen ga, dan doe ik altijd de sterke lamp aan.
- fabrikère iets maken, aanrichten
 wat dè shreenwèrker aon 't fabrikère woor dat trèk nèrges op
 Wat die meubelmaker aan het maken was, trekt nergens op.
- fabrieze bakkebaarden
 Loeke hèèf z'n fabrieze nog van wei ze oot kwùmme zien
 Loeke heeft zijn eerste bakkebaarden nog.
- fajiet bankroet, failliet (Fr. faillite)
 fajiet gwùn ès heel erg, mê es 't kimp dwùr de grote jan oot te hange
 doa hab ich gein compasse mèt
 Failliet gaan is heel erg, maar als het door eigen schuld komt, heb ik er geen medelijden mee.
- fala iemand die alles goedvindt
 dè fala oot de Mère dè loet mer alles gewjanne, zo kimste nèrges
 Die goedzak uit de Mere, die liet maar alles gebeuren. Zo kom je nergens.
- fanatieker fanatiek (Fr. fanatique)
 dè ès 'ne echte fanatieker, hè blijf z'n club jèvveral volge ès ze oach slêch spjulle
 Hij is een echte fanatieker, hij blijft zijn club overal volgen ook als ze slecht spelen.

- fard kaft, omslag, farde (Fr. farde) is baal in Wallonië (opbergmap)
 wjètste bo vjèr 'n lèèg fard goed ès, dao konste 'n fles jenever in
 verstèke zo konste hèèmel'k ins e borrelke drinke
 Weet je waar een lege map goed voor is? Daar kan je een fles jenever
 in verstoppen en zo kan je in het geniep een borreltje drinken.
- faredjie plagen, voor de gek houden, pesten
 dao hèèf h'r kop in es h'r mer iemet vjèr de gek kan hage
 Daar heeft hij plezier in, als hij iemand voor de gek kan houden.
- fars mop (Fr. farce)
 este bij Giedo van Lemmejans in de kompanij vùls dan heerste de êin
 fars op de aner
 Als je bij Guido Jans in de groep zit, dan hoor je de ene mop na de
 andere.
- farseur grappenmaker, moppentapper
 'ne gujje farseur in de grup dat ès geld wjad
 Een goede grappenmaker in de groep, dat is geld waard.
- fassaad voorgevel
 este tjègge dè aaë gèver 'ne shone fassaadbrik zèts, dan ès 't wei nouw
 Als je tegen die oude gevel een mooie baksteen zet, lijkt het precies een
 nieuw huis.
- febrik fabriek
 mer goed dat de lei noa Lijk of noa Mestich koste gwùn vjèr in 't febrik
 gwùn te wèrke, want hei woor gèè werk jus noa den wùrlog
 Maar goed dat men naar Luik of Maastricht kon gaan om in de fabriek
 te werken. Want hier was geen werk juist na de oorlog.
- feeste aaien
 zelfs 'nen hond ès gjan gekoort, dè leet zich dèk feeste, wei zoeste zelf
 zien
 Zelfs een hond laat zich graag aaien. Hoe zou je zelf zijn?
- feggel iets heel kleins, armetierig
 dat ès nouw ins 'n echte feggel bo dè mèt getrouwd ès, mê ze wjèt toch
 h're man te stwùn
 Dat is nu eens echt een klein vrouwtje waar die mee gehuwd is, maar
 ze weet wel haar man te staan.
- fernêskjèttel fornuis, ketel om onder te stoken
 stwùk nog get spaoke in de fernêskjèttel want de jalpel zien bekans
 mèrf
 Stook nog wat hout in het fornuis, want de aardappelen zijn bijna gaar.

- fertiete iets eigzinnigs doen, flauwe toeren
haol toch zo gein fla fertiete oot, de bès al onnezel genug
Haal toch zo geen flauwe toeren uit, je bent al onnozel genoeg.
- fiemel iets heel fijns
van dat fiemel stèfke, doa konste toch gèè klèèd van maoke
Van die fijne stof, daar kan men toch geen jurk van maken.
- fiete vlechthout (wilg) waar leem tegen gesmeerd werd voor (lemen huizen)
gank m'ch nog get wùlge fiete haole ich hab nog 'n hoap lèem vjaddeg
stwùn vjèr oot te klène
Ga nog wat vlechthout halen, ik heb nog een ton leem klaarstaan om uit
te smeren.
- fiezele fluisteren, ook motregen
het ès al van dieze mèrege aon 't fiezele en doa kimp nog gèèn en aon
Het is al sinds deze morgen aan het motregen. Daar komt geen einde
aan.
g'r mut nie fiezele ich wjèt toch wat g'r aon't bekokstoave ziet
Jij moet niet fluisteren, ik weet wel wat je aan het bekokstoven bent.
- fikke vingers
stèèk z'n fikke mer nie te weet de zoes ze nog verbjanne
Steek je vingers maar niet te ver, je zou ze nog verbranden.
- fimp stokje om pijp aan te steken
meë grootvader hao alteed e pètje nève de stoaf stwùn mèt fimpe in
vjèr z'n peep aon te doen
Mijn grootvader had altijd een potje naast de kachel staan met stokjes
erin om zijn pijp aan te maken.
- fis visse (Latijn vissio, wezel) bunzing, soort marter
onner 't opèèn geworpe hoat in de bos hous zich get bijèèn, doa zit
zelfs 'n fis mèt jong, ich heer ze kèke
Onder het opeengegooide hout in het bos woont van alles bijeen. Daar
zit zelfs een bunzing met jongen. Ik hoor ze roepen.
- fissetère visiteren, (nu verouderd voor geneeskundig onderzoek), controleren
ich zol nog ins de koe fissetère zaag den ertis vjèr dat ze gèèt kave
"Ik zal de koe nog eens onderzoeken", zei de veearts, "voor ze gaat
bevallen."

- fivvelèèn zeer nerveus (gezegd van kinderen die geen rust vinden),
zenuwachtigheid
ver zolle mer ins noa slivrew van rus gwùn in Heppeneert vjèr de
kleine van 't fivvelèèn aof te helpe
Wij zullen maar eens naar O.-L.-V. van Rust gaan in Heppeneert om de
kleine van zijn nervositeit af te helpen.
- flabbie lomperd
zo'n flabbie hab ich nog noods gezjèn, dè ès nog te lomp vjèr met te
donnere
Zo een lomperd heb ik nog nooit gezien, die is nog te dom om te
helpen donderen.
- flats luie vrouw, die zich niet verzorgt.
dei lei flats dèèd den hele daog niks
Die luie vrouw doet de ganse dag niets.
- flèèrmoos vleermuis, (het meervoud is flèèrmeis)
in de zwùmmer ès 't begint donkel te wjanne, dan zieste de flèèrmoos
oot z'n sloaplaots kwùmme
In de zomer als het begint donker te worden, dan ziet men de vleermuis
uit haar slaapplaats komen.
- fleres pleuris of pleuritis, longontsteking
dat fleres hèèf h'm goed onner gad, hè ès wol drei wèke bij hin geblève
Die longontsteking heeft hem goed te pakken gehad, hij is wel drie
weken thuisgebleven.
- flets bleek
noa dat fleres zoeg h'r ferm flets oot
Na die longontsteking zag hij erg bleekjes uit.
- fletse vleien, flikflooiën, liefkozen
't klein van m'n dochter dat ès m'ch toch 'ne fletser, dat wjèt wat fletse
ès
Het kind van mijn dochter, dat is mij toch een vleister, die weet wat
vleien is.
- flikke aandoen, flikken, lappen
zoiets muste m'ch nimmee flikke, de hèbs m'ch ferm beshèèmp
gemaok
Zoiets moet je me niet meer aandoen, je hebt me ferm doen blozen.

flikker	blote flikker, blootje hè lèp gjan in z'ne flikker rond, dan vielt hè z'ch goed Hij loopt graag in zijn blootje rond, dan voelt hij zich goed.
floep	schrik floep dat h'r hao, doa woor h'r gew vurt Schrik dat hij had, hij was vlug weg.
flosh	slordige vrouw, slons dat ès 'n flosh van e weef Dat is een slordige vrouw.
flotse	gezegd van schoenen die te groot zijn; de drager gaat dan sloffen vrigger wjodde vjèr de kinner nogal ins shoen gekoch op de wasdom, es ze dan te groot wore dan zoes se ze flotse Vroeger werden voor de kinderen nogal eens schoenen gekocht die te groot waren.
flotsenhoat	vlierhout van flotsenhoat konste shoon flèètjes maoke Van vlierhout kan men mooie fluitjes maken.
flouws	kwast op een carrousel bekans ùlke keer hao 't klein de flouws op de carrossel, ich woor 't allang mieg van doa zo mer te stwùn Bijna elke keer had het kind de kwast op de paardenmolen, ik was het allang moe om daar zomaar te staan.
fluk	pluk hooi, gras of haar 't mètske hao 'ne hele fluk haore in h'r haan, noa dat ze gevêch hao met h'r vrindin Het meisje had een pluk haren van haar vriendin in haar handen, nadat ze gevochten hadden.
foemele	verstoppem de hoes dat nie vurt te foemele, ich hab 't toch gezjèn Je moet dat niet verstoppen, ik heb het toch gezien.
foetele	bedriegen, vals spelen nouw muste nie begenne te foetele, de kons toch nie wenne Nu moet je niet beginnen vals te spelen, je kunt toch niet winnen.
foezel	slappe koffie dat ès m'r slappen tuut, dè foesel was dich gemaok hebs, dè ès nie te drinke Dat is maar slappe koffie die jij gemaakt hebt, die is niet te drinken.

foke	ineenkrimpen, zich bukken haos h'm zich zien foke ater de haog, hè mêinde zjekker dat ver h'm nie gezjèn haoë Had je hem zich zien bukken achter de haog, hij meende zeker dat wij hem niet gezien hadden.
fokker	knoeier iets in èèn knooje, dat kan allein 'ne fokker gedwùn hadde Dat is alleen maar het werk van een knoeier.
fom	kolengruis met leem gemengd het aatdink wjodde vrigger op 'ne hoap geshet vjèr ternoafomme van te maake, dei met lèèm gemengeld en dat gong treg de stoaf in Kolengruis werd vroeger gemengd met leem, daar werden ballen van gemaakt die dienden om te stoken.
fong	kneep hè heef z'n heel lève al de fong te van gad, de mus 't mer konne Je moet de knepen van het vak maar kennen!
formedaobel	formidabel (Fr. formidable), geduchtig èègebùlze bestond in njègeteen honned zes en njègetig njègehonned joar, v'r haoë douw 'ne formidaobele stoet inèèn gestèke Eigenbilzen bestond in 1996 900 jaar. Wij hebben toen een formidabele historische stoet georganiseerd.
fors	kracht este get aër wjos dan hebste gein fors mee in ze leef Als je ouder wordt, gaat de kracht weg uit de spieren.
forsbol	spierbal wei ich klein woor wol ich m'n forsbolle och al ins loate zien, mê dat woor nie vèèl zaoks Toen ik nog klein was, wou ik mijn spierballen ook al eens laten zien, maar dat was niet veel zaaks.
fos	werkkuil in een garage (Fr. fosse) 'n fos muste hadde este get wùls klommele aon 'nen otto Een werkkuil moet je hebben als je wat wilt herstellen aan een auto.
fraoi stoans	als sieraad staan op een kast of elders hè hao alteeft iets fraoi-stwùn op 't shaop Hij altijd iets moois staan op zijn kast.

frats	<p>streek uithalen es Zjèèkske van Kobese 'n frats kos ootstèke dan lèèfde h'r Als Jèèkske van Kobese een streek kon uithalen, had hij daar plezier in.</p>
frè frèblèkske	<p>rem (Fr. frein) remblokje de frèblèkskes van m'ne fits zien verslètete, este mus frèè ès dat lest'g De remblokjes van mijn fiets zijn versleten, het is moeilijk als je wilt stoppen.</p>
fritsele	<p>met de handen aan iets bezig zijn, prullen, prutsen wat bèste toch den helen daog aon 't fritsele Wat ben je toch de hele dag aan het prullen!</p>
fraogje	<p>dieren voeder, (Fr. fourrage) gew nog get fraogje gwùn haole in't veld mèt de jèzzelekaar Vlug nog wat voer halen in het veld met de ezelkar.</p>
froemele	<p>opfrommelen es 't kjosmenneke langs gewèès ès dan mutte v'r 't inpakpepier zo rap mjèggel'k froemele en in de volbak werpe Als de kerstman langs geweest is, dan moeten we zo vlug mogelijk het inpakpapier opfrommelen en in de vuilnisbak gooien.</p>
froesele	<p>vriendelijk worstelen wei v'r kinner wore stond froesele elke daog op 't menu Toen we nog kinderen waren, stond worstelen elke dag op het menu.</p>
fulgje	<p>sluier (Fr. voile) van dei fulge van zjèvve meter konne v'r e shoon meggenèt maoke Van die sluier van zeven meter kunnen we een mooi muggennet of een hor maken.</p>
fup	<p>ijver al zo aat en nog zoevèèl fup in ze leef, dat zieste nie vèèl mee Al zo oud en nog zoveel ijver, dat zie je niet veel meer.</p>
fuppe	<p>foppen loat d'ch mèt nie fuppe, want dè gèèt mèt z'n groaf viet terdwùr Laat je maar niet foppen, want die gaat met zijn grove voeten er door.</p>
futs	<p>fopspeen es 't kind kèèk douw h'm dan 'n futs in z'ne mond, dan zwijg 't Als het kind huult, duw je het een fopspeen in de mond en dan zwijgt het.</p>

G

Goudvink

- gaar oot nie zeker niet (Duits gar nicht)
de gèès heie gaar nie vurt, want giestere woorste vèèl te loat treg
kwùmme
Je gaat vandaag zeker niet weg, want gisteren was je veel te laat thuis.
- gaasdroad muggendraad
'ne kader van hoat en doa get gaasdroad tjègge dan hebste e shoon
meggezjèf
Met een raam van hout en daar wat muggendraad tegen, heb je een
mooie hor.
- gabberdine regenmantel (Eng. Of Fr. gaberdine)
es 't get kaad wjod dan konste z'ne gabberdine goed verdroage
Als het weer wat kouder wordt, dan kan men zijn regenjas goed
verdragen.
- gadder harde regenbui
doa voel nogal 'n gadder rènger oot, dies noen
Daar viel vanmiddag een hevige regenbui uit.
- gaffel gaffel, vork met twee lange tanden, op een lange steel bevestigd,
dienden voor stro en hooi op te steken, om de wagen te laden.
- gallet fijn wafeltje (Belgisch Frans galette)
crème tèsse twee gallette hab ich nog 't lieste
Ijscrème tussen twee wafeltjes heb ik nog het liefst.
- galjaar struise man (Fr. gaillard)
zo'n galjaar dè kan doa goed tjègge, dè gèèt nie treg vjèr zo'n
kleinegèts
Zo een struise man kan daar goed tegen, die gaat niet terug voor zo een
kleinigheid.

- gam toonladder (Fr. gamme)
 't joste watste leerdes este bij 't meziek wols gwùn woor de gam
 Het eerste wat men leerde bij de harmonie, was de toonladder.
- gammè kwajongen, rakker (Fr. gamin)
 dè gammè mutte ze ferm in de gate hage, want dè vink vanalles aon
 Die kwajongen moeten ze extra in de gaten houden, want die vangt van
 alles aan.
- gank gang, manier van gaan
 oan z'ne gank zoeste dat hè 't woor
 Aan zijn gang zag je dat hij het was.
- gaoje aanstaan
 dat gaojde m'ch nie, dat 't zo lang doerde dei mès kos allang oot zien
 Het stond me niet aan dat die mis zo lang duurde.
- gaojswùn gadeslaan, in de gaten houden
 de mus alles mer goed gaojswùn zodat niks verkjod gèèt
 Je moet alles maar goed gadeslaan, zodat niets mis gaat.
- gaopmeilke bloem, leeuwenbek
 't gaopmeilke ès 'n dankber blimke, 't blijd den hele zwùmmmer
 De leeuwenbek is een dankbaar bloempje, het bloeit de hele zomer.
- gaor weideafsluiting, ook gulp aan een broek
 mè jong hebste z'n bruk alwier geshjod zaag moeder; wei kan dat toch,
 ja moeder, geshjod aon de pikdroad van 'n wèi bo gène gaor aon ès
 "Maar jongen", zei moeder, "heb je je broek alweer gescheurd. Hoe
 kan dat toch gebeuren!" "Ja, moeder, aan de prikkeldraad rond een
 weide waar geen hek aan is".
- gard park-, bos- of jachtwachter
 't aat Lowieke woor de joste gard wat op den uffet aangesteld woor
 dwùr de bron van Zengerij
 Oud Lowieke was de eerste boswachter die op de Hoeffaert aangesteld
 was door de baron van Zangerij.
- gardeboe spatbord (garde boue)
 es ich mêt 'ns wus wè m'ch dei blèts in m'ne gardeboe hèèf gedwùn
 Als ik maar eens wist wie mij die bluts in mijn spatbord heeft gemaakt.
- garnére garneren (schotel)
 dè gateau van Bèr ès zo smèkel'k, shunner garnère kan niemes
 De taart van Bèr is zo smakelijk! Mooier garneren kan niemand.

garendère	garanderen (Fr. garantir), waarborgen ich goan d'ch garendère dat wat ich t'ch nouw zeg wurt ès Ik kan u garanderen dat wat ik u nu zeg de zuivere waarheid is.
gasp	gasp dei gasp aon dè brukkeriem ès toch vèèl te groot dat trèk nèrges op De gasp aan die broeksriem is veel te groot, dat lijkt nergens naar.
gats	regenbui
gadske	klein straatje, (m.n.l. gate) 't gadske aon Jeanneke Kostens wjodde vèèl gebreek dwùr jong kèppelkes Het straatje aan Jeanneke Kostens werd veel gebruikt door jonge koppeltjes.
gazespjùl	ganzenbord ich wjèt nie wie aat de 't gazespjùl ès, 't bestond al wei ich nog e kind woor Ik weet niet hoe oud het ganzenbord is; het bestond al toen ik nog een kind was.
gebasterdèrd	verbasterd, niet zuiver van ras 'ne stratjéé ès 'nen hond dè gebasterdèrd ès Een straathond is een dier dat verbasterd is.
gebèkde	deeg het gebèkde stèèd vjadd'g vjèr in den wùvve te zètte Het deeg staat gereed om in de oven te zetten.
gebère	gebeuren de zoes 't aon kwùmme dat 't gong gebère Je zag het aankomen dat dit ging gebeuren.
gebeere	gebaren, aanstellen de mus nie zovèèl gebere moake, 't ès al êrg genug Je moet je niet zo aanstellen, het is al erg genoeg.
gebèttel	lawaai, ook slecht graven met de schop 't woor lesteg jalpel raope ater drei man bezinner bij zo'n gebèttel Het is moeilijk aardappelen te rapen als drie mannen slecht gerooid hebben.
gebij's	gezakt, niet geslaagd op 't zesde jaor gebij's zien dat vin ich êrg, vjèr zo guj vrin nog te vinne deiste haos vinste niemee In het zesde jaar gezakt zijn is erg, zo goede vrienden vind je niet meer.

gebinnedijd	gebenedijd, gezegend 't aat weesgegroet woor: Weesgegroet, Maria, vol van gratie, de heer is met U, gebenedijd is de vrucht van uw schoot enz...
gebjèt	gebit aon 't gebjèt konste zien wie aat dat e pjad ès Aan het gebit kan men zien hoe oud een paard is.
geblimp	gebloemd es 't shoon wèèr aon kimp dan konste dè geblimpde kiel aon doen Als het mooi weer is, dan kun je die gebloemde jurk aantrekken.
geblùzze	geblazen, verdwenen hè lèp alreed onner de viët, en es h'm vandoen hebs dan ès h'r geblùzze Hij loopt steeds onder de voeten, en als je hem nodig hebt, dan is hij geblazen.
geboere	buren de hebs bèter guj geboere es guj femiele Je hebt beter goede buren dan goede familie.
gebonne	gebonden este trouwds bèste gebonne, allewijl ès dat vèèl gemèkkel'ker dat bwütterbriefke betèkend nie vèèl mee Als je trouwt ben je gebonden. Tegenwoordig is scheiden veel gemakkelijker, dat boterbriefje betekent niet veel meer.
geborte	geboorte bij de geborte zoeste al dat dè kleine gènen dei in hao Bij zijn geboorte zag men al dat er geen pit zat in die kleine.
gebordeg	geboren te..... dei vrew woor geborteg oot de vlaonders, dat joddenste nie aon h're kalle Die vrouw was geboren in West-Vlaanderen, en dat hoorde men niet aan haar uitspraak.
gebraddel	geknoei woor m'ch dat e gebraddel van dè metser, de moer hong heel vol mèt mortie Wat is me dat een geknoei van die metselaar. De muur hing vol met specie.
gebreke	gebruiken maoch ich z'n krouwkaar ins gebréke, ich wol get atermoat inhaole Mag ik uw kruiwagen eens gebruiken? Ik wou wat nagras inhalen.

gebriers	gebroeders dat zieste nie aon dei twee, dat 't gebriers zien Je ziet niet aan die twee dat het broers zijn.
gedaach	gedachte, dunk e goed gedaach ès alles Een goede dunk van je zelf hebben is alles.
gedèèp	gedoopt nouw wjanne nog im de mund kinner gedèèp, mê dan wol drei, vier geleek Nu worden nog één keer per maand kinderen gedoopt, maar dan wel drie, vier tegelijk.
gedierich	gedurig, voortdurend gedierich aon wjodde v'r lesteg gevalle dat v'r mer zoe mèt doen aon de persesse Gedurig werden we lastiggevalen om mee te doen aan die optocht.
gedich	vers voor iemand bestemd vjèr wè ès dat gedich Voor wie is dat bestemd?
gedwùn	gedaan, van streek, aangedaan hè woor heel gedwùn te van, wei ze h'm dat vertelde Hij was er heel van aangedaan, toen ze hem dat vertelde.
gèë	wieden van onkruid de vrêlei van wèzet loege den hele daog op hun knieë wottele te gèë De vrouwen van Veldwezelt lagen de hele dag op hun knieën om het onkruid tussen de wortelen te wieden.
gèèfèt'ch	vrijgevig de minse zien toch nog gèèfèt'ch este rond kims vjèr 'n guj zaak De mensen zijn toch nog vrijgevig als men een collecte of een inzameling doet voor een goede zaak.
geehonger	geeuwhonger, honger die onverwachts komt minse wat hel wèrke en wenig teed hadde vjèr te ète, zoe nog al ins de geehonger krege Mensen die hard werken en weinig tijd hebben om te eten, zouden al eens de geeuwhonger krijgen.

gèèlverf	geelzucht de gèèlverf kreges este al twintig jaor bes en meer, dat ès ferm gevaorl'k, (dei ès besmèttel'k) Geelzucht krijgen als je al twintig bent of meer, dat is gevaarlijk (en besmettelijk).
gèèt	geit doa ès niks zo ambetant es 'n gèèt, dei krip dich jèvveral op Daar is niets zo vervelend als een geit, die overal op kruipt.
gefoeter	hard van leer trekken este dè moes volge dan koemste beshjette oot, zo hel foeterde hè Als je die moest volgen dan schoot je veel tekort, zo hard trok die van leer.
gefuts	gefaalt aon 't hinke mochte nie futse want dan moeste treg aon de lijn begenne Tijdens het hinkstapspel mocht men niet falen, anders moest men weer opnieuw beginnen.
gegeedèèp	nooddoop vrigger es kinner gebwurre wore en wore get kwekkel'k dan wjodde ze gegeedèèp, dat mocht iederèèn doen, doa woor gène priester vjèr vandoen Als vroeger kinderen geboren werden, die kans maakten om te sterven, dan kregen ze een nooddoop. Dit mocht iedereen toedienen. Er was geen priester voor nodig, later werd het kind dan toch nog door een priester gedoopt.
gegwùtte	gegoten dat kielke mik wei gegwùtte Dat jurkje past als gegoten.
gelèèg	huis wat gwùn dei lei mer doen mèt zo'n groot gelèèg Wat gaan die mensen toch maar doen met zo een groot huis?
gelèt	op de tenen getrapt dè woor ferm rap gelèt, doa mochte niks verkjod tjègge zegge Die was gauw op zijn tenen getrapt, daar mocht je niets verkeerd tegen zeggen.
gelle	kopen zo'n grond wat ater z'n hoos lik muste gelle zaag de notoares tjègge de boer, doa krijste anes nog speet van “Die grond achter je huis moet je kopen”, zei de notaris tegen de boer, “daar krijg je anders nog spijt van.”

gellemeen	verzet, ontspanning ene guje man mut ze gellemeen hadde, h�� ��s nie gemoak vj��r aterhous te bleve Een goede echtgenoot moet ook zijn verzet hebben. Hij is niet gemaakt om altijd thuis te blijven.
gekal��rd	vastgezet hadde ze d�� kammejoa wol goed gekal��rd, anes l��pper van allein vurt Hebben ze die vrachtwagen wel goed vastgezet? Anders loopt hij vanzelf weg.
gekant	tegen ich kan nie troot dat de lei zo gekant tj��gge e bitje renger konne zien Ik kan niet geloven dat de mensen zo tegen een beetje regen kunnen zijn.
geklommel	geklungel de h��ls 't nie vj��r mj��ggel'k, dat geklommel rond 't aat gem��intenhoos in ��geb��lze, dat blijf doere Men houdt het niet voor mogelijk! Dat geklungel rond het gemeentehuis van Eigenbilzen blijft duren.
gelaoje	geladen z'n kaar woor zo sl��ch gelaoje dat ze 'm dw��r��n gong Zijn kar was zo slecht geladen dat alles ging schuiven.
gelosche	overschoenen (Fr. galoches) sins ze de botte oot gevonne hadde zieste g��in gelosche niemee Sinds ze de rubberlaarzen uitgevonden hebben, moet je geen overschoenen meer dragen.
gemattel	gesukkel met e gemattel kimste oach in den hiemel Met wat gesukkel kom je ook in de hemel.
gem���nl'k	gewoonlijk v'r gw��n gem���nl'k ins per w��ek tese in de geboere Wij gaan gewoonlijk eens per week kaarten bij de buren.
gem���kel'k	gemakkelijk dat ��s e gem���kel'k kind dat joste bekans nie zo st��l ��s 't Dat is een gemakkelijk kind. Dat hoor je bijna niet. Zo stil is het.
gem��in	gemeen dat zien toch g��in toere, dat ��s gem��in Dat zijn geen manieren, dat is gemeen.

gemêinte	gemeente sind de gemêinte bijjèèn gange zien bestwùn ver nouw oot datteen kèrkdèrpe Sinds de fusie bestaan wij nu uit dertien kerkdorpen.
g'mmel	eetketeltje (Fr. gamelle) èste bij 't lèger op menevers gèès dan bèste blij daste 'n g'mmel bij d'ch hebs vjèr oot te ète Als je bij het leger op manoeuvres gaat, dan ben je blij dat je een eetketeltje bij je hebt om uit te eten.
gemieziert	troebel in zo'n gemieziert waoter konste toch nie zwemme, dat ès toch vèèl te onnètt'g In zo een troebel water kun je toch niet zwemmen, dat is toch veel te vuil.
gemjèbeld	gemeubileerd èste in 'n gemjèbeld appertemint kons onner kwùmme, dan hèbste al vijf vèèr Als je in een gemeubileerd appartement kunt gaan wonen, heb je al een voordeel.
gemuts(goed)	goedgeluimd, gemutst de zies nie rap es h'r goed gemuts ès, bezinner smerges Men ziet niet gauw dat hij goedgeluimd is. Zeker 's morgens niet!
genan	naamgenoot este 'ne naam hebs wat vèèl vjèrkimp dan ès 't nie lesteg vjèr 'ne genan te vinne Als je een naam hebt die veel voorkomt, dan is het niet moeilijk om een naamgenoot te vinden.
geneed	uitgenodigd dè hoof oach nie geneed te wjanne, dè neet z'n ège Die moet ook niet uitgenodigd worden, die nodigd zichzelf uit. op de brolef wore honned njègeteg lei geneed Op de bruiloft waren honderd negentig mensen uitgenodigd.
gengig	gangbaar, beklant de k'mers van An ès goed gengeg, ze hèèf oach alles in h're kroam An heeft veel klanten in haar winkel, ze heeft ook bijna alles in de zaak.
genjègge	genegen este h'm genjègge bès gèeste aof en touw ins winkele bij h'm Als je haar genegen bent, ga je er af en toe eens winkelen.

gepjasde kop	preskop doa ès gène bètere gepjasde kop es dè van ozze slachter Daar is geen betere preskop dan die van onze slager.
geplekkerd	gevlekt ‘ne wit – zwat geplekkerde hond ès ‘ne dalmatiër Een wit – zwart gevlekte hond is een dalmatiër.
gerèèmsel	geraamte jèvver de mins z’n knjèk leerde v’r alles in de shoal van ’t gerèèmsel Over het geraamte leerden we alles in de school.
gèrem	vrouwelijke geit of schaap hè krèèg dies joar z’n gèèt nie vol, ich dink dat ze al te aat ès vjèr te wenne Zijn geit was niet drachtig te krijgen dit jaar.
ges	gist doet nog get ges bij, dan rijs den dèèg iets meer Doe er nog wat gist bij, dan rijst het deeg iets meer.
geshjenlèèrd	verminkt, gehavend ze haoë h’m nogal tèsse gat, hè woor heel geshjenlèèrd, hè blèèf lègge op de grond Ze hadden hem nogal toegetakeld. Hij bleef gekneusd op de grond liggen.
gesnèrk	gesnurkt, ook lichtjes verschroeid ze vel woor heel rood gesnèrk wei h’r de shalmo loet valle Zijn huid was lichtjes verschroeid toen hij de gasbrander liet vallen.
gestieveld en gespoard	gereed om te vertrekken hè woor al vrig gestieveld en gespoard wei h’r op vekanse moch gwùn Hij was al vroeg gereed om op vakantie te trekken.
gètte	beenbeschermers bij ’t lèger moeste de gètte shoon grien zien anes mochste kikskes gwùn haole Bij het leger moesten de beenbeschermers mooi groen gemaakt zijn, anders werd men gestraft.
gettoer	breedte van rok of jurk mèt dè jupon onner z’n klèèr haoste nogal gettoer vandoen tot bekans twee meter Met die petticoat onder de kleren had men zeker een breedte van twee meter nodig.

gètebaot	geitenbaard (soort spirea) es de gètebaot in de blij stèèd dan ès 't teed vjèr 'm te plèkke, noaderhand lees te h'm drege dan in stèkskes snije en dan doa thee van maoke, dat ès goed vjèr 't bloed te zievere Als de geitenbaard bloeit, is het de tijd om de bloemen en stengels te plukken. Naderhand laten we ze drogen om in stukjes te snijden en er thee van te maken. Dit is goed om het bloed te zuiveren.
getuk	gestoten hè hao z'ch ferm getuk aon z'ne kop tjègge dè balk Hij had zich ferm gestoten aan zijn hoofd tegen die balk.
gevèggel	gevogelte, pluimvee dove here oach bij 't gevèggel Duiven behoren ook bij het pluimvee.
gevèrmp	gevormd, het vormsel toegediend vjèr h'nne plecht'ge kemiene wjanne de kinner gevèrmp Tijdens hun plechtige communie worden de kinderen gevormd.
gevreer	m.v. gevrùrre, vorst, vriezen, 't doert nog lang ee 't gevreer oot de grond ès, 't ès al vesteloaved im Het duurt nog lang eer de vorst uit de grond is. Het is al vastenavond voorbij.
gewelverd	gewelfd de kaller onner 't hoos bijos woor gewelverd mèt echte brikke De kelder onder ons huis was gewelfd met echte bakstenen.
gewente	gewoonte doa moaste toch gein gewente van maoke alreed mer te laot op ze werk te kwùmme Je mag er geen gewoonte van maken om te laat op je werk te komen.
gewjanne	geworden, doen loat d'ch mer gewjanne zaag de jong tjègge 't mètske, dan zol d'ch niks gebère "Laat u maar doen", zei de jongen tegen het meisje, "dan zal u niets overkomen."
gewjètte	geweten vjèr zoiets aon te vange muste toch gèèn gewjètte hadde Wie zoiets doet, heeft geen geweten.
gezaopig	langzaam aan dè dèèd 't toch gezaopig dat zol nog effekes doere God, die doet dat toch langzaam! Dat zal nog een poosje duren.

gezwaot	zwade, strook versgemaaid gras, maaislag 't gezwaot van Gjodde woor vèèl brêier dan dat van Giele, doa dwùr hao hè waol meer den teed vjèr z'ch e bokske te drinke Gjodde maaide meer gras dan zijn broer Giel, daardoor kon hij ondertussen een pintje gaan drinken.
gezelle	duizendschoon, anjers dei jonggezelle wat op 't tèrp stwùn, blije al den helen teed De anjers die op het dorpsplein staan, bloeien nog steeds.
gieftig	lastig, boos, prikkelbaar dat 't 'ne lestige mins woor dat wus ich, mè zo gieftig dat wus ich nie Dat het een lastig mens was, was bekend. Maar ook zo prikkelbaar, dat wist ik niet.
gieles	een stuk in zijn kraag hebben, veel gedronken hebben.
gijge	hijgen hè hao z'ch stik kepot geloape, hè moes nog al gijge Hij had zich buiten adem gelopen. Hij moest nogal hijgen.
gjad	boonstaak mèt 'n gjad konste nogal jèvveral aon, doa wasse oach bone tjègge op, dat zieste wol nie vèèl mee Met een staak kun je bijna overal bij. Daar groeien ook bonen tegen aan, maar dat ziet men niet veel meer.
gjan	graag es 't gjan hèbs of nie, doen zols 't Of je het graag hebt of niet, je zult het doen.
glaot	glad es 't vrijs dan kan 't nogal ins glaot zien Als het vriest kan het wel eens glad zijn.
glujetig	gloeiend dat ès e gelujetig vêrke, dè kan nie genug krege, hè krijg't oach allemoal mèt laoter es h'r dood ès Dat is een gierigaard, die kan niet genoeg krijgen. Hij krijgt het later allemaal mee als hij dood is.
goans	gaande wat ès hij allemoal goans Wat is hier allemaal gaande?

- godwa zelf gemaakte stok met boven aan een soort knuppel
de knêch van dierikske hao alreed z'ne godwa bij zich op den tubery
lègge
De knecht van bij Dierikske had steeds een stok op zijn karretje liggen
om soms op zijn paard te slaan.
- goed eigendom
dat h'r zoevèèl goed hao dat wus ich nie, ich wus waol dat h'r goed trin
zoet
Dat hij zoveel eigendom had wist ik niet. Ik wist wel dat hij er
warmpjes inzat.
- gor ijsstoel, slee
vrigger wjodde de vliett'ge bjèk opgestop dan loep 't mèstemke onner
water, dat bevroor in de winter en dan woor 't teed vjèr de gor en de
pikke oot te haole
Vroeger, tijdens de winter werd de Krombeek opgestopt. Een lager
liggend gedeelte liep onder water en dat bevroor. Dan was het de tijd
om de ijsstoel en de pikken uit te halen.
- grabbele grabbelen
in Bùlze wjod oaf en touw nog geld te grabbele geworpe es iemes
trouwd van oot 't stadhoos
In Bilzen wordt soms naar oude gewoonte nog geld te grabbel gegooid
vanuit het stadhuis als iemand trouwt.
- graos gras
't graos ès èrges anes griener ès bijos
Het gras is elders groener dan thuis.
- gaoze grazen
de kie gaoze noots nie vjèr de voet, ze loape gjan dwùr alles, en zo
veroaze ze vèèl
De koeien grazen nooit voor de voet. Ze lopen graag door alles heen en
zo vernielen ze veel.
- greets trots, hovaardig
hè ès te greets vjèr 'ne gujen daog te zegge, hè vult nog liever jèvver
d'ch
Hij is veel te trots om goedendag te zeggen.
- grèffele enten, griffelen
op 'nen djonnehoagestok konste bekans alle grèffele zètte, zo goed 'n
pèèr, appel es 'n proem
Op een onderstam van een doornhaag kan je bijna elke vrucht enten,
zowel een peer als een appel of een pruim.

grèlinge	zijdelings paardrijden, in amazonezit rijden de dames van 't k'steel zoete alreed grèlinge op 't pjad De dames van het kasteel reden altijd in amazonezit op het paard.
greper	grijper, hijskraan in de loshave aon 't k'naal stwùn zjèkker twint'g grepers vjèr h'n vraach aof te laoje In de loskaai aan het kanaal staan zeker twintig kranen om hun vracht te lossen.
grielaachte	grijnslachen, grijnzen dat grielaachte gèèt wol gew van ze gezich este jos wat t'ch te waachte steed Die grijnslach gaat wel vlug van je gezicht als je hoort wat je te wachten staat.
grien	veldrapen wè wilt grien ète maog sint Laurentius nie vergète Wie rapen wil eten, mag Sint-Laurentius (8 augustus) niet vergeten.
griene nak	een bietenras, waarvan tijdens de oorlog de bladeren gesneden en gedroogd werden. Die werden dan gerookt, in plaats van tabak.
griffel	griffel, hard voorwerp om op een lei te schrijven. ich hab nog mèt 'n griffel geshrèvve in de shoal, este de tussedoos nie vol lègge haos dan koemste nie touw op e joar Ik heb nog met een griffel geschreven in de school. Je had er veel van nodig om een schooljaar toe te komen.
grijskes	zeer harde, oude hoogstammige appelsoort, in de winter lekkere appelschijven in de braadpan.
gring	rap, vlug, gauw, snel gank gring ins noa de witte get pèperkuk haole, loat d'ch niks opdraë dwùr Hildake zaag moeder "Ga eens vlug naar de winkel wat ontbijtkoek halen. Laat u wel niet bedotten", zei moeder.
grjèmmel	kruimel de grjèmmele van 't brood muste oach opète, doa ès ermuj genug in de werd De kruimels moet je ook opeten. Er is armoede genoeg in de wereld.
grinse	janken, wenen, huilen nie kwùmme grinse, de hèbs 't zelf gezukke Niet komen huilen, je hebt het zelf gezocht.

groffejoate	anjers groffejoate hebste in alle kleure Anjers heb je in alle kleuren.
groffesnaogel	kruidnagel (Fr. girofle)(m.v. groffesnègel) groffesnègel wjanne 't mèeste gebreek in de kjèkke vjèr vlèès vjadd'g te maoke Kruidnagels worden het meest gebruikt in de keuken voor de vleesbereiding.
groot gwùn	in verwachting zijn, (géét groot) dat ès nouw al den twelfde keer dat dei vrew groot gèèt, want groot gwùn woor vrigger 'n zègening Dit is nu al de twaalfde keer dat die vrouw in verwachting is. Vroeger was dat een zegen.
grouws	grasland, graszoden op dei grouws wjod grond gebraach bo vèèl grouwze inzitte, dat ès lest'g vjèr oottrèèn te doen Op dat weiland werd grond gestort waar veel graszoden inzitten. Dat is moeilijk om de grond uiteen te spreiden.
gunsd'g	woensdag de gunsd'g mêtret van Bùlze ès nog alteed 'ne feesdaog De woensdagmarkt van Bilzen is nog altijd een feestdag.
gurd	drinkbus vergèèt z'n gurd nie este 't veld in gèès anes zitste zonner drank den helen daog Vergeet uw drinkbus niet als je naar het veld gaat anders zit je de hele dag zonder drinken.
gwùn	gaan, te voet gaan, wandelen vèèl gwùn ès goed vjèr de gezondh'd Veel wandelen is goed voor de gezondheid.

Handwritten letter 'H' in a stylized, calligraphic font.

Havik

- haän handen
mèt z'n haän konste alles, este mer get onner d'ch oot bès
Met je handen kun je alles, als je maar handig bent.
- haäg houden van
ich haäg van dich
Ik hou van jou.
- haär links
't pjad wjèt wat 't betèkent, hot of haär, es 't haär ès dan dèèd de
voerman 'ne lange trèk aon den tjèggel, en es 't rês mut, dan trek h'r
mèt kotte snokskes
Het paard weet wat het betekent, rechts of links. Als het links is, doet
de voerman een lange trek aan de teugel, als naar rechts moet, dan doet
hij het met korte snokken.
- haäs handschoen, (m. v. hasen)
ich woor blij dat ich heije m'n hase aon hao, 't woor ferm kaat op de
fits
Ik was blij dat ik vandaag mijn handschoenen aanhad. Het was ferm
koud op de fiets.
- habsjaar hebzuchtige
'nne habsjaar ès iemet dè alles noa z'ch wùlt trekke en miks aon iemet
anes geef
Een hebzuchtige is iemand die alles naar zich toe trekt en niets aan
iemand anders laat.
- halketie beunhaan, onbekwaam iemand
zo 'n halketie doa muste d'ch van shouwe, anes kimste bezèèk oot
Zo een beunhaan, die moet je mijden, anders kom je bedrogen uit.

hakkele	<p>iets slecht knippen dat stof waste op de mêtret gekoch hebs dat stond van vèèr tot ater vol hakkele Dat stof wat je op de markt gekocht hebt, is zeer slecht afgeknipt.</p>
hallette	<p>hoogsels (stellage) op een oogstkar, om meer oogst te kunnen laden bijos wjodde zo hoog gelaoje bwùvve de hallette oot tot v'r nie de shier in koste Bij ons werd zo hoog geladen, boven de stellage uit, zodat we de schuur niet meer konden binnenrijden.</p>
hampfel	<p>handvol dè habsjaar wol m'ch nog gèin hampfel kjozze gève, hè hao er thans genug Die hebzuchtige wou mij nog geen handvol kersen geven. Hij had er thans voldoende.</p>
hamstere	<p>hamsteren, voorraad opslaan 't wenigste wat z'ch riert, begenne de lei te hamstere Als er ergens dreigt oorlog uit te breken, dan beginnen de mensen al te hamsteren.</p>
handspjùl	<p>handig zijn handspjùl hadde mèt iets wùlt betekene daste henneg bès aon 't gèèn boste mèt bezig bès Handig zijn met iets wil zeggen dat je handig bent met zaken waar je mee bezig bent.</p>
hantère	<p>omgaan vjèr dè goed te hantère muste nog al 'nne galjaar zien zo zwoor ès h'r Om met zo een zware om te gaan moet je nog al sterk zijn.</p>
haog	<p>haag vjèr 'n jonte haog te plante krijste van de gemeente subsiedes Als men een haagbeukenhaag plant, krijgt men een toeslag van de gemeente.</p>
haogepelkes	<p>haagappeltjes es de djonnehaog nie geshwùrre wjod dan hebste 't joar trop vèèl blei en dan oach vèèl haogepelkes, dei hadde de vjègelkes gjan in de winter Als de doornenhaag niet geschoren wordt, dan krijgt men veel haagappeltjes het volgende jaar. Die hebben de vogeltjes graag in de winter.</p>

- haoks aks, grote bijl
mèt 'n haoks konste nogal get te bakke maoke, bêim imhèwwe,
vonkelhoat te van maoke mê dan waol op den hewblok
Met een aks kun je nogal wat doen, zoals bomen kappen en deze in
kleine stukken slaan op de hakblok.
- haommèker gareelmaker
Frans van Dolve woor de bèste haommèker van den imtrèk, doa koeme
zelfs boere van Roosmer
Frans was de beste gareelmaker uit de omtrek, zelfs boeren van
Rosmeer kwamen tot bij hem.
- haomstreng (geen) niet graag werken
dè zol oach gein haomstreng jèvver trèkke
Die werkt niet graag.
- haonebalk hanenbalk, horizontale balk in dakstoel
es de shier lèèg woor dan spronge v'r van de bwùvveste haonebalk aof
zo tot op e klein bitshje stro
Als de schuur leeg was, sprongen wij van de hoogste hanenbalk af tot
op een klein laagje stro wat er nog was blijven liggen.
- haonekamp adelaarsvaren
in de Brielbos en den éézerewèèg stèèd vèèl haonekamp
In het Brielbos en langs de spoorweg staat veel adelaarsvaren.
- haorbol spit, ijzer dat in de grond zit om de zeis op scherp te maken.
haorgeteeg om zeis scherp te zetten
mèt den haorbol tèsse z'n bèèn, woor 'r dèk twee oere aon e stèk mèt
z'n haorgeteeg bezig, en dat gong van tup... tup... tup
Hij was soms uren aan een stuk bezig om zijn zeis scherp te zetten.
- haotel'k hatelijk, ambetant, vervelend
maak t'ch nie zo haotel'k tjègge dei lei, 't zo al erg genug
Doe niet zo hatelijk tegen die mensen, het is zo al erg genoeg.
- haozelnwùt hazelnoten (m.v. haozenjette)
es 'ne strenge winter wjod verwaach, hange vèèl haozelnjette aon de
streek
Als een strenge winter wordt verwacht dan hangen veel hazelnoten aan
de struiken.
- haspel een molentje van latten gemaakt aan een spinnewiel, haspel
't vrewke zoet aolke daog ater ze spenneraot, en mer spenne tot h're
haspel vol zoet met gaon
Het vrouwtje zat hele dagen achter haar spinnewiel, tot de haspel vol
zat met garen.

haspele	onhandig bezig zijn loat h'm mer get haspele terwijl hadde v'r gèèn lèèd met h'm Laat hem maar bezig zijn. Ondertussen hebben we geen last van hem.
hatbrand	het zuur, zure oprisping ès 't zoer hèbs dan kalle ze van hatbrand, e brennig geviel in de maog Als je een branderig gevoel hebt in de keel, dan spreken ze van een zure oprisping.
hatstikke	halsoverkop, dringend ze hadde 'm hatstikke noa 't hospetaol mutte bringe, z'nne blinne derm woor gespronge Ze hebben hem dringend naar het ziekenhuis moeten brengen, zijn appendix was gesprongen.
hatzikde	hartziekte hè hao al 'n hatzikte wei h'r nog klein woor Hij had al een hartziekte toen hij nog klein was.
havelinge	zus en zo, bijna dieze mèrrege hao ich havelinge de bus gemis, ze koem m'ch al tjègge Van morgen had ik bijna de bus gemist. Ze was al in aantocht.
hauze	huizen, samenwonen. dat koppel houde nie goed, ze haeë alteed riezing Dat koppel huisden niet goed, ze hadden altijd ruzie.
hedder (gein)	niets meer over wei ze aon toafel opstonte noa 't ète, woor gein hedder mee jèvver Toen ze opstonden van tafel na het eten, was er niets meer over.
héégte	hoogte zieste dei héégte doa in 't veld: dat ès 'n dasseburch, der lèste hei in 't veld dè hadde ze kepot geshwütte mèt 'n jachgewèèr, dat ès spéét'g Zie je die verhoging daar in het veld? Dat is een dassenburcht. De laatste das hier in het veld hebben ze doodgeschoten met een jachtgeweer. Dat is spijtig.
hèèltje	veiligheid aan een koeketting, (houtenblokje of een lederen lapje met een gat erin) mer goed dat zo'n hèèltje aon de koekèttel zoet, anes woor ze losgebrükke, ze woor nie goed te hantère Maar goed dat er een veiligheid aan de koeketting was, anders was ze losgeraakt.

hèèm	<p>heem, thuis, hofstee gank ins nao hèèm en vrog ins aon z'ne nonk ès h'r ins wùlt noa hei kwùmme, ich mut h'm ins iets vroave Ga eens naar thuis en vraag aan uw oom of hij naar hier wil komen. Ik moet hem iets vragen.</p>
hèèpsel	<p>hoeveelheid, stapel, een hampfel is een handvol, een hèèpsel is twee handen vol, de holle ruimte die gevormd wordt door de twee handen zijdelings tegen elkaar te voegen. met teen hèèpsels kwon hoa hè bekans 'nen top vol Met tien hopsels koren had hij bijna een emmer vol.</p>
heerderij	<p>heerlijkheid wat 'n heerderij zaag Roos, ès ze langs e shik hoos koem bo ze aon 't barbecuë wore “Wat een heerlijkheid”, zei Roos als ze voorbij een mooi huis kwam waar ze aan het barbecuën waren.</p>
heest'g	<p>haastig, plotseling mer nie zo heest'g de zols er wol kwùmme Maar niet zo haastig, je zult er wel komen.</p>
hege	<p>prijs opdrijven, aardappelen aanhogen ich vond 't speet'g dat hè blèëf ophege anes hoa hè 't z'ch konne permetère dat hoos te koape Ik vond het spijtig dat men bleef ophogen anders had hij het zich kunnen permitteren dat huis te kopen.</p>
heiske	<p>huisje ich mut nog noa 't heiske gwùn, naar de w.c. gaan vroeger werd het toilet zo ver mogelijk van het woongedeelte geplaatst: een stal of een apart huisje van bakstenen met wat pannen op, een deur met een hartje in gezaagd, een plank met een gat erin, dit boven een gegraven kuil.</p>
hêibrèèd	<p>sluitstuk van een kar, opstaande plank op een kar z'n heel vraach voel van z'n kaar aof, hè hao z'n hêibrèèd verlwùrre Hij verloor heel zijn vracht. Hij had het sluitstuk van zijn kar verloren.</p>
heje	<p>vandaag heje wjod 't nie kloar, de zon kimp nie terdwùr, 't ès regerêt'g Vandaag wordt het niet klaar. De zon komt er niet door. Het is regenachtig.</p>

- hejf knikker (m.v. hejve)
 'n shiethejf wjodde oach al ins gezaag, of aterèèn stamp ich t'ch onner
 z'n hejve, en dat dèèd pijn
 Een knikker werd zo ook al eens genoemd.
 Dadelijk stamp ik tegen je edele delen.
- hejge zwaar ademen na een inspanning
 hè moes nogal hejge wei h'r in de bus koem, zo hoa h'r mutte loape
 Hij was buiten adem toen hij in de bus stapte; zo had hij moeten lopen.
- hêjkees hoofdkaas, kip kap
 ès den hejkees te vett'g ès dan hab ich 'm nie gjan
 Als de hoofdkaas te vettig is, dan heb ik hem niet graag.
- hêjpojolling hoofdpeluw, kussen zo breed als een matras
 ba of mèrrege mutte v'r ins nouw stro in den hêjpojolling stèke 't begint
 te stinke
 Vandaag of morgen moeten we nieuw stro in het hoofdpeluw steken,
 het oude begint te stinken.
- hêjtje moes witte- of rodekool
 hoal m'ch ins drei hêjtjes moes in oot de moestem want ich goan dè
 snije vjèr zoermoes te maoke
 Haal eens wat witte kool uit de moestuin, want ik ga die snijden om
 zuurkool te maken.
- heksel fijn gehakt stro
 noa 't djasse wjodde van stro heksel gemaok, dat wjodde onner de pulp
 gemengeld en zo aon de kie gevujerd
 Na het dorsen werd het stro fijngehakt. Dat werd onder de bietenpulp
 gemengd en zo aan de koeien gevoederd.
- hellevoet dadelijk
 zieg daste op den hellevoet treg bès, ich gelêif dat 't gèèt donnere
 Kom dadelijk terug, want het gaat donderen.
- hêlvere omhelzen
 wei ich treg koem van oot 't dèrp, zoeg ich dat doa e kèppelke aon 't
 helvere woor in 't gadske
 Toen ik naar huis ging, zag ik een koppeltje staan, dat aan het knuffelen
 was in het steegje.
- hengel hengsel, handvat aan een emmer
 den hengsel aon de a mermit ès zo goed es verslètte
 Het hengsel aan de oude wasketel is zo goed als versleten.

henn'g	levendig, handig, mooi, vriendelijk dat henn'g mètske doa, dat hèèf shoon bèèn onner, bo zoe dei wol jèn gwùn? Noa de cinema zaag 't mètske es doa niks tèsse kimp Dat knap meisje daar, heeft een stel mooie benen. Waar zouden die naar toe gaan? "Naar de cinema", zei zij, "als er niets tussen komt".
heppet'g	gretig, begerigheid ziech m'r nie zo heppet'g vjèr dè grond te koape hè ès nog vèèl te dier Wees maar niet zo gretig om die grond te kopen. Hij is nog veel te duur.
hers	herfst es de blèèr valle in den hers dan kotte de daog das 't zies Als de bladeren vallen in de herfst, dan korten de dagen terwijl je het ziet.
hershätte	herschatten es ze os hoos mutte kwùmme hershätte dan dink ich dat v'r meer mutte betaole Als ze ons huis komenerschatten, dan denk ik dat we meer moeten betalen.
herslwùn	anders vertellen dan oorspronkelijk. de mus't nouw nie herslùn waste jodder hèbs gezaag Je moet het nu niet anders vertellen dan oorspronkelijk werd gezegd.
hewblok	hakblok, houtblok (m.v. hewblèk) doa loeg nogal 'nne hoap vonkelhaot rond dè hewblok Daar lag nogal een hoop gehakt hout rond die houtblok.
hewwe	slaan in de shoal wei ich klein woor wjodde nogal ins trop gehewwe dwùr de mèèster, dat moag nouw niemee Toen ik klein was, werd er nogal op losgeslagen door de meester in de school. Dat mag nu niet meer.
hewvrew	wervelwind de hewvrew pakte vader z'n klak zjèkker teen meter mèt de loch in Die wervelwind nam vader zijn pet zeker tien meter mee de lucht in.
hieë	hoeden (dieren) in de noawùrlogse joare hoele bekans ùlke mins 'n koe of e shoap, dan moeste ze al ins langs de stroat hieë In de naoorlogse periode had bijna iedereen een koe of schaap, dan moesten ze vaak hoeden langs de straat.
himme	hemd.

himmeslip	slip van een hemd de himmes van vrigger haoë 'n himmeslip wat langer voor es 't vjoste stèk Het hemd van vroeger was achteraan langer dan vooraan.
hinnestront	hennenmest mèt dat de hinne op de mèstem rond loape tredde nogal ins in 'nnen hinnestront Omdat de hennen op het erf rondlopen, zou men wel eens in de hennenmest kunnen trappen.
hinnepokke	uitwendige tekens van kou, kippenvel hê hê z'ch mer iets mee aon gedwùn, 't ès vèèl te kaat, hê krijg al hinnepokke Had hij zich maar iets dikker aangekleed. Het is veel te koud. Hij krijgt er al kippenvel van.
hinnepoller	kippenhok dat woor m'ch get, v'r krège de hinne soaves nie den hinnepoller op vjèr den donkele Vóórr het donker werd, kregen wij de hennen het kippenhok niet binnen. Dat was me een gedoe!
hippe	laten merken de mus mer nie hippe te van, kal doa mer nie jèvver Je moet het maar niet laten merken, spreek er maar niet over.
hoas	kous, (m.v. wùzze) gèèf m'ch get wùzze, wjodde al ins gezaag, dat ès 'n linkse en 'n rêchse hoas, dei vondste in de wùzzelaoj. "Geef mij wat kousen", werd al eens gezegd, "dat is een linkse en een rechtse kous." Die vond men in de kousenlade.
hoat	hout hoat van frèètbeïm dat gèèt langer mèt in de stoaf, dat bjond vèèl langer es dennehoat Het hout van fruitbomen brandt langer en mooier dan dennenhout.
hoddeloaj	klein, nietig, min dat wijfke wat 'r mèt gebraach hèèf oot de kempe dat ès m'ch toch 'n hoddeloaj Dat vrouwtje dat hij meegebracht had uit de Kempen is erg klein.
hoeresluf	hoerenloper v'r wuste allang dat hê 'ne hoersluf woor Wij wisten allang dat hij een hoerenloper was.

hokke	<p>hokken, ongehuwd samenwonen dei twee hokke al zjèkker twee jaor, ich hab gejojod dat ze gwùn trouwe Die twee wonen al twee jaar samen. Ik heb gehoord dat ze nu gaan trouwen.</p>
holleblok	<p>klomp, een blok wilgenhout uitgehold en zo vervaardigd tot een holleblok (klomp), het schoeisel van de gewone man.</p>
homp	<p>stuk (een hompbrood) pak vjèr 't pjad 'nne homp brood mèt, este treg noa 't veld gèès Neem een stuk brood mee voor het paard als je terug naar het veld gaat.</p>
hompele	<p>manken 't pjad woor jèvver de koot geshwùtte, hoas h'm zien hompele Het paard heeft zijn enkel verstuikt. Heb je het zien manken?</p>
hondsdaog	<p>hondsdagen, de hondster komt op met de zon tijdens de periode van 19 juli tot 18 augustus: dat zijn de hondsdagen. In die periode is het zeer warm (laf), hoge temperaturen overdag en ook 's nachts. Het vlees bederft dan rapper, de soep wordt dan vlugger zuur, enz...</p>
hondskaargrien	<p>hondenkargroen, (<i>een nieuwe kleur</i>) de kleur van de hondskaar van bij de boy oot de bjèkkemstroat woor hondskaargrien en doa jollie (<i>den hond</i>) ingespanne en Pol ternève op, dat woor e stel op z'n èège. De kleur van de hondenkar van de boy uit de Beekomstraat was groen geverfd (en dat verklaart de nieuwe kleur).</p>
hondslèèd	<p>zeer lelijk dè mins moag e gewèèr draoge, zo hondslèèd ès h'r, dè moag iemes wat lêier ès es hè nèèrshiete Deze mens mag een geweer dragen. Zo lelijk is hij!</p>
hoogdaog	<p>kerkelijke feestdag op 'nen hoogdaog moeste v'r noa de joste- en de hoogmès gwùn, en 's noadenoens noa de vespers Op een kerkelijk feestdag moesten we naar de eerste mis en naar de hoogmis gaan. In de namiddag gingen we naar de vespers (lof).</p>
hooiwaogel	<p>hooiwagen (m.v. hooiwègel), spin met zeer lange poten ès't begint kaat te wjanne botes dan kwùmme de hooiwègel tjègge de rote hange op zik noa get wèrmte Als het buiten koud begint te worden, dan komen de langpotige spinnen tegen de ruiten hangen op zoek naar wat warmte.</p>

- hoos huis
 ich hab 'ne fotto gemaok van dat hoos, want 't wjod aofgebrùkke
 Ik heb een foto gemaakt van dat huis, want het wordt afgebroken.
- hoosdouf huisduif (m.v hoosdove)
 op de boerderije haoste alreed hoosdove rondvliege, de jong doa van
 wjodde geslach of aon de bottie verkoch
 Op elk boerenerf had men huisduiven rondvliegen. De jonge duiven
 werden geslacht of aan de kleinveehandelaar verkocht.
- hoosdwèèl dweil, huisdoek
 de mus z'n viet aofvège en nie jèvver den hoosdwèèl trèè
 Je moet je voeten vegen en niet over de dweil stappen.
- hooshage huishouden
 wè e goed hooshage hèèf, hèèf dat te danke aon 'n guj vrew
 Wie een goed huishouden heeft, heeft dit te danken aan een goede
 vrouw.
- hùltje houten kader wat gehecht is aan de broeksriem om een klein hakmes
 (kerstel) in te steken
- hùlp riem
 dei krouwkaarhùlp mut get oangetrokke wjanne, ze ès vèèl te lank
 Die kruiwagenhulp moet wat aangetrokken worden. Ze is veel te lang.
- hùlpe stoffen bretellen
 goed dat h'r hùlpe aon hao anes loeg z'n bruk op de grond, dat zoe e
 schoon zich zien
 Goed dat hij zijn bretellen aan had, anders lag zijn broek op de grond.
 Dat zou een mooi zicht geweest zijn.

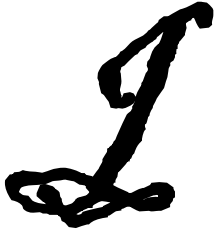
Insecteneter

Ich	ik ich en dich dat zien 'r twee, vè met os tweë zien mer èèn Ik en jij dat zijn er twee. Wij samen zijn maar één.
ich haag	ik geloof ich haag daste meins dat ich goddevader bin, ich kan oach nie alles Ik geloof toch dat je denkt dat ik God de Vader ben. Ik kan ook niet alles.
ich tel	ik denk ich tel daste geléék hebs, mê ich bin doa nie heel zjèkker van Ik denk dat je gelijk hebt, maar daar ben ik nog niet zeker van.
iegel	egel 'ne iegel in z'ne moestem ès e goed tèken, want dè vink vèèl klein beeskes Een egel in je tuin is een goed teken, die vangt veel kleine insecten.
iegelekop	broske, kortgeknipt haar, stekels dè z'n haor stik nogal vurt 't ès zjus 'nnen iegelekop Zijn haren steken net als de stekels van een egel in alle richtingen.
iemes	iemand hèèf doa iemes m'n schoen gezien, ich bin ze kweet Heeft er iemand mijn schoenen gezien? Ik ben ze kwijt.
iever	ijver, zin, lust heje hab ich gènen iever traon, ich doen liever get anes es altheid mer wèrke Vandaag heb ik er geen zin in. Ik doe liever wat anders dan altijd maar te werken.
imkente	omvouwen hè moes z'n bruk imkente anes woor ze vèèl te lank Hij moest zijn broek omvouwen anders was ze veel te lang.

- in ene wèèg terzelfdetijd
 èste toch noa de winkel gèès bring m'ch dan in ene wèèg get bwùtter
 mèt want dei ès op
 Als je naar de winkel gaat, breng me dan wat boter mee (want die is
 op).
- inens ineens, dadelijk
 doet dat nouw inens dan bèste te van aof
 Doe dat ineens dan ben je ervan af.
- interwjas tegenwerken, dwarszitten
 dat zoet h'm allang interwjas, nouw ès h'r blij dat h'r 't hèèt konne
 zegge
 Dat zat hem allang dwars, nu is hij blij dat hij het heeft kunnen zeggen.
- it eet, m.v. ète
 dat it gèè brood, wjod al ins gezaag, este get bewaors wat nie bedèrf
 Dat eet geen brood, wordt al eens gezegd, als iets bewaard wordt wat
 niet bederft.

Inhuldiging bank

Jonge vogels

- jaddewèèg aardeweg (mv. jaddewèèg)
de jaddewèèg van vrigger zien noaw allemaol vervange dwùr beton
De aardewegen van vroeger zijn nu allemaal vervangen door beton.
- jadpère truffels of aardperen
de vêrke vrielle zolang tot ze de jadpeère gevonne habe
De varkens woelen de grond zolang om totdat ze truffels gevonden hebben.
- jalpel aardappelen
hèbste z'n jalpel al geplant zaag den éne boer tjègge den andere, neen
zaag h'r ich hab ter nog
“Heb je je aardappelen al geplant?” vroeg de ene boer aan de andere.
“Neen”, zei die, “ik heb er nog”.
- jalpelmjùlle aardappelmolen
de jalpelmjùlle stond bijos alteed op de breiselkoop vjadd'g vjèr de
gekwùkde jalpel te maole
De aardappelmolen stond bij ons altijd gereed op de brijkuip om de
gekookte aardappelen te malen.
- jasse verdrijven, wegjagen
este d'ch nie shiks op ze werk, en de dèès nie waste mus doen, dan
zoeë ze dich nogal ins konne jasse
Al je je niet gedraagt op je werk, dan zou je wel eens kunnen
weggejaagd worden.
- jats veel weg zijn, bijna nooit thuis
dè ès de grutste jats, dè ès noots aon z'n hoos
Die is nooit thuis, hij is altijd weg.
- jèger jager
es de jèger oot trèk dan zitte v'r al weet in den hers
Als de jager uittrekt, dan zitten we al ver in de herfst.

jèkke	jeuken h'm z'n haan begoste te jèkke, hè wol mer aon 't werk zien Zijn handen begonnen te jeuken. Hij wou maar met het werk beginnen.
jèkkel	opper vrigger wjodde 't hooi op jèkkele gezatte, dat woor vjèr goed konne te drege Vroeger werd het hooi aan oppers gezet om goed te drogen.
jemere	jammeren de mus zo nie jemere, ze kimp toch nie mee treg, dei beste kweed Je moet zo niet jammeren. Ze komt niet meer terug, die ben je kwijt.
jèvverense	in reserve mer goed daste get stof in jèvverense mèt gebraach hebs, anes koste v'r geen kammezolke van dat zelfde stof maoke Maar goed dat we wat meer stof meegebracht hadden, anders konden we geen jumper maken van dezelfde stof.
jèvverlich	klein venstertje boven de ingangsdeur dwùr 't jèvverlich bwùvve de dèèr haoë v'r allein mer lich op de nère Door het venstertje boven de deur hadden we alleen maar licht in het voorportaalje.
jèvverentwier	heen en weer lopen wei z'n vrew 't kind moes krége loep hè mer jèvverentwier op de gank Toen zijn vrouw moest bevallen, liep hij gedurig heen en weer op de gang.
jèvvergève	overgeven, kokhalzen ète daste mus jèvvergève, dat ès toch iets te vèèl traon Eten tot je ervan moet overgeven, dat is er toch iets te veel aan.
jèvverjat	opgebaard liggen in den teed, wjodde de dooi jèvverjat gelaag dwùr de geboere, tèsse 't stêrve en de begrèfenis wjodde de rozekrans gebèèd dwùr 'ne leekbèèr in 't stêrfhoos. Vroeger werd de dode opgebaard door iemand van de bureen. Tussen het sterven en de begrafenis werd de rozenkrans gebeden door een lijkbidder in het sterfhuis.
jèvverkèke	wenen zonder te ademen dat ès e bedùrve jonk, dat jèvverkèèk z'ch elkes keer es ze h'm iets verbieë, dan moeste ze nogal mèt h'm shoggele vjèr h'm treg bij der zene te bringe Dat is nogal een verwend kind! Het weende zo hevig als iemand het iets verbood, dat men last had om het weer bij zijn positieven te brengen.

jèvverspronk	<p>overloop in de schuur, de plaats boven de ingang (den) van de schuur den jèvverspronk wjodde alteed tot 't lèste gewaag vjèr 't kwon te taste, anes koste ver nie gewjanne vjèr de aoskaar lèèg te maoke Er werd altijd tot het laatste gewacht om het koren te leggen op de overloop, anders kregen wij onze draai niet op de oogstkar om ze leeg te maken.</p>
jèvvermèrege	<p>overmorgen al waste heije en mèrege nie dèès muste jèvvermèrege doen Al wat je vandaag en morgen niet doet, moet je overmorgen doen.</p>
jèvvershjuwùt	<p>overschot, rest mèt den jèvvershjuwùt van dat stof kos de neijos nog e shoon shaalke maoke Met de rest van die stof kon de naaister nog een mooi halsdoekje maken.</p>
jèvverwèèg	<p>overweg zo dèk este jèvver 't spwùr mus in Bùlze, ès den jèvverwèèg touw, doa muste d'ch noa shikke este èrges jènne gèès De overweg in Bilzen is vaak gesloten. Daar moet je rekening mee houden als je ergens naartoe moet gaan.</p>
jèzzel	<p>ezel zo kèpp'g es 'ne jèzzel Zo koppig als een ezel.</p>
jimlestik	<p>turnen, gymnastiek jimlestik dat woor me bèste vak in de shoal Gymnastiek was mijn beste vak op school.</p>
jing	<p>kinderen, afgeleid van jong de lèste vjotteen daog van de vekanse vange de jing alteed vanalles aon De laatste veertien dagen van de grote vakantie weten de kinderen nooit goed wat ze nog moeten aanvangen.</p>
jingele	<p>jongen krijgen (baren) den hond woor al 'n oer aon 't jingele en hao nog mer drij jong De hond was al een uur bezig met jongen werpen en had er nog maar drie.</p>
joamer	<p>jammer ich vin't joamer dat hè nie dwùr gekwùmme ès in z'n exaome, nouw kan h'r ze joar opnouw doen Het is jammer dat hij gezakt is, nu moet hij zijn jaar overdoen.</p>

- joan maaibreedte van een zeis
nog ène joan en den atermoat ès gemêd, mèt get shoon wèèr konne v'r mèrrege al hooie
Nog een maaibreedte en het nagras is gemaaid. Als het morgen mooi weer is, kunnen we al hooien.
- jodder eerder, vroeger
wei kimp dat nouw, hè gèèt laoter vurt en kimp jodder treg van ze werk
Hoe komt dat nu? Hij gaat later weg en komt eerder terug van zijn werk!
- jonke huilen, wenen, janken
nouw ès 't te laat mèt jonke, dat haoste vrigger mutte wjètte
Nu is het te laat om te wenen, dat had je vroeger moeten weten.
- jonte haagbeuk
in de jonte bijos ater wane wossele, dat zièn gevaorl'ke beeste
In de afgeknotte haagbeuk bij ons achter woonden horzels en dat zijn gevaarlijke beestjes.
- joardouf duif van een jaar oud
Nier heet 'n joardouf mèt z'n a dove ingezatte, ze woor waol 't joste treg
Nier heeft een jonge duif samen met zijn oude duif ingezet, maar ze was wel het eerste terug.
- joarmès jaarmis, jaardienst
vè loate altheid 'n joarmès vjèr os aas doen
We laten altijd een jaarmis doen voor onze ouders.
- jos eerst
joste eerste
ich bin altheid 't joste smèrreges vjèr op te stwùn, ich goan dan mèt de hon waandele, dwùr de brielbos oot, jèvver't bregske noa hulb'k en zo treg de bjèkkemstroat in
Ik ben 's morgens altijd het eerste uit bed! Ik ga dan wandelen met de honden.
- josteling eersteling
'nen josteling, ès 'n vjas wat vjèr 't joste gewonne hèèf
Een eersteling is een vaars die voor het eerst drachtig is.
- jotje onderlegger van ketel op tafel
'n ézere jotje zieste nie vèèl mee, nouw zien 't meer hoate of plastikke
IJzeren onderleggers ziet men niet veel meer, nu gebruikt men meer houten of plastieken onderleggers.

K

Kwikstaart

- kaarrèèp ijzeren band rond karrenwiel
 es ze bij lemme de smjèt 'n kaarrèèp moeste moake dan haoë ze lei
 vandoen vjèr te helpe, dat woor vieze bul
 Als onze smid een ijzeren band moest smeden, dan had hij een extra
 kracht nodig om te helpen want dat was zwaar werk.
- kaarspwùr karspoor
 wjètste v'r wat 'n ekster jèvver 't kaarspwùr sprink? om dat 't te weet
 ès vjèr im te gwùn
 Weet je waarom een ekster over het karspoor springt? Omdat het te ver
 is om er rond te gaan.
- kajevek bloes met aanzetstuk in het midden van 15 à 20 cm lang
- kakshoal kleuterschool
- kal spie
 hew doa m'r 'n kal in, dan zit 't goed vas
 Sla er maar een spie in, dan zit het goed vast.
- kalbas winkeltas
 haat z'n kalbas mer goed touw, dan konne de shelme nie goed aon z'ne
 portenené
 Houd uw winkeltas maar goed toe, zo hebben de gauwdieven geen
 kans.
- kalieber kaliber, formaat
 dat gewèèr ès van e zwoor kalieber
 Dat geweer is van een zwaar kaliber.
- kalle spreken
 dich hèbs goed kalle, dich hebs alles, dat ès anere kal
 Jij hebt gemakkelijk praten, jij hebt alles.

kallerkoet	<p>keldergat 't kallerkoet bijos woor 'n peep van zjèkker vier meter, en doa moeste de bete dwùr aof tot in de kaller Het keldergat thuis was een pijp van zeker vier meter, en daar moesten de bieten door om zo in de kelder te belanden.</p>
kallerslek	<p>grijsachtige naaktslak dei vies kallerslekkè zieste nèrges mee Die vieze, grijze slakken zie je nergens meer.</p>
kallervêrke	<p>pissebed (werd vroeger gebruikt voor de waterafdrijving) dat grees beeske zit gjan bo 't naot ès, en in 'ne kaller ès 't naot doavjèr nieme v'r dei oach kallervêrkes Een pissebed zit graag op een plaats waar het vochtig is. Een kelder was vroeger vochtig en daarom kon je ze daar aantreffen.</p>
kalpèke	<p>agendaboekje mùlk, êier wat gold wjodde dwùr de geboere shrèèf moeder altheid in 't kalpèke op, tot 't get te moete woor Melk en eieren, die gehaald werden door de geburen of anderen, werden in een agendaboekje opgeschreven door moeder. Later werd het dan betaald.</p>
kammelot	<p>kamelot, slechte waar dich mus m'ch gène kammelot verkope, ich hab liever guj waor Je moet me geen slechte waar verkopen. Ik heb liever goed materiaal.</p>
kampeteske	<p>kambakje nouw zieste gein kampeteskes mee, nouw habbe ze bekans jèvveral 'n badkaomer mèt alles trop en traon Nu zie je geen kambakjes meer, nu heeft bijna iedereen een ingerichte badkamer.</p>
kaor	<p>graanmaat, een rond vat met boven aan een draagijzer in den aë teed wjodde mèt 't kaor bepoald wiewèèl kwon daste moes aofstwùn aon de k'steelhere In de oude tijd werd bepaald hoeveel maten koren men moest afstaan aan de kasteelheren.</p>
kaoteremomme	<p>blindemannetje spelen wei v'r nog kinner wore, doege v'r bekans alle daog kaotermomme, dan wjodde nogal ins iets aofgestote in de kjèkke Toen we nog kinderen waren, speelden we bijna elke dag blindemannetje. Zo werd dikwijls iets vernield in de keuken waar we speelden.</p>

kaozele	de eerste woordjes zeggen zieg h'm doa ins lègge de kleine, en kaozele dat h'r dèèd al wei 'nen echte avekoat Zie hem daar eens liggen, de kleine, het is al een echt kind. Het brengt al mooie klankjes voort.
kattekeeske	kaasjeskruid ater de moestem van Stas van Jepke, plokke v'r kattekeeskes, en dat wore van dei dikke Achter de tuin van Stas van Jepke plukten wij dikke kaasjeskruidvruchten.
kattekoot	kattenkwaad, jongensstreken este jonk bès muste kattekoot oot stèke, anes beste nie jonk gewèès Je bent jong en moet veel kattenkwaad uitsteken, anders ben je niet jong geweest.
kattekissemes	catechismus vrigger krège v'r noa de joste mès van de p'stoor kattekissem's op de hoate benkskes vèèr in de kèrk Vroeger kregen we na de eerste mis catechese van de pastoor op de houten bankjes vooraan in de kerk.
kattestat	paardenstaart este kattestat in z'ne moestem hebs dè krijste noots mee troot Als je paardenstaart in je tuin hebt, is deze plant nog moeilijk uit te roeien door de hoeveelheid wortels waarmee hij zich voortplant.
kebabbel	snoepje frèètkebabbele haoë v'r in ozze jongeteed al, doa zoet waol gèèn p'pierke im Fruitsnoepjes hadden we in onze jonge tijd al. Daar zat wel geen papiertje rond.
keboan	soort regenjas, jas met kap (Fr. caban) 'ne keboan woor 'ne jas zonner mouwe, dè koste rond d'ch wêrpe en vas maoke mèt 'n kwotje Dit was een regenjas met kap die men kon vastmaken met een koordje.
keesbeel	zakje met plattekaas, wrongel ich zien de keesbeel bijos nog alreed in 't bakkes aon 't nègelke hange In mijn verbeelding zie ik thuis nog altijd het zakje met wrongel aan een spijker in de muur hangen.

keeskant	boterham met kaas rongerank, keeskant, bwùtterkant, shroepkant, poë, dat woor 'ne rongerank wat v'r vrigger doege mèt de kinner Dat was een rondedans die we vroeger met de kinderen deden.
keetje	vinger- of teenkootje, synoniem bikkel bij e gerèèmsel zieste de keetjes van de vinger en tene goed, de konse gemèkel'k telle, den doum heef h'r mèr twee Bij een geraamte kun je de kootjes gemakkelijk tellen. De duim heeft er maar twee.
kègele (bote)	iemand eruit gooien (uit een café of dergelijke) dè nie doag of tevèl gezwùppe hèèf kègele ze bote Die niet deugt of te veel gedronken heeft, gooien ze eruit.
kègelskloot	bal in een kegelspel op dei a kègelboan koste de kègelskloot nie op de kègelbaon hage, ze woor vèl te ongeleek Op een ouderwetse kegelbaan kun je de bal niet op de kegelbaan houden.
keine	kiemen in 't vrigjoar haoë de jalpel lang keine, es v'r dei aof doege wore ze nog goed vjèr aon de vërke te vuijere In het voorjaar hadden de aardappelen lange kiemen. Als we die afbraken, dan waren ze goed voor varkensvoer.
kieve	kleinveekorf 'n hin wat te lang en op niks briede wjodde in 'ne kieve gezatte tot 't klukke jèvver gong Een hen, die te lang op niets broedde, werd in een korf gezet totdat het broeden over was.
k'mjèdde	toneel dit jaor woor de k'mjèdde van rommedom wier fêrm goed Dit jaar was het toneel van onze toneelgroep weer geslaagd.
k'mmei	te hard gebakken veldovensteen de brikke wat te kot bij 't vier gelège habbe in de brikkenwùvve wore kromp en shèèf en wore nie goed vjèr te metse, dei hoete ze k'mmei De bakstenen die in de oven te dicht bij het vuur gelegen hadden, waren krom en scheef en dus ongeschikt om mee te metselen.

- k'misse boodschap
doêt in 't vervolg z'n k'misses m'r zelf dan zien ze vèl rapper gedwùn
Doe in het vervolg uw boodschappen maar zelf, dan zijn ze veel sneller
gedaan.
- kennep, kunnep hennep
kennep wjodde gezatte vjèr de zoad, doa wjodde wùlle oot getrokke
Hennep werd geteeld voor zijn zaad. Er werd olie uitgetrokken.
- k'nonneke klein kanon
aon de gemeentezaol stond vrigger e kenonneke wat jèvver geblève
voor oot den joste wùrlog, sins 't bijhèn gwùn van de gemeente bij
Bülze hadde ze dat k'nonneke opgeruimp, ich hab doa noavroag noa
gedwùn, nouw hèèf 't gemeentebestuur m'ch beloof dat 't k'nonneke
treg kimp noa èègebùlze en op z'n èègeste plaots treg gezatte zo gew es
't nouw gemeenteplein en de zaol vjadd'g zien
Het klein kanon dat vroeger aan de gemeentezaal stond en
overgebleven was van de Eerste Wereldoorlog, werd bij de fusie met
Bilzen weggenomen. Ik heb er navraag naar gedaan en de
gemeenteraad heeft beloofd dat het terug zou komen naar Eigenbilzen.
- k'pelter boekomslag, kaft
de lèste daog van de vekanse moeste v'r os bik nog 'ne kepelter imdoen
De laatste dagen van de vakantie moesten we onze boeken nog kaften.
- kepsel afval, overblijfsel na het ziften
het kepsel wat oot de wanmjùlle kimp wjod onner de vêrke geworpe,
doa konne ze nog vanalles in vinne
Het afval dat uit de wanmolen komt, werd aan de varkens gegeven.
Daar konden ze nog van alles in vinden om op te eten.
- k'rbuur carbid, acetyleen, lichtgevend gas
wei nog gène dinnemo bestond haoë de lei 'n k'rbuurlamp aon h'ne fits
Toen de dynamo nog niet uitgevonden was, hadden de mensen een
carbidlamp aan de fiets.
mèt 'n a verfdooos en doa e kietje in gemaok van ater, wjodde k'rbuur
ingedwùn en doa get waoter op, dat in brand gestèke dwùr den drèk
vlùg den dèksel god wjèt wie weet vurt en 'ne slaog dat 't goef
- kèrkgang Veertig dagen na de geboorte van een kind ging de moeder naar de
kerk om haar kerkgang te doen. De moeder werd naar het zijaltaar van
O.-L.-Vrouw gebracht door de priester om haar opdracht te doen.
Als offergave werd een kaars ontstoken en de priester bad de voorziene
gebeden. Deze kerkgang was een eeuwenoud gebruik dat terug ging
naar de zuiveringsrituelen uit de voorchristelijke tijd. Het werd het
"licht der wereld" genoemd. Dit heeft ongetwijfeld aanleiding gegeven
tot de wijding van de kaarsen dat heden nog plaatsvindt. Aan dit feest
werd de naam "Maria Lichtmis" gegeven.

kèrkslèttel	sleutelbloem, primula in de briel en aon de vlietegebjèk stèèd de ein kèrkslèttel tjègge de aner, dat vinste bekans nèrges Langs de vallei van de Krombeek vindt men veel sleutelbloemen.
kèrmisges	kermisgasten vrigger mèt de kèrm's haoë v'r alteeð vèèl kèrmisges, dan wjodde nog fees gehage Vroeger waren er altijd veel kermisgasten, dan werd er feest gehouden.
k'rmel	snoepje, ook een mep krijgen hè verkoch h'm nog al 'n k'rmel Hij deelde hem een harde slag uit.
k'rnis	goot de k'rnis aon dat aat hoos ès al vjotteen daog k'pot, het waoter zèèk aon alle kante oot De dakgoot aan dat oude huis is al veertien dagen stuk, het water stroomt er aan alle kanten uit.
kernuffele	anjers es de kernuffele bleie, dat reekste al van weet Als de anjers bloeien, dan ruik je ze al op een afstand.
kerottentrèkker	plantrekker, profiteur este iets van zin bès, hebste gène kerottentrèkker vandoen Als je iets wilt ondernemen, hebje geen profiteurs nodig.
kêrp	mand de kons 't bèste jalpel raope in 'n kêrp Men kan het beste aardappelen rapen in een mand.
k'rstel	hakmes in Gellik hède dat e woape, bij os ès dat 'ne k'rstel, en ze diene allebei vjèr hoat te klieve In Gellik noemen ze dit een wapen, bij ons is dat een kerstel. Ze dienen beiden om hout te hakken.
k'rtong	karton de kleine blèèf bij de grootaas sloape, in ins vreeg 't klèin oma en opa ziet gèè van k'rtong, nèè kind, vjèr wat vreegste dat, ma zaag gank mer bij dei a doze sloape Het kind bleef bij de grootouders slapen. Opeens vroeg het kind: "Oma en Opa, ben jij van karton?" "Neen, kind", antwoordde ze, "waarom vraag je dat?" "Mijn mama zei: Ga jij maar bij die oude dozen slapen."

k'rvat	stropdas (Fr. cravate) e wit himme en 'n k'rvat, dat stèèd nog alteen goed, zo konste nog jèvveral kwùmme Een wit hemd en een stropdas, dat staat nog altijd goed. Je kunt er overal mee komen.
k'rwats	zweep ich vond 't verschrikkel'k es dei voerlei zo mèt dei k'rwats op de pjad houwe Ik vond het altijd verschrikkelijk als die voerlui zo hard met de zweep op de paarden sloegen.
k'shjet	gevangenis (Fr. cachot) wei ich bij den trup woor hab ich dèk in 't k'shjet gezète Toen ik bij het leger was, heb ik dikwijls in de gevangenis (de politiekamer) gezeten.
k'steelblomme	rododendron aon de Meriesdrèf op zengerij stwùn nouw nog alteen k'steelblomme Aan de Mariedreef op Zangerij staan nog altijd kasteelbloemen.
k'stunzjel	kastanje de kons nie vjèr iederèèn de k'stunzjele oot 't vier haole, de zoes z'n fikke nog wol verbjanne Je kunt niet voor iedereen de kastanjes uit het vuur halen en je vingers verbranden.
ket	kudde este vèèl kie hebs, dat nieme ze e ket Wie veel koeien heeft, die heeft een kudde.
k'trijnblomme	sint Catharinabloemen of chrysanten de echte sinte k'trijn blomme zièn ze stùllekes aon 't verdrenge dwùr troschrysanten mèt Allerhùllige De echte chrysanten (dikke bollen) worden met Allerheiligen stilaan vervangen door troschrysanten.
kettele	helemaal versleten, uitgeraffeld bel van op den uffet, droeg h'r klèèr zo lang tot de kettele te vanaof honge Bel van de Hoeffaert droeg haar kleren tot ze helemaal versleten waren.
kèzem	loon m'ne kèzem blijf wier ater diès mund, den aë ès allang op Mijn loon blijft weer achter deze maand, en het vorige is allang op.

k'vie	ijver allewèèl zit nog weinig k'vie in de lei, ich dink dat 't kimp dwùr 't goed lève wat v'r hadde Tegenwoordig hebben de mensen nog weinig ijver. Dat komt door het goede leven dat we hebben.
kichelle	giechelen, stilletjes lachen zolang es de mèè doerde hadde dei kinner lègge te kichelle Zolang de mis duurde, hebben die kinderen zitten giechelen.
kiel	kleed, lange jurk Sofie woor al tacht'g jaor en ze droeg nog alteed 'ne geblimde kiel Sofie was al tachtig jaar en ze droeg nog altijd een gebloemde jurk.
kieleshaoi	schaduw in 't hat van de zwùmmer beste blij mèt e klein beetje kiele-shaoi In het hartje van de zomer is men blij met een beetje schaduw.
kieverêr	slechte eter de zies goed aon dat kjalke dat 't 'ne kieverêr ès, hè blijf mer maoger Je ziet goed aan dat jongetje dat hij een slechte eter is. Hij blijft er ongezond uitzien.
kinkee	lantaarn, olielamp mèt de kinkee in de haän moeste v'r 's oaves nog kwülle gwùn inhaole Met de olielamp in onze handen moesten we in het donker kolen gaan halen.
kits	klokhuis èèt noots de kits van 'nen appel op doa zitte de sprujstoffsèe nog in Eet nooit het klokhuis van een appel op. Daar zitten nog de sproeistoffen in, en dat is niet gezond.
kjalke	kereltje hè ès al zesteen jaor en blijf nog mer e kjalke, doa zit niks wasdom in hè blijf mer klein Hij is al zestien jaar en blijft maar klein. Hij is nog niets gegroeid.
kjèningske	kleinste big uit het nest in ieder nis bagge vinste e kjèningske, 't wjod oot gestote dwùr de aner In ieder nest biggen vindt men een klein biggetje. Het wordt uitgestoten door de anderen.

kjèkke	keuken de kjèkke woor oach de zitplaots, 'n lieving bestond nie De keuken was ook de woonruimte; een living bestond niet.
kjèttel	ketel op de a ljèvesse stoaf stond 'ne zwat gebrande kjèttel op 't vier Op de oude Leuvense kachel stond een zwart gebrande ketel op het vuur.
kjèttère	rakelen, oppoken kjètter mer ins goed in de staof, dan herkimp ze get Rakel maar eens goed in de kachel, dan brandt ze beter.
kjètterézer	pook het kjètterézer hong alreed op dezelfde plaots aon de stoaf De pook hing altijd op dezelfde plaats aan de kachel.
kjosm's	Kerstmis kjosm's ès de shunste teed van 't joar, dan kan m'r tot z'n èège zelve kwùmme, en v'r konne de shoon lang oavede belève Kerstmis is de mooiste tijd van het jaar. Men kan genieten van de lange avonden en zich bezinnen over het goede en slechte van het jaar dat voorbij is.
klatsoor	slordige vrouw ich wjèt nie bo zo'n klatsoor zo'n shone man krègge hèèf, dè hoa toch stront in z'n oage Ik weet niet waar zo'n slordige vrouw zo'n mooie man heeft kunnen krijgen.
klècht'g	kluchtig, luchtig de heis van vrigger wore mer kroopkietjes, nouw zien ze vèèl klèchtiger en vèèl grutter De huizen van vroeger hadden maar kleine venstertjes en waren niet luchtig genoeg. Nu zijn de huizen veel groter.
klee	klaver de zies nouw gène klee mee in't veld De klaver is helemaal verdwenen uit het veld. Hij is nu vervangen door maïs.
klèène	smeren den wùvve bijos moeste v'r somtijds bij klèène mèt lèèm anes gong doa vèèl te vèèl hits verlwùrre es den wùvve gehèèt wjodde De oven bij ons moest regelmatig bijgewerkt worden met leem, anders verloren we te veel hitte bij het stoken.

- kleijaoge kleding
de nouw kleijaoge ès bekans niemee te draoge, de zies alles terdwùr
De nieuwe (mode) kleding is bijna niet te dragen. Ze is te gewaagd!
- kleijat kleigrond
te vèèl kleijat in de grond hùlt 't waoter tjègge, mê ès waol goed vjèr
pèt te bakke en klitse te drèë
Te veel kleigrond in de onderlagen houdt het water tegen, maar klei is
wel goed om potten en knikkers van te maken.
- klekske klein petje
shouw d'ch van de chauffeurs mèt e klekske en 'nen hoed op, want dei
zièn nie te betrouwe
Houd de autobestuurders met een klein petje en een hoed op in de gaten
want die zijn niet te vertrouwen in het verkeer.
De bestuurders met een petje op, zijn jonge mensen, die nog onervaren
zijn in het verkeer en het soms beter willen weten en roekeloos zijn.
De bestuurders met een hoed op zijn oudere mensen, die hun rijgedrag
niet meer zo goed kunnen inschatten.
- klèkske klokje
wei 't klèkske bijos tik, zo tik 't nèrges
Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.
- kletske scheutje drank
ich woor nog mer veef joar, m'n tant woor getrouwd, allemoal boerelei,
im veef oere moeste dei de kie gwùn mùlke noadat ze e goed borrelke
gedronke haoë, hei en doa stond nog e kletske sterken drank, ich dronk
dei allemoal oot, dat woor den joste keer dat ich zaot gewèès woor
Ik was nog maar vijf jaar toen mijn tante trouwde. Op het feest waren
bijna alleen boerenmensen die in de vooravond de koeien moesten
melken en verzorgen nadat ze een borreltje gedronken hadden. Hier en
daar stonden er nog wat glaasjes die niet leeggedronken waren. Ik
dronk die allemaal uit. Dat was de eerste keer dat ik zat ben geweest.
- klits knikker
mèt 'n klits muste klitse, mê de kons oach paor of omp doen, doa
wjodde vèèl geklits op de stroat vrigger douw woor dat nog mjèggel'k,
ver koste op den trotwaar in 'n slang- e pètje- of in e keilke klitse.
Hei nog inkele spjùlrègels; bieleng, hès bieleng, bètes bieleng en bie
baon oot.
Met een knikker kan je knikkeren, men kan ook paar of onpaar doen.
Vroeger kon men nog knikkeren op de straat in een slang, een potje of
een kuiltje.

- klitshie kar, wagentje met kipbak met smal spoor.
- klitsebeel knikkerzakje
vrigger haoë v'r es v'r noa shoal gonge alteed 'ne klitsebeel aon de bruksriem onner ozze jas vas gebonne, de mèèster mocht dat nie zien
Vroeger toen we naar school gingen, hadden we altijd een knikkerzakje aan onze broeksriem hangen. De meester mocht dat niet zien.
- klommel maandstonden, slecht materiaal
ze zit wier mèt h're klommel. Ze heeft weer haar maandstonden.
dat ès nog gène klommel wat h'r gekoch hèèf
Dat is goed materiaal dat hij daar gekocht heeft.
- klomp holleblok
Kap ik mijn wilgenblokjes, paarswijs uit de boom, ik zie ze onder broek of rokjes haperen aan de zoom.
- klopinkele bij het lopen met klompen tegen de enkels slaan
loap nie zo hël seffes gèeste d'ch nog klopinkele, z'n inkele zien noa al k'pot
Loop niet zo hard; je slaat dadelijk met je klompen tegen je enkels.
- klotbruk rijbroek (Fr. culotte)
het stèèd toch shoon z'n klotbruk, en doa bruin rijbotte op
Het is mooi zo een rijbroek en bruine laarzen daarbij.
- klùkktet gebakken pot met lange hals en tuit
met de klùkktet wjodde de jenever ingeshet, de drèpket wore mer klein zo koste v'r ze dèk voldoen
Al waren de borreltjes maar klein ze werden dikwijls volgedaan.
- kluts (kwijt) niet meer weten wat te doen
hè woor heel de kluts kweet, wei h'r z'n moeder treg zoeg
Hij wist niet meer wat te doen bij het terugzien van zijn moeder.
- knabbe hoge hakken, kleingeld
de echte knabbe zieste noaw nie mee, ze draoge meer hoge vollezoal
De echte hoge hakken zie je niet veel meer, de meeste vrouwen dragen nu een gewone hoge schoen.
- knebke voormalig vijfcentstuk met een gaatje. Het werd voor het eerst uitgegeven door Leopold II in 1901. Het bestond uit 75% koper en 25% nikkel en woog 2,5 g. Het laatste werd uitgegeven door Leopold III in 1943. Het knobke wjodde al ins gebreek vjèr rondel. Het vijfcentstuk werd al eens gebruikt als rondel.

kneen	konijn, mv. knein dei vrew hêëf alteed de knein los loape Die vrouw draagt nooit een bh.
kneep	knipmes ich bin blij daste de kneep bij hêbs anes krèèg ich dè zak nie wùppe Ik ben blij dat je het knipmes bij je hebt; anders kreeg ik deze zak niet open.
knêj	lastige vrouw (Fr. canaille) dat ès 'n knêj van e weef, dè man van h'r hêëf niks te zegge zij wjèt 't alteed bèter, ze blamèèrd h'm bo alleman bij ès Dat is een lastige vrouw. Die man van haar heeft nu eens niets te zeggen, ze affronteert hem waar iedereen bij is.
kneipen	blootvoets door het natte gras lopen, dauwtrippen hè lèp iedere mèrr'ge mèt z'n blote viët dwùr 't naot graos, dat ès kneipe Hij loopt iedere morgen barvoets door het natte gras. Dat bevordert de bloedsomloop.
knotse	knabbelen hè knotste zich al z'ne derde appel, en hao nog nie genug Hij at al de derde appel op en had nog niet genoeg.
knup	bult hè hao'ne knup aon z'ne kop wij 'n dove êike Hij had een bult gelijk een duivenei op zijn hoofd.
knuppe	lichtjes bijten het aat pjad van os hê d'ch nogal ins gjan geknup Het oude paard bij ons was geneigd om je lichtjes te bijten.
koejot	koehoeder jong, dich dèès dat goed, de bès 'nen echte koejot Jongen, jij doet dat goed, jij bent een echte koehoeder.
koelek	brillantine dè mèt z'ne plekkop smèèrt zich wol iedere mèrr'ge koelek op z'n hoar Die met zijn plakkop smeert zich wel iedere morgen brillantine op zijn haar.
koame	resultaat van dubbele gisting, het bier is dan een witachtig vel, is niet meer drinkbaar. Dat fleske bok steed doa al van gistere de koame stwùn 'r al op, moaste niemee ootdrinke Dat flesje bier staat er sinds gisteren. Er zit al een witachtig vel op en mag niet meer gedronken worden.

koemoule	berenklauw in den éézerewèèg stwùn vèèl koemoule In de berm van de spoorweg staat veel berenklauw.
koeske	varkentje dat koeske wat vè haoë woor alteed aon 't vriele in de wêi Dat varkentje dat wij hadden, was altijd de grond aan het omwoelen in de weide.
kolblomme	papaver de kolblomme ziên heel vurt oot 't veld De rode papaver is helemaal verdwenen uit het veld.
koljée	halssnoer (Fr. collier) dè koljée hèèf ze gekrègge van h're lieste ze dreeg h'm alledaoge Dat halssnoer heeft ze van haar lief gekregen. Ze draagt het elke dag.
kols	veelvraat, grote eter h'm z'n oage zien grutter es z'ne mond, 't ès 'n echte kols, 'ne echte frèètzak. Zijn ogen zijn groter dan zijn mond. Het is een echte veelvraat.
kompassé	medelijden (Fr. compassion) mèt zo minse hab ich gein kompassé, dat zikke ze toch zelf Met zulke mensen heb ik geen medelijden, ze zoeken zelf moeilijkheden.
kompaobel	bekwaam (Fr. capable) hè ès nie kompaobel vjèr zo e groot hooshage te onnerhage Hij is niet bekwaam om zo een groot gezin te onderhouden.
kompenei	compagnie, groep 't ès shoon este get kompenei hebs este niks te doen hebs Het is mooi als je iemand bij je hebt die je gezelschap kan houden.
komvenaobel	behoorlijk haat d'ch e bitsje komvenaobel es dei vrèemde lei kwùmme Gedraag je een beetje fatsoenlijk als die mensen op bezoek komen.
komversaose	gesprek v'r haoë 'n guj konversaose mèt dei lei van giesteren oavend Wij hadden een goed gesprek met die mensen van gisteravond.
konterbiesebrief	belastingbrief (Fr. contributie) de konterbiesebrief van dit joar kimp wier vèèl te vrig, mê este mus treg trèkke dan waachste nog twee mund De belastingbrief van dit jaar komt weer veel te vroeg. Maar als je geld moet terugtrekken, dan wacht je wel twee maanden.

kontekroper	vleier
kontelekker	vleier, overdreven vriendelijk iemand, die erop uit is om in de gunsten te staan bij zijn baas.
kontraole	verkeerd (Fr. contraire), anders dat ès toch 'ne rare hè ès alteed kontraole Dat is een rare, hij doet altijd anders dan de anderen.
konvuljes	stuiptrekking (Fr. convulsions) bij konvuljes of stépe bij kinner; wjodde e naot laoke afwisselend mèt e wêrm dèkke rond het kind gedrêdt tot de kors zakte Als kinderen de stuipen kregen, werden afwisselend een nat laken en een warme deken rond het kind gedraaid tot de koorts zakte.
kootgeld	een bekeuring wat moet betaald worden. 'ne mins mut toch vèèl kootgeld betaole, en dan krijste nog e perses op den haop touw We moeten toch al veel betalen voor van alles, en dan nog een bekeuring voor te hard rijden op de koop toe.
kopstèk	leider, hoofd mer goed dat ze 't kopstèk van dei bende gepak hadde Maar goed dat ze de leider van die bende opgepakt hebben.
kotbèssel	kort stro gebonden, ook kleine dikke vrouw van 't kepsel van 't stro wjodde kotbèssele gemaok vjèr onner de vêrke te werpe Het afvalstro werd in kleine busseltjes gebonden en gebruikt om bij de varkens te gooien.
kotore	kinderen lèt get op z'n wod want doa stwùn kotore te leestere Let wat op je woorden, want daar staan kinderen te luisteren.
kotse	overgeven, braken hè woor zo zik es 'ne hond, hè stond te kotse ater de boam Hij was zo ziek als een hond. Hij stond over te geven achter die boom.
kotvoar	voor, aan 't einde van de akker als de akker niet rechthoekig van vorm is. este akkers mèt e pjad dan ès de kotvoar vèèl grutter es mèt 'ne trakteur Als je ploegt met een paard dan is de uitloop van de voor groter dan met een tractor.

kralkes	kraaltjes, kralen, parels mèt 'ne vaom en 'n nùlje konste gemèkkel'k kralkes reige Met garen en naald kun je gemakkelijk kralen rijgen om een halssnoer te maken.
kraogje	moed (Fr. courage) hè hao de kraogje nie vjèr dwùr te gwùn tot 't lèste Hij had de moed niet om door te gaan tot het laatste.
kraokebous	wapen van uitgehold vlierhout gemaakt 'n kraokebous wjodde van flotsenhoat gemaok Een wapen werd van vlierhout gemaakt.
kraol	misdienaar (Latijn cloralis) ich bin zjèkker teen joar kraol gewèès, ich woor gjan op de koor Ik ben zeker tien jaar misdienaar geweest. Ik deed dat graag.
krèb	voederbak, kribbe de knech hao ze bed in de pjadstal vjèr de krèb stwùn (in de vrei) Het bed van de knecht stond voor de voederbak in de paardenstal.
krèbbebeter	kribbenbijter, gierigaard hè ès te grien vjèr te ète 't ès 'ne echte krèbbebeter Hij is te gierig om goed te eten. Hij is een echte kribbenbijter.
kree	smalle doorgang op kree mierkes loape Lopen op een dunne lat of rail.
krek	juist, correct de man hao gekak ater 'ne boam op e stèk pepier, drède 't in en loet 't woage bij de slachter, 't woor'n haaf pond, jie zèk de man dat ès krek geshjètte De man had zijn behoefte achter een boom op een stuk papier gedaan. Hij verpakte het en liet het wegen bij de slager. Het was precies een half pond. "Dat heb ik correct gedaan", zei de man.
krèk	kruk hè hao z'nen inkel verstook en hao'n krèk vandoen vjèr op te loape Hij moest met een kruk lopen want hij had zijn enkel verstuikt.
kremp	kuren dè hèf nogal kremp vèl, dè mêint zich nog al get Die heeft nogal kuren, die loopt nogal hoog op met zichzelf!

krepkes	in reepjes gesneden spek spek in krepkes gesnjèn dat in de pan broaie en doa'n êike op, dat hab ich gjan In reepjes gesneden spek in de pan braden en daar een omelet bij, dat heb ik graag.
krète	plagen hè kos de kinner krète tot hun 't waoter oot de mond loep Als je snoept waar kinderen bij zijn, ben je ze aan 't plagen.
krets	kras de brouwer z'ne nieuwe auto hoa'n krets op van vèèr tot ater De brouwer zijn nieuwe wagen had een kras van voor tot achter.
kribbele	slecht schrijven 'ne dokter zoe bèter get shunner shrève in plaots van dat kribbele De dokters zouden wat duidelijker moeten schrijven en niet kribbelen.
krietse	kruidje-roer-me-niet iemet dè nie vrintel'k en rap gelèt ès nieme v'r 'ne krietser Iemand die niet vriendelijk is en niets kan verdragen, noemen we een kruidje-roer-me-niet.
krievèle	kietelen este m'ch onner m'n viet krievens doa kan ich nie tjègge Ik kan er niet tegen als ze me onder mijn voeten kietelen.
krikke	sintels, uitgebrande stukken steenkool este mèt vètte kwülle stwùks dan hebste grote krikke in de stoaf lègge Als je met vette kolen stookt, dan heb je grote sintels in de kachel liggen.
krikketang	tang om sintels uit de kachel te halen.
krinke	ergeren ich kan m'ch krinke es ze beeste hêwe of ploage Ik kan me ergeren als ze dieren slaan of plagen.
krjèttel'k	delicaat, kieskeurig dè z'n vrew ès m'r krèttel'k es ze klèèr gèèt koape Zijn vrouw is kieskeurig als ze kleren gaat kopen.
kroenekraon	kraanvogel deis joar zien de kroenekraone vèèl vrigger treg dan anes Dit jaar zijn de kraanvogels veel vroeger terug dan andere jaren.

kroesele	<p>kruisbessen es de kroesele e rood wengske habbe dan zien ze goed Als de kruisbessen een beetje rood zijn, dan zijn ze lekker.</p>
krootwès	<p>kruidenbundel bijos gebreke ze allein boerewèrmkroot vjèr'ne krootwès te maoke, de veeftende ogustus wjodde dè gezègend in de kèrk, bij onwèèr wjodde de krootwès verbrand in de stoaf vjèr de lei te beshèrme tjègge de blikseminslaog Bij ons wordt het boerenwormkruid gebruikt om een kruidenbundel te maken. Op 15 augustus werd deze gewijd in de kerk. Bij onweer werd deze verbrand in de kachel om ons te vrijwaren van blikseminslag.</p>
krouwkaar	<p>kruiwagen 'n hoate krouwkaar zieste niemee, doa wore tans twee derlêi, 'n diepe en 'n platte krouwkaar Een houten kruiwagen ziet men niet meer. Er waren twee verschillende: een platte- en diepekruiwagen. Een goede kruiwagen hebben: voorspraak bij het dingen naar een betrekking.</p>
kruf	<p>bult bèter 'ne book van 't zope, dan 'ne kruf van 't wèrke Beter een buik van het drinken dan een bult van het werken.</p>
kubbel	<p>tros de wiemele hange dit joar wier in kubbele bijeen De bessen hangen dit jaar weer mooi in trossen samen.</p>
kujl'k	<p>kwalijk de mus 't h'm nie kujl'k pakke hè wjèt nie wat h'r zèk Je moet het hem niet kwalijk nemen, hij weet niet wat hij zegt.</p>
kul'k	<p>onwel zij wjodde alreed kul'k in de kèrk es de p'stoor begos te wieroke Zij werd telkens onwel als de pastoor in de kerk begon te wieroken.</p>
kuf	<p>in een knoop gedraaide haren op de kop de coiffeus koem h'r 'ne kuf op de kop zètte De kapster kwam haar het haar vlechten en in een knoop draaien.</p>
kwakket	<p>kikker doa zit wier 'ne shone griene kwakket op os wijerke Daar zit weer een mooie, groene kikker in ons vijfvertje.</p>

kwanses	alsof hè doeg kwanses of h'r m'ch nie zoeg, hè woor zjèkker bang vjèr'ne guje daog te zegge Hij deed alsof hij me niet zag; hij was zeker bang om een goedendag te zeggen.
kwatsh	zever, onzin dè kan e bitsje kwatsh vertelle, dè gelêif z'n èège Die kan onzin vertellen, die gelooft zijn eigen leugens.
kwattertemperdaog	quateremper, vastendag, onthoudingsdagen bij het begin van elk seizoen de mèèste lei wjètte niemee wat kwattertemperdoag zien De meeste mensen weten niet meer wat die dagen betekenen.
kweddele	ruzie mèt dè mins hèbste rap kweddele, dè kan niks verdraoge Met deze mens heb je gauw ruzie. Hij kan niets verdragen.
kwekkel'k	gevoelig, vatbaar voor ziekte dat ès mer e kwekkel'k menneke, hè ès toch vèèl zik Dat jongetje is zeer vatbaar voor ziektes.
kwikkele	spelen es de jing mer konne kwikkele dan lève ze Kinderen kunnen niet stilzitten.
kwikstat	kwikstaart op de bèrgkoul hab ich 'ne gèle kwikstat gezjèn In't veld heb ik een gele kwikstaart gezien.
kwjolling	tweeling 'ne èèneiïge kwjolling konste nie ootèèn hage, dei trèkke te vèèl opèèn Een eeneiïge tweeling kan men moeilijk uiteen houden.

Leeuwerik

- la lauw
dat woater bo ich mich mut in wasse ès mer la wêrm
Dat water waar ik me in moet wassen, is maar lauw.
- labèring akkerland, landbouduitbating
noavenant beeste 'ne boer hèèf, zoevèèl grutter mut z'n labèring zien
Het aantal dieren hangt van de grootte van de landbouduitbating af.
- lêidoen medelijden
mèt dè hoeste gèè lêidoen te hadde, hè hèèf 't zich zelf gezukke
Met die man moet je geen medelijden hebben. Hij heeft het zelf gezocht.
- lagèèr ruzie
het woor wier lagèèr bij de geboere ich jodde dat 't jèvver de kinner
gong
Er was weer ruzie in de buurt. Ik hoorde dat het over de kinderen ging.
- lamme lammeren
het shoap van Jang van de smjèd woor in de wei oan 't lamme
Het schaap was aan het lammeren in de weide.
- lammertère jammeren
de mus zo nie lammertère zaag de boer tjègge z'n vrew v'r gwùn
daodel'k jovves
"Je moet niet zo jammeren", zei de boer tegen zijn vrouw, "we gaan
dadelijk naar huis".
- lampedèèr staande lamp
het ès shoon este hij en doa 'ne lampedèèr stwùn hebs
Het is mooi als je hier en daar in de woonkamer een staande lamp hebt.
- lampètte veel bier drinken, zuipen
hè woor wier aon 't lampètte, ze geld mut wier op
Hij was weer aan het zuipen, zijn geld moest weer op.

lange	aangeven wùlste m'ch dèn top ins lange ich mut waoter shèppe Wil je me die emmer eens geven. Ik moet water scheppen.
lansem	langzaam lansem gwùn gèèt oach, mê 't doert langer Langzaam gaat ook, maar het duurt langer.
latjan	lantaarn vrigger wjodde de latjan gebreek zelfs vjèr de kwùllestal in te gwùn, of ater aon de kaar gehange este in den donkele moes klèè gwùn haole in't veld Vroeger werd de lantaarn bijna overal gebruikt als het donker was. Er was weinig elektrische verlichting. De lantaarn werd ook aan de kar gehangen als je 's avonds klaver moest gaan halen in het veld.
lattij	balk boven deur of venster nouw konste een lattij krege in 'ne doe het zelve, vrigger moeste v'r ze zelf maoke Nu kan men zulke balken in de winkel kopen, vroeger werden ze zelf gemaakt.
ledger	ladder, leer mèt 'n kjozzeledger van 'n feeftig splwùt, hèbste al 'n lang ledger Een ladder om kersen te plukken moet zeer lang zijn.
lèèd	lelijk zijn, last hebben dei ès nog te lèèd vjèr mèt te donnere Die is te lelijk om te helpen donderen. este aat wjos hadde ze niks es lèèd mèt d'ch Als je oud wordt, hebben ze soms veel last met je.
leef	lijf, lichaam niks im 't leef hadde in armoede leven
lèèg	leeg, ledig este vèèl geld oot geefs dan ès z'nne geldbeel rap lèèg Als je veel geld uitgeeft, dan is je portemonnee gauw leeg.
leeg	laag ich geleif dat doa onwèèr op hane ès de wolke hange zo leeg Ik geloof dat er onweer op komst is: de wolken hangen zo laag.
léék	lijk vrigger wjodde 't léék dwùr de geboere op de waam gelaag Vroeger werd het lijk door de geburen opgebaard.

lèèn	leuning m'r goed dat doa 'ne lèèn aon dèn trap ès anes kos ich nie mee noa bwùvve Maar goed dat er een leuning aan die trap is, anders kon ik niet meer naar boven.
leene stof	katoen, linnen 'n leenstoffe bruk ès niks aongenaom es 't kaat ès Een linnenbroek is niet aangenaam als het koud weer is.
lèèp	loop 't pjad hao zich vershrik en gong de lèèp op, doa woor gèèn hagen aon Het paard was geschrokken en ging op de loop. dè jèger hao 'nne tweelèèp op ze jachgewèèr Die jager had een tweeloop op zijn jachtgeweer.
lèèp	slaap nog in de ogen hebben, oogvuil, mv lèpe hè hao de lèpe nog in z'n oage Hij had de slaap nog in zijn ogen, ze waren nog niet goed open.
lèèr lèèrelap	leder lederenzool loat d'ch mer 'ne guje lèèrelap zètte onner z'n shoen, doa dèeste lang mèt Laat maar een goede leren lap zetten onder je schoenen.
lèèrkermel	chewing gum wij de Engelse soldaote bijos in de guj kaomer logèerde, krège v'r altied lèèrkermel en choclaot Toen de Engelse soldaten bij ons in de kamer logeerden, kregen wij steeds chewing gum.
lèèster	legerstee, slaapplaats dieze mèrrege hab ich nog 'nen haos oot z'n lèèster opgejaog Deze morgen heb ik nog een haas uit zijn slaapplaats opgejaagd.
leester	lijster (zangvogel) iederem oavet in't vrigjoar es 't al donkel ès heerste aof en touw de leester nog flète Elke avond in het voorjaar als het donker wordt, hoor je de zanglijster soms nog fluiten.
leeter	zeepsop vrigger es doa moes gewassen wjanne, wjodde waoter wêrm gemaok en doa get sunlich in gerasp, goed riere en dan woor de leeter vjaddeg Zeepsop werd vroeger op voorhand gereedgemaakt met warm water en sunlightzeep.

léffet	<p>ondergoed, lijnwaad leg 't léffet mer op de badkoop, ich zol 't doa wol pakke Leg mijn ondergoed maar op de badkuip, ik zal het daar wel nemen.</p>
ljèggenêr	<p>leugenaar, vè liege, hè leig gelèèf dè ljèggenêr toch nie, hè leig dat h'r zwat ziet Geloof die leugenaar toch niet. Hij liegt dat hij zwart ziet.</p>
leij	<p>lui hè ès vèèl te leij vjèr te wèrke Hij is veel te lui om te werken.</p>
leijerik	<p>luiaard hè dèèd d'n hele daog niks Hij doet de hele dag niets.</p>
lêïdoen	<p>medelijden de mus gèè lêïdoen mèt dè habbe, hè hèèf 't zelf gezukke Je moet geen medelijden hebben met die mens. Hij heeft het zelf gezocht.</p>
lek m'n lip	<p>lekestok, lolly bij Liezeke haoste al 'n lek m'n lip vjèr 'ne frang Bij Liezeke had je al een lolly voor één frank.</p>
lèpetich	<p>loops de zies wier vijf of zes hon bijèèn rond loape, doa ès zjèkker èèn lèpetich Je ziet weer vijf of zes honden tezamen lopen, er is zeker weer een loops.</p>
lest'g	<p>boos, lastig, moeilijk hè ès mer ène keer lest'g en dat ès alteed Hij is maar één keer lastig en dat is altijd.</p>
lewêr	<p>lawaai de mus nie bang habbe vjèr iemes dè vèèl lewêr mèk Je moet niet bang zijn voor iemand die veel lawaai maakt.</p>
liefhebberij	<p>mooi om te zien dat ès liefhebberij vjèr dat te zien wie shoon dè kan shillere Dat is mooi om te zien, hoe mooi hij kan schilderen..</p>
lieverkikske	<p>iets anders (iets liever hebben) hije habbe v'r gein lieverkikskes, de kons ète wat op toafel stèèd (<i>wat de toafel dreeg</i>) Vandaag wordt gegeten wat de pot schaft.</p>

lidje	<p>liedje shoon lidjes doere nie lang Mooie liedjes duren niet lang.</p>
lids	<p>lint de lids van m'ne jas ès los, wùls h'm m'ch ins maoke Het lintje van mijn jas is los. Wil je het eens maken?</p>
lin	<p>lindeboom dei lin op 't tèrp woor zjèkker meer dan honned joar aat Die lindeboom op het dorpsplein was zeker meer dan honderd jaar. Daar dankt het dorp "Martenslinde" zijn naam aan.</p>
lips	<p>lenig Fikske woor zo lips hè kos tjègge de mier op loape Fikske was zo lenig dat hij tegen de muren kon oplopen.</p>
litse	<p>uitmaken vè mutte nog ootlitse wè 't joste moag begenne Wij moeten nog uitmaken wie het eerst mag beginnen.</p>
ljèppel	<p>lepel de kos z'ne ljèppel rêch op zètte in z'n sop Je kon de lepel rechtop zetten in zijn soep.</p>
ljèzedzoad	<p>lijnzaad zèt de kjèttel met ljèzedzoad mer op de stoaf dan kan 'r oot brèke, hè mut gekwùk hadde es se ze kons gève aon de kie Zet de ketel met lijnzaad maar op de kachel tot het kookt. Dan mag men het mengsel pas aan de koeien geven.</p>
loaf	<p>loof 't loaf van de bete wjod mèt de pulp ingekould Het loaf van de bieten wordt mee ingekuuld met de pulp.</p>
loapkèrf	<p>ronde korf om te leren lopen de kleine woor nog mer zes mund en loep al in z'ne loapkèrf rond De kleine was nog maar zes maanden en liep al in zijn loopkorf rond.</p>
loate haome	<p>laten doen dich nie loate haome dwùr dèn aterl'ke doa bèste vèèl te goed vjèr Laat u niet doen door die achterlijke, daar ben je veel te goed voor.</p>

loerjèger	stroper tjègge loerjègers zien al vèèl presesse gewèès Tegen stropers zijn al veel processen geweest.
loet	kuur hè hèt z'n loet wier, hè dèèd wier zo gek Hij heeft weer zijn kuren, hij doet weer zo gek.
lompe	zich niet laten doen loat dich nie lompe Laat u niet doen.
luje	luiden vjèr de mès luje de klokke im 't ketier Voor de mis luiden de klokken om het kwartier.
lùlzje	lelie es e shoon vjèrjoar ès dan zien de lùlzjes vèèl shunner es anes Bij een zacht voorjaar bloeien de lelies veel mooier.
lwùk	look hè hèèf wier lwùk gète, hè stink 'n oer in de wind Hij heeft weer look gegeten. Hij stinkt een uur in de wind!

Daar gaat de linde

Op zaterdag 17 december 1983, ging onze zieke linde die 70 jaar lang het dorpsplein heeft gesierd, tegen de vlakte.

M

Merel

mêë	maaien zo gew es 't shoon wèèr aon kimp mutte v'r 't graos mêë Als het mooi weer aankomt, dan moeten wij het gras maaien.
mêja	neen mêja dat doen ich nie, ich goan nie mèt Neen, dat doe ik niet, ik ga niet mee.
mêcht'ch	machtig, voedzaam dè mouchgatto ès m'ch nie goed bekwùmme, hè ès vèèl te mêcht'ch Die chocoladetaart was me veel te voedzaam, ze is me niet goed bevallen.
mêmeshien	maaimachine dè vrigger e mêmeshien hao bo e pjad in gong woor al 'ne flinke boer Wie vroeger een maaimachine had, dat door een paard getrokken werd, was al een fatsoenlijke boer.
makkeljong	makelaar, tussenpersoon 'ne guje makkeljong kan vèèl geld verdiene es h'r get onner zich oot ès Een goed makelaar kan veel geld verdienen als hij slim is
makkemintig	gebrekkig, met een handicap dwùr dat accedent ès h'r makkenintig bleve loape Door dat ongeval is hij blijven manken (hinken).
makral	ongeluk (Waals: macrale) ich gelêïf dat hije de makral trop zit Ik geloof dat vandaag mijn dag niet is.
mangele	ruilen wùlsste mangele mèt mich, v'r doen dan allebij 'n guj zaak Wil je ruilen met mij, dan doen we beiden een goede zaak.
manskjal	man, kerel

mansmins	't stèèd nie dat 'ne mansmins lik te janke Er wordt gezegd dat een man zijn emoties niet mag laten merken.
maog	dienstmeisje vjèr allewijl 'n guj maog te vinne muste vèèl gelèk hadde Om tegenwoordig een goed dienstmeisje te vinden moet je veel geluk hebben.
maojke	klein olielampje, ook een kleine made mer goed dat v'r os maojke bij hadde anes zoege v'r gène stiek Maar goed dat we ons olielampje bij ons hebben, anders zagen we geen steek voor onze ogen.
maolplag	zakdoek ich hab bekans in ùlke maol 'ne maolplag Ik heb bijna in iedere zak een zakdoek.
maone	herinneren, manen ich hab h'm meshèèn al teen keer mutte maone dat h'r mich nog geld mut treg gève Ik heb hem misschien al tien keer eraan moeten herinneren dat hij me nog geld schuldig is.
marshang	handelaar (Fr. marchandise) 'ne aatéezereman ès oach 'ne marshang Een oudijzerman is ook een handelaar.
marshendies	koopwaar (Fr. marchandise) hè wus toch z'n marshendies aon de man te bringe Hij wist toch zijn koopwaar aan de man te brengen.
massekrère	vernielen (Fr. : massacrer) es de jing allewijl mer konne massekrère, dat ès hije den daog 'n ramp Als de jeugd tegenwoordig maar kan vernielen. Het is een echte plaag!
mastelijn	masteluin, rogge en tarwe ondereen mastelijn wjod niemee gezêd, ze gwùn nouw mee noa de ziever rasse Een mengeling van rogge en tarwe wordt niet meer gezaaid. Ze gaan meer naar het telen van zuivere rassen.
mattele	martelen, sukkelen, m.v. mattelère mattelère kwùmme oach in den hiemel Sukkelaars komen ook in de hemel.

maulband	<p>muilband mer goed dat dè gevaorl'ken hond 'ne maulband aon hèèf anes voele doa stèkke Maar goed dat die gevaarlijke hond een muilband had, anders gebeurde daar ongelukken.</p>
mauldier	<p>muildier (basterd van een ezelhengst en een merrie) de mauldiere zien heel oot de werd, de zies nèrges gein mee De muildieren zie je hier niet meer.</p>
maulkèrf	<p>muilkorf vrigger krège de kie 'ne maulkèrf op es v'r dwùr 't veld moeste vjèr ze doa op den tier te zètte Vroeger kregen de koeien een muilkorf op als we het veld in moesten om ze daar te hoeden.</p>
mauze	<p>muizen, zoeken ziech h'm ins mauze in dei a kas, hè vind toch niks Zie hem een zoeken in die oude kast; hij vindt toch niets.</p>
medulje	<p>medaille 'n medulje muste verdiene, anes krijs se ze nie Een medaille moet je verdienen, anders krijg je ze niet.</p>
mèdske	<p>meisje e knap mèdske dat ès shoon vjèr te zien, doa herkimste van Hij wordt ineens veel beter bij het zien van een knap meisje.</p>
mèè	<p>maand mei, tuil bloemen in de mèè hèèf ùlke vwùggel 'n èè In de mei legt ieder vogel een ei. bring aof en touw ins 'ne mèè blomme mèt vjèr z'n vrew Breng af en toe eens een tuil bloemen mee voor je vrouw.</p>
mèèklèkske	<p>lelietje- der- dalen den joste mèè plèk ich ùlk joar e bèsselke mèèklèkskes vjèr m'n vrew Op één mei pluk ik elk jaar een bosje lelietjes-van-dalen voor mijn vrouw.</p>
mèèzietje	<p>madeliefje, meizoetje het mèèzietje ès 'n dankbaor blimke, 't blijd den hele zwùmmer Het madeliefje is een dankbaar bloempje. Het bloeit heel de zomer.</p>
meg	<p>mug doa hèèf den hele naach 'n meg rond m'n ore gevlügge De hele nacht heeft een mug me geplaagd.</p>

meggepis	motregen van dè meggepis wjoste fêrm noat dè blijf op t'ch hange Van die motregen word je ferm nat, die blijft op je kleren hangen.
meleer	ongeval zieg nie zo kluk, e meleer ès gew gebjod Wees niet zo roekeloos, een ongeval is gauw gebeurd.
mellesijn	medicijn hè woor zwoor zik, den d'ktoor goef h'm gein mellesijn Hij was zwaar ziek, de dokter gaf hem nog geen medicijn.
mellèt	boekentas leg z'n mellèt mer op toafel dan konne v'r ins zien waste bij d'ch hebs Leg je boekentas maar op de tafel, zo kunnen we zien wat je bij hebt.
melger	mergel de boerderije wat spekloage van melger hadde wjanne of zien heel aat De boerderijen met speklagen van mergel zijn heel oud.
memwùrre	memorie, geheugen hè woor al veef en njègetich en woor nog goed van memwùrre Hij was al vijfennegentig en was nog goed van geheugen.
mengelwerk	feuilleton dat mengelwerk wjod m'ch toch get te lankdroadig doa zit gein spannig mee in Die feuilleton wordt wat langdradig, er zit geen spanning meer in.
menjèzje	dorsmolen; de trekboom werd getrokken door een paard of ezel, bevond zich aan de buitenkant van de schuur en werd zo door een aandrijvings -stang naar binnen gebracht die de molen deed draaien.
mentenère	het zich goed doen dè mentenèr hèèf vèèl shaos gat, hè hèèf vèèl geêrf Hij doet het zich goed na die erfenis.
mèrf	gaar, murw shet de jalpel mer aof, ze zien al vèèl te mèrf Giet de aardappelen maar af, ze zijn al gaar.
mèr	merrie dei mèr hèèf wier e shoon vjùlle dit joar Die merrie heeft dit jaar weer een mooi veulen.

mêrkef	Vlaamse gaai de mêrkef ès 'ne shone vwùggel, mê aoch 'ne shelm, es her jong vjèggelkes kan oothaole dan leet h'r 't nie De Vlaamse gaai is een mooie vogel, maar een echte dief. Er is voor hem geen jong vogeltje veilig.
mermit	grote emmer (Fr. : marmite) 'n mermit op de Ljèvessestoaf woor vrigger nie oot de hooskaomer te dinke Vroeger werd het water warm gemaakt in een grote emmer op de Leuvense kachel.
mèrrege	morgen guje mèrrege zegge dat ès al 't weenigste waste kons doen este opstèès Een goedmorgen zeggen als men 's morgens opstaat is een mooi gebaar.
m'shoat	muskaat mèt m'shoat, pèper en zaat mèkste de bèste mùlksews Met muskaat, peper en zout maak je de beste melksaus.
mèstem	erf, koer op boerderij met mesthoop op ùlke mèstem woor vrigger e mèskoet, de staldère koeme allemoal op de mèstem oot Op elk boerenerf lag vroeger de mesthoop in het midden.
m'stes	snor (Fr. Moustache) 'n shoon m'stes ès e sierroat van 't gezich Een mooie snor is een versiering van het gelaat.
metjèrre	etter z'ne zwèèr woor reep, de metjèrre koem zo troot Zijn zweer was rijp; de etter kwam er uit.
mètspjùlle	meespelen ich moag noots mètspjùlle van de aner kinner, ich wjan alteed ootgestoote Ik mag nooit meespelen van de andere kinderen; ik word altijd uitgestoten.
metoere	soms metoere zoeste zegge dat h'r nie heel touw ès, dan dèèd h'r zo aod'ch Soms zou men zeggen dat hij niet goed snik is; hij doet soms zo raar.
metris	baarmoeder (Fr. : matrice) mèt de metris habbe de mèèste vrèlei vrig of laot las De meeste vrouwen hebben vroeg of laat last met de baarmoeder.

mezjèrre	ellende, misère nouw dat oach nog, ich hab al mezjèrre genug Dat ook nog, ik heb al ellende genoeg.
mich	mij de kins mich nog nie goed, ich bin nie zo wei ich oot zien Je kent me nog niet goed, ik ben niet zo als ik eruitzie.
mich tos 't	ik dacht het (van het Engels thought) mich tos 't daste nie goed zoeds, de zits verkjod Ik dacht het dat je niet goed zat, je zit verkeerd
mieg	moe hè ès al mieg es h'r traon dink, es h'r mut gwùn wèrke Hij is al moe als hij eraan denkt dat hij moet gaan werken.
miegzwaddere	moe van het wandelen, slenteren hè woor mieg van 't zwaddere Hij was moe van dat langzaam wandelen.
miepenning	was een geldstuk dat de dienstmeid kreeg als ze begon te werken, maar dat ze terug moest geven bij het beëindigen van haar dagtaak.
miffelke	wasdoekje, washandje ich hab 't miffelke loate lègge, gèèf m'ch ins 'n aner Ik heb het washandje laten liggen. Geef me eens een ander?
mikkeman	suikerbrood de mikkeman dè moeder biek hao de vèrm van e menneke Het suikerbrood dat moeder bakte, had de vorm van een mannetje.
minn'g	minderjarig de jong woor nie kompaobel vjèr z'n èège te zèrge, doa vjèr habbe ze h'm minn'g loate verkloare De jongen was niet in staat om voor zijn eigen te zorgen daarom hebben ze hem minderjarig verklaard.
minseshouw	mensenschuw dei vrew zieste noots op de stroat ze ès zjèkker minseshouw Die vrouw zie je nooit op straat; ze is zeker mensenschuw.
minsgenoaje	menstief minsgenoaje dat hèbste h'm flink gelap Menstief, dat heb je goed gedaan.

mintich	<p>een koe die geen melk geeft, droog staat aon zo'n mintiche koe hebste oach nie vèèl, dei frit dich vèèl op en geef niks in de plaots Aan zo een koe die droog staat hebben we niet veel, die eet veel en geeft niets terug.</p>
mintel	<p>muilband doet dèn hond m'r de mintel aon, want dè betrouw ich nie Doe die hond maar de muilband aan! Ik vertrouw hem niet.</p>
misaode	<p>anders aarden hè zoe nie misaode, hè ès zjus den aë Hij aardt naar zijn vader.</p>
missel'k	<p>onwel de zoes wol vjèr minner missel'k wjanne este zo'n conterbiesebrief in z'n bus krijs Je zou voor minder onwel worden als je zo een belastingbrief in je brievenbus krijgt.</p>
misreddele	<p>mislukken 't moes h'm toch ins misreddele hè ès vèèl te weet gegange Het moest toch eens mislukken, hij was veel te ver gegaan.</p>
mizerère	<p>kwade ziekte (Fr. : miserere) de mizerère woor 'n kooj zikde zaagte de a lei, doa storve ter vèèl aon Vroeger was weinig te doen aan een ontsteking in de buik.</p>
mizzeraobel	<p>ellendig (Fr. : misérable) dè ziet m'r mizzeraobel oot noa z'n opperaose, hè hèèt vies trin gezète Die ziet er maar ellendig uit na zijn operatie, hij heeft het te verduren gehad.</p>
mjàemmele	<p>zeer traag eten dwùr te vèèl te mjàemmele, doa wjoste nie dik van Men wordt niet dik door zeer traag te eten.</p>
mjàzzele	<p>peuzelen v'r zolle m'r get mèt mjàzzele zaag den Hollender tjègge Pej van de smjèd, en hè froet bekans alles op, Pej zaag: in't vervolg itste hei m'r en mjèzzelste mer bij ich "We zullen maar wat mee peuzelen", zei de Hollander tegen Pêj van de smid en hij at bijna alles op. Pêj zei: "In het vervolg eet je maar hier en peuzelen doe je maar thuis".</p>

moemet	<p>mier, mv. moemette 'n moemet ès e shoon beeske mêt de mus gein in z'n geboere hadde Een mier is een mooi beestje maar ik moet er geen in de omgeving hebben.</p>
mollem	<p>worm in het hout in dei a kas zit de mollem en doa ès niks mee aon te doen De worm zit in die oude kast en daar is niets meer aan te doen.</p>
moller	<p>molenaar vrigger gonge v'r altheid bij Rèner de moller ater de breg loate maole, v'r koste oach in Moapertenge noa Zjo oot de mjülle gwùn Vroeger gingen we altijd bij René de molenaar achter de brug te Eigenbilzen het koren laten malen. Wij konden ook bij Jo in Mopertingen gaan.</p>
molp	<p>mol de molp hèèf wier vèèl molpshèèp gestote koste ver doa mer get aon doen zonner de beeskes k'pot te maoke De mol heeft weer huisgehouden in de tuin, konden we daar maar wat aan doen zonder het beesje te doden.</p>
mombakkes	<p>masker, mombakkes mèt vesteloavet zèt iederèèn ze mombakkes op Met vastenavond zet bijna iedereen zijn masker op.</p>
mommer	<p>momber, voogd wei de aas van dei kinner gestorve wore wjodde 'n mommer aon gesteld Toen de ouders van die kinderen overleden waren, werd een voogd aangesteld.</p>
mondgeng'g	<p>klaar om te eten es de sop mondgeng'g ès, dan hoeste nie mee te blùzze Als de soep niet te heet is, dan hoef je niet te blazen.</p>
mondmeziekske	<p>mondharmonica wei v'r nog kinner wore dan koem Julien Schoenaerts bijos mùlk haole en dan spjùlde hè altheid op z'n mondmeziekske, vèè es kinner zoete dan rond h'm op de grond en leesterde, hè kos goed spjülle Toen we nog kinderen waren, kwam Julien Schoenaerts bij ons melk halen en dan speelde hij op zijn mondharmonica. Wij zaten dan rond hem op de grond en luisterde. Hij kon mooi spelen.</p>
moonjèzzel	<p>muilezel, bastaard van een paardhengst en een ezelin de moonjèzzel woor vèèl gujekoaper es e pjad mê nie zo sterk De muilezel was veel goedkoper dan een paard, maar was niet zo sterk.</p>

- moor waterketel, vrouwelijk konijn
zèt de moor mer op de ljèvveseestoaf, dei ès werm genug vjèr de kofféé te maoke
Zet de waterketel maar op de Leuvense kachel, die is warm genoeg om er koffie van te maken.
- moorzelig helemaal alleen
hè woor nog mer drij wèke getrouwd en loep alteed moorzelig allein
Hij was nog maar drie weken getrouwd en liep altijd heel alleen rond.
- moos muis, mv. mijs, mijskes
doa zit 'n moos in de sloapkaomer, ich hab de klinterkes zien lègge
Daar zit een muis in de slaapkamer. Ik heb de muizenkeuteltjes zien liggen.
- mortie mortel
zo'n fjoattig joar geljèn wjodde de mortie mèt 'n plank tot op de stelling gebrach en zo wjodde de kope geveld
Zo'n veertig jaar geleden werd de mortel op een plank tot op de stelling gebracht en daar werden de kuipen gevuld.
- mosset mosterd
bij Liezeke wjodde de mosset mèt de ljèppel oot 'nen top geshèp, douw bestonte nog gein klein mossetpètjes
Bij Liezeke van Cielen werd de mosterd nog met een lepel uit de emmer geschept. Er bestonden toen nog geen kleine mosterdpotjes.
- mote zweren
Merie van Moze hèèf mich ins verteld dat h'r broer Louis treg van 't lèger koem en dè z'n êwg woor volledig aont mote en zoeg mer mee oot êin êwg
Marie van Moosen heeft me eens verteld dat, toen haar broer terug van het leger kwam, een oog volledig aan het uitzweren was. Hij zag nog maar uit een oog meer.
- motsem mutsaart, takkenbos
ich woor alteed bang ès doa bêim gekap wjodde dan moeste v'r motseme bijdèn doen en binne mèt 'ne motsemdroad en dan joaves bringe vjèr den wùvve te hète
Ik was altijd bang als er bomen werden gekapt, dan moesten we mutsaards bijeendoen, binden met een ijzerdraad en naar huis brengen. Ze werden dan gebruikt om de bakoven warm te stoken.
- moveminte beweging, gebaren (Fr. : mouvement)
dich mèt z'n moveminte, doet m'r normaol 't ès al erg genug
Jij met je vreemde gebaren. Doe maar normaal, het is zo al erg genoeg.

- muffel want, handschoen, met alleen een losse duim
doet dich 'n muffel aon want 't ès kaat op de fits
Doe de handschoenen maar aan, want het is veel te koud op de fiets.
- mulzje moude, deegkneedbak
het brood wjodde geknèèd in de mulzje doa blèèf de blom
gemèkkeleker in hange
Het brood werd steeds gekneed in de kneedbak. Daar bleef de bloem
veel gemakkelijker in hangen.
- mund maan, ook maand
de mund ès dieze mund op den 28ste vol
Het is deze maand vollemaan op de 28e.
- mustes snor (Fr. : moustache)
hèbste gezien wat 'n grote mustes wat dè hèèf
Heb je gezien wat een grote snor die man heeft?
- mutteke kalfje
dat mutteke hèèf gjan mùlk oot 'n papfles
Dat kalfje heeft graag melk uit een papfles.

Manne met 'n mustes

N

Nachtwaluw

- na nauw
 't stik nie zo na, 't kimp toch alteeft goed wat h  d d
 Het komt niet zo nauw; het komt alteeft goed wat hij doet.
- naachttop nachtemmer, werd gebruykt om 's nachts zijn behoefte in te doen, er
 waren toen nog geen wc's binnen.
 ich zien 'm nog alteeft z'nne naachttop aon de vinster ootshedde
 Ik zie het nog steeds voor mijn ogen, als hij de nachtemmer aan het
 venster uitgoot.
- nafbak benzinebak
 h   s in pan gevalle, z'nne nafbak woor l eg
 Hij heeft met panne gestaan, zijn benzinebak was leeg.
- naof naaf van een karrenwiel
 de kins vj r e kaarraot te maoke begint bij de naof, Pie van Aotje d 
 kos dat goed h  woor  ne van de b ste
 De kunst om een goed karrenwiel te maken begint bij de naaf. Pie
 Swennen kon dat goed, hij was  en van de besten.
- naogel nagel (mv. n gel)
 h  h ef nog g ne naogel vj r aon z'n kont te kretse, d   remuj z er
 Hij heeft nog geen nagel om zijn gat te krabben, die armoedzaaier.
- naogelrank ontsteking aan de nagelwortel
 de naogel van z'nne dikken teen woor dik gezwolle en vlammet'ch
 rood, den d'ktoor zaag dat  s de naogelrank
 De nagel van zijn dikke teen was dik gezwollen en heel rood, de dokter
 zei dat het een ontsteking aan de nagelwortel was.
- naoks naakt
 naoks lope wjod allew el v el gedw n, ze sh me zich vj r niks mee
 Naakt lopen wordt tegenwoordig veel gedaan. Ze schamen zich niet
 meer.

naot	<p>nat goed naot woag 'r nog gêin fjottig kilo Goed nat woog hij nog geen veertig kilo. (Wordt gezegd van iemand die zeer mager is.)</p>
nauw	<p>nieuw mèt de poase wjod bekans iederèèn in 't nauw gezatte Met Pasen wordt bijna iedereen in het nieuw gezet.</p>
nauwlich	<p>nieuwemaan noa 't lèste ketier, zjève daog vjèr 't nauwlich moaste de streek en de bêim snuje en zège, dan lèp 't saop nie Na het laatste kwartier (zeven dagen voor de nieuwe maan) mag men de struiken en bomen snoeien en zagen, dan stroomt het sap niet.</p>
nauwts	<p>nieuws gèèn nauwts ès goed nauwts Geen nieuws, goed nieuws.</p>
nèggele	<p>nagelen hè kos nèggele wei der bèste, hè hao wol 'ne gujen haomel Hij kon nagelen als de beste, hij had wel een goede hamer.</p>
neg	<p>kant dat ès wei 'n dubbelshje op z'ne neg Dat is als een dubbeltje op zijn kant.</p>
negerpiemele	<p>lisdodde aon dolfkeswijer ater de pèèrpèt stwùn de shunste negerpiemele Aan de vijver achter de Peerdenput staat de mooiste lisdodde.</p>
neijos	<p>naaister 'n gùj neijos ès heije den daog nie te betaole, Josè ès zo ein, dei kan h're stiel Een goede naaister is niet te betalen. Josèe is zo een; zij kent haar vak.</p>
nère	<p>portaal, gang (Latijn: area) wei de bom bijos tjègge jèver voel, dwùr de lochverplaotsing loeg ozze hoate nère aon den aandere kant van de kjèkke Toen de V-bom tegenover ons huis viel, was de luchtverplaatsing zo hevig dat het houten portaal aan de andere kant van onze woonkamer lag.</p>
nèrges	<p>nergens zo wei 't klèkske bijos tik zo tik 't nèrges Zoals het klokje thuis tikt, tikt het nergens.</p>

néë	nodigen ich kan toch nie noa dei fees gwùn es ze m'ch nie néë Ik kan toch niet naar dat feest gaan als ik niet uitgenodigd ben.
neuke	vlinderdasje, strikje hè ès honned frang mee wjad mèt dat neuke aon Hij is meer waard met dat vlinderdasje aan.
nève	naast hè vès zjus nève 't nèt of zjus trater Hij vist juist naast het net of er juist achter.
nichter	nuchter ich hab dè man nog noots nichter gezien, dè ès al teed zaot Ik heb die man nog nooit nuchter gezien, die is altijd boven zijn theewater.
nieme	noemen 't ès al zo weet, de wjèts nimee weiste zoiets mus nieme Het is al zover, je weet niet meer hoe men zoiets moet noemen.
nieringe	herkauwen es de kie zich vol gète hadde, legge ze zich nèr en ze begenne te nieringe Als de koeien zich vol gegeten hebben, gaan ze liggen en beginnen te herkauwen.
nietele	netels in de brielbem konste nie mee dwùr, 't stèd heel vol nietele In de Bruulbeemd kan men niet meer door. Het staat er vol netels.
niffele	motregenen dat mott'g wèr blijf m'r aonhage, dat niffele bin ich allang mieg Die motregen blijft maar aanhouden. Ik ben het allang moe.
nistelle	treuzelen, wegsluipen wei 't aon z'nnen toer koem vjèr oach 'ne te betaole, nistelde hè zich vurt, zo'n griene apostel woor dat Toen het zijn beurt was om er een te betalen, was hij verdwenen, zo een gierige apostel was dat.
njèggemèrrege	negen morgens (9 x 5 = 45 roeden) in 't brèle lègge twee njèggemèrrege bete, dat ès e shoon groot stèk In het Breedeloveld liggen twee negen morgens bieten naast elkaar, dat is een groot veld.

njèggeneiger	negenooog, zweer, karbonkel 'ne njèggeneiger ès 'ne zwèèr mèt njègge oage Een negenooog is een zweer met negen ogen.
njèttestrook	notenstruik in de brielbos steed den ene haozelnjèttestrook nève den aandere Het Bruulbos staat vol met hazelnotenstruiken.
noaber	buur de bès bèter mèt 'ne guje noaber es mèt wei femiele Men is beter met een goede buur dan met verre familie
noad	naad bij de nilaonwùzze mut de noad shoon rêch zitte anes trèk 't nèrges op Bij de nylonkousen moet de naad mooi rechtzitten, anders trekt het nergens op.
noader en bij haole	alles bijeenhalen ich gelêif dat ze gwùn vertrèkke, ze zien alles noader en bij aon 't haole Ik geloof dat ze gaan vertrekken, ze zijn alles bijeen aan het halen.
noadwos	nadorst dat ootgwùn ès niks, mê dè noadwos waste doa van hèbs ès vèèl èrreger Dat uitgaan is niets, maar de nadorst die men krijgt van het drinken, dat is veel erger.
noageborte	nageboorte es v'r 'nne lêie mins tjègge kwùmme zegge v'r aof en touw "wei dè gebwùrre ès hadde ze de noageborte in 't kinnerbedje gelaag in de plaots van 't kind Als we een lelijke mens tegenkomen, zeggen we soms: "Toen die geboren is, hebben ze de nageboorte in het kinderbedje gelegd in plaats van het kind".
noaloat'ch	nalatig hè ès zo noaloat'ch dat h'r zo mer alles leed gewjanne Hij is zo nalatig, dat hij alles maar op zijn beloop laat.
noanaom	bijnaam zo hèt h'r nie dat ès z'nne noanaom Zo heet hij niet, dat is zijn bijnaam.
noavenant	naargelang, nagenoeg noavenant 't gèèn wat ich gejod hab, mut 't toch nie zo erg zien Naar wat ik gehoord heb, moet het toch niet zo erg zijn.

nondedjieke	vlinderdasje dat nondedjieke stèèd h'm goed, hè ès heel geklêid doa mèt Dat vlinderdasje staat hem goed, hij is er keurig mee gekleed.
nooi	niet graag, ongaarne hè ès al ze lève nooi wèrke gange, en toch hèèf hè 't 27 joar volgehage Hij is al heel zijn leven tegen zijn zin werken gegaan.
noots	nooit zeg noots, dat kan ich niemee Zeg nooit: "Dat kan ik niet meer".
nùlzje	naald gaon en nùlzje muste hadde vjèr konne te verzoate Garen en naald heeft men nodig om kleren te herstellen.

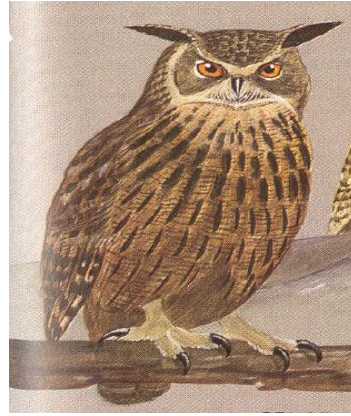
Hoop in het blind vertrouwen.

toeverlaat, ook op onze tandem". Dit zijn de woorden van zijn echtgenote. Daarom zeg nooit: "Dat kan ik niet meer".

Deze beschrijving van iemand met veel doorzettingsvermogen, is ook van toepassing op vele andere mensen. Jammer genoeg kunnen we ze niet allemaal vermelden.

Pierre a Castro is een man uit Eigenbilzen, die uitzonderlijke prestaties levert. Op vier jaar tijd heeft Pierre meer dan 5.300 kilometer gestapt. Op het eerste zicht niet zo'n uitzonderlijke prestatie, ware het niet dat Pierre enkele jaren geleden blind werd na een ongeval. "Voordien waren we al sportief aangelegd", zegt zijn echtgenote Isabelle. Ze namen ooit deel aan de halve marathon tussen Maastricht en Bilzen. Nadat Pierre zijn gezichtsvermogen verloor, legde hij zich toe op het wandelen. Zijn echtgenote Isabelle en zijn schoonzus Alice vergezellen hem hier stevast bij. Ze zijn samen aangesloten als lid van de wandelclub "Galliaren" uit Gellik. Ze missen bijna geen enkele wandeling. Er werd ook een tandem aangeschaft, waarbij ze met goed weer tezamen uittrekken en genieten van de gezonde lucht. Zo komen ze op plaatsen waar ze met de auto niet kunnen en mogen komen. "Onderweg vertel ik Pierre wat er allemaal te zien is. Ik ben zijn gids, zijn steun en

Oehoe

- oaved avond
in winterdaog vult den oaved vrig
In de winter is het vroeg donker.
- oepere dienen bij het bouwen
vrigger woor 't oepere véél lestiger dan nouw
Vroeger was het dienen bij het bouwen van een huis veel moeilijker.
- oeperknêch metserdiener
bij aonnièmer Zjaok van 't lank Enneke woor Tieke de bèste
oeperknêch
Bij aannemer Jaak Vangronsveld was Tieke Morias de beste
metserdiener.
- oer uw
dat ès oer herlwùje zaag de herlwùjemèker
“Dat is uw horloge”, zei de horlogemaker.
- oezjes gebruikt bij het kalven, koordje met twee ogen
es de peedjes ootstêke dan mutte v'r de oezjes aon doen en dan konne
v'r trêkke tot 't kêfke ès gekwùmme
Als de pootjes van het kalf zichtbaar zijn, kunnen we de koordjes
errond doen en dan trekken tot het kalf geboren is.
- okkaozje tweedehands, gelegenheid
hao ich dei okkaozje mer ich zoe ze wol pakke
Had ik die gelegenheid maar! Ik zou er wel gebruik van maken.
- okkelère enten, oculeren (Fr. : oculer)
dè wùlt guj vrèchte op z'n boam hadde mut goed konne okkelère
Hij, die goede vruchten wil hebben, moet goed kunnen enten.
- oll'g zien bezig zijn
laot de kinner toch get oll'g zien, ze doen toch niks verkjod
Laat de kinderen toch bezig zijn, ze doen toch niets verkeerd.

oamere	de verbrande resten van hout kèèr de oamere mêr get opzij dan kan ich het brood in schiete mèt de zwulzje Doe de verbrande houtresten maar wat opzij, dan kan ik het brood in de oven schieten met de broodplank.
oamerij	ogenblik waag m'r 'n omerij dan goan ich mèt dich mèt Wacht maar even, dan ga ik met je mee.
oaved	avond wie loater op den oaved, wie shunner volk jèvver de vloer kimp Hoe later op de avond, hoe mooier volk hier over de vloer komt.
ommes	immers 't ès ommes nog nie te laot vjèr d'ch te bètere Het is immers nog niet te laat om je leven te beteren.
onbeshuf	onbeschoft jie, dat menneke ès onbeshuf, dat hèèt h 'r van gein vrèemde Dat kereltje is onbeschoft, dat heeft hij wel van geen vreemde.
ondèèg	niet degelijk, of ondeugend dat zelfde menneke ès oach nog ferm ondjèt'ch, 't ès 'nen ondèèg Datzelfde kereltje is ook nog ferm ondeugend.
ongenoajet'ch	geweldig, uitermate, zeer de pa van m'ne kameraot woor 'ne ongenoajet'che lestige mins De vader van mijn vriend was een geweldig moeilijk mens.
ongeraokel'k	onvoorzichtig dè van Kompveld vjod ongeraokel'k bijos in de straot Die van Kompveld rijdt zeer onvoorzichtig bij ons in de straat.
ongeshik	onbeleefd este k'mmers hebs dan heert 't nie tatste ongeschik bès, mèt vrintel'k te zien hulste vèèl meer Als je handelaar bent, hoort het niet dat je onbeleefd bent. Met vriendelijkheid kom je veel verder.
onmjèggel'k	onmogelijk zoiets zèk mer nie tjègge 'ne serjeuze mins, dat ès onmjèggel'k Zoiets zegt men niet tegen een serieuze mens. Dat kan eenvoudig niet.
onnerrast'g	onrustig es onwèèr op hane ès dan zien de beeste onnerrast'g Als onweer op komst is, dan zijn de dieren onrustig.

onnerèènknoje	<p>onder elkaar mengen (hutsepot) in 'ne guje stomp zitte véél griente, jalpel en doa get spek bwùvven op de kons èègel'k van alles onnerèènknoje In een goede hutsepot zitten veel groenten, aardappelen en wat spek bovenop. Men kan van alles onder elkaar mengen.</p>
onnerbennel	<p>achtergrond ich hao toch gjan den onnerbennel wùlle wjètte van dei affair mèt dat vréémp mètske Ik had toch graag de achtergrond willen weten van die zaak met dat vreemde meisje.</p>
onnerhaaf	<p>anderhalf 'n onnerhaaf pond kees ès 750 gramme Anderhalf pond kaas is 750 gram.</p>
onnerhùlp	<p>buikriem; diende om het op slaan van de kar tegen te gaan wei Belke en Gerda van Lemmejans op 'ne mèrge mùlke gong aon Hulb'k, haoë ze de onnerhùlp vergète aon te doen bij 't pjad, aon Giel Haene zèk Belke tjègge Gerda zèt d'ch get ateroot dan lèp't pjad gemèkeleker, mê douw sloeg de kaar op en al de mète vol mèt waoter vjèr de beeste voele tjègge de grond Toen Belke en Gerda van Lemmejans op een morgen de koeien ging melken in Hoelbeek, had ze de buikriem bij het paard vergeten aan te trekken. Aan de woning van Giel Haene zei Belke tegen Gerda: "Zet u wat meer naar achter dan loopt het paard veel gemakkelijker", maar toen sloeg de kar op en alle kruiken, gevuld met water voor de koeien, vielen op de grond.</p>
onnerkrope	<p>onderkruipen, listig benadelen onnerkrope ès nie shoon, bezinner es 't bij 'ne guje kammeraot ès Onderkruipen is niet mooi, bijzonder wanneer het bij een goede vriend is.</p>
onnermoats	<p>ondermaats dat menneke ès mer onnermoats dè wjod nie mee grutter Dat kereltje is ondermaats; hij zal ook niet meer groeien.</p>
onnerstebwùvve	<p>ondersteboven ich woor heel onnerstebwùvve wei ich in 't nouwts jodde wat gebjod woor mèt dei kinner Ik was er heel ondersteboven van toen ik in het nieuws hoorde wat met die kinderen gebeurd was.</p>
onnershätte	<p>onderschatten de mus h'm mer nie onnershätte hè ès slimmer es dat h'r ootziet Je moet hem niet onderschatten, hij is slimmer dan hij eruitziet.</p>

onnerzik	onderzoek de klêine moes noa Ljèvvè vjèr 'n onnerzik De kleine moest naar Leuven voor een onderzoek.
ontloate	ontdoeien ich kan nog nie gwn graove in de moestem, de grond ès nog nie ontloate Ik kan nog niet gaan graven in de tuin. De grond is nog niet ontdooid.
onvershill'g	onverschillig het loet h'm onvershill'g wat ze allemoal van h'm zaagte Hij bleef onverschillig voor wat ze allemaal over hem vertelden.
onnèt	een vies iemand zo'n en onnèt hab ich nog noots gezien, dè ès alteeð ève onnèt'g Zo een vieze kerel heb ik nog nooit gezien, die is altijd even vuil.
ooterlitse	onderste boven hè woor heel ooterlitse geslaoge noa dat accedent mèt z'n en otto Hij was helemaal overstuur na zijn ongeval met de wagen.
ootermaote	uitermate z'n vrew woor ootermaat dik, ze moes alteeð noa 'ne speciaole winkel es ze klèèr gong koape Zijn vrouw was overdreven dik. Ze ging altijd haar kleren kopen in een speciale winkel.
oothèse	uitdagen dè zaotzak woor alteeð de lei aon 't oothèse es h'r te vèèl gedronken hao Als hij wat veel gedronken had, was hij altijd de mensen aan het uitdagen.
ootlaachte	uitlachen de mus nie zo rap iemes ootlaachte, loer mer ins zelf noa z'n èège Je moet niet zo vlug iemand uitlachen, kijk eerst eens naar jezelf.
ootlendigen doag	de hele dag wè kan nouw den ootlendigen daog niks doen, dat ès nie te doen Wie kan nu de hele dag niets doen.
ootsloag	uitslag dat kind stond heel vol ootsloag, ich gelêif dat 't de maozere hèèf Dat kind stond vol uitslag. Ik geloof dat het de mazelen heeft.

ootspinse	uitsparen es 't wùls ootspinse op 't ète dan bèste nie goed bezig Als je wilt uitsparen op het eten, dan ben je niet goed bezig.
opdouwe	aansmeren de mus m'ch niks wùlle opdouwe, ich kies nog alteed zelf Je moet me niets willen aansmeren, ik kies nog altijd zelf.
opgank	voorjaar, lente den opgank ès de shunsten teed van't joar Het voorjaar is de mooiste tijd van het jaar.
opgeshjèp	opgescheept nou zit ich nog alteed opgeshjèp mèt dei jong hon, ich wjan ze noots mee kweet Nu zit ik mooi opgescheept met mijn jonge honden, ik word ze nooit meer kwijt.
opkèmerke	opkamertje 'n opkèmerke loeg bwùvve de kaller en woor get hugger es de kjèkke en de gujkaomer, 't woor schoon vjer doa te sloape de vinster diende vjèr ingank es v'r get te laot bijos koeme Een opkamertje bevond zich boven de kelder. Het lag hoger dan de keuken en de goede kamer en was zeer interessant om in te slapen. Het venster diende ook als ingang als we wat te laat thuiskwamen.
opperwats	verderop de boere van opperwats braachte de sukkerbete noa de staose in èègebùlze vjèr noa 't sukkerefbrik te vaore De boeren van verderop (Mopertingen, Rosmeer, Grote- en Kleine-Spouwen, enz) brachten hun suikerbieten naar het station te Eigenbilzen om ze zo naar de suikerfabriek te laten vervoeren.
opruffe	optrekken, opstrijken van geld hè hèèf 't wier getroffe, nouw ès h'r wier goed geld aon 't opruffe en mut bekans niks doen vjèr ze geld Hij heeft weer geluk, nu is hij weer goed geld aan het opstrijken en hij moet er bijna niets voor doen.
opshare	opdoen bo hééter die m'r konne opshare, dat ès e schoon mètske Waar heeft hij dat mooie meisje aan de haak geslaan?
opshikke	opsturen, de bons geven het mètske woor 't allang mieg, ze hèèf h'm opgeshik, nouw ès de liefde oot Het meisje heeft hem de bons gegeven.

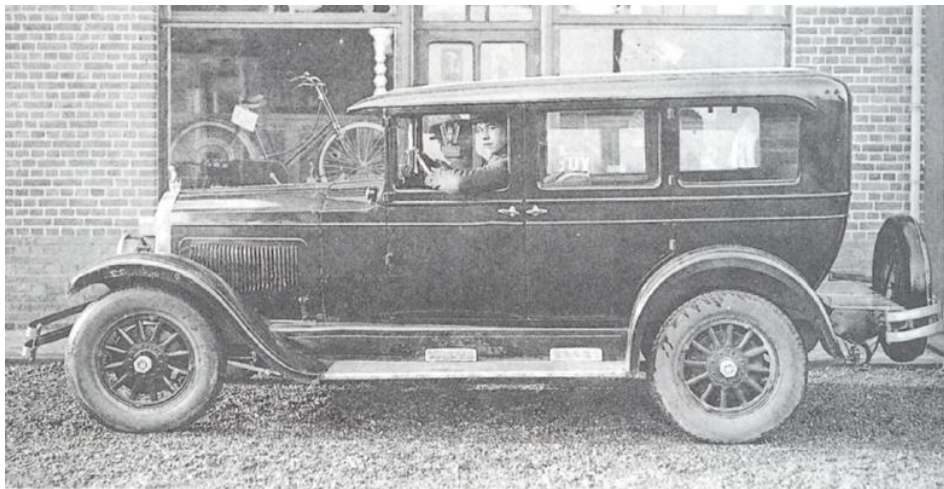
opstjèkke	ophitsen dè kleine woor goed vjèr de bul in gang te stèke, opstjèkke kos h'r goed Die kleine was goed om de boel in gang te zetten. Als iedereen opgehitst was, was hij weg.
op zeg wod	op een gegeven woord de mus nie alreed ingwùn op zeg wod, dan konste dèks beshjette ootkwùmme Je moet niet altijd ingaan op een gegeven woord, dan kom je er weleens bekaaid af.
ornère	overleggen simmige minse mutte ins get ornère é ze begenne aon hin werk Sommige mensen moeten eerst goed overleggen eer ze aan het werk gaan.
ootblètse	uitblutsen, uitdeuken hè hèèf z'nen otto mutte loate ootblètse noa ze meleer Hij heeft zijn wagen na het ongeval moeten laten uitdeuken.
ootbjostele	uitborstelen noa ze werk moes hè nog alles ootbjostele Na zijn werk moest hij nog alles uitborstelen. ootgebjosteld zien, ferm uitgedost zijn.
ootbrieë	uitbroeden, ootgebried noa drei wèke ès de hin ootgebried, dan kwùmme de keke al oot Na drie weken is de hen uitgebreed, dan komen de kuikens al uit.
oordrege	uitdrogen leg iets jèvver de jalpel, anes drege ze oot Leg iets over de aardappelen, anders drogen ze uit.
ootflète	uitfluiten ze moeste dè man nie ootflète, hè hèèf 't toch goed gedwùn Ze moesten die man niet uitfluiten, hij heeft het toch goed gedaan.
ooterlitse	buiten de lijn hè lèp fùl ooterlitse Hij loopt scheef.
oothèse	uitdagen hè ès rap tot de naote gerègend, hè leed zich nie oothèse Hij reageert nogal vlug, hij laat zich niet uitdagen.

ootnéë	uitnodigen dè hoofste nie oot te néë, dè kimp wol van zelf Die moet je niet uitnodigen, die komt wel vanzelf.
ootpitse	uitknijpen bij os wjanne ùlke mèrrege appelsiene ootgepits Bij ons worden elke morgen sinaasappelen uitgeperst.
ootrup	uitverkoop, openbare verkoop dat alles ootverkoch wjod dat zieste nie mee, doa ès nouw geld genug Een openbare uitverkoop zie je niet veel meer. Er is nu geld genoeg.
ootshedde	uitgieten de hebs zjèkker de pispot vergète oot te shedde, 't stink hei op de sloapkaomer Je hebt zeker de nachtemmer vergeten uit te gieten. Het stinkt hier op de slaapkamer.
ootshrankele	uitglijden hè hoa zich pijn gedwùn bij 't ootshrankele op dè glaote vloer Hij had zich pijn gedaan bij het uitglijden op die gladde vloer.
ootstrêive	uitstrooien wat ze toch ootstrêive allewèèl, de bès al begraove vjèr daste dood bès Wat men toch vertelt! Je bent al begraven voordat je gestorven bent.
ootzonnerl'k	uitzonderlijk 't ès nog ootzonnerl'k dat ich èrges noa 'n fuif goan Het is nog uitzonderlijk dat ik naar een fuif ga.
opdrêë	opdraaien ùlken oaved moeste v'r de wèkker opdrêë vjèr dat v'r sloape gonge Iedere avond, voor het slapengaan, moesten we de wekker opdraaien.
oremus	verhaal ich mut z'ne hele oremus nie here, ich hab h'm al zo dèk gejud Uw verhaal moet ik niet meer horen; ik heb het al zo dikwijls gehoord.
ornère	uitleggen, praten of overleggen mèt goed te ornère konste vèèl ootspaore este e groot werk gèès begenne Met goed te overleggen kun je veel moeite uitsparen.

ottomobil

auto, automobiel

in de joare feeft'g wore nog nie zo vèèl ottomobils, de kos nog gemèkel'k voetballe op de stroat, in èègebùlze wore er douw mer teen
In de jaren vijftig waren er in Eigenbilzen maar 10 auto's. Men kon dan gemakkelijk op de straat voetballen.

P

Pimpelmees

- paam palm (buxus)
op paamzond'g wjod de paam gezègend in de kèrk, wjod dan in de hooskaomer opgehange es beshèrming tjègge alle kwaole en onwèèr
Op Palmzondag wordt er palm gewijd in de kerk, die wordt dan in de huiskamer opgehangen als bescherming tegen alle kwalen en onweder.
- paffe roken
hij wjod nogal get aof gepaf dat ès nie gezond
Hier wordt nogal wat gerookt, dat is wel niet goed voor de gezondheid.
- pagadder klein manneke
dat ès al 'ne ferme pagadder, hè kimp al onner en bwùvve aon z'n bruk oot
Dat is al een ferm kereltje; hij komt al onder en boven zijn broek uit.
- palabere palaveren, veel praten
dat ès toch 'ne mouleman dè kan nogal palabere
Dat is toch een veelprater, die kan het nogal uitleggen.
- paljas matras, nietsnut, snaak
ozze paljas wjod zjèkker vier keer per joar imgedrèt
Onze matras wordt zeker viermaal per jaar omgedraaid.
- paleshare met veel uitleg
't wjodde toch lankdroad'g, hè woor ferm aon 't paleshare
Het werd toch langdradig; hij deed het met veel uitleg.
- pan sews opdoffer
hè krèèg doa 'n pansews bo'r nie goed van woor
Hij kreeg daar een opdoffer waar hij niet goed van werd.
- paoje sussen
stèèk h'm de futs mer in z'nne mond, dan ès h'r m'sheen te paoje
Steek de fopspeen maar in zijn mond, zo is hij misschien te sussen.

papbjostel	<p>papborstel maok z'ne papbjostel mer goed naot, en streek 't pepier en de moer mer goed in Maak je papborstel maar goed nat en smeer het papier en de muur maar goed in, dan blijft het behang plakken.</p>
papshoal	<p>bewaarschool, kleuterschool vrigger wjodde de papshoal dwür de zusters van het klooster gedwün, zusterke Ghislain, woor èèn oot de doezend Vroeger werd de kleuterklas geleid door de zusters van het klooster hier in het dorp. Zuster Ghislaine was één uit de duizenden.</p>
pappe	<p>lijmen de anonses oot de gezèt waste ootknips konste allewijl pappe mèt pritt op e blaot pepier dat hùlt ève goed es kol De krantenknipsels kun je tegenwoordig lijmen met Pritt op een blad papier. Dat plakt even goed als lijm.</p>
parredère	<p>paraderen, gaan hèbste al gezien wij dei mètskes parredère in 'ne modeshow, 't trèk nèrges op, wij dei hun bewège Heb je die meisjes al zien paraderen in een modeshow? Het lijkt nergens op hoe ze zich voortbewegen.</p>
parrevon	<p>kamerscherm (Fr. paravent) zèt mer 'ne parrevon tèsse de twee bedde, dan konne de jonges en de mètskes op dezelfde kaomer sloape Zet maar een scherm tussen de twee bedden, dan kunnen de jongens en de meisjes op dezelfde kamer slapen.</p>
pardessu	<p>overjas (Fr. pardessus) ich zol heije m'ne pardessu mer aondoen, 't ès vèèl te kaat Ik zal vandaag mijn overjas maar aantrekken; het is veel te koud.</p>
parteklier	<p>particulier os hoos wjodde parteklier verkoch Ons huis werd onderhands verkocht.</p>
pas	<p>identiteitskaart hebste z'ne pas bij anes moaste nie 't boteland in Heb je je identiteitskaart bij je, anders mag je het buitenland niet in.</p>
pasjense	<p>geduld mèt dè muste vèèl pasjense habbe, hè leert 't noots Met hem moet je veel geduld hebben, hij leert het nooit.</p>

passère	<p>voorbijgaan, passeren (Fr. passer) moag ich vjèr dich dwùr, ich wùl op m'n plaots gwùn zitte Mag ik voorbijgaan? Ik wil op mijn plaats gaan zitten.</p>
pasvit	<p>zeef 'n pasvit ès e zjèf, mê ùlk zjèf ès gèin pasvit Een passe-vite is een zeef, maar niet elke zeef is een passe-vite.</p>
pazzevang	<p>slachtpas (om legaal te mogen slachten), doorlaatbewijs gank z'ne pazzevang aofhaole op't gemeintenhoos, want mèrrege kimp't smèdje 't vèrke slachte Ga uw slachtpas halen op het gemeentehuis want morgen komen ze het varken slachten.</p>
p'dal	<p>trapper aan een fiets hè trède zo hel op z'n p'dalle, dat hè op zjèkker memint 'ne p'dal jèvver troe Hij trapte zo hard op zijn pedalen dat hij op een zeker moment een pedaal stuk trapte.</p>
p'derm	<p>jacht- of visvergunning (Fr. : port d'arme) vjèr allewijl e jachpederm te kregge, muste exaomes aoflege, daste wjèts mèt waste bezig bès Als je momenteel een jachtvergunning wilt hebben, dan moet je proeven afleggen en ook slagen. Je moet toch weten waarmee je bezig bent.</p>
peke	<p>oud manneke 'n aat peke, wat ze memwùrre nog hèèf wjèt vèèl en ès ooch vree slim Een oud manneke dat zijn volle verstand nog heeft, weet veel en is ook slim.</p>
p'kuur	<p>inspuiting 'n p'kuur wat goed gezatte wjod, vielste bekans nie Een spuitje dat goed gezet wordt, voel je bijna niet.</p>
pel	<p>jonge kip dat ès 'n shoon pel dei muste dwùr hage, dei zol vèèl èier legge Dat is een mooie jonge kip, die moet je houden. Ze zal veel eieren leggen.</p>
p'llis	<p>politie 't ès nie min p'llis te zien in 'n grote stad, doa gebjod alteed iets Het is niet plezierig politie te zijn in een grote stad. Daar gebeurt wel altijd iets.</p>

p'naltie	strafschop (Engels penalty) vè konne wol wenne zonner p'naltie Wij kunnen wel winnen zonder strafschop.
pene	kussen, zoenen mèt nouwjoar wjod get aofgepeent, bekans uleke mins muste dan pene Met nieuwjaar worden er veel kussen uitgedeeld.
p'nèès	punaise, duimspijker raop dei p'nèès mer op, seffes vjod iemes mèt zenne fits do in, en dan hèèf h'r platten tuub Raap die punaise maar op, voordat iemand een lekke band krijgt.
pennestok	pennenhouder shoon shrif mochte v'r mèt pen en ink shreve, inplaats van met de lei en griffel, e penneke wjodde dan in'nne pennestok gestèke Bij schoonschrift mochten we met pen en inkt schrijven, in plaats van met lei en griffel. Er werd dan een pennetje in een pennehouder gestoken.
pensbees	veelvraat, gierigaard dat ès 'n pensbees, hè hèèf 't èèn nog nie op of hè hèèf 't aner al vas Dat is een veelvraat! Hij heeft het een nog niet op of hij heeft het ander al in zijn handen.
penshenaot	kostschool 't penshenaot woor vjèr minse wat vèèl kinner hoæ 'ne guje ootwèèg De kostschool was een goede uitweg voor mensen met veel kinderen
penshenèèr	inwonende student nou winne de meeste studente op kot, vrigger winde ze in bij gewoon minse, en dat niemde ze penshenèèr Nu wonen de studenten meestal op een kamer, vroeger woonden ze gewoon bij mensen in.
penspijn	buikpijn doa wjod al ins gezaag, frèèt mer nie zovèèl, seffes hebste penspijn Men zegt wel eens :”Eet niet zoveel, straks heb je buikpijn!”
p'nwaar	kamerjas ich zien dat nie gjan, vrewwe dei smèrges lang mèt hunne p'nwaar aon loape Ik zie niet graag vrouwen die 's morgens te lang in hun kamerjas rondlopen.

pèperkuk	peperkoek es de p'rseesse oot gong, dan kwùkte moeder alteed reespap, wjodde in 'ne teleer gedwùn goed steef, en doa bwùvven op stèkskes pèperkuk en potsukker Als bij ons de processie uittrok, dan kookte moeder altijd rijstap. De pap werd in een bord geschept met daarbovenop stukjes peperkoek en kandijnsuiker.
pèpernjèt	pepernoten dè noa sherpenjèvvver bjavvet gong, braach alteed pèpernjèt mèt Wie naar Scherpenheuvel op bedevaart ging, bracht altijd pepernoten mee.
pepietter	lessenaar ich hab dèk de exaome pepier van de mèèster oot de pepietter gepak en noa geloerd Ik heb dikwijls de examenpapieren van de meester uit zijn lessenaar genomen en ingekeken.
perblee	paraplu es ich m'ne perblee bij hab dan wùlt 't nie règene Als ik mijn paraplu bij me heb, dan regent het niet.
percee	absoluut hè wol mer percee vurt, doa woor niks aon te doen Hij wou absoluut weg. Daar was niets aan te doen.
perdel	in de steek laten (Waals: burteler) loat de kleine nie in perdel, hè wjèd anes de wèèg niemee vjèr jovves te kwùmme Laat de kleine niet in de steek; hij weet anders de weg niet om terug naar huis te keren.
perfors, perfoots	absoluut (Fr. : par force) mut dat nouw perfoots, de hebs al vèèl te vèèl teed verlwùrre Moet dat nu absoluut? Je hebt al te veel tijd verloren.
perkieske	klappertjes, ronde knalschijfjes vindste nog erges perkieskes, ich hab nog alteed zo e gewèèrke Vind je nog ergens klappertjes? Ik heb nog altijd zo een geweertje.
permenère	wandelen Moenske permenèèrde alteed in 't veld terwijl hè z'n gezèt loes Moenske las zijn krant al wandelend in het veld.

permenaot	permanent ich goan mer get vrigger noa de coiffeus want ich mut 'n permenaot loate zette, en dat doert anes vèl te lang Ik ga wat vroeger naar de kapster, want ik moet een permanent laten zetten en dat duurt veel langer.
permetère	durven dich permetèers d'ch nog al get, de bès nog al ongeschik Jij durft nogal wat, jij bent ongemanierd.
permisse	toestemming hè krèèg gein permisse vjèr jovves te kwùmme Hij kreeg geen toestemming om naar huis te komen.
perpooste	pauzeren wei ze aon 't akkere wore hadde ze meer es 'n oer geperpoost Tijdens het akkeren, hebben ze meer dan een uur gepauzeerd.
pershonkele	(kerkelijke aflat), (Portioncula) Kapel in Assisi waar de bezoekers op 2 augustus een volle aflat konden verdienen; later ook tot andere kerken uitgebreid. Een andere aflat was te verdienen op 2 november (Allerzielen). 'Pershonkele' wordt ook gebruikt voor iemand die niet stil kan zitten.
petaoge	warm middagmaal m'r mut toch ùlken daog petaoge hadde, dan bèste gehat Men moet toch elke dag warm eten hebben, dan is men voldaan.
pettem	penen Thijs (tietsgenug) hao niks es pettem tèsse z'n bete stwùn Mathijs had veel penen tussen zijn bieten staan.
pezieese	verwachting, job Pierre z'n vrew ès wier in pezieese, en dat al vjèr den veefde keer De vrouw van Pierre is reeds voor de vijfde keer in verwachting. de kons oach 'n guj pezieese beklêie Je kunt ook een goede job hebben.
piegel	ijzeren pin, of ijspegel, zat zijn hèbste h'm gezien, hè hoa wier 'nne ferme piegel in Heb je hem gezien? Hij was weer ferm zat. 't hèèf wier ferm gevùrre, de eespiegele hange aon de kunzjel Het heeft weer ferm gevoren, de ijspegels hangen aan de goot.
piekel	pekkel, zoutwater es de shink oot de piekel ès, dan mèkste de koop mer lèèg Als de ham uit de pekkel gehaald is, dan maak je de kuip maar leeg.

pieloe	flanel giestere hadde v'r de pieloe laokes al op gelaag, 't wjod al kaat snaas Gisteren hebben wij de flanellen lakens al opgelegd. Het wordt koud 's nachts.
piepel	vlinder zèt 'nne piepelestrook in z'nne moestem, dan krijste al ins 'nne piepel te zien, en wol meer es ène Zet maar eens een vlinderstruik in je tuin, dan krijg je veel vlinders te zien.
pier baorig	helemaal hè woor in de poel gevalle en zoet pier baorig vol sladder Hij was in de vijver gevallen en zat helemaal onder het slijk.
pieret'ch	levendig dat klein oot de geboere bijos, dat ès e pieret'ch Dat kleine meisje thuis uit de buurt is nogal levendig.
piere	verrichten dè zol oach nie vèèl piere op 'nnen daog, doa ès h'r vèèl te lei vjèr Die zal niet veel verrichten op een dag; daar is hij veel te lui voor.
piering	regenworm, pier 't mjods vjulle trèk aof en touw 'nne piering van zjèkker teen centemeter oot de grond De groene specht trekt soms een pier van wel tien centimeter uit de grond.
piezele	vogelnestjes roven vrigger woor piezele 'n daogel'kse bezighèts Vroeger was vogelnestjes roven een dagelijkse bezigheid. Nu gebeurt dat gelukkig niet meer. Men is meer natuurbewust.
piezelink	penis van een varken
pinnetense	penitentie, boete (Lat. paenitentia) es pinnetense kège v'r gewoonl'k veef vaoderonze en veef weesgegrootjes te bèë Als penitentie bij het biechten kregen we gewoonlijk vijf onzevaders en vijf weesgegrootjes te bidden.
pisblom	paardebloem de blèèr van de pisblom zien goed vjèr op te ète es ze jonk zien De verse jonge bladeren van de paardebloem zijn goed om op te eten.

pispètjes	<p>haagwinde es te pispètjes in z'nne moestem hèbs, dei wjoste nie kweet, zo diep zitte dei wottele De wortels van de haagwinde zitten zo diep dat men ze moeilijk kan vernietigen.</p>
pjèttère	<p>peter ich hab m'nne pjèttère nog gehad tot ich sestig woor Ik had mijn peter nog tot mijn zestigste.</p>
pikdroad	<p>prikkeldraad es te 'n wêi hebs bo gène gaor aon ès, dan muste dwùr de pikdroad krope Als je een weide hebt waar geen hek aan is, dan moet je tussen de prikkeldraad doorkruipen.</p>
pikke	<p>stelen, stokken met ijzeren pinnen aan om de ijsstoel voort te bewegen, ook de oogst pikken. hè kos 't pikke nie loate Hij kon het stelen niet laten.</p>
pimpele	<p>drinken op 'n brolef muste pimpele wùllen of nie Op een bruiloft wordt er altijd veel gedronken.</p>
pingele	<p>pingelen, afdingen doa zien altheid lei dei gjan pingele op de prees Daar zijn altijd mensen die moeten afdingen op de prijs.</p>
pinke	<p>knipperen de mus nog ins pinke, doet z'nne pinker nog ins aon, ich gelêif dat de rêse k'pot ès Steek uw knipperlichten eens aan. Ik geloof dat het rechterknipperlicht stuk is.</p>
pinner	<p>weegschaal de bottie hong de knijn wat h'r koch altheid aon de pinner De kleinveehandelaar hing de konijnen, die hij kocht, altijd aan zo'n draagbare weegschaal.</p>
pint'g	<p>correct es iederèèn zo pint'g woor es m'nne noaber dan koem noots niemes te laot Als iedereen zo correct was als mijn buur, dan kwam nooit meer iemand te laot.</p>

pips	soort kippenziekte, hikken m'n hinne doen niks es hikke, ich gelêif dat ze de pips hadde Mijn hennen doen niets anders dan hikken. Ik geloof dat ze ziek zijn.
pistelee	klein broodje (Waals: pistolet) 't ès gemèkkel'k 'nne pistelee vjèr mèt te pakke, dè pak nie vèèl plaots in Het is gemakkelijk een klein broodje mee te nemen, dat neem niet veel plaats in.
pitse	knijpen de mus m'ch nie zo pitse; de dèès m'ch pijn Je moet me niet zo knijpen; je doet me pijn.
pitslamp	zaklamp mèt zo'n grote pitslamp zieste bekan zo goed es dwùr den daog Met zo een grote zaklamp zie je bijna zo goed als bij daglicht.
pjad	paard, in het meervoud is het ook pjad 'ne guje voerman kan goed mèt ze pjad im, hè sloep oach in de vrij bij't pjad Een goede voerman kan prima met zijn paard opschieten. Hij slaapt er ook bij.
pjas	pers werp mer genug appele op de pjas, zoev'l te bèter wèrk ze, en krijste oach vèèl sap troot vjèr cider te maoke Gooi maar voldoende appels op de pers, dan werkt ze beter en er komt veel sap uit.
pjasse	naar voren drummen, een kledingstuk persen (in de plooi leggen) de mus m'n guj bruk nog pjasse vjèr dat ich noa de kèrmes goan Je moet mijn beste broek nog persen voordat ik naar de kermis ga.
pjètse	aan iets prutsen dich blijfs toch vèèl te lang pjètse aon dei djonne haog; dat doert vèèl te lang Jij blijft toch veel te lang prutsen aan die doornenhaag; dat duurt toch veel te lang.
pjos	perzik dies joar hange de plozze vèèl te vol de takke shère bekans Dit jaar hangen veel te veel perziken aan de boom. De takken scheuren bijna.

pjos	breekijzer hew dich mer nie in z'nne viet, dich lichts dei pjos vèèl te hoog op Sla je maar niet in je voeten, je heft dat breekijzer veel te hoog op.
pjosses	spoorman, die de sporen moet leggen ziese ze al aon kwùmme de pjosses, heel in 't gèèl, nouw gèèt 't gebère Zie je ze al aankomen, de spoor mannen, heel in het geel. Nu gaat het gebeuren, ze gaan nieuwe sporen leggen.
plaffeture	luik, vensterblinden doet de plaffeture mer touw, 't wjod oaved Doe de vensterluiken maar dicht. Het wordt avond.
plag	sjaal, halsdoek mèt 'nne plag op de kop krijste nie zo rap kaat es te zonner Met een sjaal op het hoofd krijg je niet zo gauw kou.
plaojerre	veel plaats nodig hebben zieg h'm zich doa plaojerre, doa blijf nie vèèl plaots mé jèvver Zie hem daar eens breed zitten! Er blijft niet veel plaats meer over.
platbruk	bangerik dich bès nog al 'n platbruk, dat hoa ich noots verwaach van dich Jij bent nogal een bangerik, dat had ik nooit verwacht van jou.
plao	zekering (Fr. Plomb) os lich ès wier oot gevalle, doa ès zjèkker wier 'nne plao gespronge Het licht is weer uitgevallen. Er is zeker weer een zekeringstop doorgeslagen.
plenke	achterblijven wat kons dich toch plenke; kims dich dan nie gjan jovves Wat kun jij toch achterblijven! Kom jij dan niet graag naar huis?
plissé	plooirokje dei plissé rèkskes van de mètskes van 't penshenaot zieste nie mee Die plooirokjes van de meisjes van de kostschool zie je niet meer.
ploashé	plankenvloer mèt kèrmis woor 't al teed bal bij julke op den hatteberg, en dan laagte ze al teed 'nne ploashé gewoon bote Als het kermis was, werd altijd een plankenvloer gelegd, om op te dansen.

- ploem pluim, veer
 hè ès zo lich es'n ploem
 Hij is zo licht als een pluim.
- ploes grasperk, gazon
 heie hab ich de lèste keer de ploes aofgevaore, het ès bekans
 Allerhüllege
 Vandaag heb ik de laatste keer dit jaar het grasperk gemaaid. Het is
 bijna Allerheiligen.
- plugrelle wiertjes om de diepte van de ploeg te bepalen
 de mus z'n plugrelle ins smère, ich heer dich al van vares aonkwùmme
 Je moet je ploegwiertjes eens smeren. Ik hoor je al van ver aankomen.
- poaskind communicant
 dies jaar habbe v'r twee poaskinner in de f'miele, de kleine en de
 plechtige k'miene
 Dit jaar hebben we twee communicanten in de familie, een voor de
 kleine en een voor de plechtige communie.
- poale peulen van erwten of bonen
 de kerp tèsse de bèèn den top ternève en dan mer erte of bone poale
 De mand tussen de benen, de emmer ernaast, en dan maar erwten of
 bonen peulen.
- poaspaor De communicanten werden in groepjes verdeeld. Wij mochten zelf
 kiezen wie er bij onze groep mocht komen (vormselvrienden).
 ich hao drei poaspaore, den tweeden daog van ozze plechtige k'miene
 wjodde v'r ingewijd es grote minse, roake en drinke, en vanalles
 ootstèke zelfs voel ene van os in 't k'naal, vè loete h'm mer allêin troot
 spattele
 Ik had drie vrienden in mijn groepje. De tweede dag van onze plechtige
 communie werden we ingelijfd bij de grote mensen. Roken en drinken
 en allerlei fratsen uithalen, was de boodschap. Er viel zelfs een van ons
 in het kanaal. Wij liepen weg van de schrik en lieten hem maar zelf uit
 het water spartelen. Na een poosje kwamen we terug, maar hij was al
 op het droge.
- poel vuil stilstaand water, poel
 hè shamden oot en voel mèt z'n klikke en klakke in de poel
 Hij struikelde en viel in de poel.
- poepeloere zaot stomdronken
 poepeloere zaot en toch nog mèt den otto vertrèkke, dat ès 'n évet'ge
 shaan
 Stomdronken zijn en dan nog met de auto vertrekken, dat is niet meer
 verantwoord in deze tijd.

poere	mengelen; knoeien wat zitste mer te poere, de mèks dich heel onèttig Wat ben je aan het knoeien, je maakt je erg vuil.
poller	hennenstal, zitvlak in een broek vrigger wore doa brukke vjèr de kinner mèt e heibrèèd aon Vroeger waren er broeken voor kinderen met een klep onder het zitvlak. in de winter gwùn de hinne vrig hunne poller op In de winter gaan de hennen vroeg slapen.
pommelke	dikzak dat menneke blijf e pommelke, hè wès niks Dat ventje blijft een dikzak. Hij groeit niets.
pomproos	waterlelie op den uffet lègge de pomproze mèt honnede op de wijers Op de Hoeffaert liggen de waterlelies zeker met honderden op de vijvers.
pootzikte	mond - en klauwzeer in 1937 hèèf de pootzikte lil'k hoos gehage hei in Bels, in vier mund teed wore 48.848 boere wat doa mèt te doen hoae, wat 'ne shaoj In 1937 heeft het mond- en klauwzeer een ware ramp veroorzaakt hier in België. 48.848 landbouwgezinnen werden beproefd door deze plaag.
portemené	portemonnee, geldbeugel 'ne guje portenené bestèèd nie, doa hùlt toch noots niks in Een goede portemonnee bestaat niet, daar houdt toch nooit geld in.
portesoze	perensoort de portesozepèèr woor zo hêl daste zo nie kos trin bete Die oude perensoort was zo hard dat men er niet zomaar in kon bijten.
potduk	handdoek (afwas) dè potduk konste niemee gebreke, dè ès vèèl te onnètt'g pak mer 'ne nouwe Die theedoek kun je niet meer gebruiken, die is veel te vuil. Neem maar een propere.
potlote (kachel)	zwart maken met schoensmeer of oppoetsen de bol van de ljèvvsetoaf muste nog potlote hè ès al heel grees gewjanne De bol van de Leuvense kachel moet nog zwart gemaakt worden.
potstoaf	kachel in e potstèèfke konste 't hoat van bwùvve in doen, dei branne dievels In een potkacheltje kun je het hout er van boven indoen.

potte	sparen dei lei doen niks anes es potte, de zies ze oach nèrges, mê ze kregè't laoter oach mèt Die mensen doen niets anders dan maar geld sparen, je ziet ze ook nergens. Ze doen aan niets mee, toch zullen ze het geld wel niet mee krijgen in hun graf.
prakkezèrè	nadenken, prakkiseren, piekeren hé dééd niks es prakkezèrè den helen daog, wat héter mer aon de hand? Hij doet de hele dag niet anders dan piekeren. Wat is er aan de hand met die mens?
preddel	van alles ondereen, gemengd goedje wat 'ne preddel hèbste nouw vjaddig genaok, dat trèk op niks Wat heb je nu onder elkaar gemengd? Dat lijkt nergens naar.
prèèkheer	snede wit en zwart brood tegen elkaar de kinner habbe gjan 'nne præèkheer en doa choco op, dat ès lekker De kinderen hebben graag een witte en een zwarte boterham tegen elkaar en daartussen chocopasta.
prèèk	sermoen ozze p'stoor z'nne præèk ès goed mê kot, en dat habbe de lei gjan Onze pastoor zijn sermoen is goed en kort. Dat hebben de mensen graag.
prel	hetzelfde, om het even 't ès m'ch prel wijs 't dèès, es 't mer goed ès Het maakt niet uit hoe je het doet, als het maar goed is.
prezemèrè	schatten v'r prezemèrè dat 't vèt vèrke mee woag es honned kilo Wij schatten dat vet varken zwaarder dan honderd kilo.
perzon	gevangenis al dè nie doach mutte ze in 't perzon stèke Al wie niet deugt, moeten ze in de gevangenis steken.
priegel	slaaq, klappen (Duits: Prügel) dè kleine krèèg ùlken daog priegel van z'nne pa, mê hè doachde oach nie Die kleine kreeg elke dag slaag van zijn vader, hij verdiende die ook.
priek	pruik 'n shoon en 'n guj priek kos vèèl geld, mê stèèd dich oach goed Een mooie en goede pruik kost veel geld, maar staat je ook goed.

prij	lichaam 'n shoon prij konste krege dwùr vèèl te sporte Een mooi lichaam kun je krijgen door veel te sporten.
prijke	troetelnaam voor kindje dat ès toch e lief prijke dat klein Dat is toch een lief kindje!
prinsepoalste	voornaamste (Fr. principal) 't prinsepoalste mut nog kwùmme, dat zieste pas in 't lèste bedreef Het belangrijkste moet nog komen, dat zie je pas in het laatste bedrijf.
prits	kleine hoeveelheid dat ès mer 'n prits waste mich op mene teleer lèks, doa hab ich noots genug mèt Met de kleine hoeveelheid die je op mijn bord legt, heb ik niet genoeg.
pritsers	prutsen dat ès toch 'ne pritsers, dè wèrk nie dwùr Dat is toch een prutsers, die werkt niet door. Hij heeft tijd genoeg.
proam	praam, werd op de bovenlip van het paard gezet om het goed te kunnen hanteren zèt h'm de proam mer op, dan gèèt h'r van elëin den hoofstal in, dan kan h'm de smjèd beslwùn Dwing het paard maar de hoofstal in, dan kan de smid zijn hoeven beter beslaan.
prol hage	de wacht houden ich zol hei wol prol hage, ich hab toch teed genug Ik zal hier wel de wacht houden, ik heb toch tijd genoeg.
prose	lach met moeite bedwingen, het uit proesten hè moes zo prose dat h'r ze gebjèd verloor, het voel in de zéék, hè spielden 't aof en stoek 't treg in z'ne mond Hij proestte het uit, daardoor verloor hij zijn vals gebit. Het viel recht in de koeiendrek. Hij spoelde het af met water en stak het terug in zijn mond.
protte	pruilen de mus zo nie protte, ich kan 't oach nie verhelpe dat 't ès mis gegange Je moet zo niet pruilen, ik kan er niets aan doen dat het mis gelopen is.

prouwme	<p>tabak pruimen bij 't prouwme haoë de manner alteeð bruine spij in h'nne mond en dè loep zo langs hunne mond aof Bij het tabak pruimen hadden de mannen altijd bruin speeksel in hun mond en dat liep dan zo langs hun mond af.</p>
protts	<p>appelmoes van rèpelinghe konste de bèste protts maoke Van afgevallen appels kun je de beste appelmoes maken.</p>
prush	<p>parkiet (Fr. perruche) onner de pwod haoë v'r vrigger alteeð prushe zitten, dei maoke vèèl lewêð Thuis hadden wij altijd parkieten zitten onder het poorthuis, die konden lawaai maken.</p>
pujakke	<p>hard werken mer pujakke den helen daog, van smèrges tot soaves, en nie mieg wjanne Hij kon de hele dag werken, van 's morgens tot 's avonds. Hij werd er niet moe van.</p>
puf	<p>krediet, pof iets op de puf koape, dat kan m'r zich nie mee permitère, dat lèp anes te hoog op Iets op de pof kopen, dat kan men zich niet meer permitteren.</p>
pufbruk	<p>pofbroek, lange broek met elastiek met opgepofte pijpen ich hab nog 'n pufbruk gedraoge tot ich m'ne grote k'miene doeg Ik heb een pofbroek gedragen tot ik mijn plechtige communie deed.</p>
pùlferre	<p>met vuur spelen hè dèèd niks liever es pùlfere, tot h'r ins nie goed aon kimp Hij doet niets liever dan met vuur spelen tot hij zich eens verbrandt.</p>
pup	<p>pop het kind ès al veeftien joar en 't spjuld nog alteeð mèt z'n pup Het kind is al vijftien jaar en ze speelt nog steeds met haar pop.</p>
puppestront	<p>iets van hetzelfde dei f'miele dat ès allemoal éne puppestront, este aon éne riers dan waggele ze allemoal In die familie zijn ze erg gehecht aan elkander, ze hebben een goede verstandhouding.</p>
putse	<p>uitlachen ziech ze ins putse omdat ich lès zit Zie ze eens lachen omdat ik het laatste ben.</p>

pwot	poort de pwot stèèd waogeweerd wùp, ze verwaachte zjèkker de aoskaar De poort staat open. Ze verwachten zeker de oogstkar.
pwùr	prei m'ne pwùr ès dit joar nie vèèl gwanne, ich hoap dat h'r in 't vrigjoar get herkimp De prei in mijn tuin is dit jaar niet veel zaaks, ze is veel te klein gebleven. Ik hoop dat ze in het voorjaar nog zullen profiteren.
pwùsse	portie dich hebs z'n pwùsse gad, doa muste mèt touw kwùmme Jij hebt je portie gehad, daar moet je mee toekomen.
pwùnneke	lievelingskind (Waals: peùnèt) het jongste kind in 'n hooshage ès gewoonl'k 't pwùnneke Het jongste kind in een huishouden is gewoonlijk het lievelingskind.
pwùt	stek, mv pwùtte Cyriel woor wier pwùtte bijèèn aon 't doen dei h'r hei en doa in de grond stik Cyriel was weer stekken bijeen aan het doen om hier en daar in de grond te steken.
pwùtterij	boomkwekerij vrigger zoeste hij en doa 'n pwùtterij, dei lei okeleerde en grèffelde zelf en stoeke oach van alle swotte pwùtte in de grond Vroeger zag men hier en daar eens een boomkwekerij, die mensen deden alles zelf: stekken, oculeren en griffelen. Nu gebeurt dat allemaal in het groot.

R

Roodborstje

- rabsoaj samenraapsel, tuig van de richel
dat ès rabsoaj van e volk, dat ès ordenair
Dat is maar gemeen volk.
- rammedante etensresten, overschot
dich mus alteed get rammedante in z'ne teleer jèvver loate
Jij laat altijd restjes over op je bord.
- rammesère bijeendoen (Fr. ramasser)
al wat h'r kan rammesère pak h'r met jovves
Al wat hij opraapt, neemt hij mee naar huis.
- ramplesant vervanger (Fr: remplaçant)
den apteker hééf wier 'nne aandere ramplesant, dat ès al den derde
De apotheker heeft weer een andere vervanger. Dat is al de derde.
- ramplesère vervangen
al dei op pensjoen geshik wjanne, gwùn ze nie ramplesère
Al degenen die met pensioen gestuurd worden, gaan ze niet vervangen.
- ransel rugzak
mène ransel bij 't lèger woagde zjèkker teen kilo
Mijn rugzak bij het leger woog zeker tien kilo.
- raoke aanraken
de hoes zo nie te kèke ich hab dich mer effekes aongeraok
Je moet niet zo hard roepen. Ik heb je maar amper aangeraakt.
- raommèker rademaker
Lio van aotje woor 'nne fijne raommèker
Leo Swennen was een goede rademaker.

raotel	ratel mèt vesteloavet wjod de raotel oot gold Met vastenavond werd de ratel uitgehaald.
rappeghèds	vlugheid este 'n m'ch wùls vange, hebste rappeghèds vandoen Als je een mug wil vangen, moet je vlug zijn.
rappelère	zich herinneren (Fr. rappeler) rappelèerste dich nog wat ich d'ch gezaag hab Herinner je je nog wat ik je gezegd had?
rattekaol	radicaal iets rattekaol vergète Dat ben ik radicaal vergeten.
rats	helemaal dat woor ich rats vergète waste m'ch gezaag hèbs Ik was helemaal vergeten wat je me gezegd had.
rauwbalke	winterbedden in de moestuin hè hèf 'n slaogkaar koemes in z'n rauwbalke onner gewèrk Hij heeft een boerenkar met stalmest in zijn winterbedden ondergewerkt.
rebulzje	tumult, oproer zo'n rebulzje hab ich allang nie mee gezien Zo'n tumult heb ik allang niet meer gezien.
rêchshaftig	rechtvaardig rêchshaftige lei, bringe 't dwùr de bot vèèl weier Rechtvaardige mensen komen het verst.
reddele	dooreenvallen, afglijden dei kaar kan ein van dies daog dwùreen reddele Die kar kan één van deze dagen uiteenvallen.
rèèsem	reeks ater dè vjèloper volgde nog 'ne hele rèèsem jing Achter die voorloper volgde nog een hele reeks kinderen.
rèèp	ijzeren band rond een ton of kuip de middelste rèèp van dei koop ès los, nouw ès ze berammeld De middelste band rond die kuip zit los en nu is er een lek.
régelote	reine-claude (soort pruim) dit joar habbe de régelote vol gehange, ze wore waol fùl ziet Dit jaar hebben de reine-claudes veel opgebracht, ze waren heel zoet.

regol	greppel al 't waoter wat in de regol oot kimp, lèp van bijos oot noa de vlietegebèk en zo noa den demer Al het water wat thuis door de greppel loopt, vloeit naar de Krombeek en zo naar de Demer.
rekemendé	aangetekende brief (Fr. recommandé) 'ne rekemendé kreges ès nie alteeft goed nouwts Een aangetekende brief krijgen is niet altijd goed nieuws.
rèklemaose	reclamatie ich hab rèklemaose op 't gèèn was te gezaag hebs Ik heb een reclamatie op het geen wat je geleverd hebt.
rèlevaose	erfenisaangifte, successieaangifte vééf munt noa 't sterfgeval muste z'n rèlevaose aongève Binnen vijf maanden na het overlijden is men verplicht de successieaangiften in te dienen bij de notaris.
rels	sporen van een trein of tram 't ès lest'g d'ch rêch te hage op de rels van den trein Het is moeilijk zich recht te houden op de sporen van de trein.
remmelêr	rammelaar, mannetjes konijn van dè remmelêr kreges de more vèèl shunner jong Van die rammelaar krijgen de moeren veel mooiere jongen.
remork	aanhangwagen es te 'ne remork hebs van meer es vééfhonned kilo dan muste 'n speciaol plaot anvroage Als je een aanhangwagen hebt van meer dan vijfhonderd kilo dan moet je een speciale nummerplaat aanvragen.
rèpelinges	afgevallen fruit al de gestèke appes valle 't jostes aof en dan de gee repe De wormstekige appels vallen het eerst, dan de vroegrijpe.
reperère	repareren, herstellen de mus nog vèèl reperère ee 't hei get shoon oot ziet Je moet nog veel herstellen eer het er hier mooi uitziet.
repetaose	reputatie es dè zo blijft weier doen dan ès h'r rap z'n repetaose kweet Als die zo blijft doorwerken, dan is hij vlug zijn goede reputatie kwijt.

repzoaj	afval (Fr. rebù) allewijl vinste vèèl repzoaj nève de stroat, 't ès ooch vèèl te dier op 't stort Tegenwoordig vindt men veel afval langs de straten, het containerpark vraagt te hoge prijzen.
rèsem	lange lijst 't woor ne lange rèsem e ze aon m'ne naam wore Het was een lange lijst eer ze aan mijn naam kwamen.
resuliet	resoluut, vastberaden hè woor resuliet mèt 't ootshêie mèt z'ne winkel Hij was vastberaden over het stopzetten van zijn zaak.
retshepoe	niet veel zaaks mer goed dat h'r gestop ès mèt z'n zaak, 't woor mèr retshepoe wat h'r verkoch Maar goed dat hij gestopt is met de winkel. Het was toch niet veel zaaks.
rettel	ladder in een nylonkous dei rettel hao ze zond'g oach al wei ze vjèr m'ch zoet in de kèrk Die ladder had ze zondag ook al in haar nylonkous toen ze voor mij zat in de kerk.
rèzele	ruien hinne dei aon 't rèzele zien, legge nie mee Kippen die ruien, leggen niet.
rezzenère	verstandig praten (Fr. raisomer) zo klein es h'r ès, mê rezzenère kan h'r wol Zo klein als hij is, hij kan wel verstandig praten.
ribasse	slaaag geven, weg jagen ich zol dich hei ins ribasse ès te d'ch hei nie rap vurt mèks Ik zal u eens een pak slaag geven als je hier niet vlug weg bent.
riebe	koolrapen wè wùlt riebe ète moag sint Laurentuis nie vergète Wie wil rapen eten, mag Sint- Laurentuis niet vergeten. (zaaien voor de tiende augustus)
riere	roeren de mus bleve riere in de sop tot ze aon de kwùk ès Je moet blijven roeren in de soep tot ze kookt.

rieres	bijna hè woor rieres in 't waoter gevalle Hij was bijna in het water gevallen.
riering	omgeving bijos in de riering lik gène grote winkel Bij ons in de buurt is er geen groot warenhuis.
riets	spleet zij loet z'ch ootloere dwùr de riets van de dèèr Zij liet zich beloeren via de spleet van de deur.
rinne	lekken van een emmer (Duits. rinnen) es 'n ton berammeld ès dan kan ze begenne te rinne Als een ton losse banden heeft dan kan ze lekken.
riskaose	gevaar 't ès toch 'n heel riskaose zo hoog op dat din balkske te loape Het is toch gevaarlijk zo hoog op een dun balkje te lopen.
riskère	wagen, durven dat muste mer ins riskère, dan hebste mèt mich te doen Dat moet je maar eens durven, dan heb je met mij te doen.
ritse	lopen gaan wei 't z'nne teed woor vjèr ène te gève woor h'r ritse Toen het zijn beurt was om een rondje te geven, was hij weggegaan.
rjèmmel	prang, houten kader rond de hals van schapen doet heie de shoap de rjèmmel mer aon, anes brèke ze wier oot Doe de schapen de prang maar rond hun hals, anders breken ze weer uit.
rjètsel	perzikkruid, glaskruid doa steed wier vèèl rjètsel tèsse de bete Daar staat weer veel perzikkruid tussen de bieten.
roaze	razen es de kinner fùl roaze dan kimp gewoonl'k slêch wèèr Als de kinderen fel lawaai maken dan komt gewoonlijk slecht weer.
roezele	in zij broek wateren dè pegadder hèèf wier in z'n broek mutte roezele Die kleine heeft weer in zijn broek gedaan.

rollemint	kogellagers m'ne fits kraok, ich dink dat 't rollemint van me raot k'pot ès Mijn fiets kraakt. Ik denk dat er een kogellager van mijn wiel stuk is.
rondgwùn	rond gaan, geld ophalen rond gwùn in de kèrk wjod toch gewoonl'k dwùr dezelfde minse gedwùn Geld ophalen in de kerk wordt gewoonlijk altijd door dezelfde mensen gedaan.
rondkwùmme	toekomen 't ès lest'ch rond te kwùmme este mer e klein pensioenke hebs Het is moeilijk rond te komen met een klein pensioentje.
ruffe	trekken hè loet nog al aon zich ruffe, hè gong nie gjan noa shoal Hij liet nogal aan zich trekken, hij ging niet graag naar school.
ruffel	groep, een voorbij gaande gebeurtenis dè joste ruffel woor rap im, mê ateraof koem nog 'n heel ket Die eerste groep was vlug voorbij, maar achteraf kwam nog een grote groep.
ruj	ijzers aan de zijkant van de leuvense kachel de was hong te drege aon de ruj van de ljèvvesse stoaf De was hing te drogen aan de ijzers van de Leuvense kachel.
rut	spoorweg doa ès niks zo shoon es op de rut te spjulle, 't ès ferm gevaol'k es doa 'nne trein mut aon kwùmme Daar is niets zo mooi als op het spoor te spelen, maar het is wel gevaarlijk als er een trein moet aankomen.
rwajaol	royaal hè woor nogal rwajaol mèt ze geld hè goef den ene op den aandere Hij was nogal royaal met zijn geld. Hij gaf het ene rondje na het ander.
rwinère	ruïneren es h'r zo blijf dwùr gwùn dan zien v'r ein van dies daog dat ze h'm gwùn rwinère Als hij zo blijft doordoan dan zien we een van deze dagen dat ze hem gaan ruïneren.
rwùf	deklaag hè hèèf al e ferm rwùf op z'ne njèggenêiger Zijn zweer is al goed aan't genezen.

rwùs

mensen aan de zelfkant van het leven
de mèèste rwùs vinste rond de grote stè
De meeste mensen aan de zelfkant van het leven bevinden zich rond de
grote steden.

Rover

Spotvogel

- saffère iemand onder zijn gat stampen
ich zol d'ch hij ins saffère, es te dich nie shiks
Ik stamp je dadelijk onder je gat als je je niet goed gedraagt.
- sakkere sakkeren, liefdevol kijven
hè woor alteed aont sakkere op z'n kinner
Hij was altijd aan het kijven op zijn kinderen.
Sakkeren is niet echt kwaad zijn.
- sakkerdju Dit zijn ook veel gebruikte vormen van kijven of sakkeren, ook
sakkernonedjie vloeken genoemd.
sapperestie verdomde jing maok ich hei vurt, zaag Denis Croux es v'r op z'n
m'hiene zoete te spjulle
Het is hier verdorie geen plaats om te spelen
- saode deken
leg d'ch mer goed diep onner de saodes dan krijste gew wêrm
Kruip maar goed diep onder het deken, dan krijg je het gauw warm.
- sanerendaogs 's anderendaags
sanerendaogs koem hè pas aon, in plaats van hije
Hij kwam pas 's anderendaags aan in plaats van vandaag.
- santebetiek santenboetiek, inboedel
ze hoaë h'm z'nnen hele santebetiek op de stroat geworpe
Ze had zijn hele inboedel op straat gegooit.
- sebiet dadelijk
ich zol d'ch sebiet ins mutte tèsse pakke, want de doags nie
Ik zal je dadelijk eens wijzen op je gebreken, want je deugt weer niet.
- sèèn podium voor toneel
hè woor alteed beshèèmp, mê es h'r op de sèèn stond dan kaans h'm nie
mee
Hij was altijd verlegen, maar als hij op het podium stond dan was hij
helemaal anders.

sèèr	broeikas, (Fr. serre) de shunste blomme wat h'r zède stonte in z'n sèèr De mooiste bloemen die hij zaaide had hij in zijn broeikas staan.
seffes	zo dadelijk seffes hab ich d'ch vas este zo blijs weier doen Zo dadelijk heb ik je beet als je zo blijft verder doen.
sentervèèr	midvoor (spits in 't voetbal) 'ne bètere sentervèèr es Vossen Ernest in den teed van de Sparta vinste nouw nie mee Een betere midvoor als Ernest Vossen van Sparta vind je niet meer.
sepap	ventiel (Fr. soupape) z'n vier bèn stonte plat, doa hao iemes de sepap los gedrêd en de bèn aofgelaote Zijn vier banden waren leeg. Er heeft iemand de ventielen losgeschroefd en de lucht eruit gelaten.
serjeus	ernstig hè kan aof en touw zo serjeus zien, mê ich betrouw h'm nie Hij kan soms zo ernstig zijn, maar ik vertrouw hem niet.
serpent	slang, ook scheldnaam este mèt zo e serpent van 'n vrew getrouwd bès, dan vertrèkste bèter Als je met zo'n heks van een vrouw getrouwd bent, dan vertrek je beter.
sertefekaot	certificaat, getuigschrift hè kos meer es èèn sertefekaot vjèr legge Hij kon meer dan één getuigschrift voorleggen.
sewspan	sauspan dei sewspan ès zjèkker al meer es feeftig joar Die sauspan is al meer dan vijftig jaar oud.
sgunz's	's woensdags sgunz's ès 't alteed mèrret in Bùlze, doa ès nog alteed vèèl volk 's Woensdags is er altijd veel volk op de markt te Bilzen.
sha	grendel 't ès m'ch get ee dè z'n dèèr geslwùtten hèèf, mèt zo'n sha of drei Het is me wat vooralleer hij zijn deur gesloten heeft, met zo'n grendel of drie.

shaan	schandalig dat woor 'n grote shaan, waste allewijl jos vertelle Het is schandalig wat je tegenwoordig hoort vertellen.
shaarkikske	laatst geborene, wat minder van stuk, (over dieren gesproken) dè woor oach bèter nie gebwurre Die was beter niet geboren.
shabbelier	schapulier, medaille dat shabbelier muste goed draoge, of alteen bij d'ch hadde, dat brink gelèk Dat schapulier moet je altijd dragen. Het brengt geluk.
shachelle	een deel achter houden shachelle dat ès iets wat hèn nie loate kan Hij moet altijd iets achterhouden. Hij kan het niet laten.
shaggernère	zich kwaadmaken hèn kos zich nogal rap shaggernère Hij kon zich nogal vlug kwaadmaken.
shagring	woede h'm z'n shagring woor zo êrg dat v'r moeste tèssebêi kwùmme Zij woede was zo erg dat wij moesten tussenbeide komen om hem te bedaren.
shamfoetere	opspelen, reclameren mèt dat shamfoetere van dich alteen, haad toch ins op Hou toch eens op met altijd op te spelen!
shampeljong	paddestoel shampeljong plèkke, dèdè h'r ùlk joar bijos onner in de wêie Paddestoelen plukken deed hij elk jaar bij ons onder in de weiden.
shaoj	schade doa woor nie vèèl shaoj aon h'm z'n nen otto mèt dat meleer Hij had niet veel schade aan zijn auto bij dat ongeval.
shakosh	handtas ze hao wier 'n nouw shakosh Zij had weer een nieuwe handtas.
shambrang	deurlijst de shambrang mut shoon in 't verstek gezèèg wjanne anes stèd alles kromp De deurlijst moet recht in het verstek gezaagd worden, anders staat alles krom.

shaop	schap, kast zèt 't shaop mer op de nère, want hij ès gèin plaots mee Zet die kast maar in de inkomhal, want hier is er geen plaats meer.
shaophaos	haantje-de-voorste dat ès m'ch e shaophaos, dè mut oach alles wjètte Dat is me een haantje-de-voorste, die is ook heel nieuwsgierig.
sharmant	bekoorlijk, charmant dat ès e sharmant mètske Dat is een charmant meisje.
shars	tijdspanne, lang 'n heel shars hadde ze h'm vas gehage Ze hebben hem lang vastgehouden.
shèèrmeiske	spitsmuis dei shèèrmeiskes konne nogal hêl kèke, mê zien nie zo rap es 'n aner meiske Die spitsmuisen kunnen hard roepen, maar zijn niet zo vlug als andere muizen.
shèèrmeske	scheermesje es te dich goed wùls shère, muste im de drei kere van shèèrmeske verandere Als je je goed wilt scheren, moet je om de drie keer van scheermesje veranderen.
sheddere	schateren hè moes sheddere van 't laachte Hij schaterde van het lachen.
shèèf	scheef dei kalk streep ès zo shot en shèèf Die kalklijn is zeer schots en scheef getrokken.
shèèl	scheel hè ès zo shèèl es 'nen otter Hij is zo scheel als een otter.
sheer	schaar de mus al 'n guj sheer hadde este de shoap gèès shère Je moet al een goede schaar hebben als je de schapen wilt scheren.
shêie	scheiden ze zien nog mer drei mund getrouwd en ze gwùn al shêie Ze zijn nog maar drie maanden gehuwd en ze gaan al scheiden.

shel	schil dich shels de jalpel nie goed de shel ès vèèl te dik Jij schilt de aardappelen niet goed. De schil is veel te dik.
shelf	afdak ich bin zelf'ne shelf aon't maoke; gewoon mèt p'lettehoat Ik ben zelf een afdak aan het maken; gewoon met paletten van hout.
shéper	schaaphoeder Siske woor 'nne guje shéper, mê dè van koajeme van wèzet hao vèèl mee shoap Suske was een goede schaaphoeder, maar die van Veldwezelt had veel meer schapen dan hij.
shenlère	verminken ze koste h'm nogal shenlère mèt dei opperaose Ze hadden hem nogal verminkt tijdens die operatie.
sheppet'g	verschrikkelijk dei vrew ès toch sheppet'g lèèd Die vrouw is toch verschrikkelijk lelijk.
sherminkel	lelijk iemand fuj dat ès m'ch nogal e sherminkel Foei, dat is me toch een lelijk mens.
shernèle	klein kastje in de dekenkist, of lade wat zoet toch m'r in dat shernèlke, hè hao doa 'n klooster op hange Wat verborg hij toch in dat kleine kastje? Hij had daar een paddenslot op hangen.
shètsel	schutting zèt mer e shètsel tèsse de bète en de wottele Zet maar een schutting tussen de bieten en de wortelen.
shètterij	schutterij hei in èègebùlze hadde v'r twee shètterije Hier in Eigenbilzen hebben we twee schutterijen.
shèversteine	huiszwaluw ùlk jaor kwumme dei shèversteine treg op dezelfde plaats Elk jaar komen die huiszwaluwen terug op dezelfde plaats.
shew	schoorsteen bijos zoet e bienenis in de shew, de shew trok nie mee Bij ons hadden bijen een nest gemaakt in de schoorsteen. De schoorsteen trok niet meer.

shier	<p>schuur os shier wjodde vèl te klein, zo'n guje aos haoë v'r, dan hadde v'r mêt 'n meet gezatte Onze schuur was te klein, zo een goede oogst hadden we. Daarom hebben wij een mijt moeten zetten.</p>
shierden	<p>dorstvloer ze wore mêt vier aon't djasse mêt de vljèggel op de shierden Ze waren met vier man tegelijk aan het dorsen op de dorsvloer.</p>
shierpwot	<p>schuurpoort de shierpwot woor rats vesljètte, v'r hadde'n nouw mutte loate maoke De schuurpoort was rats versleten. Wij hebben een nieuwe moeten laten maken.</p>
shierwinkel	<p>schuurwinkel, plaats om de oogst te stapelen in de rêse shierwinkel spronge v'r alreed vanaof 't bwuveste menneke zo noa onner es de shierwinkel lèèg woor In de rechterwinkel sprongen wij vanaf de hoogste dwarsbalk (gebinte) zo naar beneden.</p>
shiet	<p>scheet, wind van bonesop konste vèl en hêl shiete loate Van bonensoep kan men veel winden laten.</p>
shink	<p>ham, hesp bij 't kojonge hao zij wat nie kos tese de shink gewonne Bij het kwajongen had zij, die niet kon kaarten, de hesp gewonen.</p>
shinkbank	<p>toonbank, toog de bèste drinkers hange aon de shinkbank De beste drinkers hangen aan de toog</p>
shinkbrèèd	<p>rek in een café om pinten op te zetten dat shinkbrèèd hink heel shèèf doa stwùn vèl te vèl pinten op Dat rek hangt heel scheef. Er staan veel te veel pinten op.</p>
shinke	<p>schenken (sterke dranken verkopen in gewone huizen) doa zien nouw nog plaotse bo ze shinke Daar zijn nu nog plaatsen waar ze sterke drank schenken.</p>
shinkes	<p>schoentjes shoon shinkes vindste nie gemèkkel'k in aofslaog Mooie schoentjes vind je niet gemakkelijk in de uitverkoop.</p>

shoaf	schoof, mv. shêif es de èpperre shoon gemaok zien, dan zien de shêif van zelf shoon Als de oppers mooi gemaakt zijn, dan zijn de schoven vanzelf mooi.
shoalmèèster	schoolmeester 'ne shoalmèèster mut de kinner vanalles konne bijbringe De schoolmeester moet de kinderen van alles kunnen leren.
shoalmaal	schooltas de kinner van 12 – 13 jaar h'n shoalmaal ès vèèl te zwoor, laoter gwùn ze dat besniete De schooltas van kinderen van 12 – 13 jaar is veel te zwaar; later krijgen ze last van hun rug.
shoap	schaap, mv. shoap de shoap loape wier op stroat, ze zien wier ootgebrùkke De schapen lopen op straat. Ze zijn weer uitgebroken.
shovert shoafèrik	schoverik 'ne shovert ès zo klein das te h'm nie kons zien Een schoverik is zo klein dat je hem niet kan zien.
shokkepoeike	schommelpaard dat pwùneke zoet op z'n twelfde nog alteed op ze shokkepoeike Dat verwende kind zat op zijn twaalfde nog altijd op zijn schommelpaardje.
shreeskoet	opening in de pij van een geestelijke langs 't shreeskoet hoel 't zusterke h'rre maoplag oot Langs de opening van haar pij haalde het zusterke haar zakdoek uit.
shraol	schraal es 't 'nen hète zwùmmèr gewèès ès dan zien de wêie mer shraol Als het een hete zomer geweest is dan zijn de weiden maar schraal.
shrapnel	obus, granaat genoemd naar de uitvinder ervan, de Engelse officier Henry Shrapnel, die de granaat voor het eerst toepaste in 1804 in Suriname.
shrèèp	lange magere, opgeschoten vrouw dat ès jus 'nne man, dei vrew zo'n shrèèp hab ich nog noots gezien Dat is precies een man, zo'n lange magere vrouw.
shréme	met munten werpen. Er werd een lijn op de grond getrokken van ongeveer 50 cm en op 5 m werd een werplijn getrokken. Vanaf deze lijn werd er met muntstukken gegooid om het kortst bij de andere lijn te liggen. Dit mocht men vijfmaal herhalen.

shrik	glijbaan ich zol d'ch ins 'n shrik pisse, vjèr z'n nouwjoar Ik zal je eens een glijbaan pissen voor je nieuwjaar.
shrikke	glijden op het ijs de vlietege bjèk wjodde ieder joar opgestop, tot 't mèstemke vol loep, dat bevroor en dan voor het wjadd'g vjèr te shrikke De Krombeek werd in de winter opgestopt. Zo liep de beemd vol water. Als die bevroor, dan was alles gereed om te glijden.
shrikshoen	schaats noa de shoal rap joavves, de shrikshoen aon en dan 't ees op Na de school vlug naar huis, de schaatsen aan en dan het ijs op.
shrippelees	scrupuleus, te nauwgezet van geweten dè ès oach bang dat h'r misdèèd, nog ech shrippelees Die is echt scrupuleus. Hij is bang dat hij iets mis doet.
shroep	stroop e bitsje shroep op z'n snèè en doa get vèt spek bij, dat ès lekker Een beetje stroop op de boterham en daar wat vet spek bij, dat is lekker.
shroets	kalkoen mèt kjosm's vinste nèrges gein shroets mee, ze zien allemoal opgète Met Kerstmis vindt men nergens geen kalkoen meer. Ze zijn allen opgegeten.
shrup (noa krége)	oplawaaï, berisping te laot kwùmme, dan konste dich aon 'n guj shrup verwaachte Later thuiskomen dan voorzien, dan kun je een oplawaai verwachten.
shuklaot	chocolade wei de Engelse soldaote bijos loege onner den wùrlog, wjodde v'r es kind mer shuklaot gevujerd, en dat haoë v'r gjan Toen de Engelse soldaten bij ons gekazerneerd waren, hebben wij "toen nog kinderen" veel chocolade gekregen. Dat hadden we graag.
shullerij	schilderij dei shullerij ès jus 'ne foto, zo krek hèèf dè dat gedwùn Dit schilderij is zeker zo schoon als een foto.
shwùt	scheut, wordt ook gezegd tegen een jong varken, mv. shjèt dat ès al 'n shone shwùt, dè ès vjadd'g vjèr te maste Deze big is al groot genoeg. Het is al gereed voor het vetmesten.

shwùttel	schotel 'n shwùttel wat shoon gegarnèèrd ès, dat zèk al vèèl mee Een schotel die mooi gearneerd is, heeft meer waarde.
shwùttelvod	vaatdoek 'n shwùttelvod wat nie règelmoat'g oot gewasse ès, dei stink dwùr den dier Een vaatdoek die niet regelmatig wordt uitgewassen, stinkt na een tijdje.
sibbedëus	stumper, sul dat ès m'ch 'ne sibbedëus, dè leert 't noots Dat is een sul, die leert het nooit.
siggele	sukkelen wat zit ste toch te siggele, de raoks niks vèèroot Wat zit je toch te sukkelen! Je schiet niet op.
sippe	eventjes proeven, nippen de mus mer ins goed sippe aon z'ne ween, ich vin h'm goed Je moet maar eens eventjes proeven van de wijn. Ik vind hem heel goed.
slabakke	slabakken, achteruitgaan de joste joare dat v'r getrouwd zien woor 't nog'n füllechèts, mê noa vééfteen joar begint 't al fêrm te slabakke Tijdens de eerste jaren van een huwelijk is de liefde nog groot, maar na vijftien jaar begint die al ferm achteruit te gaan. Wees gerust, het komt wel terug.
slèèg	slagen vrigger in de shoal krège v'r mee slèèg es lés Vroeger kregen we op school meer slagen dan les.
sleet	begin van slijtage dè plug hadde v'r al zjèkker twint'g joar, nouw kimp al sleet trop Die akkerploeg hebben we zeker al twintig jaar. Nu komt er slijtage op.
slèèp	slede 't joste wjodde geakkert en dan geexpatert en doa noa wjodde de sléép oot golt, dan woor de grond vjadd'g vjèr te plante Eerst werd de grond omgeploegd, dan kwam er de eg aan te pas en daarna de slede die de grond effen moest maken. Zo was de grond gereed om op te planten.

slèèphoat	<p>sleephout mèt e zwoor slèèphoat aon de koekèttel gebonne zol de koe nie rap ootbrèke Met een zwaar hout aan de ketting gebonden zal de koe niet zo gauw uitbreken uit de weide.</p>
slej	<p>slede, sliert 'n slej dient nie vjèr op 't ees te vaore, mê waol vjèr op de snee Een slede dient niet om op het ijs te rijden, maar wel op de sneeuw.</p>
slène	<p>snoeien de kanedasse bijos ater, zien ze giestere nog kwùmme slène, de man hao de spore op De canadabomen achter ons huis hebben ze gisteren nog gesnoeid. De man had sporen aan om naar boven te gaan.</p>
slèpe	<p>slijpen, mv. gesljàppe de sheresleper kimp nouw nie mee aon de dèèr vjèr de messe te slepe De scharenslijper komt niet meer langs de deur om de messen te slijpen.</p>
sleestèèn	<p>wetsteen, slijpsteen get wulle of get waoter op de sleestèèn en goed hêl drêe dan konste z'n zêse vèl gemèkel'ker slèpe Wat olie of water op de wetsteen gieten en dan goed draaien, zo kun je veel gemakkelijker je zeis slijpen.</p>
sletse	<p>pantoffels h'm z'n sletse stwùn alteed vjadd'g aon de stoaf es h'r treg kimp van ze werk Zijn pantoffels staan altijd gereed aan de kachel als hij terugkomt van zijn werk.</p>
slinse	<p>schoorvoetend slenteren de mètskes mutte alteed konne slinse es ze oot de shoal kwùmme, ze hadde alteed vèl oot te legge De meisjes slenteren altijd als ze uit de school komen. Ze hebben (altijd) veel uit te leggen.</p>
slits	<p>split in rok dè slits mog wol get hugger zien, zo ziet ze ech kwèzzelèt'g oot Die split in haar rok mocht wel wat hoger komen. Zo is ze precies een kwezel.</p>
slip	<p>slip 't woor al teen oere en hê loep nog alteed in z'n slip rond Het was tien uur en hij liep nog altijd in zijn slaapkleren.</p>

slivenheer	Onze-Lieve-Heer dank slivenheer mer op z'n blote knieë taste gezond moas bleve Bid Onze-Lieve-Heer maar dat je gezond mag blijven.
sljettel	sleutel zieg taste z'nne sljettel nie verleis, anes stèste aon 'n geslùtte dèèr Zorg dat je je sleutel niet verliest, anders sta je voor een gesloten deur.
sloapkiel	slaapkleed mèt de sloapkiel aon, en de sloapmets op kroepe ze allebei den alkoof in Met het slaapkleed aan en de slaapmuts op, kropen ze allebei de alkoof in.
slootkèrf	wissen reiskorf met ijzeren sluiting h'm z'ne slootkèrf stond al vjadd'g, mèt get léffet 'n bruk en 'n guje wêrme pulover in, want hè gong benne bij 't lèger Zijn wissen korf stond al klaar, met wat ondergoed, een broek en een warme trui. Hij ging zijn dienst doen bij het leger.
sloap	slaap este dich vershriks in z'nne sloap, doa bèste nie goed van Als je je verschrikt in je slaap, ben je daar niet goed van.
sloapes	slaapgelegenheid bote 't seizoen op reis gwùn, dan vinste sloapes genug Als je buiten het seizoen op reis gaat, vind je slaapgelegenheid genoeg.
slouws	sluis ze hadde de slouws van de weier wier touw gedwùn, doa kimp waoter te wenig aof Ze hebben de sluis aan de vijver moeten sluiten. Er komt te weinig water langsdoor.
sloorzoad	koolzaad in den wùrlog moeste de lei sloor zêe van de prese, doa zoet wùlle in Tijdens de oorlog moesten de boeren koolzaad zaaien van de bezetters, die was oliehoudend.
sluf	ploegijzer aan een enkele ploeg hè hao de sluf zo diep gezatte tot 't pjad de stelplug nie mee kos trèkke Hij had het ploegijzer zo diep gezet dat het paard het niet meer kon trekken.
sluf	een zachtaardig man die zich laat doen door zijn vrouw : een pantoffelheld
sluffe	pantoffels, sloffen zieste h'm al op z'n sluffe aon kwùmme Zie je hem al op zijn sloffen aankomen?

sluijer	sluier wei ze trouwde hao ze 'nne sluijer van zjèkker veef meter Toen ze trouwden, droeg ze een sluier van wel vijf meter.
slukker	gulzigaard dat ès m'ch toch 'nne slukker, hè zoe alles geleek in z'nne mond stèke Wat is me dat een gulzigaard! Hij zou alles tegelijk in zijn mond steken.
slwùt	slot v'r mutte ins règelmoatig get smaät aon dat slwùt doen We moeten eens regelmatig dat slot wat oliën.
smaat	olie doet get smaat aon z'nne fits, want hè fieëts Doe wat olie aan je fiets want hij piept.
smaus	knoeier zo'n smaus hülste d'ch bèter van ze gelèèg aof Zo een knoeier haal je beter niet in huis.
smèrig	vuil 't waoter in de bjèk ès nouw nie mee smèrig, 't ès nouw ferm gezievert Het water in de beek is nu niet meer vuil sinds het zuiveringsstation er is.
smetse	smakken hè it altheid mèt z'nne mond wùp, de heers h'm al smetse van weet Hij eet altijd met zijn mond open. Je hoort hem al van ver smakken.
smik	zweep de knèch van Dierikske maakte fêrm gebreek van z'n smik, h'm ze pjad gong noots nie hêl genug De kecht van bij Dierikske maakte nog al graag gebruik van zijn zweep, zijn paard liep nooit hard genoeg.
smis	smidse bij Lemme de smjèd wjodde vèèl farse verteld in de smis Bij Lemme de smid werden altijd veel grappen verteld.
smjèd	smid, mv. smèè vrigger wore hij in èègebùlze drei smèè, Jas, René en Lemme de smjèd Vroeger hadden we hier in Eigenbilzen drie smeden: Jas, René en Lemme.
smikkel	gezicht aterèèn krijste 'n petat op z'nne smikkel Dadelijk krijg je een mep in je gezicht.

smoddere	knoeien, morsen doet z'nne teleer nie zo vol, aterèèn bèste wier aon 't smoddere Doe je bord niet zo vol, dadelijk ben je weer aan het knoeien.
smuk	de rest , greepboven de koord van een zak zo vèèl te voller daste de zak dèès, zo vèèl te kliner ès de smuk Hoe voller de zak, hoe kleiner de rest boven de koord.
smukkelbruk	klodbruk, broek die breder was aan de dijen, broek voor ruiters de smukkelbruk hèèf z'nne naam gekrègge dwùr ze brèèd bwùvveste De ruitersbroek heeft zijn naam gekregen omdat ze breed is aan de dijen.
smul	griesmeel, gebroken graan, (Fr. semoule) èèt nouw z'n smulpap mer rap oot, anes wjod ze kaat Eet nu je griesmeelpap maar vlug op, anders wordt hij koud.
smulbere	bladluizen de roze zitte nouw al vol mèt smulbere De rozen zitten nu al vol met bladluizen.
snaa's	's nachts este nie goed kons sloape snaas dan joste van alles Als je niet goed kunt slapen 's nachts, dan hoor je van alles.
snakke	wenen 't klein moes nog alteed snakke wei 't bijos koem, 't woor onnerwège gevalle Het kind was nog steeds aan het wenen toen het thuiskwam. Het had zich bezeerd bij het vallen.
snaoi	striem de zoes nog alteed de snaoi op de reg van de slaog mèt de smik Je zag nog steeds de striem op de rug van de slag met de zweep
snappe	begrijpen noa 'n oer ootleg kos hè 't nog nie snappe Na een uur uitleg begreep hij het nog niet.
snatsel	klein en mager iemand dat menneke blijf mer 'ne snatsel Dat mannetje blijft maar klein.
snè	snede, boterham ich hab 't lieste 'n snè van zelf gebakke brood Ik heb het liefste een boterham van zelfgebakken brood

snee	sneeuw 't ès nouw teed vjèr de gor oot te haole de snee lik zjèkker teen centemeter dik Het is de tijd om de slede uit te halen. De sneeuw ligt tien centimeter dik.
snel	soort kan, metalen drinkbeker van boven smaller dan van onderen vaor zèt de snel mer op de stoaf, dan hab ich sebiet warm waoter vjèr tee te maoke Vader, zet de snel maar op de kachel, dan heb ik dadelijk warm water om thee te zetten.
snelzèèker	vrouwenonderbroek met halflange pijpen, van boven open en van onderen niet dicht, wat toeliet te wateren zonder ze uit te trekken.
snèke	de aandacht trekken om iets te krijgen dat klein hinsje stèèd alreed te snèke vjèr e stèkske vlèès Dat klein hondje staat altijd verlangend uit te kijken naar een hapje vlees.
sneppet'g	bitsig doa kimp nouw noots ins e goed wot oot dè mins, hè ès alreed ève sneppet'g Hij is altijd zo bitsig in zijn antwoorden. Daar komt nooit een vriendelijk woord uit die mens.
sniët	snede, wonde 't klein hao 'n fêrm sniët in z'ne knie dwùr 't valle op den taar Het kleine kind had een ferme snede in haar knie door op het asfalt te vallen.
snipke	heel weinig gèèf m'ch mer e snipke van dei vlaoi, ich hab doa ech gusting in Geef mij maar een stukje van die taart. Ik heb daar echt trek in.
snirke	lintje dat vin ich shoon zo e snirke in de kinner h'n hoar Dat is mooi zo een lintje in het haar van de kinderen.
snoets	snuït en douw koem 't vêrke mèt 'n lang snoets, en 't vertelselke woor oot En toen kwam het varken met een lange snuit en het vertelseltje was uit.
snup, snuppe	snoep os Anne hèèf toch gjan snup Onze Anne heeft toch graag snoep.

soeffleur	voorzegger, souffleur Theuke van der Hèles soeflèerde zo hêl tos ste 't ater in de zaol heerdes Mathieu Swennen sprak veel te hard. Men hoorde het tot achter in de zaal.
soetjè	bustehouder vrêlei mèt klein tetjes hadde shaos, vjèr get mee te têine konne ze 'ne opgevêlde soetjè aondoen Vrouwen met kleine borsten hebben nu geluk. Met een wonderbra aan kunnen ze toch pronken.
sokses	onnozelaar zo 'n sokses hab ich nog noots gezien Zo een onnozelaar heb ik nog nooit gezien.
solfer	zwavel hei reek 't noa solfer, ze hadde jus de stoaf aon gedwùn Hier hangt een zwavelgeur. Ze hebben juist de kachel aangemaakt.
sorthaon	vechthaan de shendêrme haoë de sorthaon mèt gepak, van op't haonevechtes De rijkswacht had de vechthaan meegenomen tijdens het hanenvechten.
spang, kospengske	speld, kospeld 'n kospang wjod alteeft gebreek vjèr 'n brùk im te zêime Een kospeld wordt altijd gebruikt om een broekspijp om te zomen.
spaoke	gekloven hout doet nog get spaoke onner de vernêskjèttel de jalpel zien nog nie mèrf Doe nog wat hout onder de stookketel. De aardappelen zijn nog niet gaar.
spaore	sparen wè van os kan heie den daog nog spaore, alles ès vèèl te dier Wie van ons kan vandaag de dag nog sparen? Alles is veel te duur.
spaose	tussenruimte ich hab gjan get spaose op e fees, tèsse twee geng, dan konste z'n bèèn ins rèkke Ik heb graag wat tussenruimte (op een feest) tussen twee gangen, dan kan ik mijn benen eens strekken.
spedder	vinnig kind, ook een spat van water dat ès m'ch nog al 'n spedder, dat ès e vleg Dat is toch een vinnig kind! Het is een bijdehandje.

speddere	spatten Jeu kos 't nie laote, de minse vol te speddere dei langs de wèèg stonte Mathieu kon het niet laten om mensen, die naast de weg stonden, vol te spatten als hij met de lijnbus langsreed.
speetkop	pestkop dè speedkop hùlt nie op, dè ze gepes hink m'ch de kèèl oot Die pestkop weet niet van ophouden. Hij blijft maar pesten.
spene	spaanders de spene vlùgte nog in 't rond wei h'r aon 't bêim kappe woor De spaanders vlogen nogal in het rond toen hij bomen aan het kappen was.
spene	jonge dieren wat van hun moeder gescheiden worden als ze op eigen benen kunnen staan.
spelder	hè hèèd 'ne spik, spelder nouwe fits gekrège van z'n paot wei h'r z'ne plechtige k'miene gehagen hèèd.
splinter now	Hij heeft een gloednieuwe fiets gekregen van zijn meter toen hij zijn plechtige communie deed.
spèèkele	spikkels op de was de was woor al aon 't spèèkele, hè woor vèèl te naot opèèn gehange De was had al spikkels. Hij was veel te lang nat op elkaar blijven liggen.
spelver	sperwer de spelver ès beshèmp de zieses wier vèèl, hè vink vèèl klein vjèggelkes De sperwer is beschermd. Hij vangt wel veel klein vogeltjes en reisduiven.
spennegerwjèf	spinnenwebben doa hong nog al vèèl spennegerwjèf onner dèn trap Daar hing nogal veel spinrag onder die trap.
spèrrig	veldgewas, spurrie este 'ne ronnen tier goes op de spèrrig dan koste de kie nogal ins oploape Als je de koeien te veel spurrie liet eten, dan konden ze weleens ziek worden. Ze kegen dan een heel dikke pens.
spète	sproeien mèt e verkjod sprujstof te gebreke konste alles k'pot spète Door een verkeerde sproeistof te gebruiken, kun je alles kapot spuiten.

spieket	<p>iemand die gebruik maakt van andermans kennis dat woor 'n spieket in de shoal, dè kos nouw ins niks Die moest nu eens altijd afpennen van zijn buur.</p>
spikske	<p>lucifèrtje doa wjanne gèin spikskes nie mee gebreek vjèr 'n segrèt aon te doen Er worden geen lucifertjes meer gebruikt om een sigaret aan te steken.</p>
spikkedeeske	<p>luciferdoosje het spikkedeeske ès 't deeske bo de spikskes in zitte Het luciferdoosje is het doosje waar de lucifers in zitten.</p>
spinke	<p>plaats onder de trap in de a heis wjodde vèèl gebreek gemaok van 't spinke In de oude huizen had men altijd een plaatsje onder de trap om van alles op te bergen.</p>
spinse	<p>pingelen, afdingen nouw bèste allang genug aon 't spinse de krijs toch niks mee aof Nu ben je al lang genoeg aan het pingelen. Je krijgt er toch niets meer af.</p>
spoar	<p>afstand tussen duim en middelvinger, dit is geen vaste afmeting dei dèèr ès veef spoare brèèd, dat ès iets te brèèd vjèr in dat koet Die deur is te breed voor in dat gat.</p>
staok	<p>boonstaak hè gong alteez z'n denne staoke op den Uffet haole Hij ging altijd zijn boonstaken op de Hoeffaert halen.</p>
staos van tevjère	<p>daags tevoren ich hab 't d'ch al zo lang gezaag daste d'ch staos van te vjèrre mus aongève Ik heb het u al lang gezegd dat je je daags tevoren moet aangeven.</p>
staos van vèèrs	<p>daags tevoren (Locht)</p>
stattel	<p>veter bin z'ne stattel, seffes trèèdste trop en dan vulste nog Je moet je veter binden. Dadelijk struikel je nog.</p>
steeter	<p>stoter om te karnen bij de boterbereiding de steeter van de bwùttertton begos al te verslete aon de stjùl van 't vèèl te gebreke De stoter van de karnton begon al te verslijten aan de steel door het veelvuldig gebruik.</p>

stègere	steigeren h'm ze pjad gegos te stègere, nouw wjodde 't teed dat v'r os oot de viet maokde Zijn paard begon te steigeren. Dat was gevaarlijk!
stichel	smalle doorgang, alleen voor voetgangers de zies bekans nèrges nog 'nne stichel, oach gêin voetgengers ne mee, de wèèg zien véél te shoon, alleman hèèf 'nnen otto Je ziet bijna nergens nog een paadje wat door een weide loopt. Men ziet ook bijna geen voetgangers meer. De wegen zijn mooi en iedereen heeft een auto om zich te verplaatsen.
stievel	laars, (Duits: stiefel) hè ès ferm gestieveld es h'r op ze pjad zit Hij heeft mooie laarzen aan als op zijn paard zit.
stoan	roompot de rêim wjodde, es ze oot den aofrêimer koem, van zelf in de stoan gedwùn De room werd, als hij uit de afromer kwam, in de roompot gedaan.
stoffère	iemand van alles toestoppen es dei grootaas dat kind zo bleve stoffère, dan kimp doa noots nie vèèl van Als die grootouders dat kind van alles blijven toestoppen, dan meent hij dat het altijd zo moet.
stok	voorraad, (Fr. en stock) ich wjèd nie es v'r dat nog in stok hadde Ik weet niet of we dit nog in voorraad hebben.
stoppe	ophouden, stoppen hè ès al drei joar aon 't stoppe mèt roke 't lèk h'm mer nie Hij is al drie jaar aan het stoppen met roken. Het lukt hem niet.
stêive	strooien, stro onder het vee strooien de mus de stel nog ootmèste, en dan strêive, zaag moeder "Je moet de stallen nog uitmesten en dan stro erin strooien", zei moeder.
straf	sterk zij hèèf wier te straffe koffè gemaok Zij heeft weer te sterke koffie gezet.
strank	rug leg dich op z'ne strank, de bès mieg genug Leg u maar wat te rusten, je bent moe.

stravêlzje	struweel, wildernis dat ès hei nog al onnerkwùmme, 't ès 'n echte stravêlzje Dat is hier nogal verwaarloosd, het is een echte wildernis.
streke	strijken ich mut dèks ins per wèèk, 'nnen helen daog streke Ik moet eens per week -soms een hele dag -strijken.
streekéézer	strijkijzer vrigger wjodde 't streekéézer op de stoaf hètèet gemaok Vroeger werd het strijkijzer op de kachel heet gemaakt.
stremsel	zuurverwekkende bacterie gank m'ch ins get stremsel haole bij den ap'teker, ich goan kees maoke Ga eens wat stremsel halen bij de apotheker. Ik ga kaas maken.
strèpe	dier van zijn pels ontdoen v'r mutte nog drei knein slachte en strèpe vjèr de kèrm's We moeten nog drie konijnen slachten en de pels afdoen voor dat het kermis is.
strèper	stroper es doa gee wùld ès, dan zieste oach gène strèper Als er geen wild is, dan zie je ook geen stroper.
strèves	wijdbeens zèt d'ch mer get strèves anes konste 't nie tjèggen hage Zet u maar wijdbeens, anders kun je het niet tegenhouden.
strikhoas	breikous de kat hèèf m'n strikhoas wier ootgeroaffeld De kat heeft mijn breikous weer uitgerafeld.
strikke	breien dei a vrew dèèd den helen daog niks anes es strikke Die oude vrouw is de hele dag aan het breien.
strimpe	beenbeschermers mèt z'n strimpe aon loeper dwùr de breme zonner zich pijn te doen Met zijn beenbeschermers aan liep hij door de braamstruiken uit zonder zich te bezeren.
stritse	wateren den hond oot de geboere kimp hei wier stritse tjègge de streekskes De hond van de buren komt hier weer wateren tegen onze struikjes.

stroal	<p>straal h'm z'n stroal ès nie mee wat ze gewèès ès Hij kan niet goed meer plassen.</p>
stroat	<p>straat zo aat es de stroat zien Zo oud zijn als de straat.</p>
stroatbrats	<p>straatloper de stroatbrats ès noots bij hun, ès alteed vurt De straatloper is nooit thuis.</p>
stroatengel	<p>straatengel 'nne stroatengel ès gewoonl'k 'nne hoosdievel Een straatengel is gewoonlijk een huisduivel.</p>
stroman	<p>tussenpersoon, vogelverschrikker dè stroman joeg de prees van 't hoos nogal de heegte in Die stroman bleef maar opbieden. Zo ging de prijs voor het huis nogal de hoogte in.</p>
stront	<p>drek, stront hè hèèf zjèkker stront in z'n oage Hij ziet en beseft niet wat er gaande is.</p>
strook	<p>struik dat ès 'nne shone strook dè hèèf shoon blomme op Dat is een mooie struik; die draagt mooie bloemen.</p>
stropup	<p>stro onder de pannen Guis hao speciaol kwon gezêd vjèr mèt de vlèggel konne te djasse, hè wol nouw stropuppe stèke onner z'n panne Guis zaaide koren om met de vlegel te kunnen dorsen, dan had hij mooi stro om stropoppen van te maken die hij onder zijn dakpannen kon steken.</p>
strowès	<p>strobundeltje om de kachel aan te maken gank ins de strowès en klein hoat in haole vjèr mèrregevrig de stoaf aon te doen Ga wat stro en klein hout halen om morgenvroeg de kachel aan te steken.</p>
stuffer	<p>opschepper de jos gew es doa 'nne stuffer in de grup zit Je hoort het vlug als er een opschepper in de groep zit.</p>

stup	voetpad, boomstronk de bêim lègge im, nouw mutte nog de stuppe oot de grond gold wjanne De bomen zijn gekapt, nu moeten de stronken nog uitgehaald worden.
sukker	suiker zo ziet es suiker Zo zoet als suiker.
sukkerbete	suikerbieten dies joar hadde de sukkerbete 'n hoog sukker gehalte, ze hadde vèèl zon gad Dit jaar hebben de suikerbieten een hoog suikergehalte. Ze hebben veel zon gehad in de groeiperiode.
sukkerklitse	doopsuiker sukkerklitse wjanne gegève es doa e kind gebwùrren ès Doopsuiker wordt gegeven als een kind geboren is.
supperstiese	superstitie, bijgeloof gelêifs dich oan supperstiese Ben jij bijgelovig?
swanjère	verzorgen dè leed zich gjan swanjère dwùr dei henn'ge verpleester Hij laat zich graag verzorgen door die mooie verpleegster.
shwùttel	schotel de frikkedelle wjodde in 'n shwùttel gelaag en dan in den wùvve gezatte De vleesballen werden in een schotel gelegd en dan in de oven gezet.
shwùttelète	warme maaltijd dat swùttelète woor nie te frète Die warme maaltijd was niet te eten! Zo slecht!
shwùttelvod	vaatdoek este de swùttelvod nie daogel'ks oot spiels dan begint ze te stinke Een vaatdoek moet je dagelijks uitwassen, anders begint hij te stinken.

T

Tjiftjaf

taar	teer, asfalt doa ès jus nouwe taar gelaag in de stroat Daar is juist in de straat nieuwe asfalt gelegd.
tê of vaor	vader zèt tê mer oot 't zich hê begint aodige mouwle te maoke Zet vader maar uit het zicht, want hij begint rare gezichten te trekken.
têrm	termijn, ook duur van de legerdienst ich woor gjan bij't lèger, ich hab m'nnen têrm zonner probleme ootgedwùn Ik was graag bij het leger. Ik heb mijn dienst zonder problemen uitgedaan.
taffele	klungelig werken loat h'm mer get taffele, zo krijt h'r z'nnen daog oach im Laat hem maar wat klungelen, zo krijgt hij zijn dag om.
tagge	opspelen, reclameren de mus zo nie tagge op dè kleine hê ès toch zo braaf Je moet zo niet opspelen tegen die kleine. Hij is toch braaf.
taj	taille, midden (leest) dat wijfke hêèf nog al 'n tajke, vjèr jeloës op te zien Dat vrouwtje heeft een taille om jaloers op te zijn.
taksplaot	nummerplaat in 2004 mut iederèèn 'n reflektèrende taksplaot habbe In 2004 moet iedereen een reflecterende nummerplaat hebben op zijn wagen.
tallu	helling vè loete os alteed van de tallu van 't k'naal aofrolle Wij lieten ons altijd van de helling aan het kanaal afrollen.

tampeet	<p>behang den aë tampeet mutte v'r nog aofstome, vjèr dat v'r nouwen hange Het oude behang moeten we nog afstomen voordat we nieuw hangen.</p>
tantis	<p>tandarts ich mut nog noa den tantis gwùn mèt m'n taan Ik moet nog naar de tandarts gaan om mijn tanden te laten verzorgen.</p>
taote pom	<p>appeltaart met deksel shel m'ch nog get appele! ich mut nog 'n taote pom maoke Schil nog wat appelen. Ik moet nog een appeltaart met deksel maken.</p>
tappesère	<p>behangen v'r mutte de living nog heel tappesère vjèr poase Wij moeten de living nog helemaal behangen voor Pasen.</p>
tauwnèggele	<p>toenagelen nèggel mich dei plank ins, dan ès 't koet touw Nagel die plank eens, dan is dit gat dicht.</p>
tauwnaom	<p>familienaam wei hèt dè oach wier mèt z'nne tauwnaom Hoe heet hij ook weer met zijn familienaam?</p>
tauwpitse	<p>toeknijpen hè hèèf ze kietje tauw gepits, 't ès gedwùn mèt h'm Hij heeft zijn gaatje toegeknepen. Het is met hem gedaan.</p>
tauwplekke	<p>toeplakken dè kalt te vèèl, plek dè z'nne mond mer tauw Die praat te veel, plak zijn mond maar dicht.</p>
tauwplooie	<p>toeplooien plooi de laokes mer tauw, dan konste ze op 't brèèd legge Vouw de lakens maar op, dan kun je ze in de kast leggen.</p>
tauwspang	<p>veiligheidsspeld ich gelêif dat dei tauwspang ès wùppe gegange Ik geloof dat die veiligheidsspeld open gegaan is.</p>
tauwvallig	<p>toevallig iemes tauwvallig tjègge kwùmme dat ès pieren tauwval Iemand toevallig tegenkomen, dat is puur toeval.</p>
tée	<p>te veel dat ès téé, te vèèl van 't guje Dat is te veel van het goede.</p>

teef	wijfjeshond, teef dei teef lèp hei al lang rond, ze kimp op ozzen hond aof Deze wijfjeshond loopt hier allang rond. Ze komt naar onze hond.
teeg	taai dat vlèès ès van 'nnen aë bèèr, 't ès vèèl te teeg Dat vlees is van een oude beer. Het is veel te taai.
teine	pronken, zich laten zien zieg h'm zich ins teine, hè vult bekans aterjèvver Zie hem eens pronken! Hij valt bijna achterover.
tentoerdejot	jodiumtinctuur, (Fr. teinture d'iode) doet h'm get tentoerdejot op z'n won dan zwijg h'r Doe maar wat jodiumtinctuur op die wonde, dan is hij stil.
teljaoter	hoge stapel dich mèks nog al 'nne teljaoter seffes likker dich im Jij maakt nogal een hoge stapel. Dadelijk valt die om!
t'leer	bord èèt z'nne t'leer mer lèèg, anes gèèf ich 't aon de katte Eet jouw bord maar leeg, anders geef ik je eten aan de katten.
tember	postzegel (Fr. timbre) doet mer 'ne goeje tember op dè brief, anes shikke ze h'm treg Plak een juiste postzegel op die brief, anders sturen ze hem terug.
temêïnes	erg doa hadde ze temêïnes slèèg oot gedêlt Daar hebben ze erg veel slagen uitgedeeld.
temtère	plagen (Fr. : temter) de mus dei kinner zo nie temtère Je moet die kinderen niet zo plagen.
temtaose	plagerij, vervelend iets, zoals de nek van een gebraden kip gèèf m'ch mer de temtaose, dei hab ich gjan Iets waar veel prutswork aan is, is een vervelend iets.
tenu	pak ze hadde shoon nouw tenu's bij 't m'ziek gekrègge De fanfare heeft nu mooie, nieuwe pakken gekregen.
teriebel	verschrikkelijk 't ès toch teriebel es te dat zies wat allemoal gebjod op de werd Het is verschrikkelijk wat er allemaal aan onheil gebeurt op de wereld.

têrf	tarwe de têrf hêëf dit joar meer opgebraach es aner joare De opbrengst van de tarwe was dit jaar beter dan in vorige jaren.
t'ris	recht door gaan zonder omwegen dwùr de gatskes en de wèèskes, de stichelle aon de wêie gong ste vrigger gemèkkel'k t'ris Door allerhande voetpaadjes kon men gemakkelijk de omwegen uitschakelen.
termùlt	tumult, lawaai wat 'nne termùlt, ze mutte mer get stùller zien Ze maken veel te veel lawaai, ze moeten wat stiller zijn.
terlangs	ernaast 't hêëf woal terlangs gelège en niks te van gekrègge Het heeft weler naast gelegen maar niets van gekregen.
ternoa	erna doet z'n gusting mer, ternoa muste nie kwùmme klaoge es 't mislèp Doe uw zin maar, nadien moet je niet komen klagen als het misloopt.
tertèsse	ertussen muj dich nie doa mèt, haat dich doa tèsen oot Niet moet je er niet mee moeien, hou je daartussenuit.
tertjège	ertegen bèste tertjègge of bèste te vjèr Ben je ertegen of ben je ervoor?
tet	borst, speen dè mut de tet nog hadde Dat is nog een troetel kindje.
tettele	treuzelen wat e getettel, doet toch dwùr v'r hadde nog zo wenig teed Wat een getreuzel, doe toch door! We hebben zo weinig tijd.
tètèl	tuit 't ès ongemeniert vjèr aon den tètèl te drinke Het is onbeleefd aan de tuit van de pot te drinken.
tevanaof	ervan af kom te van aof eeste vuls de zits vèèl te hoog Kom ervan af, je zit veel te hoog.

tevjèrre	eerder de bès staos van te vjèrre bijos gewèès Je bent een dag eerder bij ons geweest.
terwjas	dwars de mus nie alteed zo in terwjas lègge Je moet niet altijd zo dwarsliggen.
tèteltob	emmer met gietteut mèt 'nne tèteltop hebste gène trêchter vandoen vjèr iets in te shedde Bij het gieten van een vloeistof uit een emmer met een gietteut heb je geen trechter nodig.
tier	volle, halve of kwart afstand die de koeien mochten grazen, gebonden met een ketting via een sleephout aan een paal vastgemaakt. Bij een volle afstand werd de paal in het midden van het gras gezet. Zo konden de koeien de volle lengte van de ketting rondom benutten. Bij een halve afstand konden ze tot tegen de graslijn en bij een kwart afstand konden ze juist met de poten tot aan het gras. Op die manier werd het gras niet vertrappeld. es v'r gonge hiee in de briel dan goeve v'r de kie 'nne volle of 'nne ronne tier en ver wore spjulle in hulb'k of op den oterebos vjèr den helen daog Als we de koeien moesten hoeden in de Bruul, kregen ze een volle afstand en weg waren we voor bijna de hele dag.
tierhaomel	hamer om de hoedpalen in te slaan gewoonl'k woor 'nnen tierhaomel van hoat wat zelf gemaok wjodde Gewoonlijk waren dat zelfgemaakte houten hamers.
tierpoal	hoedpaal, om koeien aan vast te binden doa wore hoate en éézere tierpoale Daar waren houten of ijzeren palen.
tier dink	tenger, mager iemand dat kind ès nouw al dadteen joar en 't blijf mer 'n tier dink Dat kind is nu al dertien jaar en het blijft maar een tenger ding.
tiet	kruidjeroermeniet, tieteke de mochs dat tieteke nog nie bezien of 't sprink al Je mag dat kindje nog niet bekijken of het roert zich al.
tietemêiske	pimpelmees este de tietemêiskes vujers in de winter dan zieser zjèkker teen Als je voedert in de winter dan zie je zeker tien pimpelmezen.

tilberi	koets, tweewielig licht rijtuig op veren, voor twee personen (Eng. tilbury) Knaepen, de knêch van bij dierikske op de loch, gong es 't shoon wèèr voor mèt pjad en den tilberi oot Als het mooi weer was, ging hij met paard en koets uit.
ting	bericht, mare hèbste al ting gat vjèr noa 't lèger te gwùn Heb je al bericht gekregen wanneer je moet binnengaan in het leger?
tjègge	tegen kom zo ins iets tjègge Heb dat maar aan de hand!
tjèggekwùmme	tegenkomen de mus toch shaos habbe vjèr hem hei tjègge te kwùmme Je moet maar geluk hebben om hem hier tegen te komen.
tjèggenhage	tegenhouden perbèèr dich dè mer ins tjègge te hage Probeer jij die maar eens tegen te houden.
tjèggeslaog	tegenslag die lei mutte nog al get tjèggeslaog mètmaoke Die mensen hebben veel tegenslag.
tjèggestense	verweer este iets wùls vjadd'g stove krijste vjèvveral tjèggestense genug Als je iets wilt organiseren, krijg je veel tegenkating van iedereen.
tjèggespjùlle	tegenwerken nouw wjod 't erg, nouw gèèste mich nog tjègge spjùlle Nu wordt het erg, nu gaat je me nog tegenwerken.
tjoller	ronddraaiend lid in een ketting den tjoller ès al heel oot geslètte, ein van dies daog gèèt ze jèvver Deze ketting is bijna versleten.
tob	emmer, tèbke zieg mer dat den tob nie in de pèt vult anes konste h'm mèt de vèshoak troot haole Let op dat de emmer niet in de put valt. We moeten hem anders met de vishaak eruit halen.
toer	beurt de mus nouw mer z'nnen toer aofwaachte ich bin nog vjèr d'ch Je moet nu maar je beurt afwachten, ik ben nog voor jou.

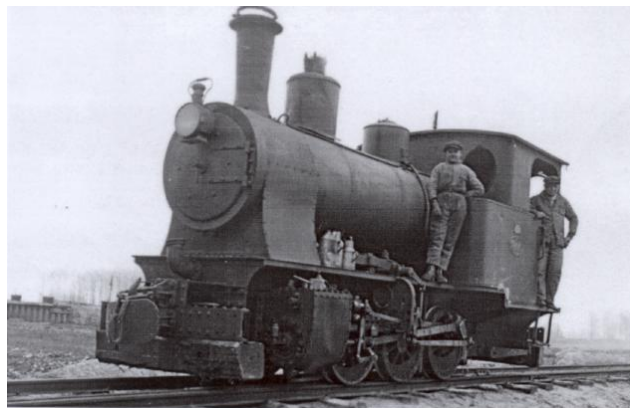
toereloet	tureluut, getikt, niet heel wijs dich bès toch heel toereloet Jij bent niet goed wijs.
toetelêre	vlierstruik 't wjod teed vjèr de toetelêre te plèkke, v'r wolle wier vliershroep gwùn maoke, dat ès goed tjègge de verkaddeghèts Het is hoog tijd om de vlierbessen te plukken, dan kunnen we vliersiroop maken en dat is goed tegen verkoudheden.
toeris	thuis ich koam strak ins tot toeris, bèste bij iech ? Ik kom straks eens tot bij je thuis. Ben je thuis?
toer op toer	om beurt toer op toer ès niks te dèk Ieder op zijn beurt is niets te veel.
tommele	traag, op het gemak werken este gepenshenèrd bès, muste alreed get te tommele hadde Als je gepensioneerd bent, moet je wat te doen hebben.
tosmech (dat)	dat dacht ik dat tos m'ch oach, dat woor nie shoon wat dei aon hao Dat dacht ik wel, dat was niet mooi wat die vrouw aan had.
touwboat	op de koop toe ène keer per wèèk krijste in den aldi este 'ne kilo rins of vêrkesgemaole kèps, 'nne have kilo op touwboat Eénmaal per week bij aankoop van één kilo runds- of varkensgehakt krijg je een halve kilo gratis in de Aldi.
touwmoat	overschot wievel touwmoat hebste nog, ich wùl doa nog e klèdje oot maoke Hoeveel overschot heb je nog? Ik wil daar nog een kledje uit maken.
touwpitse	toenijpen 't doerde nie lang mee of hè hao h'm z'n kèèl touw gepits Het duurde niet lang meer of hij had zijn keel toegenepen. hè hééf ze kietje touwgepits Hij heeft de geest gegeven.
toavere	toveren es ich kos toavere Als ik kon toveren...

trappère	<p>betrappen ze zolle hem nie rap trappère es h'r aon de aterdèèr oot gèèt Ze zullen hem niet betrappen als hij door de achterdeur naar buiten gaat.</p>
trater	<p>erachter menneke, es hèn trater mut kwùmme dan gèèste get mèt maoke Als hij erachter komt, dan ga je wat beleven.</p>
trats	<p>klompennagel h'm ze lèèr woor aof, hèbste m'ch 'n trats vjèr ze vas te nèggele Heb je een nagel om het leer van mijn klomp vast te maken?</p>
treggerwats	<p>achteruit truk ju en 't pjad gong treggerwats Truk ju! En het paard ging achteruit.</p>
travakke	<p>werken op dat bedreef moeste ze nog al travakke Op dat bedrijf moesten ze hard werken.</p>
trèkselinger	<p>katapult mèt den trèkselinger en de maole vol stein trokke v'r 't veld in vjèr op de vjèggelkes te shiete Met de katapult en de zakken vol stenen gingen wij in het veld op de vogeltjes schieten. kwakkede wjodde aon de vjoste en de aaste pote vas gebonne aon de pikdraod, en doa wjodde op geshwùtte mèt den trèkselinger Kickers werden met de voorste en achterste poten vastgemaakt aan de 'pinnekesdraad', en daar werd op geschoten met de katapult.</p>
trèkzak	<p>harmonica ich hab wei ich kind woor ins 'nne trèkzak van sinterkloas gekrègge Ik heb eens een harmonica van Sinterklaas gekregen.</p>
trempele	<p>trappelen de mus zo nie in dè sladder trempele seffes zien z'n schoen onnèttig Je moet zo niet in dat slijk trappelen. Dadelijk zijn je schoenen vuil.</p>
tresséé	<p>schoenen met gevlochten bovenkant doet z'n tresséé mer nie aon want 't gèèt rèngere Trek je zomerschoentjes maar niet aan want het gaat regenen.</p>
trève	<p>dwarsbalken van de bwùveste trève in de shier spronge vè aof zo noa 't stro in Van de bovenste dwarsbalk sprongen wij naar beneden af in de schuur.</p>

- trichterkofféé wit en zwart brood met haring
hèbste al oots prèèkheer met hering gète, dat mut noa 't shijnt lekker zien
Wit en zwart brood met haring moet naar het schijnt lekker zijn.
- triebel verschrikkelijk (Fr. terrible)
zo triebel es 't ès, v'r mutte toch dwùr
Zo verschrikkelijk als het is, wij moeten er toch door.
- triekel draal, korte ketting van 30 – 40 cm lang met een haak aan ieder uiteinde waarmee men de ploeg aan de kam van de dwarsschede hangt. In het midden van de triekel is de draal of draaioog om het zwenkhout niet te verdraaien.
herhang den triekel mer aon 't wjassele want dat pjedje kan dat anes nie trèkke
Hang die ketting wat beter aan de dwarsschede, want dat paardje kan dat anders niet trekken.
- tripperteur driewieler met laadbak (Fr. : triporteur)
in den tripperteur van Kattelio loeg gewoonl'k mer get blik in plaots van aat éezer, en doa woor h'r oach contant mèt
Katteleo kreeg bijna nooit echt oudijzer van de mensen, gewoonlijk maar wat blikken dozen en daar was hij ook tevreden mee.
- trippet'g heel zot
dich bès nouw wol trippet'g, vjèr zo'n bètie oot te stèke
Wie is nu zo zot om zo een domheid uit te steken.
- troachele driegen, met grote steek naaien
troachel dat klèdje mer effekes dan kan de nejos alles gemèkkel'ker stikke
Ik heb het jurkje voorlopig genaaid. Nu kan de naaister het beter stikken.
- troele dat is me toch iemand
dat ès mich toch 'n troele, dei blijf lomp
Dat is me toch een dom iemand!
- trontenèt autoped
de trontenètte van vrigger hoaë gène frè op
De autoped van vroeger had geen rem.
- troot eruit, niet bij zijn volle verstand
hè hoa zich gestotte tjègge de balk en hè woor heel troot
Hij had zich gestoten tegen een balk en was even van zichzelf gevallen.
kom mer troot ich hab d'ch toch gezien, de hoes dich nie mee te verstèke. Kom er maar uit, ik heb je toch al gezien, je moet je niet meer opnieuw verstoppen.

- trotwaar stoep (Fr. trottoir)
in den teed wei 't k'naal gemaok wjodde, wore doa oach wêrklei van
Roosmer en Spaae aon't werk, en es dei jovves gonge voere ze al teed
op den trotwaar en dan kèèkde ze al van vaaris oot de wèèg smèr'ge
jìng, vè wore doa aan't klitse op dè trotwaar
In de tijd dat het Albertkanaal gemaakt werd, werkten er ook mensen
van Rosmeer en Spouwen. Als ze met de fiets naar huis reden,
gebruikten ze altijd de stoep. Dat was fijner om op te rijden dan op die
plaveien. Wij, die met de knickers aan het spelen waren op die stoep,
moesten altijd plaats maken als ze voorbijkwamen.
- truffel kolenschop
de kwùlle wjodde geshèp mèt 'n truffel
De kolen worden geschept met een kolenschop.
- trulle rollen
vè loeten os al teed aoftrulle aon den talu van 't k'naal
Wij lieten ons altijd afrollen van de helling aan het Albertkanaal.
- trwùg trog, voederbak
oot de breiselkoop vjodde 't vêrkesète in 'nne tob gedwùn en zo in den
trwùg geshed
Het varkenseten werd vanuit een kuip in een emmer geschept en zo in
de voederbak gegoten.
- tuch de periode tussen volle en nieuwe maan
es de munt aof gèèt dan kwùmme v'r in de perjode van den tuch
Als de maan naar het laatste kwartier toe gaat, komen we in de periode
van de afgaande maan.
- tuch oplettendheid, wellevendheid
dei juffrew van 't joste hèèf fêrm tuch in h'r klas
De jufvrouw van het eerste leerjaar heeft brave kinderen in haar klas.
- tuf motor
'nen tuf van 150 cc dat woor jus noa den wùrlog al e fêrm m'shien
Een motor van 150 cc was juist na de oorlog al een ferme machine.
- tukke stoten, knotsen
hè hèèt zich al drei keer aon de zelfde balk getuk
Hij heeft zich al driemaal aan dezelfde balk gestoten.
- tukker geniepigaard
dat ès m'ch toch 'nnen hèmèl'ken tukker
Dat is me toch een geniepigaard.

- tùlfer omvervallen
dat woor m'ch e gebottel en 'nne tùlfer wei dei kas imvoel
Dat was nogal een lawaai toen die kast omviel.
- tus griffel
lei en tus dat wore vrigger de atributte van de shoal
Lei en griffel waren de voornaamste benodigdheden in de school.
- tussedoos griffeldoos, pennendoos
'n hoate deeske mèt 'ne shijfdèksel op 'n shernier van benne vjèr konne
wùp te doen vjèr aon de onnerste loag te kwùmme, in 't klein ronneke
loeg de gom
Een griffeldoos is een houten doos met schuifdeksel met binnenin een
scharnier om aan het onderste vak te komen. Boven in het rondje lag de
gom.
- twal linnen doek
ze moeste 'nnen twal hange bwuvve h'm ze bed anes koeme de megge
h'm stèke
Ze moesten een linnendoek boven zijn bed hangen om de muggen te
weren.
- twon toren
den twon van os kèrk ès 45 m hoog
De toren van onze kerk is 45 m hoog.

Eerste trein

U

Uil

ujjer

uier

dei koe mèt h're shone ujjer hèèf 'nne brêie mùlkspiegel
Die koe met die mooie uier heeft een brede melkspiegel.

ùlger

orgel

den ùlger in os kèrk ès 'ne Clerinx-ulger van in 1852
Het orgel van onze kerk is een Clerinx-orgel van in 1852.

V

Vink

va	vouw, plooi
van vares	van ver, op een afstand in hoeseelt kappe ze de djon van vares In Hoeseelt kappen ze de doorns op een afstand.
vaoderons	Onze Vader bidden ge zoet ich bèter 'nne vaoderons bèë, in plaots van te vlukke Beter een Onze Vader bidden dan beginnen te vloeken.
vaom	draad garen de kietjes van de nùljes zien alteed vèèl te klêin vjèr 'nne vaom in te doen Het gaatje van de naald is veel te klein om de garendraad erin te doen.
vaon	vlag, vaandel 't ès shoon es de vaon oot hink es doa iets te doen ès Het is mooi als de vlaggen uithangen bij feestelijke gelegenheden.
vaor	vader dich bès heel je vaor de trèks vèèl op h'm Je bent juist je vader.
vaore	rijden mèt de fits vaore ès èèn van de gezonste bedoeninge Met de fiets rijden is een van de gezondste bezigheden.
vaot	ton, inrit 't vaot rint, 't heel règerwaoter lèp vurt De ton lekt, het regenwater loopt allemaal weg. os vaot mut ins opnouw getaart wjanne, doa kwùmme shère in Onze inrit moet een nieuwe laag asfalt krijgen, hij is versleten.

vaozelzwùg	legezeug 'n vaozelzwùg ès e vêrke dat gespeend ès van z'n bagge en nog nie op benouw vol ès Een zeug die van haar biggen gespeend is en nog niet bij de beer geweest is, is een lege zeug.
vapùrkes	opvliegers, warme opwellingen in de menopauze zieg ze doa ins zitte mèt h'rre rooie kop, ze hèèf zjèkker wier de vapùrkes Ze heeft weer een rode kop, zeker van de opvliegers.
varedjieë	voor de gek houden hè ès 't nie wjad vjèr h'm te varedjieë Hij is het niet waard dat men hem voor de gek houdt.
varing	komt van var (jonge stier) nog niet volwassen dè varing ès nog nie dreeg ater z'n ore Die jongen is nog niet helemaal volwassen.
vatchie	stalknecht, koehoeder (Waals: vatchi) Thomma wor de vatchie bij Pêlizevranke van Mopertênge. Thomas was de stalknecht bij Louis Moors van Moptertingen.
vèè	wij vèè hadde dich nog vèèl te vertelle van vjèr den wùlog Wij hebben je nog veel te vertellen van vóór de oorlog.
veef cent	vijf cent veef cent of e knepke dat ès 't zelfde Vijf cent of een knepke, dat is hetzelfde.
vèèg oot de pan	reclamatie dè krèèg nogal 'n vèèg oot de pan van de p'stoor Die werd ferm op zijn vingers getikt door de pastoor.
vèèr	bomenwagen, ook pluim, veer uit een varken dei van Bolleke en dei van Vandegoor oot de zègerij trokke dèk mèt de vèèr tot in de woale vjèr bêim gwùn te haole, dan wore ze lang onner wège. Die uit de zagerij van Eigenbilzen trokken soms tot in Wallonië om bommen te zagen en mee te brengen.

vèèr	<p>Es den wùvve nog hèèt woor noa 't brood bakke dan wjodde vère en ploeme in den wùvve gedwùn, zo tot alle vlee kepot wore, doa noa wjodde de ploeme in 't kèsse gedwùn</p> <p>Als de oven nog heet was, na het broodbakken, werden de pluimen van hennen in de oven gedaan om ze te ontluizen en daarna in de kussens te steken. de vèèr van 't vèrke wjod gebreek vjèr jèvver de paaté te trèkke vjèr tot 't den wùvve in gèèt</p> <p>De veer van het varken wordt gebruikt om over de boerenpaté te trekken voordat ze de oven in gaan.</p>
vekanse	<p>vakantie</p> <p>es 't grote vekanse ès, dan zien de kinner heel anes es in 't shoaljoar</p> <p>Onder de grote vakantie zijn de kinderen heel anders dan tijdens het schooljaar.</p>
veldbrik	<p>baksteen</p> <p>op vèèl plaotse zoeste 'nne wùvve mèt veldbrike stwùn, de lei verdiende gjan get bij dwùr 't maoke van veldbrikke</p> <p>De mensen verdienen graag wat bij door zelf bakstenen te bakken.</p>
veldkêts	<p>slecht vliegende duif</p> <p>es dei douf nouw gène prees hùlt wjod ze geslach es veldkêts</p> <p>Een slecht vliegende duif wordt geslacht als ze niet in de prijzen valt.</p>
veldslaot	<p>veldsla</p> <p>veldslaot konste in 't noajoar zêë doa konste den hele winter van ète</p> <p>Als je veldsla zaait in de herfst, kun je er bijna de hele winter van eten.</p>
veljèèr	<p>grote vogelkooi (Fr. volière)</p> <p>iemmes wat z'n vjèggelkes goed verzèrg in de veljèèr ès te prijze, anes zien ich ze liever rondvliege</p> <p>Vogeltjes die gevangen zitten, moeten goed verzorgd worden. Anders laat je ze veel beter vliegen.</p>
vème	<p>een draad in een naald doen</p> <p>es 't kietje te klein ès dan ès 't lest'g vjèr 'n nùlje te vème</p> <p>Als het gaatje van de naald te klein is, dan is het moeilijk de draad erin te krijgen.</p>
vengig	<p>vinnig, vlug van begrip</p> <p>dè ès vengig dè hoof mer 'n haaf wod te here dan ès h'r al te mèt vurt</p> <p>Die is vlug van begrip, met een half woord heeft hij het al begrepen.</p>
verat	<p>verouderd</p> <p>ich hab dè al veef joar nie mee gezien, hè ès verat</p> <p>In die vijf jaar is hij fel verouderd.</p>

verantraose	beledigd de zoes wol vjèr minner verantraose hadde Je zou wel voor minder beledigd zijn.
verbjanne	verbranden p'piere bo z'nne naam op stèèd muste alteed verbjanne Papieren waar je naam op staat, moet je altijd verbranden.
verbratse	verkwisten, verbrassen zo mer ze geld verbratse dwùr vèèl te zope hè zoe bèter ins aon z'n jing en z'n vrew dinke Hij zou beter eens aan zijn vrouw en kinderen denken in plaats van al zijn geld te verkwisten aan drank.
verdeeselt	van zichzelf vallen hè woor rats verdeeselt wei h'r tjègge dè balk aonloep Hij viel van zichzelf toen hij zich tegen de balk stootte.
vertesterrewère	vernielen hedendaogs vertesterrewère ze toch vèèl, ze konne niks mee mèt ros loate Tegenwoordig wordt er veel vernield.
verdêwve	verdoven 'nne tand trèkke zonner te verdêwve dat ès pijnl'k op 't memint Een tand trekken zonder te verdoven is pijnlijk op het moment zelf.
verdeng	zwart werken noa ze wêrk gong hè alteed kwon zichte in 't verdeng. Na zijn dagtaak, ging hij altijd koren pikken.
verdeng	verband dei stèkskes hoat muste nog in 't verdeng zège Die stukjes hout moet je nog in het verband zagen.
verdobbele	verdubbelen es te ze geld kons verdobbele es 't oot zets dan hèèt 't toch get opgebraach Als je je geld kunt uitzetten en het door de intrest laat verdubbelen, dan heeft het veel opgebracht.
verdoale	vergissen zich verdoale kan dich vèèl mezejèrre mèt bringe Zich vergissen kan veel ellende meebrengen.

verdrêë	verdraaien de mus nouw z'n wjod nie verdrêë, de hèbs mich ze wod gegève Je moet nu je woorden niet verdraaien! Je hebt me je woord gegeven.
vèresluf	tweede man bij het transport van de bomen de vèresluf moes oplette dat 't vlegske van ater op de bêim nèrges tjègge aon koem De man die bij de voerman was, moest ervoor zorgen dat bij het draaien de bomen nergens tegen botsten.
verfroemele	verkreukelen de mus z'n himme nie zo verfroemele seffes trèk 't nèrges mee op Je moet je hemd zo niet verkreukelen, je moet er straks nog goed voorkomen.
vergaodere	vergaderen op vèèl plaotse vergaodere ze vjèr te vergaodere Op veel plaatsen vergaderen ze om de volgende vergadering vast te leggen.
verguje	vergoeden de shaoj waste gemaok hèbs muste verguje De schade die je veroorzaakt hebt, moet je vergoeden.
vergwùn	vergaan vergwun mèt man en moos op e shjèp ès nie van de poes Met man en muis op een schip vergaan, dat is het laatste.
verhaol	verhaal este niks te zeggen hèbs, hebste oach gèen verhaol doa tjègge Als je niets te zeggen hebt, heb je er ook geen verhaal tegen.
verhege	verhogen 't ès goed es z'nne kèzem aoventouw kimp te verhege, want alles wjod vèèl te dier Het is goed als we af en toe loonsverhoging krijgen, want het leven is veel te duur geworden.
verlappe	verkopen ich goan nog gew dei koe verlappe ee ze mintich wjod Ik ga die koe nog vlug verkopen vooraleer ze geen melk meer geeft.
vermattelezère	afmatten, doen afzien de pjad zo vermattelezère dat es beule werk De paarden zo laten afzien, dat is niet verantwoord.

vermaone	ter herinnering zeggen ich hab hem al drei keer mutte vermaone, en 't ès nog niks gekot Ik heb het driemaal in herinnering gebracht en nog niets opgeleverd.
vermomp	verkleed mèt vesteloavet muste d'ch vermomme Met Vastenavond moet je je verkleeden.
verneppele	vergissen, misrekenen dat h'r zich gong verneppele aon dat werk dat zoeste aonkwùmme Dat werk kon hij niet aan.
vernjèkke	beetnemen, foppen leg d'ch nie mèt h'm aon, hè vernjèk d'ch vjèr das 't wijs wjos Laat je maar niet beetnemen.
vèr espres	opzettelijk, vrijwillig dat hebste vèr espres gedwùn Dat heb je opzettelijk gedaan.
v'reus	pull-over doet d'ch mèr 'n dikke v'reus aon 't ès kaat genug Doe je maar een dikke pull-over aan, het is ferm koud.
vershaole	verschalen, (wijn die verschaalt door lang staan, geur en kracht verliest). drink z'nne bok oot, want hè gèèt d'ch vershaole Je bier staat al veel te lang. Het is aan het verschalen.
vershèt	eetvork, (Fr. fourchette), in 995 heeft een Byzantijnse prinses de eerste eetvork in Venetie ingevoerd ter gelegenheid van haar huwelijk. z'n vershèt muste alteeft aon de linkse kant van z'nne teleer legge De vork ligt aan de linkerkant van het bord.
versmuts	vermuft dei klèèr zien al heel versmuts van te lang opèèn te lègge Die kleren zijn muf van te lang opeen te liggen.
versnouwf	verstopte neus ich bin al de heel wèèk versnouwf en ich geraok 'r nie vanaof Ik loop al een hele week met een verstopte neus (en raak die verkoudheid niet kwijt).
versnürke	verschroeien hang dei bruk nie zo kot bij de bol seffes gèèt ze nog versnürke Als een kledingstuk te dicht bij het vuur hangt, kan het verschroeien.

verstennig	verstandig dat ès verstennig van dich, de hès dat goed aongepak Dat is verstandig van jou, jij hebt dat goed aangepakt.
verstrèppe	struikelen, ergens in verstroyt raken raop dei kwod op de gèès d'ch doa nog in verstrèppe Raap die koord maar op, je gaat er nog over struikelen.
vertesterwère	vernielen bleef mèt z'n haan te vanaof de gèès 't m'ch nog heel vertesterrwère Blijf jij maar met je handen ervanaf, jij zou alles vernielen.
vertettele	liefkozen, bederven jong hinshes konste vertettele tot doa niks mee mèt aon te vange ès Jonge hondjes kun je zo verwennen dat je er niets meer mee kunt aanvangen.
vertiete	flauwe streken wat vertiete hès dich hije, doet toch nie zo onnezel Wat flauwe streken heb jij vandaag. Doe toch niet zo onnozel!
verviere	vervoeren de hebs nog al get te verviere, beste aon 't verhouwze Je hebt nogal wat te vervoeren. Ben je aan het verhuizen?
verwaachting (in)	zwanger ze ès wier in verwaachting, van wè zou 't nouw wier zien Zij is weer zwanger. Van wie zou het nu weer zijn?
verzaomele	verzamelen aat geld, poszegels en doodsbriefe, dat bin ich al aon 't verzaomele van wij ich nog kind woor Oud geld, postzegels en doodsbrieven ben ik al aan het verzamelen van kindsbeen af.
verzêld	verzeild, terechtgekomen in wat 'n sittewaose beste nouw wier verzêld geraok In welke situatie ben je nu weer verzeild?
verzèrge	verzorgen de mus tich alteeid goed verzèrge, dan konste dich jèvveral goed vjèr doen Je komt altijd goed voor de dag als je je goed verzorgt.
verzoate	verstellen van klederen de kerp lik nog heel vol mèt klèèr, ich mut ze nog allemoal verzoate De mand ligt nog helemaal vol kleren, die moet ik nog allemaal verstellen.

verzope	verdrinken hè woor wier mèt z'nne fits in de bjèk gevalle, shaos dat doa gèèn waoter in stond anes waos h'r nog verzwùppe Hij was weer met zijn fiets in de beek gesukkeld. Gelukkig stond er geen water in, anders was hij verdrongen.
vets	stukje garen, niets de hèbs al den hele mèrrege 'n vets op z'ne kammezol hange Je hebt al de hele morgen een draadje garen op je vest hangen.
v'tuur	auto dat woor nog al 'n v'tuur wat hij zo hêl dwùr voer Dat was nogal een mooie wagen die hier zo hard voorbijreed.
viege	gedragen, aanpassen de mus dich nouw mer goed viege noa z'n opperaose Je moet je nu maar goed verzorgen na je operatie.
vierentwintig	om het even, onverschillig 't ès m'ch vierentwintig weis h't dèès, 't ès m'ch al gew goed Het is me eender hoe jij het doet; het is voor mij vlug goed.
vierkentig	vierkant dat drêd doa oach mer vierkèntig Daar is geen goede verstandhouding.
viermaoj	glimworm in ogustus zieste de viermoje soaves in de graachte glinstere In augustus ziet men de glimwormen 's avonds in de grachten blinken.
villo	fiets (Fr. vélo) ziech dat z'nne fits goed geslwùtten ès, anes konste te voet jovves gwùn Zie dat je fiets goed gesloten is, anders kun je te voet naar huis gaan.
villopetênt	fietssplaat ùlk joar koem de boy rond vjèr te zien wiewèèl villo's dat v'r haoë want ùlke fits moes e villopetênt hadde Elk jaar kwam de veldwachter rond om te kijken hoeveel fietsen er waren, want iedere fiets moest voorzien zijn van een plaat.
villospange	broekveren doet z'n villospange mer op anes kimp z'n bruk tèsse de kèttel Doe uw broekveren maar aan, anders komt uw broek tussen de ketting.
vinkele	erop los slaan zieg h'm ins trop vinkele dei slèèg kwùmme nog wol goed aon Dat zijn rake klappen die hij uitdeelt.

vinsterlèèr	zeemleer mèt 't vinsterlèèr muste de vinsters nog ins noa gwùn, vjèr ze te drege Na een wasbeurt moet je de vensters nog eens droogwrijven met een zeemvel.
vinstermik	Schuilnaam van de echte Hasselaar. Ze lieten zien dat ze welgesteld waren in zeer slechte tijden door wit brood (mik) in de opening van het venster te plaatsen, zodat iedereen kon zien dat ze het goed hadden.
vjadd'g	gereed bèste al vjadd'g, 't ès hoog tèèd vjèr te vertrèkke Ben je gereed? Het is hoog tijd om te vertrekken.
vjas	vaars, ook hiel trè m'ch nie op m'nne vjas, de kims m'ch zo kot noa Trap me niet op mijn hielen, je komt zo dicht bij me.
vjèr	voor vjèr wè kimste, vjèr mich of vjèr m'n dochter Voor wie kom je, voor mij of voor mijn dochter?
vjèraas	voorouders ich hab m'n vjèraas noot gekant Ik heb mijn voorouders nooit gekend.
vjèrbèè	voorbidden Fonske van Gielhaene moes alteed vjèrbèè aon 't kepelke in de mère Fonske moest altijd voorbidden aan de kapel.
vjèrhaomel	zware hamer hè woor vjèrslèger bij de smjèd, en kos de vjèrhaomel goed hantère Hij was hulp bij de smid en kon de zware hamer goed hanteren.
vjèrkind	kind van voor het huwelijk dat vjèrkind woor gelêif ich wol van 'nne aandere Volgens mij was dit kind van voor het huwelijk van een andere man.
vjèrruppe	huwelijk, bekendmaking in de kerk vrigger wjoddeste drei keer vjèrgeruppe in de kèrk, vjèr daste gongs trouwe Vroeger werd men driemaal aangekondigd in de kerk om na te gaan of er geen beletsel was om te trouwen.
vjèrshell'g	bij de hand, astant dè kleine ès ferm vjèrshell'g, dè mèkste niks wees Die kleine is heel bijdehand, die maak je niets wijs.

vjèrshreve	voorschrijven hè woor zo lomp ich moes h'm alles vjèrshreve Hij was zo dom dat ik hem alles moest voorschrijven.
vjèrshrif	voorschrift zonner e vjèrshrif krijste dei pùlle nie Zonder voorschrift krijg je geen pillen bij de apoteker.
vjèrshwùt	voorschot de krijs e vjèrshwùt, dan ès 't nie zo vèèl in ins Als ik je nu een voorschot geef, moet ik later niet zoveel ineens betalen.
vjèrslèger	hulp bij de smid van dè vjèrslèger wat ze nouw hadde bij de smjèd, dao zien ze ferm kontant van Van de helper van de smid zijn ze zeer tevreden.
vjèrspjùl	voorspel bij 't vrije moaste 't vjèrspjùl nie jèvver slwùn Het voorspel bij het vrijen moet je niet overslaan.
vjèrspronk	voorsprong hè hao zjèkker teen miniete vjèrspronk en hao de kurs nog nie gewonne Hij had tien minuten voorsprong en won de koers toch nog niet.
vjoddel	vierdedeel, zesentwintig stuks eieren, eigenlijk maar vijf en twintig, (een vierde van honderd) vjoddel betekent vierde deel, dus een vierde deel van honderd is vijfentwintig, (100 : 4 = 25 +1 gratis).
vjoddel (haaf)	dertien eieren es ich vrigger êier gong haole vroeg ich alreed twee haaf vjoddels, dan hao ich 'n êike meer (daach ich) Als ik eieren ging halen, vroeg ik altijd twee half 'vjoddels', dan had ik een eitje meer.
vjoddelke	ton bier van 25 liter es doa iets bezinners te doen woor dan stond 't vjoddelke al vjadd'g Bij speciale gelegenheden stond al een ton bier klaar.
vjolling	uitloop van akker 't woor alreed dezelfde dè gène vjoling voer, dè drède alreed op 'nen anere ze stèk oot Het was altijd dezelfde die op een ander zijn grond uitdraaide met zijn paard.

- vjos nok, ook vers
hè ès nie bang vjèr bwùvve op de vjos te loape
Hij is niet bang om over de nok van het dak te lopen.
- vjülle veulen
e vjülle wès nie jèvveral geleek
Een veulen groeit afwisselend; de voor- en achterkant groeien niet
gelijkmatig.
- vlêstere slecht uitgekamd haar
ze koem zjèkker jus oot bed ze hao de vlêstere nog al vurt stèkke
Haar haarsprietten staken naar alle kanten uit.
- vlaoj taart
de vlaoj mut nog den wùvve ingeshwùtte wjanne mèt de zwulzje
De taart moet nog de oven in.
- vleg levendig
de jong blons in de haog zien vleg, ze zitte vjadd'g vjèr oot te vliege
De jonge merels zijn groot genoeg om het nest te verlaten.
- vlemme visgraten
in dè bèkkem zitte ferm vèl vlemme, dat ès vreed ambetant
Er zitten veel graten in die vis
- vlèt riool, straatgoot
hije habbe ze de vlèt wier ziever gemaok
Vandaag hebben ze de straatgoot weer zuiver gemaakt.
- vliegshaop voorraadkast met vliendraad
doet de dèèr touw van 't vliegshaop, de vliege zitte seffes op 't vlèès
Hou de deur van de vliegenkast dicht, laat de vliegen niet aan het vlees.
- vlùlmer Vliermaal
de fanfare de proemelêre van vlùlmer kwùmme hij spjulle in de wei
De fanfare van Vliermaal komt hier muziek spelen.
- voader later
zeg mer bij ich dat ich voader ins langs koam
Zeg maar bij je thuis dat ik later eens langskom.
- volléé rolluik (Fr. volet)
de volléé ès nog aof, ich gelêif dat ze nog nie op zien
Het rolluik is nog naar beneden, ik geloof dat ze nog niet wakker zijn.

vool	vadsig, lui hè ès zo vool, hè hèèf zjèkker 'n zikde op z'n prij Hij is lui of ziek.
vrattékrood	wrattenkruid (stinkende gouwe) doet mer alle daog get vrattékrood op z'n vrattel in de vjotteen daog ès ze vurt Doe dagelijks wat sap van stinkende gouwe op uw wratten en in de kortste tijd zijn ze weg.
vrègele	tegenwerken dè deed niks es vrègele en dat ès lest'g Het is moeilijk te werken met iemand die altijd tegenwerkt.
vrêlei	vrouwen de vrêlei gwùn wier kinne en dat mèt de bus De vrouwen gaan weer kienen. Ze worden gebracht met de bus.
vrêmes	vrouw e shoon vrêmes ès 't shunste wat op de werd rond lèp Een mooie vrouw; daar kun je niet naast kijken.
vréwès	komt van vreeën (vrijwaren) vrijbundel, busseltje gras of stro op een stok gebonden en zo in de grond geplaatst op een akker of weiland, om te waarschuwen dat iedereen, ook de jagers, niet welkom waren op deze plaatsen dè vréwès waste doa gezatte hebs betèkent niks, ze loape toch jèvver z'ne grond Dat busseltje gras, dat je daar gestoken hebt, betekent niets. Iedereen loopt toch over je land.
vriele	wroeten de vêrke hadde de heel wei im gevrield, 't ès jus 'nnen akker De varkens hebben de weide helemaal ondersteboven gewroet.
vrij	plaats voor de krib van de paardenstal 't bed van de voerman stond jus nève de haoverkis in de vrij van de pjadstal Het bed van de knecht stond naast de haverkist in de vrij van de paardenstal.
vronk	wrong garen haat z'n haan ins op, dan stèèk ich dich dè vronk trin dan konne v'r 't gaon op e shoon bolleke drêë Hou uw handen eens op, we moeten deze wrong op een bolletje draaien.

- vùlnaos afgewaaide stukjes hout in het bos
dei van Frans Vandegoor gonge vrigger altheid vùlnaoze raope op den Uffet, dan haoë ze genug hoat vjèr heel de winter de stoaf aon te doen
Voor de winter werden er stukjes hout en dennenappels geraapt om in de winter in de kachel te stoken.
- vurt weg
bèste alwier vurt, ich hab dich nog mer effekes gezien
Ben je alweer weg! Ik heb je nog maar even gezien.
- vwal sluier
de zoes nie wè 't woor mèt dei wval vjèr 't gezich
Je zag niet wie het was, met die sluier voor haar gezicht.
- vwatuur auto
vrigger kalde de lei van 'n vwatuur, doa wore 'r oach nie zo vèèl
Vroeger spraken de mensen niet van een auto maar van een voiture.
- vwots voort
doet mer vwots anes krijste nog nie gedwùn vjèr den donkele
Doe maar voort, anders ben je nog niet klaar voordat het donker wordt.
- vwùggel vogel
wat 'ne wwùggel zoe dat zien wat doa vlijg
Wat een vogel zou dat zijn die daar vliegt?

W

Wilde eenden

- waam opgebaarde doden, baar om lijken op te leggen
den dooie loeg weier woor op de waam
De opgebaarde dode lag er alsof hij niet dood was.
- wabbe een halve gare
dich bès mich toch 'nne wabbe
Jij bent toch een halve gare.
- wan platte korf van gevlochten wissen met twee oren om het kaf van het
koren te scheiden.
- wandloos wandluis
este wandleis hèbs in z'n hoos, dei wjoste nie gew mee kweet
Als je wandluizen hebt in huis, kun je die moeilijk bestrijden.
- wanmjùlle wanmolen, de wanmolen werd in beweging gebracht en gehouden door
aan de zwingel te draaien. Het kaf werd door de wind (van de molen)
weggeblazen van het koren.
de moes ferm drêë vjèr de wanmjùlle aon den drê te hage
Je had al je krachten nodig om de molen draaiend te houden.
- waol Walloniër, wel
este mèt 'nne Waol wùls trouwe dan muste nog Frans gwùn lere
Als je met een Walloniër wilt trouwen, moet je nog Frans gaan leren.
nie woor of waol woor, 't mèk niks oot, es 't mer jus ès
Niet waar of wel waar, het maakt niets uit, als het maar juist is.
- waos was
hè woor of hè waos, 't ès mer jus weis h't oot spriks
Hij was, of is geweest, het is maar hoe je het uitspreekt.
- waotershjèt waterscheuten
de waotershjèt van 'n proemeboam muste al vjèr de winter vurt zège
De waterscheuten van de pruimenbomen moet je voor de winter zagen.

wasdom	groei dat menneke ès nouw jus in z'nne wasdom Dat mannetje is nu juist in zijn groei.
waslèès	serie, ook een lijst om de was aan te hangen dat ès 'n heel waslèès waste mus mèt bringe oot de winkel Dat is veel wat je allemaal moet meebrengen uit de winkel.
watsj	mep pasop aterèèn krijste 'n watsj rond z'n ore Opgepast, dadelijk krijg je een mep rond je oren.
wêë	waaien dies naach gèèt 't hêl wêë, mer goed dat v'r dan in os bed lègge Vannacht gaat het hard waaien, het is goed dat we dan in ons bed liggen.
wéé	wei, de vloeistof die na kaas bereiding, van de melk overblijft gèèf de kaver heije mer get wéé de guj mùlk ès op Geef de kalveren vandaag maar wat wei, de volle melk is op.
weëf	weduwe de weëf blèèf mèt h'r vier kinner ater, ze woor nog zo jonk De weduwe bleef met vier kinderen achter.
weef	wijf, vrouw dat weef trek zich niks aon van wat rond h'r gebjod Die vrouw trekt zich niets aan van wat er allemaal gebeurt.
weel	open haard tjègge de bennekant van de weel hao 't aat peke ze spijpètje en ze deeske mèt proumtouwbak stwùn Tegen de binnenkant van de open haard had het oude mannetje zijn spuugpotje en zijn doosje met tabak staan.
wees	wijs dich bès wol nie goed wees, vjèr zo iets aon te vange Jij bent wel niet goed wijs, om zo iets aan te vangen.
wège	sturen de mus 't pjad nie verkjod wège Je moet het paard niet verkeerd sturen
wègeshéter	oogzweertje es doa iets te doen ès hèèf hè alreed iets aon zich, es 't gène wègeshéter ès dan ès 't 'nne shèèrmond Als er iets te doen is, heeft hij altijd iets! Is het geen oogzweertje, dan is het een scheurmond.

weie	wilgen in de rèèn stwùn zjève weie ze zien dieze winter geknot Op de scheiding tussen de buren staan zeven wilgen.
weierke	vijvertje in 't weierke bij os zitte wol veef en twint'g kwakkede Thuis in het vijvertje zitten wel vijfentwintig kikkers.
weke	opzij gaan, uitwijken de mus mer nie te weet weke anes likste seffes in de bjèk Je moet maar niet te ver uitwijken; anders beland je nog in de beek.
welle	rollen de grond muste welle vjèr de klèd kepot te doen en shoon geleek te maoke Door de grond te rollen worden de kluiten verbrijzeld en komt die gelijk te liggen.
welverke	houten blokje dat rond zijn as draait om een deur te sluiten maak ze welverke mer van èkenhoat dat doen ze nie zo rap kepot Maak uw sluitertje maar van eikenhout, dan is het niet zo vlug stuk.
wemeske	vest (Fr. camisole) dat wemeske wjod d'ch te klein, doet d'ch mer 'n aner aon Dat vestje is te klein, trek maar een ander aan.
wenning	woning, hoeve 't ès spèt'g dat de wenning van Dierikske ès aofgebrùkke Het is spijtig dat de hoeve van Dierikske afgebroken is.
weps	flauw doet mer get zaat op de jalpel anes zien ze vèèl te weps Doe maar wat meer zout op de aardappelen, anders zijn ze veel te flauw van smaak.
wère	weren de must dich mer wère tjègge z'n grutter briers Je moet je maar weren tegen je grotere broers.
wèrge	wurgen, snel eten hè woor z'n jalpel en ze vlèès zo mer aon 't in wèrge Hij at zijn aardappelen en vlees veel te snel op.

wèrkes	werkplaats de shreenwèrker kan ze wèrkes noots ziever hage do kimp altheid mer hoat bij De meubelmaker kan zijn werkplaats nooit proper houden, er komt altijd maar hout bij.
werm	gording, dwarshout dat dient tot koppeling van twee gebinten 't ès nie de dikte, mê de héégte wat de werm zoevèèl sterker mèk De hoogte bepaalt de sterkte van de gording.
wès	bundel 'ne wès kan zo goed van stro es van hout zien Een bundel stro of hout.
wessig	groeïend es't 15 groate ès dan muste't kroot in de ploes bespruje, dan ès't wessig Als het 15 graden warm is, is het moment gekomen om het onkruid in het gazon te bestrijden.
wessel	wezel ich hab 'n wessel winne onner 't hout ater in de bos Er woont een wezel bij ons achter in het bos.
widdeman widdevrew	weduwnaar weduwe
wiemel	trosbes 't ès e groot vershùl tèsse 'n wiemel en 'n kroesel Er is een groot verschil tussen een trosbes en een stekelbes.
wiewoage	op en neer bewegen de mus zo nie wiewoage doa wjan ich nie goed van Je moet niet zo heen en weer lopen, daar word ik ziek van.
wijsvrew	vroedvrouw Belke de wijsvrêw hèèf mich op de werd gebraach Belke, de vroedvrouw, heeft me ter wereld gebracht.
winne	wonen 't ès goed winne in èègebùlze Het is goed wonen in Eigenbilzen.
wintergrien	klimop de zies h'm z'n hoos bekan nie mee 't ès heel bewasse mèt wintergrien Je ziet zijn huis bijna niet meer. Het is helemaal begroeid met klimop.

winterketsje	<p>jong katje wat in de winter geboren is, en er slecht uit ziet dich hebs oage wij e winterketsje Jouw ogen zijn heel rood en doorlopen.</p>
winterkjèningske	<p>winterkoninkje het winterkjèningske wint wier in dè holle stèèn ater de shier Het winterkoninkje woont weer in die holle steen achter de schuur.</p>
winterviet	<p>wintervoeten ich krijg ùlke winter te maoke mèt winterviet Ik heb elke winter te maken met wintervoeten.</p>
wis	<p>twijg, roede ich hew d'ch seffes mèt 'n wis op z'n prei Ik sla je met een stok op je lijf.</p>
witgoed	<p>linnengoed 't vielt lekker aon es 't witgoed vjos gewasse ès Het voelt lekker aan als het linnengoed vers gewassen is.</p>
witsheer	<p>witpen os witsheer hèèf wier goed gevlügge heie, ze hao toch den tweede prees Onze witpen had goed gevlogen vandaag. Ze had de tweede prijs.</p>
wjaskante	<p>aan weerszijden 't vlèès mut aon wjaskante goed gebakke zien Het vlees moet aan weerszijden goed gebakken zijn.</p>
wjassel	<p>balans om met twee paarden te werken aon e wjassel konste twee haomsele hange Aan een balans kun je twee paarden spannen.</p>
wjètste	<p>weet je wjètste dat ich mèrregevrìg noa de joste mès goan Weet je dat ik morgen naar de vroegmis ga.</p>
wjod, wjant	<p>wordt wordt (Locht) ich wjan, hè wjod, zij en vè wjanne, gè wjod heije wjod 't vrig donkel, doa hink onwèèr in de loch Vandaag wordt het vroeg donker, er hangt onweer in de lucht.</p>
wjos	<p>worst de hèbs vershillende swotte wjos, gedreegde, rooi en witte wjos Er zijn verschillende soorten worst.</p>

wjosjontje	worsthoortje de dêrm van 't vêrke wjodde mèt bloed gevùld dwùr 't wjosjontje Men had het worsthoortje nodig om de darmen van het varken met bloed te vullen.
woarig	nog goed zijn, nog waarde hebben Zjang de kèster zaag; 'nne mansmins ès nog woarig tot z'n veef en taachetigste Jan de koster zei: "Een man is nog goed tot zijn vijfentachtigste."
woag	weegschaal gank mer op de woag stwùn, 't zol nie vèèl helpe este nie weniger its Ga maar op de weegschaal staan, je zult niet afvallen als je niet gaat dieeten.
wod	woord hè hao ze wod nie gehage Hij had zijn woord niet gehouden.
won ('ne)	duiver zieg ins wat 'n' shonen won dè doa op 't daok zit Kijk eens wat een mooie duiver er op het dak zit.
won ('n)	wonde dei won ès nog altheid nie genèze dat blijft mer doere Die wonde geneest nog niet, dat blijft maar duren.
wonner	wonder wonner bwùvve wonner, hè hao niks aon z'ch, wei h'r oot de boam voel Wonder boven wonder, hij had zich niet bezeerd toen hij uit de boom viel.
woor	was ich woor al vrig vurt diese mèrrege Ik was deze morgen al vroeg weg.
wottel	wortel de wottele zien dier, v'r zolle ze mer gwùn zakke. De wortels zijn duur. We zullen ze maar opzakken en verkopen.
wouve	wroeten, hard en veel werken hè hèèf al ze lève altheid lègge te wouve, kos noots genug krege Hij was altijd aan het wroeten. Hij kon er niet genoeg van krijgen.
wùlgere	uien braden (glazig maken) zo krijste de inne nie aon 't wùlgere este ze vèèl te lang lees opstwùn De uien mogen niet te lang op het vuur staan als je ze wilt braden.

- wùll'g bronstig
de koe ès al van gistere wùll'g nouw wjod 't teed dat v'r met h'r noa
den dier gwùn
De koe is al bronstig van gisteravond. Nu wordt het toch tijd dat we met
haar naar de stier gaan.
- wùlle rebarber groot hoefblad
in den éézerewèèg stèèd vèèl wùlle rebarber
In de talud van de spoorweg staat veel groot hoefblad
- wùppe heupen
ze habbe h'r twee nouw wùppe gezatte en ze gèèt nog mer slêch
Ze hebben haar twee nieuwe heupen gezet en ze gaat nog mank.
- wurd de wurd moag gezaag wjanne
De waarheid mag gezegd worden.
- wùzze kousen
trèk z'n wùzze op de zies ze bloot bèèn
Trek je kousen op, je ziet je blote benen.
- wùzzebennel kousenband
es z'n wùzze aofzakke dan muste 'nne wùzzebennel aon doen
Als je kousen afzakken, moet je een kousenband aandoen.

Z

Zwaluw

zaaf	zalf doet d'ch mer get zaaf op z'n won dan ès ze rap genèze Doe maar wat zalf op zijn wonde, dan is ze vlug genezen.
zaat	zout vrigger haoste los zaat in de winkel Vroeger verkocht met los zout in de winkel.
zabbere	zuigen bo zitste nouw wier op te zabbere Waar zit je nu weer op te zuigen?
zêë	zaaien este nie opteed gèès zêë dan zolste oach laot aoste Als je te laat zaait, dan zul je ook laat oogsten.
zêklèèd	zaaikleed dat groot zêklèèd hink altheid onner de shelf es ze 't nie vandoen hadde Als ze het zaaikleed niet nodig hebben, hangt het altijd onder het afdak.
zakbennel	koord om zak dicht te binden dei zakbennele zien vèèl te kot vjèr dei zèk touw te binne Die koorden zijn veel te kort om de zakken dicht te binden.
zandp'pier	schuurpapier gank get zandp'pier haole bij de vêrver Ga bij de schilder wat schuurpapier halen.
zank	zang dich hebs nogal get note op z'nne zank Jij meent je nogal wat. Je hebt veel noten op je zang

zaol'g	zalig wèrke ès zaol'g zaagte de begijne, en ze droege 'n boongjad mèt z'n viere “Werken is zalig“, zegden de begijntjes, en ze droegen een boonstaak met z'n vieren.
zaoliger	zaliger ich hab m'n grootaas zaoliger nie gekant Ik heb mijn grootouders zaliger niet gekend.
zaöt	zat es ich zaöt bin dat ziet iederèèn, mê es ich dwos hab dat ziet niemes Als ik zat ben ziet iedereen dat, maar niemand ziet het als ik dorst heb.
zate	inzouten 'n paor daog noa 't slachte wjodde de shinke en de shoare vjadd'g gelaag vjèr te zate, en dan wjodde ze in de kaller in de piekelbak gelaag Een paar dagen na het slachten werd het varkensvlees met zout in gesmeerd en daarna in de pekelbak gelegd.
zèègkoul	zaagkuil. Vroeger werden kuilen gemaakt om bomen te kunnen zagen en de boomstammen werden op een houten stelling gelegd boven de kuil. Een zager stond boven op de stelling en een andere stond in de kuil (dat was eigenlijk de zager die de zaag naar onder trok, de andere trok dan de zaag weer naar boven).
zèègmèèl	zaagsel, zaagmeel dè hèèf gèïn josse in z'nne kop allèïn get zèègmèèl Die heeft alleen maar zaagmeel in zijn kop.
zèèk	aal
zèèkton	aalton
zèèl	koord bin 't zèèl mer goed vas anes gèèt de kaar dwùrèèn valle Maak de koord maar goed vast, zodat niets los komt.
zège	zagen zège, zège, wisse snije, klompe maoke tot ze kraoke Zagen, zagen, wissen snijden, klompen maken tot ze kraken.
zègerei	zagerij de zègereie hadde de zèègkoule touw gedwùn De zagerijen hebben de zaagkuilen overbodig gemaakt.

zeigbaor	zeef, om te filteren in de keuken gèèf m'ch de zeigbaor in aon ich mut nog get zève Geef me de zeef eens, ik moet nog iets zeven.
zeigswùttel	melkfilter doa wjodde altheid 'nne filter in de zeigswùttel gelaag Er werd altijd een filter of een doek in de melkfilter gelegd.
zèker	zeiker, pisser, flauwerik, iemand die de pret bederft dich bès nouw toch 'nne echte zèker Jij bent een echte flauwerik
zekske	zakje e vaderlanderke ès e klein zekske Een vaderlandertje is een klein zakje.
zéle (ter .. gaan)	ter zielen gaan, sterven, doodgaan hije ès wier iemes ter zéle gegange Vandaag is weer iemand gestorven in ons dorp.
zélendiens	zielendienst, mis voor de overledenen es den dooie vier daog op de waam gelège hèèf dan doen ze de zélendiens en dan wjod h'r begraove Na vier dagen ongeveer wordt de zielendienst gedaan en wordt het lijk begraven.
zétere	koffie sippen dè kan toch e bitsje zétere aon z'ne koffee Die kan toch wat sippen aan zijn koffie.
zèverlepke	zeverlapje, slabbetje doa zien vèèl grote minse dei e zèverlepke moage aondoan Grote mensen kunnen soms ook wel een slabbetje gebruiken.
zich	korte zeis mèt 'n zich wèrke dei nie schêrp ès dat wèrk z'ch nie gemèkel'k Koren maaien met een korte zeis is niet gemakkelijk als ze niet scherp is.
ziekel	sikkel mèt de ziekel graos gwùn rèpe langs de wèèg Met de sikkel gras gaan maaien langs de weg.
zìjg	vergiet pak m'ch de zijg ins, ich mut 't waoter van de jalpel aofloate Geef me het vergiet eens aan! Ik moet het water van de aardappelen afgieten.

zin	zonde doa bestwùn twee derlei zin doodzin en daogel'ksezin Er zijn twee verschillende zondes, doodzonde en dagelijkse zonde.
zin	gading, zin hè mut 't altheid noa z'n zin hadde anes ès h'r nie kontant Hij moet altijd zijn zin krijgen, anders is hij niet tevreden.
zitplaots	zitkamer vè zitte allêin soaves in de zitplaots Wij zitten alleen 's avonds in de zitkamer.
zjang	Jan doa wjod gèè kind mee zjang gehète Daar wordt geen kind nog 'zjang' genoemd.
zjannèt	homoseksuele persoon de vaul zjannète gwùn in Aalst mèt in de vesteloavetstoet De vuil 'zjannetten' gaan in Aalst mee in de carnavalstoet.
zjaont	velg hè hèèf z'ch vier nouw zjaonte loate zète Hij heeft vier nieuwe velgen laten plaatsen op zijn wagen.
zjartel	kousenband mèt 'n zjartel konste gemèkel'k z'n wüsse ophage De kousen kan men ophouden met een kousenband.
zjats	aan de zwier gaan dei vrêlei van bijos ater zien altheid op de zjats Die vrouwen van thuis achter kunnen niet thuis blijven.
zjeloes	jaloers op dè hoeste nie zjeloes te zien, dè ès nie bèter es dich Daar moet je niet jaloers op zijn. Hij is niet beter dan jij.
zjeloezegèts	jaloersheid aon zjeloezegèts konste nie ète Met jaloersheid kom je niet ver, kijk eens eerst naar jezelf.
zjèmmele	zemelen op vier zêk kwon hebste bekan ène zak zjèmmele Bij het malen van vier zakken koren heb je bijna één zak zemelen.
zjèmmeleknéper	iemand die traag en tegen zijn zin werkt doa ès niks tristiger es iemes dè tjègge z'n gusting werk Het is triestig te werken met iemand die met tegenzin werkt.

zjenevernaos	jeneverneus hè hèèf 'n rooj naos, 'n echte zjenevernaos Hij heeft een echte jeneverneus van sterke drank te drinken.
zjèvvesloaper	zevenslaper, relmuis de zjèvvesloaper jèvverwinterd gjan in e vwùggelkeske De zevenslaper overwintert graag in een nestkastje.
zjèvveste	zevende vrigger wore oach 't zjèvveste en 't aachste studiejaar bijos in de shoal Vroeger waren er bij ons ook nog het zevende en het achtste studiejaar.
zjoeboks	platenspeler 'nne aë zjoeboks ès nouw vèèl geld wjad Een oude platenspeler is nu veel geld waard.
zjus	vrederichter de man zaag tjègge de zjus 't gerêch ès zo rêch es den Demer De man zei tegen de vrede rechter: "Het gerecht is zo recht als de Demer."
zjus	juist hè ès zjus ze vaor Hij trekt op zijn vader.
zjwè	dichting 'nne zjwè mut goed zitte in 'n kraon anes begin ze te rinne Een dichting in een waterkraan moet goed zitten, anders krijg je een lek.
zoermoes	zuurkool hije den daog wjod gèè zoermoes mee zelf gemaok Vandaag de dag wordt zuurkool niet meer zelf gemaakt.
zok zokke	korte kous, sok hè hèèf wier z'n kotte witte zokke aon Hij heeft weer zijn witte sokken aan.
zoller	zolder bij de mèèste lei dient de zoller vjèr rommelkot Op zolder vindt men veel rommel.
zoke	zuigen de shunste kaver krijste dei aon de koe moge zoke Men krijgt de mooiste kalveren als ze rechtstreeks bij de koe mogen zuigen.

zonk	laagte doa ès al 'nne ferme zonk in de nouwe wèèg Daar is al een laagte in de nieuwe weg gekomen. Er blijft water staan.
zwadder	uitgaan al veef joar getrouwd en hè gèèt nog alteen op de zwadder Hij is al vijf jaar getrouwd en gaat nog steeds op café.
zwaddere	iemand die alles laat waaien, zijn eigen wil doordrijft, aan de zwier gaat hè leed 't mer zwaddere Hij laat het maar waaien.
zwaok	zwak bleef nog mer get in ze bed lègge, de bès nog vèèl te zwaok Blijf nog maar in je bed liggen, je bent nog veel te zwak om op te staan.
zwaots	zwoerd doet de zwaots mer van 't spek aof Doe de zwoerd maar van het spek af.
zwedder	mond, veelprater haat z'n zwedder nouw ins effekes touw Hou je mond nu eens even dicht, praat niet zoveel.
zwelle	zwellen h'm z'nnen inkel ès al fêrm aon 't zwelle Zijn enkel is al ferm aan het zwellen.
zwelmer	zwaluw hei zien twee vershullende zwelmer, de boerezwelmer en de shèverstêine Hier zijn twee verschillende zwaluwen, de boeren- en de huiszwaluw.
zwelmerstat	slipjas mèt z'ne zwelmerstat en ze neuke op koemer goed vjèr den daog Met een slipjas en een strikje kwam hij goed voor de dag.
zwets	zijn mond niet kunnen houden 'n zwets ès oach 'ne vèèl kaller Wie zijn mond niet kan stilhouden, is ook een veelprater.
zwiemel	slaag krijgen alle daog krèèg hè zwiemel, hè doch oach nie Hij kreeg elke dag slaag, hij deugde niet.

- zwik danstent
in Bréede steed ùlk joar 'n zwik
In Briegden staat elk jaar met kermis een danstent.
- zwingelkes zwiermolen, draaimolen op de kermis
de zwingelkes drêde dit joar vèèl hêller es aner joare
De zwiermolen draaide dit jaar veel harder dan andere jaren.
- zwoager zwager, schoonbroer
ich kan goed opshiete mèt me zwoager
Ik kan goed opschieten met mijn zwager.
- zwùg zeug
in e nis bagge hêèf 'n zwùg alteed e kjèningske te bij
Bij een worp biggen is er altijd een kleintje bij.
- zwùk zog
dei zwùg hêèf nie genug zwùk vjèr dei datteen bagge
Die zeug heeft niet genoeg zog voor die veertien biggen.
- zwulzje schietplank (om brood in de oven te schieten)
'n zwulzje moes 'nne lange stek aon hadde anes woor 't vèèl te hêèt
vjer 't brood in den wùvve te schiete
De schietplank moest een lange steel hebben om het brood in de oven te
schieten, anders was het veel te heet.
- zwùmmer zomer
es v'r dies joar wier zo'n shone zwùmmer kreges es vlejoar dan gwùn
v'r 't wier goed hadde
Ik hoop dat we dit jaar weer zo een mooie zomer gaan krijgen als vorig
jaar.

zwulzje

Bij de volgende foto's zijn er misschien mensen die zich zelf herkennen en niet vermeld zijn. Indien gewenst, gelieve mij (Ferdy Jans) dit te melden, een kwestie van volledigheid.

Foto: Eigenbilzenaren geboren in 1928.

Van links naar rechts, boven

Mietje Verschuren, Jeanne Stulens, José Bruggen, Adrienne Jans (van Piek van Hannaë)

Mieke Schoups, Gertrude Lormans (Trijke van Cops), Anna Biesmans (van tienkes Enneke), Elisa Fabry, Anna Claesen, Angela Steegen (van Stas van Jepke), Rosa Boelen (van Doris),

Tweede rij:

Alfons Withofs (Fons van Graë), Jean Boelen (Boeleke), Rommenie Martens, Rosa Lathouwers, Maria Martens, Jeanne Claesen, Katrien Vandegoor, Elisa Vandooren,

Maria Swennen Maria van Willem van de berg, Henrie Vandamme, Eugène Vossen,

Derde rij:

Emiel Smeets, Laurent Stulens (Laoke van Pierre van Lense), Frans Martens, Mathieu Timmermans, Jean Florens, Alfons Broux (Fons van de boy), Jozef Schoups,

Gustave Degrève (Guis), Jean Meuris, Guillaume Swennen (van Lowieke van Sille),

Albert Valkenborg, Thomas Nijssen (van Nicola van Thimmiske)

Onder:

Maria Broux, Elisa Appermans, Anna Vandevenne, Nelly Tilkin, Frieda Hensen, Elisa Boelen, Germaine Jans (van Bel van Sijmke), Jeanne Meers, ...?, ...?.

Foto: E.K 1931

Boven van links naar rechts:

Thomas Steegen (Thoma van nolke aon de kepel), Eduard Vossen (Edewar van de Vos), Stulens Florent (Fleron van Maansje), Ivan Degrève, Harrie Broux (Harie van de boy), Jean Swennen (Jang van Theviske), Jean-Pierre Bollen, Ernest Steegen (Ernes van den aë posmèester), Pierre Steegen (Pierre van Triene), Ghislain Souverijns (Ghislain van Julke), Rafaël Collas (Raffie Collas), Jean Stulens (Jang van Maanje), Florent Degrève, kapelaan Paredis.

Tweede rij:

Matheus Swennen (Théviske van der Hèlis), Willem Steegen (Wüllem van Harie), Jean Steegen, Arnold Swennen (Nol van de kèster), Emiel Steegen (Miel oot het dorstig hert), Thomas Swennen (Thoma van Linskes Giele), Louis Claes (Lewie van Jef oot de shier), Jozef Vangronsveld, Desiré Withofs (Diserè van Dolve), Nicola Nijssen (Nicola van Timmeske)

Derde rij:

...?, Theo Boelen, Jozef Vandamme, Jean Vangronsveld, Isidoor Jadoul, Willy Broux (Willy van motte Pieke), Octaaf Souverijns (Octaaf van julke), Theofiel Vossen.(Phil van de Vos).

Onder:

Jan Nulens (Jang van Bèrke), Pierre Vangronsveld (Pie van Lemmes Jannese), Albert Stulens (Albèr van Maansje), Albert Swennen (Albèr van Pie van aotje), Ernest Vossen (Nes van de Vos), Mathieu Biesmans (Mathieu van Tienkes Enneke), ... Meers, Lambert Steegen (Lemmeke van Betje).

Foto 1: klas Zuster Hendrika

Eerste bank:

Agnes Vandooren, Maria Steegen, Elly Steegen, Jolanda Smeets.

Tweede bank:

Paula Meers, Joanna Martens, Lilly Martens, Joséé Clerx.

Derde bank:

Jeannette Withofs, Gerda Jans, Maria Verbist, Gertrude Vandevenne.

Vierde bank:

Mia Kellens, Maria Stauven, Rina Nijssen.

Vijfde bank:

Leontine Steegen.

Foto 2: klas Zuster Hendrika

Eerste bank

Leontine Nulens, Els Withofs, Hilda Jans, Annette Vanstiepen.

Tweede bank:

Irène Vandewal, Godelieve Martens, Alice Vangronsveld, Hubertine Parthoens.

Derde bank:

Katrien Wils, Rosa Martens, Joanna Boelen, Elza Parthoens.

Vierde bank:

Irène Hendrix, Stella Strubbe, Alice Steegen, Alda Vanhengel.

Vijfde bank:

Gerda Valkenborg, Maria Crals, Annie Parthoens.

Foto: klas Zuster Deodata

Boven van links naar rechts:

Jaak Vanloffelt, Lucien Parthoens, Thomas Swennen, ... ?, Ivon Steegen, Arnold Hermans, Bertha nijssen, Margriet Moosen, Zuster Deodata, Rina Steegen, Maria Meers, ...?, ... ?, Ivonne Swennen, Alice Steegen, Philomène Meeuwissen.

Van links naar rechts onder:

Herman Steegen, Willy Lemmens, ...?, Willy Smeets, Urbain Souverijns, Roland Dehaers, Jean-Pierre Vanhuffel, Marie-Josee Martens, Martha Gerits, Hugo Claessens, Thresia Raskin, ...?, Annie Christoffels.

Op de banken:

Maria Steegen, Jeannine Meesters, Betsy Degrève, Christiane Degrève.

Foto: klas van Mathieu Swennen

Boven van links naar rechts:

Gustaaf Meesters, Jozef Steegen, Frans Meesters, Gustaaf Wils, Guido Martens,
Jozef Swennen, Mathieu Moosen en meester Mathieu Swennen.

Tweede rij:

Diseré Vanhengel, Jozef Parthoens, Georges Simons, Jos Raskin, Lambert Meers,
Tony Jorissen, Michael Verbist, Barthel Baeten en Jozef Bessemans.

Onder:

Willy Nulens, Jean Collas, Pierre Brepoels, Robert Vangronsveld, Mathieu Collas,
Guido en Cyriel Jans.

Foto: klas van meester Degrève

Eerste rij banken, bij de meester:

André Kuypers, Julien Soeverijns, Willy Paklé, Pierre a Castro, Meester Ernest Degrève, Jozef Vangronsveld, Jozef Vanhengel, ...?, Jos Meeuwissen.

Tweede rij banken:

Jozef Kellens, Raymond Broux, Lucien Vangronsveld, André Noben, Mathieu Meeuwissen, Leon Paklé, Ivon Hans, Jean-Pierre Vandooren, Willy Stulens, Roger Vangronsveld, Mathieu Martens, Georges Kuypers.

Derde rij banken:

Jackie Hans, Frans Lathouwers, Roger Swennen, Jean-Pierre Vangronsveld, Gustaaf Vanhuffel, Pierre Steegen, ...?

Foto boven: de eerste drie Zusters

Foto onder: de laatste vijf Zusters

Van links naar rechts:

Zuster Laurence, geboren te Schalkhoven als Maria Peters.

Zuster Deodata, geboren te Stokrooi als Elisa Swennen.

Zuster Mia, geboren te Hasselt als Mia Peeters.

Zuster Françoise, geboren te Ougré als Leonardine Donders.

Zuster Margriet, geboren te Uikhoven als Marguerite Lijna.

Foto: Geestelijke van Eigenbilzen.

Voorste rij (zittend):

Jos Raskin, Willy Goossens, Arnold Swennen, Godfried Swennen, Jan Jans, Eduard Cielen, Leonard Broux, Pierre Meesters.

Achterste rij:

Maria Valkenborg, Mia Raskin, Gertrude Steegen, Martin Bessemans, Julie Broux, Pierre Jans, Herman Moors, Jos   Beckers, Mathieu Martens, Elisa Broux, Elisa Welters, Hortense Vanhoof, Madeleine Vanhoof.

Het oude koor van de St.-Ursulakerk te Eigenbilzen

Foto: poetsen van kerk in september 1931

Achterste rij:

Wijnand Swennen (Wijn van Swenneke), Maria Nivelte (Mariake van Fonse), Jozephine Hannon (Fin van Stège), Elisa Swennen (Lisa van Swenneke), Helena Hansen (Leen van Hanse), Anna Swennen (Anna van der Hèlis), Maria Swennen (Maria van berg Gielke), Elisa Welters (Liske van Louis van Pêwwe), Maria Brepoels (Merie van Giel oot den Uffet)

Voorste rij:

Jeanne Schoenaerts, Maria Vossen (Maria van de Vos).

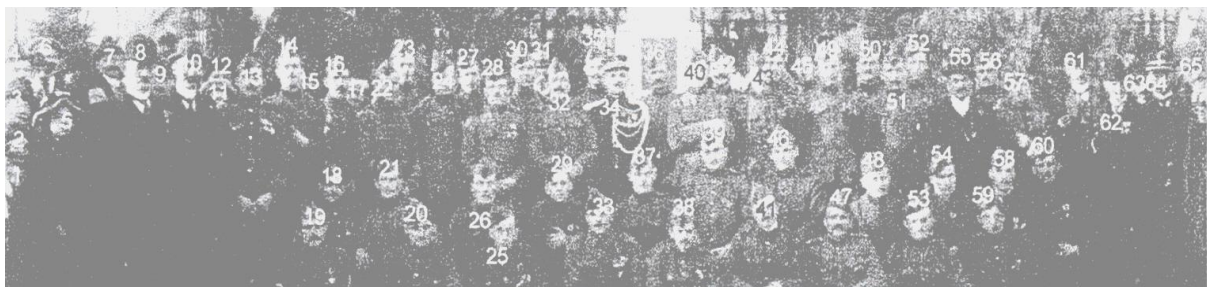

Foto van de oudstrijders, genomen in 1919 bij de inhuldiging van het monument der gesneuvelde.

8. Mathijs Vandooren, 10. Thomas Lathouwers, 13. François Broux, 14. Leo Broux, 16. Jan Lathouwers, 18. August Vandamme, 19. Thomas Steegen, 20. Leo Jans, 21. Herman Vandooren, 22. Louis Moosen, 23. Jean Biesmans, 24. Gerard Timmermans, 25. Isidoor Clerx, 26. Hendrik Morias, 27. Michel Swennen, 28. Jules Swennen, 29. Willem Meesters, 30. Jan Vandooren, 32. Leo Swennen, 33. Jozef Broux, 34. Eustachius Steegen, 35. Frans Meesters, 36. Jan Bangels, 37. Gerard Withofs, 38. Emiel Schoups, 39. August Schoups, 40. René Biesmans, 41. Theodoor Martens, 42. ... Vangronsveld, 43. Petrus Withofs, 44. Godfried Meesters, 45. Willem Swennen, 46. Alfons Jans, 47. Pierre Vandooren, 48. Michaël Lambert Jans, 49. Georges Hensen, 50. Jan Nelissen of Jan Vandooren, 51. Paul Gilissen, 52. Matheus Hensen, 53. Jaak Petrus Claassens, 54. Willem Swennen, 55. Jan Gilissen, 56. Etienne Withofs, 50. Mathieu Meesters, 58. Frans Somers, 59. Jan Steegen, 60. Thomas Willem Hensen, 61. Denis Croux, 64. ... Moosen.

Foto klas 1922: De jonglui geboren in het jaar 1902 behoorden tot de legerlichting van 1922.

Boven van Links naar rechts:

Jan Claessens (Janneke Claese), August Broux (Gis van Pèliske), Emanuel Vandooren (Manewel van de Piet) en Christoffel Withofs (Stuffel van Pie van Dwürre).

Midden:

Jan Appermans (Jang van Besje), Frans Swennen (Frans van der Hèlis), Mathieu Timmermans (Mathieu (van Jang van Stiene), Hubert Meers (Bèr van't zwat) en Leonard Steegen (Van pwot Triene).

Onder:

Denis Nijssen (Denis van Janneke), Willem Stulens (Wüllem van Lense), Mathieu Steegen (Mathieu van Jappe) en Jan Hannot (Jangke Hannon).

Foto fanfare Aurora 1927

1. Henrie Croux (Riekens van de hovenier), 2. Thomas Nijssen (Thimmeske), 3. Pierre Nijssen (Pierre van Janneke), 4. Alfons Jans (Fons van de blinne), 5. Louis Vandezavel, 6. Peter Croux (Pie de smèd), 7. Cornelis Vangronsveld (book Nier), 8. Schreurs (dirigent), 9. Alfons Nivelles, 10. Eugène Moens, 11. Cajetan Lathouwers (Cajè), 12. Lambert Kuypers, 13. Jozef Broux (Jozef de boy), 14. Pieter Broux (Pieke Broux), 15. Michel Swennen (Michel van Sille), 16. Mathijs Vandooren (Thijs Vandwùrre), 17. Arnold Tomson (Broedese Nolke), 18. Harrie Nijssen (Harrie van Janneke), 19. Pieter Boelen (Pieke Boele), 20. Jerome Schoenaerts, 21. Leo Steegen, 22. Emiel Degrève (Mil van de Waol), 23. Leo Swennen (Lio van Swenneke), 24. Willem Martens (Willem van de slachter), 25. Gerard Withofs (Gra van Pie Vandwùrre), 26. Clement Vandezavel (kleikes), 27. Mathieu Swennen (Mathieu van gere), 28. Arnold Swennen, 29. Denis Nijssen (Dinieke), 30. Frans Swennen (Frans van der Hèlis), 31. Pierre Withofs, 32. Pascal Croux (Boskal van de smèd), 33. Isidoor Clerx, 34. Isidoor Withofs (Doorke van Pie Vandwùrre), 35. Thomas Lathouwers, 36. Nicola Nijssen (Nicola van Thimiske), 37. Jan Neven (Jang van Hommele), 38. Willem Swennen (Willem van de berg), 39. Lambert Bangels (Lemme van de bengel), 40. Pieter Swennen (Pie van siele Trijne), 41. Leo Vangronsveld (Lio van Lemmes Jannese), 42. Pieter Nelissen (Pollise Pie), 43. Jozef Lathouwers (Jef van pètte), 44. Leo Broux (Lio van Motte Pieke), 45. Jan Broux (Jang van Jennisse), 46. Jo Bruggen, 47. Pierre Broux (Pierre van Jennisse), 48. Pierre Vossen (de Vos), 49. Arnold Swennen (Nol van de berg), 50. Mathieu Steegen (Mathieu van Jappe), 51. Arnold Broux, 52. Jan Nelissen (Jang van der Pollisse), 53. Ferdinand Martens, 54. Jozef Broux, 55. Jan Lathouwers.

Foto: Mijnwerkers

1. Victor Vangronsveld (Fik van het veldje), 3. Fin Neven (Fin van Hommele), 5. Rafael Collas, 7. Camille Vanhengel, 9. Isidoor Jadoul, 10. Mathieu Goossens, 11. Thomas Steegen (Thoma van de shèper), 12. Willem Morias, 13. Alfons Degrève, 15. Lambert Steegen (Lemme van Triene), 17. Jan Meesters, 18. Edgard Sillen, 19. Emile Tresinie, 20. Pastoor Nassen, 21. Klein Boeleke, 22. Jan Vanloffelt, 23. Thomas Baeten, 26. Jan Meesters (Jang van de rooie), 30. Clement Keppers, 31. Leon Biesmans, 33. Hendrik Hamal, 39. Jozef Haesen, 41. Jozef Lannoo, 42. Thomas Meers (Timke van Mieke van Vijfke), 43. Nand Martens, 44. Arnold Vandooren (Nol van het dorstig hert), 45. Michiel Swennen (Sel van Giele), 46. Gerard Broux (Jèrra van mukske), 47. Leopold Meesters, 49. Pierre Stulens (Pierre van Lense), 50. Willem Steegen (Willem van Harie), 51. Nand Vandepoel.

Foto, voor café de Bessem in de Mère:

1. Louis Swennen (van Sille Biele), 2. Lambert Meesters (Lemme de smèd), 3. Jan Meesters (Jang van Goake oot de Mère), 5. Lambert Meesters (Lemme van Pêje), 7. Gertrude Meesters (Trij van Leenke van de Mustes), 9. Elisa Meesters (vrouw van Rafaël Withofs), 11. Margriet Meesters (Goake oot de Mère), 12. Leo Swennen, 13. Emiel Degrève (Mul van de Waol), 14. Margaretha Swennen (Goa van Sille Biele), 17. Willem Meesters (van Leenke van de Mustes), 18. Jan Frederix (Jang van Pêwwe Janneke), 19. Maria Meesters (Marie van Pêje, vrouw van Michel van Sille), 20. Willem Swennen (de Bie), 21. Anna Frederix (Anna van Pêje).

Brouwerij Brepoels

Foto: bruinbier drinkers

Staand:

Martinus Martens, Pierre Swennen, Jan Frederix, Herman Steegen, ...?, ...?

Zittend:

Theodoor Boelen, Jan Brepoels

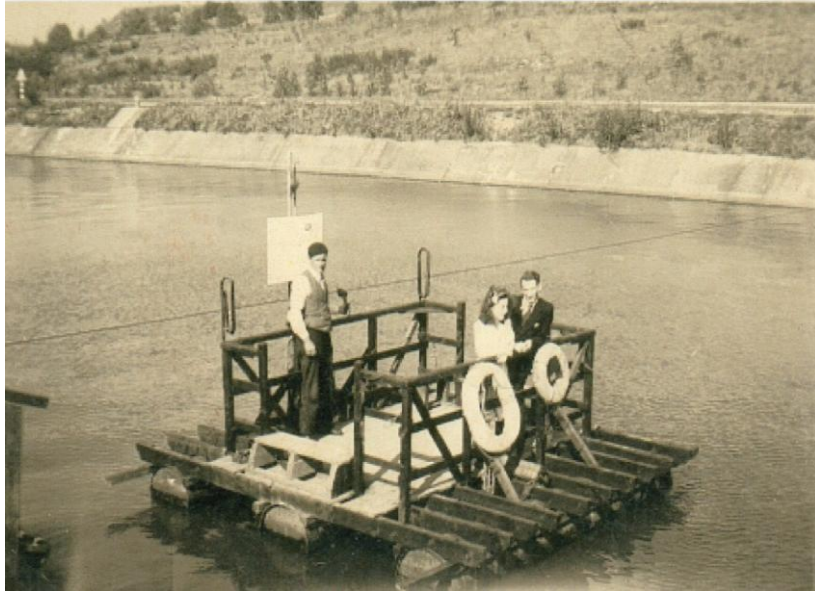
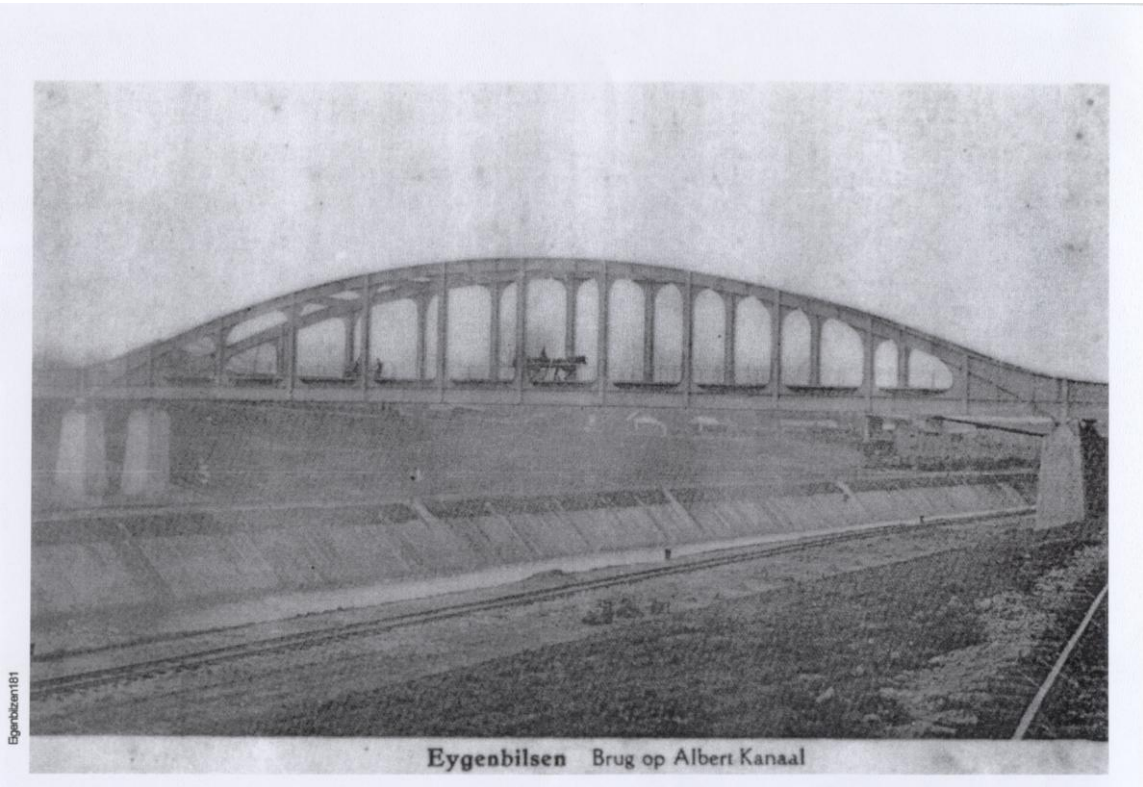

Foto: vlot, na bombardement van de brug, ingebruik genomen van 1940 tot 1950.
Jan Steegen (Jang van de shéper), Peter Nulens (Pèè van't Hejke) en drie Meisjes

Eigenbilden47

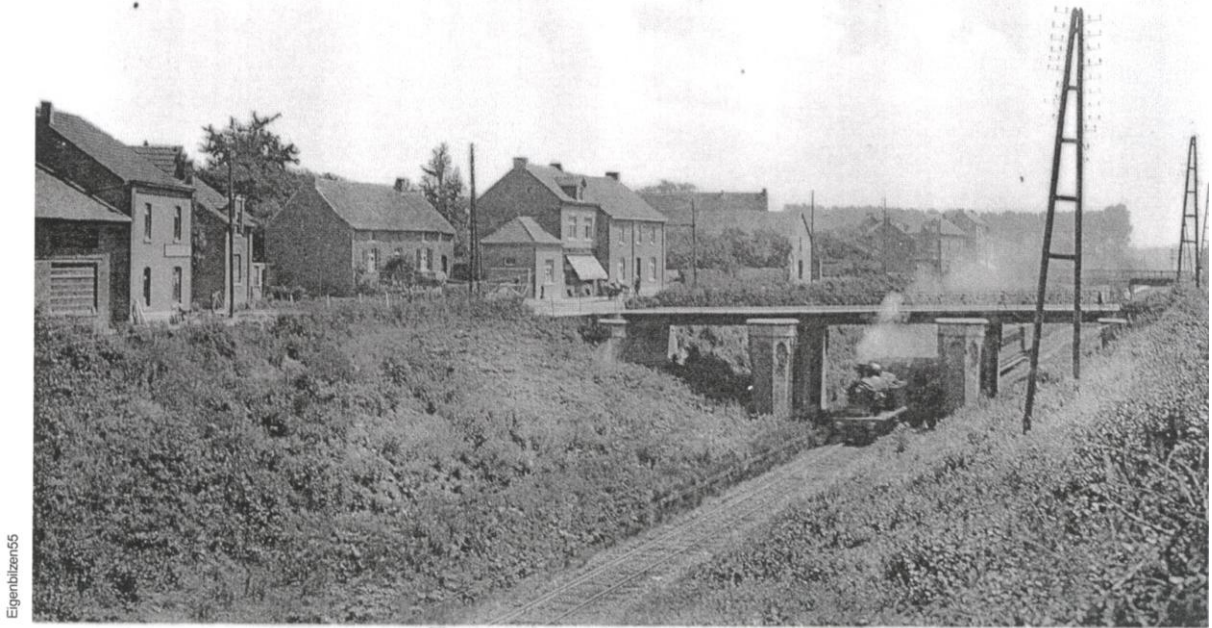
Eygenbilsen Albert Kanaal - Baggerwerk

Eigenbilden181

Eygenbilsen Brug op Albert Kanaal

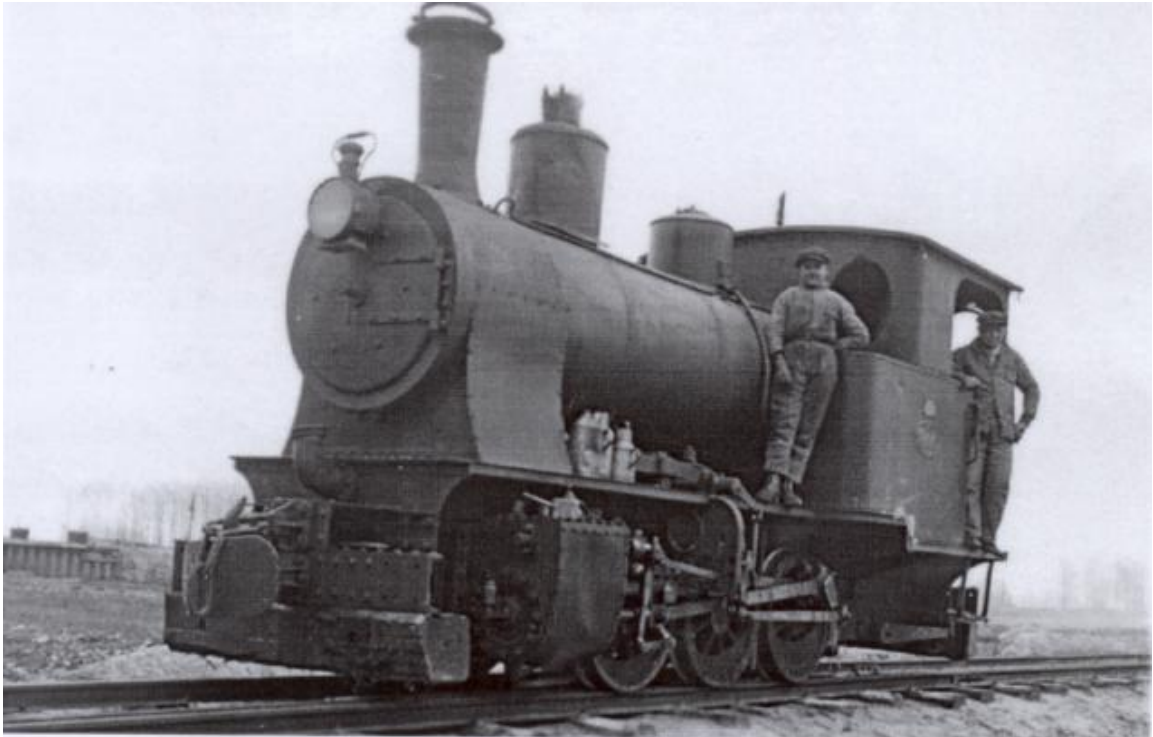

Eygenbilsen55

Eygenbilsen Yzeren weg met bruggen

EIGEN-BILSEN. — Logtstraat.

Eigenbilzen Ter plaatse « Schietboom »

De evolutie van het agrarische vervoer

Voor inschrijvingen dikshenèr

Adons Rita St.	Eigenbilzen
Appermans Els	Genk
Appermans-Gerits Jan	Eigenbilzen
Appermans-Stulens M.	Eigenbilzen
Biesmans Krista	Eigenbilzen
Biesmans-Maurissen W.	Zutendaal
Bringmans-Vandooren	Eigenbilzen
Brepoels Hilde	Eigenbilzen
E.H.Broux Leonard	Heusden
Broux-Lowis Alidor	Eigenbilzen
Broux Elly	Eigenbilzen
Bleus-Meisters	Eigenbilzen
Bollen-Meesters Jo	Eigenbilzen
Bruggen Louisa	Eigenbilzen
Bruggen-Jans Danny en Hilde	Eigenbilzen
Budna-Vanhengel Antoon	Eigenbilzen
Buntinx-Martens Leon	Hasselt
Café Jonckholt bij Annick en Piet	Hoelbeek
Cielen Maria	Eigenbilzen
Claessens M.J.	Eigenbilzen
Claesen Ludo	Eigenbilzen
Clerx José	Eigenbilzen
Clerx Maria	Eigenbilzen
Collas Bertie	Eigenbilzen
Degrève Albert	Eigenbilzen
Degrève Stefan	Riemst
Dezutter Pierre	Eigenbilzen
Dils Johan	Leuven
Dr. Dils Francis	Eigenbilzen
Fabry Virginie	Bilzen
Gijsen Nico	Gellik
Goossens J.P	Waltwilder
Goossens José	Eigenbilzen
Goossens Jos	Eigenbilzen
Indestege-Steegen Jef	Eigenbilzen
Indestege-Thijs	Zutendaal
Indestege-Gorissen	Zutendal
Jans-Hansen Cyriel	Eigenbilzen
Jans-Meesters Marc	Eigenbilzen
Jans-Jans Guido	Eigenbilzen
Jans Christine	Eigenbilzen
Jans Alex en Sandra Dillen	Bilzen
Jans-Potargent Kris en Ann	Eigenbilzen
Jeurissen-Achten Jos	Eigenbilzen
Jurez-Jans Alain en Heidi	Eigenbilzen

Kuypers Roger	Eigenbilzen
Apoth. Langenaken Myriam	Eigenbilzen
Dr. Mennes-Dils	Eigenbilzen
Martens M.Cl.	Eigenbilzen
Martens Vic	Eigenbilzen
Martens Godelieve	Lanaken
Merken-Lormans H.	Eigenbilzen
Moors-Vandooren Nestor	Eigenbilzen
Moors-Swennen Jan	Eigenbilzen
Moors-Dello Jozef	Eigenbilzen
Morias Maria	Eigenbilzen
Nijst Isabella	Eigenbilzen
Noben-Eurlings André	Eigenbilzen
Parthoens-Steegen Jozef en M.-Rose	Gellik
Parthoens Theofiel	Eigenbilzen
Parthoens-Schoeffaers	Diepenbeek
Peeters-Tilkin J.	Eigenbilzen
Penders Robrecht	Hasselt
Possemiers-Swennen	Eigenbilzen
Rasking-Smeets	Eigenbilzen
Reyskens Jos	Eigenbilzen
Schoups-Meertens G.	Eigenbilzen
Schoups-Pellaers	Eigenbilzen
Smeets Dirk	Eigenbilzen
Smeets-Steegen	Eigenbilzen
Souverijns-Degrève	Eigenbilzen
Slechten-Schoenaers	Herent
Steegen Jos	Zonhoven
Steegen-Theunissen Nico	Zussen
Steegen Rita	Eigenbilzen
Steegen Alice	Eigenbilzen
Steegen-Jans Peter en Mayke	Eigenbilzen
Steegen Nicole	Eigenbilzen
Stulens-Steegen Cornelis	Eigenbilzen
Stulens Lorry	Eigenbilzen
Stulens Harrie	Hoelbeek
Swennen Linda	Eigenbilzen
Thijssen-Wydouw	St.Truiden
Tilkin-Steegen	Bilzen
Steegen-Gijsen Paul	Eigenbilzen
Steegen-Schaekers Herman	Eigenbilzen
Steegen-Pieters Tino	Eigenbilzen
Swennen-Gerits Joris	Eigenbilzen
Vandegoor-Palmaers Frans	Eigenbilzen
Vangronsveld Johan	Eigenbilzen
Vangronsveld Robert	Eigenbilzen
Van Nooten Maria	Hasselt
Wouters-Noben Raf	Eigenbilzen